VARLIĞIN METAFİZİK BOYUTU

RUH, MELEK, CİN VE ŞEYTANLARIN VARLIĞI VE MAHİYETLERİ

M. Fethullah Gülen

VARLIĞIN METAFİZİK BOYUTU

RUH, MELEK, CİN VE ŞEYTANLARIN VARLIĞI VE) (MAHİYETLERİ

M. Fethullah Gülen

ISBN
978-975-315-225-9

Yayın Numarası
261

Çağlayan A. Ş.
TS EN ISO 9001:2000
Ser No: 300-01
Sarnıç Yolu Üzeri No: 7 Gaziemir / İZMİR
Tel: (0232) 274 22 15
Mayıs 2011

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31
Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 60 Faks: (0212) 445 84 64

Nil Yayınları
Bulgurlu Mahallesi Bağcılar Caddesi No:1
Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 11 44 Faks: (0216) 522 11 78
www.nil.com.tr

Takdim Yerine

“Varlığın Metafizik Boyutu” isimli şaheseri mütalâa ederken öğrencilik yıllarımda materyalist arkadaşlarımın ve öğretmenliğim sırasında öğrencilerimden bazılarının çekine çekine, bazılarının da çok küstahça sordukları soruları hatırladım. Şöyle diyorlardı: Ruh nedir? Şeytan olabilir mi? Bu gibi şeyler varsa varlıkları neyle ispatlanabilir? Ruh çağrılabilir mi? Geldiği iddia edilen şeyler gerçekten ruh mudur? Ruhun fotoğrafı çekilebilir mi? Beş duyu dışında duygular var mıdır? Bazı olaylar önceden sezilebilir mi? Âyet ve hadislerde gelecekle ilgili bilgiler var mıdır? Rüyalar geleceği keşfedebilir mi? Kâşif ve mucit ruhlu kâşiflerde, deha ve çalışmalarının yanında rüyalarının da buluşlarına tesiri var mıdır? Melekler görünür mü? Süleyman (aleyhisselâm), cinlere nasıl hizmet ettirmiştir?

Bu ve benzeri sorulara cevap verebilmek için o zaman elimde maalesef “Varlığın Metafizik Boyutu” diye bir kitap yoktu. Onun için sağdan soldan topladığım malumatlarla cevap vermeye çalışıyordum. Bir ara elime “Rusya’da Tanrı’ya Dönüş” isimli bir kitap geçti. Onunla bazı sorulara güzel cevaplar verme imkânım olmuştu. Bir seferinde materyalist öğrencilerden birisi: “Nasıl olur hocam! Materyalizmi hazmetmiş Rusya gibi bir ülkede bu kitabın anlattığı şekilde bir durumun olması, gerileme demektir...” demişti. Ben de “Belki sizin gerileme dediğiniz, gerçekte bir ilerlemedir.” diye cevap vermiştim.

Bu bakımdan “Varlığın Metafizik Boyutu” beni çok ilgilendiriyor ve her konu sanki münazara meydanındaki bir hatırayı canlandırıyor. Bu ilmî eserle, ruh, melek, cin ve şeytan hakkında anahtar hükmünde temel bilgiler verildikten sonra, sırlı bir âleme sevk edici bir tesirin verildiğini insan her sayfada hissediyor. Maddenin cidarlarını çatlatan, derin ve köklü bilgilerin ışığı altında rengârenk bir âlemin ışıltılarını seyretmek de çok cazip bir hâle geliyor. Kur’ân ve hadise dayalı gerçeklerle tespit edilmiş gayba iman esaslarını kesin hatları ile öğrenmenin yanında, engin bir ilimle hiç şüphemiz olmayan bizatihi müşâhedelerle zenginleştirilmiş bilgilerin ortaya koyduğu gerçekleri okumak, insana büyük bir zevk veriyor.

Bugüne kadar, pek çoğu süfliyatın ve şeytanların oyuncağı olan kişilerin

şarlatanlığını, sanki harikalar kuşağında bir şeyler seyrediyor gibi algılayan insanlarımıza böyle net ve berrak bilgiler sunmak, elbette büyük bir irşad hizmetidir. Kaskatı ve dapdar maddî kalıpların içine insanı hapseden materyalist görüşün, insanı cendereye sokan katı ve sıkıntılı dünyasını bertaraf edip, şeffaf, rengin, muşâşâ bir âlemi temâşâya davet eden bu kitap, günümüz insanlığının muhtaç olduğu pırlanta eserlerdendir.

İşte böyle "Varlığın Metafizik Boyutu"nun doyulmaz renkleriyle süren nuranî ve ruhanî yaşantının ışıltıları ile aydın gözlerin temâşâ edip, o güzel âlemden bir armağan olarak buraya taşıdığı saf gerçekleri, sizlere takdim etmekle Nil Yayınları ehemmiyetli bir vazifeyi icra etmiş.

Cenâb-ı Hak'tan, Hocamız Fethullah Gülen'e hayırlı, bereketli bir ömür niyaz eder, bizlere daha pek çok eserler armağan etmesini dileriz.

Abdullah Aymaz

Takdim

Avrupa Orta Çağındaki halkın hayatını ve değer hükümlerini Prof. Tawney şöyle anlatıyor:

"Şimdi mekanik olan şeylerin çoğu, o zaman şahsî, mahrem ve samimîydi; ferdî ölçülerin çok üstüne çıkan bir ölçüye göre kurulmuş bir teşkilâta, vicdanları kusturan ve her şeyi eninde sonunda ekonomik menfaatlere bağlayan bir doktrine yer yoktu.

O çağda, ekonomik menfaatler, hayatın asıl gayesi olan mânevî kurtuluşa tâbi idi ve ekonomik davranış, diğer davranışlar gibi şahsî davranış bütününün ahlâkî kurallara bağlı bir görünümünü teşkil ediyordu. Maddî zenginlik, ikinci dereceden bir önem taşımaktaydı. İnsanlar, şiddetli arzular şeklinde ortaya çıkan ekonomik saiklerden ürküyordu... İnsan servet için değil, servet insan içindi. Bir insanın toplum içindeki yerine göre yaşayabilmesi için gereken parayı kazanmaya hakkı vardı; daha fazlasını kazanmaya çalışmak ise, teşebbüs gücü değil, para hırsıydı ve büyük günahtı... Mal ve mülk meşrû yoldan kazanılmalı ve mümkün olduğu kadar çok kişinin elinde olmalıydı."

Kanaat-i âcizanemce, bilimin Orta Çağlar ertesinde Avrupa'da gelişip dev bir teknoloji doğurarak bugünlere gelmesinin ardındaki en büyük faktör, Prof. Tawney'nin yukarıda anlattığı Orta Çağlardaki hayat anlayışının temelden değişmesinde yatmaktadır. Öncelikle Katolik Hıristiyanlığın yön verdiği bu anlayış, kadim Yunan'ın hazcı dünya ve hayat görüşüyle yer değiştirip, yavaş yavaş zenginleşen ve bir sınıf oluşturmaya başlayan burjuvazinin aristokrasiye ve onun ardındaki dayanak olarak gördüğü kiliseye, dolayısıyla Hıristiyanlığa baş kaldırması neticesinde meydana gelen, ayrıca coğrafî keşiflerle desteklenen ekonomik değişim, insanları tabiî olarak "diledikleri gibi yaşama"ya, "rahat bir hayat"a sürüklüyor ve böyle bir hayatın karşısında gördükleri dine de cephe almaya itiyordu. Gerek Batı'da bilimin gitgide materyalist yörüngeye oturmasında ve gerekse Türkiye gibi ülkelere bu yörünge üzerinde ithal edilmesinde en önemli sebep, insan tabiatında yatan, onun "karşı cinse, çocuklara, kantar kantar altın, gümüş ve paraya, salma güzel atlara, arabalara, kazanca ve kazanç vasıtalarına karşı duyduğu tutku"yu istediği gibi doyurma arzusudur. Kısaca, bilim, ne Batı'da insan tabiatından ve bilhassa o tabiatın bu yönünden bağımsız olarak ortaya çıkmış ve gelişmiş, ne de, diğer ülkelere bundan bağımsız olarak ithal edilmiştir. Yani, bilim doğruları bulma yönünde

insana ve insan zihnine yön vermekten çok, insan tabiatının dünyevî yanı bizzat bilime yön vermiş ve neticede insan, bilimi, bu yanını âdeta tek gerçek saymada alabildiğine istismar etmiştir.

Bilimin Cehaleti

Bilim, bu hâliyle gerçeği bulmaktan ve ifade etmekten çoğu yerde uzaktır. Çünkü "gerçek", değişen âlemin ve hâdiselerin ötesinde bir ve değişmez olduğu hâlde, bilim onu ısrarla değişen âlemde aramakta ve bu arayışında da öncelikle "duyu"lara dayanmaktadır. Duyular ise her zaman yanıltıcıdır ve ulaştıkları idrak ve neticeler kişiden kişiye değişir. Sonra, duyuların verilerini bilgi hâline getirecek olan istidlâlî akıl, kişiler sayısınca farklı farklıdır. Bu sebeple, bilim, duyuların yanlışlığını güya gidermek ve onlardan doğruya veya gerçeğe varabilmek için "deney" metoduna yönelmişse de, elde kabul edilmiş ön hakikat olmadan deneyin herhangi bir şeyi ispatlayamayacağı açıktır. Herhangi bir hâdisenin iki ayrı zamanda ve iki ayrı yerde, hatta milyonlar sayısınca ayrı zamanda ve ayrı yerde meydana gelmiş olmasının, onun bir defa daha meydana gelmesini mutlaka gerektirmeyeceği David Hume'dan beri Batı'da da bilinen ve kabul edilen bir hakikattir. Deney metodunun Claude Bernard gibi bazı öncüleri bile, vâkıa ve hipotezlerin ancak önceden edinilmiş düşünce ve hakikatlerin yardımıyla yorumlanabileceğini, bu düşünce ve hakikatler olmadan deneye esas alınan vâkıaların hiçbir "bilimsel" değer taşımayan "yalın vâkıalar" olarak kalacağını belirtmektedirler.

Deneylerle güya netice ve gerçeğe varmaya çalışan bilimin asıl "zayıf büyüsü" burada yatmaktadır. Ön hakikatler olmadan, yani ortada kesin bir "denek taşı" bulunmadan vâkıalar ve hipotezlerle neticeye gidilemez. Bugün, asırlar boyu "telâhük-ü efkâr"la, yani fikirlerin birbirine katılmasıyla gelişen ilimlerin deneylerde kullandığı birtakım "ön hakikatler" bulunduğundandır ki, "Bu işin başlangıcı nasıldı, nasıl oldu?" sorusunu sorma ve düşünme fırsatı vermeme kurnazlığı içinde, deneylerle gerçeğe ulaşmaktan bahsedilebilmektedir. Sürekli gözden kaçırılan bu noktadır ki, felsefede bir "epistemoloji" meselesini gündeme getirmiş ve meselâ, tabiî, sosyolojik, psikolojik... her hâdiseyi, her vâkıayı açıklama iddiasındaki diyalektik materyalizm, "insanın düşünerek ve karar vererek bir meslek sahibi, bir çiftçi, avcı, öğretmen... olmadığı, kullandığı üretim araçlarıyla kendisi arasındaki münasebetin onu mesleğini seçmeye ittiği" gibi bir iddiada bulunabilmiştir. Bu durumda, ilk insanların "balıkçı ve avcı" olduklarını iddia eden diyalektik

materyalizm, bu insanların avcılık ve balıkçılık aletlerini hazır bulmuş olmaları gerektiği ve bunları kimin yaptığı sorularıyla karşı karşıya kalacağını herhalde fark etmemiştir. Kısaca, felsefenin ve bilimin gerçek konusunda ileri sürdükleri bütün iddialar birer fantezi olmaktan öte gidememektedir.

Modern bilimin bir diğer büyüsü ve cehaleti, âdeta yaratıcı mevkiine çıkardığı sebep-sonuç kanununda yatmaktadır. Evet, hâdiselerin meydana gelişinde ve kâinattaki oluşlarda sebepleri gözardı edemeyiz. Yağmurun yağmasının, suyun donması veya kaynamasının, canlı varlıkların neşv ü nema bulmasının kendilerine has sebepleri vardır. Fakat bu sebepler, bizatihi varlığı olan şeyler değildir; onlar, insan zihninin oluşlara bakarak vardığı birtakım neticelerden ibarettir ve dolayısıyla sadece nominal (zihnî, ismî) varlığa sahiptir. Hariçte var olmayan, hayatsız, bütünüyle cahil ve şuursuz şeyler nasıl, bırakın şu muhteşem kâinatın, tek bir hâdisenin bile varlığında veya meydana gelmesinde "yaratıcı" faktör kabul edilebilir?

Ayrıca, meselâ, bir ağacın meydana gelmesi için, o ağacın bitebileceği toprağa tohumu atılır; sonra bu tohum, gerekli rutubet, ısı, ışık ve havayı bulduğunda çimlenir; çünkü onda çimlenme, hangi ağacın tohumu ise, o ağaç olarak büyüme ve o ağacın meyvesini verme özelliği vardır. O tohumun ağaç olabilmesi için tohum, toprak, ısı, güneş, atmosfer, ışık, su, hava ve şekli, yörüngesi, günlerin ve mevsimlerin meydana gelmesi için güneşle ve diğer gezegenlerle olan münasebetleriyle yeryüzü, kısaca kâinattaki bütün unsurlar çok hassas dengeler ve ölçüler dahilinde el birliği yapar. Bir ağacın nasıl meydana geldiğini sadece meydana geliş süreci, sebepleri ve neticeleri ile açıklamak yeterli midir? Bu ağacın olması için, tohumdaki çimlenme ve kendi ağacını verme kabiliyetini, ağacın solunum yapabilme ve beslenebilme özelliğini, o ağaç için hemen hemen bütün kâinatın, kâinattaki bütün unsurların çok hassas dengeler çerçevesinde iş birliği yapması gerektiğini nazara vermeden, o ağacın varlığı izah edilebilir mi?

Bütün bunlar, içindeki bütün olup bitenler, varlıklar ve bütün akıl almaz münasebetleri içinde kâinatı bilmeyi, ayrıca, sonsuz bir kudret ve iradeyi gerektirmez mi? Bunun yanı sıra, o ağacın varlığı için işleyen (nominal değerdeki) kanunlar maddî olmayıp, tamamen gayrimaddî, görünmez, elle tutulmaz, diğer duyularla hissedilmez, laboratuvara sokulamaz değil midir? Fakat, cehaletini örtmek ve kendisini bu şekilde sunanların emellerine hizmet edebilmek için modern bilim, bu ana hususları sürekli gözden kaçırmakta ve

insanı maddenin çeperleri içinde boğmaya çalışmaktadır.

Esasen, asrın başlarında ortaya çıkan atom fiziği, mekanik fiziğin üzerine oturduğu sebep-sonuç kanununu yıkmış ve bunun neticesinde James Jeans gibi, Eddington gibi, hatta Einstein gibi büyük bilim adamları, Molla Camî anlayışında, “Her şey hayal; tek gerçek Allah’tır.” şeklinde bir inanca bile varmışlardır. Artık fizikçiler, kâinat şu anda herhangi bir hâlde ise, hemen bir an sonra aynı hâlde olacak diye bir şart ve kaide ileri sürülemeyeceğini ifade etmektedirler. Karl Raymond Popper, “Hem Einstein’ın, hem de Nevton’un teorilerini bilim sayıyoruz ama, bunların ikisi birden doğru olamaz; üstelik, her ikisi de pekâlâ yanlış olabilir.” derken; Bernard Russel, “Nevton fiziğiyle uzun süre idare ettik ve sonra bunun her şeyi açıklamaya yetmediğini, hatta düzeltilecek pek çok yanları olduğunu gördük. Şimdi, Einstein fiziğiyle idare ediyoruz. Fakat hiç şüpheniz olmasın; bir gün, bunun da her bakımdan düzeltilmeye mahkûm olduğu ortaya çıkacaktır.” itirafında bulunmaktadır. Öte yandan, Dalga Mekaniği kavramı mucidi Schrödinger ve filozof-fizikçi Heissenberg, kâinat, onu meydana getiren atomlar, atomların hareketleri ve kâinatta olup bitenler hakkında kesin sonuçlara varmanın mümkün olmadığını, bunun bilâhare giderilecek bir bilgisizlikten değil, fakat bizzat kâinat gerçeğinden ileri geldiğini söylemektedirler. Önceki asırlarda, fizikteki gelişmelerle sarhoş bazı bilim adamları, “Kâinatta açıklanmayacak bir şey yoktur.” diye iddia ederken, geçen asırda “7 bilinmeyen” üzerinde duruyorlardı. Bugünlerde ise, 10 bilinmeyenden bahsediyorlar ki, bunların başında “hayat, şuur ve irade”nin mahiyeti geliyor.

Bilim, kâinat ve insan hakkındaki araştırmalarını “derinleştirdikçe”, cehaletinin daha bir farkına varacaktır. Rene Guenon’un ifadesiyle, “Bilimin veya bilimcilerin önünde iki alternatif vardır: Ya bilimsel teorilerin farazî keyfiyetini kabul edip, hissedilir sabit gerçeğin dışındaki her çeşit kesinliği reddetmek ya da bu farazî keyfiyeti bir yana bırakıp, bilim adına öğretilen her şeye körü körüne inanmak.” İkinciyi kabul edemeyen günümüz bilim adamı birinciye yöneliyor; fakat çoğu zaman da gerçeği “fayda”ya ve “bilme”yi de “bilinemezliğe” indirgiyor. Birincisi devasız bir dert; ikincisi, bilimin gerçek hakkındaki bilgisizliğinin şahane bir itirafı. Artık, kimilerince bilimin değişmez ve sabit bir çatısının olması gerektiği ifade ediliyorsa da, çoğunluk hâlâ “agnostisizm-bilinemezcilik”te ısrar ediyor. Oysa bilim, sahasını aşmadığı ve kendi üstünde sabit bir gerçeğin bulunduğunu kabul ettiği zaman değerini

bulacaktır ve bu gerçek de gün gibi ortadadır. Çünkü, "Mutlak olmaksızın izafî, değişmezlik olmaksızın değişme ve birlik olmaksızın çokluk mânâsız ve imkânsızdır." Bilgi, ancak değişmezliğe ulaştığı zaman değiştirilemezlik kazanır; bu da, insanın üstündedir. Doğru/gerçek, insan zihninin ürettiği bir şey olmayıp, bütünüyle insandan bağımsızdır ve insana düşen, onu keşfetmek ve kavramaktır.

Metafizik Âlem

Şu durmadan değişen, fakat değişmez bir gerçek üzerinde değiştiği için sürekli aynı ve sabit görünen âlemin dayandığı değişmez gerçek, varlığın metafizik boyutudur. Meselâ, yukarıda verdiğimiz ağaç misalinde, tohumdan meyvesine ve yeniden tohuma uzanan hayat serüveninde ağaçta sürekli bir değişim görürüz; fakat bu ağaçtaki bütün değişim, onu, hayatını ve geçirdiği değişimleri idare eden ve o ağacın daima kendisi olarak kalmasını sağlayan değişmeyen yanıdır ve geçerli kanunlardır. Beş duyuyla idrak edilemeyen, laboratuvarda incelemeye alınamayan ve bir başka âlemden gelen bu kanunlar, değişen varlığın asıl boyutu olan değişmeyen yanını gösterdiği gibi, kendinde hiç değişiklik olmayan bir varlığı da gösterir. Bunun gibi, insan bir nutfe, yani aşılanmış bir yumurtacık hâlinde anne karnına düştüğü andan ölünceye kadar sürekli değişim gösterir. Meselâ, en az her 6 ayda bir bütün hücreleri yenilenir. Büyür, olgunlaşır, yaşlanır ve ölür. Üşür, ısınır, hastalanır, üzülür, sevinir, çalışır, dinlenir, yer, içer, yatar. Kısaca o, bütün maddî yanıyla sürekli bir hareket ve değişim hâlindedir. Bütün bunlara rağmen, onda değişmeyen bir boyut vardır ki, bütün bu değişimlere rağmen, her insanın kendi olarak kalmasını sağlar. Bu basit gerçek bile, varlığın görünen boyutu ötesinde ve onu idare eden aslî ve görünmez bir boyutunun olduğunu gözler önüne sermektedir. Bilimin bugün açıklayamadığı ve kendi yöntemleri çerçevesinde tanımaktan ve açıklamaktan âciz kaldığı hayat, irade ve şuur gibi, insan varlığının, hatta kâinatın varlığının en temel boyutları da, varlıktaki bu değişmez ve fizik ötesi boyutun unsurlarıdır.

Esasen, hemen hepimiz dedelerimizden, ninelerimizden bu metafizik âlemle ilgili çok hatıralar dinlediğimiz gibi, pek çoğumuz itibarıyla, bu âlemle şu veya bu şekilde münasebetler içinde de bulunmuşuzdur. Freud psikanalizminin "şuur-altı" ile açıklamaya çalıştığı, fakat bununla sadece "adğâs-ü ahlâm" dediğimiz karmakarışık cinsine kısmî bir açıklama getirebildiği, buna karşılık, hayatında hemen herkesin gördüğü sadık ve gelecekten haber veren veya bir

konuda insanı irşad eden türünü görmezlikten geldiği rüyalar, her ferdin metafizik âlemle münasebet zeminlerinden sadece biridir. Ayrıca, uyanık veya yarı uyanıkken pek çok insanın yine bu âlemle münasebete geçerek, bu âleme ait manzaraları müşâhedesi de sıradan vâkıalar arasındadır. Her şeye bir ad takmakla, o şeyi açıkladığını vehmeden modern bilim bu tür müşâhede veya keşiflere de "illüzyon, halüsinasyon" gibi güya açıklamalar getirdiğini zannetse de, zannın gerçek karşısında hiçbir şey ifade etmeyeceği ve ilimden hiçbir şey taşımayacağı açıktır.

Bizzat insanın zihin ve kalb dünyası bile, varlıktaki âlem içinde âlemlerin varlığını ispatlayan reddedilmez birer delildir. Zihin dünyasında nasıl, farklı boyutta, derinlikte, şeffafiyette, çalışma hız ve alanında birbirinden farklı tasavvur, hayal, hafıza, tefekkür gibi fakültelerin her biri için beyinde sadece alet vazifesi gören bölgeler olsa da, bu fakültelerin temelde maddî dünyaya ait olduklarını iddia etmek zor ise, aynı şekilde ve bunlardan da öte, kalb, sır, hafî, ahfâ gibi daha iç ve önsezi, telepati gibi fakülteler veya duyular da, yine insanın maddî varlığı ile izah olunamaz. Kısaca, varlık, şu beş duyu ile algılanan görünür yanından ibaret olmayıp, bu yanı, onun asıl boyutu olan metafizik boyutu üzerinde sadece tenteneli bir perdeden veya metafizik boyutundaki gerçeklerin şekiller hâlinde yansıdığı bir ekrandan ibarettir.

Varlığın Metafizik Boyutu

İnsanın varlığından gaye Allah'a iman etmek, daha sonra O'nu tanımak, sonra O'nu sevmek ve bu sevgiden gelen zevk-i ruhanîyi tadarak, bu zevkin kesintisiz ve kemaliyle yaşanacağı Ahiret'e hazırlanmak olduğu içindir ki, dünyada insanla alâkalı meselelerin en önemlisi iman meselesidir. Dolayısıyla, insanımızın bu imanı elde edebilmesi için üzerine düşeni yapmayı hayatının birinci gayesi olarak benimsemiş bulunan Fethullah Gülen Hocaefendi, bir dönem periyodik dersler veya sohbetler hâlinde varlığın metafizik boyutu üzerinde durmuş ve bilâhare derlenen bu derslerden, elinizdeki kitap ortaya çıkmıştır.

Fethullah Gülen Hocaefendi, bütün eserlerinde olduğu gibi, bu eserinde de, sadece akla hitap eden veya bilimsellik gayesi güden akademik ve didaktik bir metodu benimsemiş olmayıp, ikna için akla, muhakemeye ve mantığa hitap ettiği anda ruha, kalbe ve daha iç fakültelere yönelmekte ve böylece bilme ile inanmanın, zihnî kabul ile kalbî tasdik ve iz'anın farklı olduğunu da ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, bu eserde bir yandan varlığın metafizik boyutu

hakkında, meselâ ruhun, meleklerin, cinlerin ve şeytanların varlıkları hakkında aklî ve ilmî delillerle akıl, muhakeme ve mantığımız nasibini alırken, hemen arkasından, bu varlıkların mahiyetleri, yaratılış sebepleri ve görevleri hakkında, en azından tasavvur planında onların dünyasına girmekte ve kendileriyle farkında olduğumuz veya olmadığımız münasebetleri kavrayabilmekteyiz. Fethullah Gülen Hocaefendi, bizi tam bu noktada bir adım daha ileri götürüp, yeryüzündeki varlık sebebimiz ve sorumluluğumuzla karşı karşıya getirerek ruhumuza ve kalbimize yönelmekte; bu şekilde bir yandan "zübde-i âlem, semere-i şeceratü'l-kevn" (âlemin özü, esası veya yaratılış ağacının meyvesi) olarak bu varlıkları, yalnızca ayrı varlıklar hâlinde yanıbaşımızda hissetmenin ötesinde bizzat içimizde varlığımızın bir boyutu olarak duyuyor ve daha da ötede, kendi metafizik boyutumuzun en azından teorik idrakine ulaşıyoruz. Sonra bir adım daha atıyor ve bu defa kendimizi, ruhumuzun en derininden yakalanarak, hayat atkılarımız veya ilmeklerimiz arasında çetin bir muhasebe ve murâkabe ateşi içine çekildiğimizi fark ediyoruz. Kitap boyu sürdürdüğümüz bu seyahat hiç kesilmeden ve bitmeden devam ediyor. Kırık-dökük anlatmaya çalıştığım bu seyahati, Fethullah Gülen Hocaefendi, kitabın girişinde birkaç paragraf hâlinde gayet güzel ifade etmektedir:

"Maddeci düşünce, materyalist felsefe, Müslüman kesimde dahi ciddî bir yıkım meydana getirmiştir. Camiye gelen, beş vakit namaz kılan, hatta hayatını mukaddes mânâ ve mefhumları anlatmaya adadığını zanneden nice insan vardır ki, bunlar bilerek veya bilmeyerek maddede takılıp kalmışlar ve anlattıkları her şeye maddeyi payanda yapmaya çalışmışlardır.

Evet, günümüzde bu kanaati taşıyan kitleler zannedildiğinden çok fazladır. Gerçi bir imanları vardır ama, bu, doğup büyüdükleri çevrenin tesiriyle yapılarına, onlar farkında olmadan yerleşmiş bir imandır ve kat'iyen irfan değildir.

Madde ki, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin tecellîlerinin bir gölgesinden ibarettir. Maddenin varlığı ancak bu nispet sayesindedir. Nispet kesildiğinde madde de yoktur. Öyle ise, nasıl olur da, varlığı belli bir hikmet ve sebebe bağlı olan madde, varlığı var eden Zât'ın ispatında vazgeçilmez bir şart gibi kabul edilebilir?

Bütün kevn ü mekân, değil Cenâb-ı Hakk'ın Zâtı'na, esmâsına nispetle dahi, Büyük Sahra'ya atılmış küçük bir halkadan ibarettir. Zerre güneşi ne

ölçüde aksettirebilir ki, bu kadar küçük varlık âlemi Cenâb-ı Hakk'ı anlatmaya yeterli olabilsin? Hayır, yeterli değildir. Ama, bir aynalık hasiyetiyle aklı gözlerine inmiş bir kısım materyalist gafillere karşı ışık tutmak, kalblerine ve kafalarına gelen tereddüdü izale etmek için madde bir vesile ve vasıtadır. Yoldaki tozu, gubarı silsin, temizlesin diye bir süpürgedir.

Şu kat'iyen bilinmelidir ki, kalbin duyduğunu kitap anlatamaz. Allah'a imana kitap tercüman olamaz. Kitap, sadece bu imanı formüle eder. Nasıl inanılması gerektiğini izaha çalışır."

Kitabın âdeta özlü bir takdiminden ibaret olan Giriş'ten sonra Ruh üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde, ruhun etimolojisi, kelime anlamları ele alınmakta, ruhun varlığının delilleri çerçevesinde, "duble" veya "astral beden" ve kitapta genişliğine ele alınan Kirlian fotoğrafçılığıyla tespit edilebilen "ikinci beden" (vücud-u mevhibe-i Rabbânî)nin varlığı tecrübî delillerle izah edilip ispatlanmaktadır. Bu konuda verilen ve bizzat dergilere ve kitaplara geçmiş olan misaller, gerçekten ilgi çekici mahiyettedir. Daha sonra gelen ruh fotoğrafçılığı; ilgili duyu organlarını kullanmadan görme, işitme veya koku alma vâkıası; görünmeyen eşya ve varlıklar ile, etrafa yaydıkları radyasyon aracılığıyla temasa geçme metodu olarak en fazla komünist Rusya'da kullanılan ve adına "Biyofizik Tesir Metodu" denilen radyastezi, metafizik âlemin varlığına deliller olarak ele alınmakta ve ardından "önsezi" üzerinde durulup, gaybı bilip bilmeme konusu derinliğine incelendikten sonra, Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gelecekle ilgili olarak bildirdiği ve aynen çıkmış haberlerden nakillerde bulunulmaktadır. Bunu takiben, eşyaya uzaktan tesir etme, manyetizma, hipnotizma, nazar, büyü, yogizm gibi vâkıaları konu edinen psikokinezi ele alınıp, tarihte zaman zaman görülmüş olunan öldükten sonra dirilme, ölüm anında öteyi müşâhede etme ve değişik yollarla metafizik âlemle temasa geçme, umumî planda metafizik dünyanın, hususî planda ruhun varlığına deliller olarak serdedilmesinin ardından, çok önemli bir hususa dikkat çekilmektedir:

"Ama ben, bunların hiçbirini mini bir mârifet (Allah bilgisi, Allah hakkında vicdan kültürü) olarak kabul etmiyorum. Asıl mârifet, Allah'ı bilmek, tanımak ve O'nun kanunlarına kayıtsız şartsız boyun eğmektir. Hz. Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) bilip tanımak da, gerçek mârifete dahildir. Bunlardır ki, insanı gökler ötesi âlemlerde mârifet erbabı

seviyesine yükseltir. Havada uçmalara, aylarca bir şey yemeden-içmeden yaşamaya gelince, bunlar, "mârifet" adına çok önemli şeyler değildir. Eğer, istemeyerek de olsa, bu kabîl şeyleri aktarmaya çalışıyorsak, bu, maddenin çatlamak üzere olan kalıp ve cidarlarına bir darbe daha indirmek içindir. Yoksa, bunları çok önemli şeyler olarak kabul ettiğimizden değildir."

Varlığın Metafizik Boyutu, ruh çağırma, cin çağırma ve rüyalar üzerinde aydınlatıcı misallerle durmasının ardından, ruhu inkişaf ettirme yollarına kısaca temas etmekte, fakat bu yolda mürşitsiz yüründüğü takdirde, her zaman için habis ruhların tesirine girilip, onların elinde oyuncak olunabileceği ikazında bulunmaktadır. Varlığın Metafizik Boyutu, yaptığımız her amel, söylediğimiz her söz, hatta aklımızdan ve hayalimizden geçen her manzaranın öbür âleme ait şekiller aldığı üzerinde durduktan ve böylece ahiretimizi bizzat inşâ ettiğimizi, dolayısıyla hayatımızı buna göre tanzim etmemiz gerektiğini önemle hatırlattıktan sonra, bu hususta çok ciddî irşad, inzar ve tebşir örnekleri sergilemektedir.

Ruh bahsinde bizi metafizik âlemle tanıştıran ve bu âlemin katmanları arasında seyahat ettirip, bu seyahatin ne getirip ne götüreceği konusunda önümüze projektörler tutan Varlığın Metafizik Boyutu, daha sonra metafizik âlemin nurdan varlıkları olan melekleri tanıtmaya geçmektedir. Melek kelimesinin etimolojisi üzerinde durduktan sonra, meleklerin özelliklerini, türlerini, vazifelerini, onların Allah karşısındaki haşyetlerini ve ibadetlerini açıklamasının ardından büyük melekleri takdim eden Varlığın Metafizik Boyutu, meleklerle nasıl temasa geçilip, kendileriyle nasıl münasebet kurulabileceğini misallerle anlatmaktadır. Bu çerçevede bazı kader meselelerine de temas eden Varlığın Metafizik Boyutu'ndaki şu irşadî ifadeler, sorumlu mü'minler olarak hayatımızı tanzimde son derece önemlidir:

"Yaptığınız her şey, yüceler yücesi âlemde bir kısım yüce nazarlara arz ediliyor. Öyle ise, adım atarken dikkat gerek! El uzatırken ihtimam gerek! Bakışınıza hedef seçerken titizlik gerek! Kulağınıza girecek sese, soluğa ne kadar dikkat edilse değer! Dudaklarınızdan dökülecek her söze, bir çekirdek atıyor gibi sonsuza fırlattığınız her kelimeye ne ölçüde hassasiyet gösterilse azdır! Konuştuğunuz şeylerin nereye gittiğini hesap edip, ona göre konuşmak lâzımdır. Amellerinizin nerelerde ve kimler tarafından seyredildiğini düşünün ve yaptıklarınızı, yapacaklarınızı ona göre ayarlayın! Seviyenize göre, kalbî meyillerinizden, hayallerinize ait gafletlerden dahi hesaba

çekileceğiniz endişesini sinenizde daima bir kor gibi taşımalı ve latîfelerinize ona göre çeki düzen vermelisiniz!"

Varlığın Metafizik Boyutu, melekler bahsine devamla, meleklerin yeryüzünde mesken edindiği ve tavaf ettiği yerleri, ziyaret ettikleri evleri, meleklerin ilim ehlinin ayakları altına kanatlarını serdiklerini hatırlatıyor, etrafında meleklerin pervane olduğu ruhlardan bahsediyor ve meleklerle bütünleşebilmenin yollarını açıklıyor. Melekler hakkındaki şu özet bilgiler, konu için son derece önemli:

"Makro âlemden mikro âleme kadar, bütün değişme ve tahavvüller, bütün sentez ve çözülmeler, hep bu kuvvet ve elçilik temsilcisi meleklerin nezaretinde olduğu gibi, Allah'ın Kelâm Sıfatı'ndan beşere gelen teşriî emirler de, yine bu emin ve güçlü varlıklar tarafından temsil edilmektedir. Evrensel câzibe (genel çekim) ve dâfia (itme) kanunlarından, elektronların çekirdek etrafındaki muntazam hareketlerine kadar bu ağır ve ince işlere nezaret, ne müthiş bir kuvvet istemekte ve ne emin bir elçiliği gerektirmektedir.

Melekler, eşya ve hâdiselerin o ölçüde içindedirler ki, onlarsız ne bir yağmur damlası, ne de bir gök gürültüsü düşünmek mümkün değildir. İşte, şeriat-ı fıtriye dediğimiz, kâinatta cereyan eden kanunlar, her şeyi elinde tutan Hakk'ın sonsuz kuvvetinin -kabiliyet ve istidatlarına göre- bu şuurlu kuvvetlerdeki tecellîsinden ibaret olduğu gibi, bu büyük ve muhteşem tecellînin nokta-i mihrakiyesi olan en değerli varlık insanoğlunun hareket ve davranışlarını düzenlemek üzere İlâhi âlemden esip esip gelen vahiy ve ilham meltemleri de, yine Vahiy ve İlham Sahibi'nin onlardaki tecellîsinden başka bir şey değildir."

Melekler bahsi, Azrail'in aynı anda pek çok ruhu nasıl kabzettiği sorusuna cevap, kabirde Sorucu Melekleri hakkında bilgiler, insan-melek münasebetini zedeleyen hususlar ve meleklerin çeşitli şekillerde temessülleri konularıyla devam ederek, cin ve şeytan bölümüne uzanıyor.

Cinler hakkındaki şu öz fakat kapsamlı açıklamalar, konunun özeti mahiyetinde görünüyor:

"Nebiler dahil, ehl-i keşif ve sahabe-i kiram arasında cinlerle görüşenler ise, büyük ölçüde onların temessülleriyle görüşüyor ve münasebet kuruyorlardı. Çünkü cinler, latîf bir madde ile zîşuur bir ruha sahip olup, bu iki unsurun bir araya gelmesiyle hâsıl olan ayrı bir buudu ihraz ederek,

buudlarının hususiyetine göre temessülen ortaya çıkarlar. Bu arada, "aynalar"ın kabiliyetlerinin değişik temessüllere şart-ı âdî olması keyfiyeti de gözardı edilmemelidir.

Öte yandan cinler, madde âlemine ait "nâr" ve "mâric"den birtakım varlıklar olmakla beraber, tıpkı bizim gibi, maddeye kumanda eden bir ruha sahiptir ve şuurludurlar. Şuurlu olmaları yönüyle camid ve (bitki, hayvan) gibi diğer canlılardan ayrılıp, tıpkı bizim gibi idrak sahibi mükellefler arasına girerler."

Cinlerin mahiyeti hakkında verilen doyurucu bilgileri, cinlerin temessülü ve Kur'ân-ı Kerim'de cinlerle ilgili âyetlerin meal ve yorumları takip etmektedir. Bu meal ve yorumlar çerçevesinde, cinlerin iman durumu, cinlere peygamber gelip gelmediği, geldi ise kendi içlerinden mi geldiği, yoksa insanlara gönderilen peygamberlerin onlara da mı gönderildiği, cinlerin Allah'ın emir ve yasakları karşısındaki durumu, ne kadar yaşadıkları, Ahiret'te maruz kalacakları hâller, insanlarla münasebetleri, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) cinlerle defalarca görüşmesi ve onları irşad etmesi, cinlerin iman ve küfürde ve bunlardan birinin hâkim olmasında insanlara tâbi olduğu, Hz. Süleyman'ın (aleyhisselâm) çeşitli işlerde kullanması ve ileride aynı şekilde bu kullanmanın benzer şekilde tekrarlanabileceği, cinlerle münasebet kurayım derken, onların sultası altına girenlerin durumu ve bunlardan nasıl korunulabileceği konularında doyurucu bilgi ve açıklamalar yapıldıktan ve gerekli irşadda bulunulduktan sonra, sıra şeytan bahsine geliyor.

Şeytan kelimesi hakkında verilen bilgiyi takiben, Şeytan'ın mahiyeti, insî ve cinnî şeytanlar, şeytanın Hz. Âdem ve Hz. Havva'yı Cennet'ten çıkmalarına sebep olacak zelleye çekmesi, doğum anında şeytanın insana teması ve şeytanın dört bir yanından gelerek insanı nasıl aldattığı konularında doyurucu bilgiler veriliyor ve şeytanın vesveselerinden ve desiselerinden bahsediliyor. Şeytanın bilhassa insanı nasıl kandırdığı ve buna rağmen en büyük bir hilesi olarak, kendisini insana inkâr ettirdiği önemle tebarüz ettirildikten sonra, Kur'ân âyetleri çerçevesinde şeytan-insan münasebetleri, şeytana karşı korunma yolları ve bilhassa günümüzde şeytanın saltanatını nasıl kurduğu ve insanları nasıl helâke sürüklediği ibretâmiz örnekler çerçevesinde açıklanıyor. Put ve putçuluk düşüncesinin şeytanın bir ilkası olduğu, şeytanın her türlü kötülüğü, bilhassa günahları açıklamayı, fısk ve fücuru emrettiği, özellikle de aile kavgalarından çok zevk aldığı, bu bakımdan, ailelerde geçimsizlik çıkarmayı en büyük

işlerinden biri saydığı belirtiliyor ve son olarak, şeytanın feryat ettiği bazı hâdiseler üzerinde duruluyor.

"Şeytan alnı secdeli gençleri gördükçe.. çarşı pazarın eracifine bulaşmadan ticaret yapan tüccarı müşâhede ettikçe.. ilim adamlarının kafa ve kalb bütünlüğüne erme yarışına girdiklerine şahit oldukça.. üniversite mahfillerinde ihtidaların arttığını, ilmin tekrar din ile uzlaştığını temâşâ ettikçe.. yeniden diriliş bestesinin nağmeleştiğini duydukça ve yeni bir bezmin ılık nefesini ense kökünde hissettikçe, ihtimal yine feryat etmektedir. Şeytan, bugün de İslâm'dan, Müslümandan ve İslâm adına başlayan tekevvünden korkmakta ve endişe duymaktadır. Bu korku ve endişeden dolayı da, canı boğazında ve çaresiz, avaz avaz her dem feryat etmektedir.. kıyamete kadar da feryat edecektir."

Ali Ünal

Giriş

İmanın altı esasından biri de meleklere imandır.[1] Ancak, diğer iman esaslarında olduğu gibi bu esasta da günümüz insanı bir sarsıntı geçirmiştir. Hatta bu sarsıntı diğerlerinden daha şiddetli olmuştur. Zira maddeci düşünce, materyalist felsefe, Müslüman kesimde dahi ciddî bir yıkım meydana getirmiştir. Camiye gelen, beş vakit namaz kılan, hatta hayatını mukaddes mânâ ve mefhumları anlatmaya adadığını zanneden nice insan vardır ki, bunlar bilerek veya bilmeyerek maddede takılıp kalmışlar ve anlattıkları her şeye maddeyi payanda yapmaya çalışmışlardır. Öyle ki, madde ortadan kalkıverse, imanlarına destek edindikleri her şey ortadan kalkacak ve onların da bütün ilham kaynakları kuruyacaktır.

Evet, günümüzde bu kanaati taşıyan kitleler, zannedildiğinden çok fazladır. Gerçi bir imanları vardır ama bu, doğup büyüdükleri çevrenin tesiriyle yapılarına, onlar farkında olmadan yerleşmiş bir imandır; kat'iyen irfan değildir. Elbette imanın bu kadarının dahi bir değer ve kıymeti olacaktır. Ancak bu basit iman keyfiyeti, hiçbir zaman, matlup iman seviyesi olarak kabul edilmemelidir. Aslında bu insanlar delil ve burhana malzeme olarak kullanılacak maddenin hangi seviyeye kadar kullanılabileceğinin şuuruna varamamışlardır.

Madde ki, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinin tecellîlerinin birer gölgesinden ibarettir. Maddenin varlığı ancak bu nispet sayesindedir. Nispet kesildiğinde madde de yoktur. Zaten maddeye kıymet ve değer verdiren sebep de onun, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerine âyinedarlık ediyor olmasıdır. Bu sebep ortadan kalkıverse, maddenin varlık hikmeti de ortadan kalkar. Öyle ise nasıl olur da, varlığı belli bir hikmet ve sebebe bağlı olan madde, varlığı var eden Zât'ın ispatında vazgeçilmez bir şart gibi kabul edilebilir? Bu dalâlet ve sapıklık değil de ya nedir?

Bütün kevn ü mekân, değil Cenâb-ı Hakk'ın Zât'ına, esmâsına nispetle dahi Büyük Sahra'ya atılmış küçük bir halkadan ibarettir. Zerre güneşi nasıl aksettirebilir ki, bu kadar küçük varlık âlemi, Cenâb-ı Hakk'ı anlatmaya yeterli olabilsin? Hayır, yeterli değildir. Ama bir aynalık haysiyetiyle, aklı gözüne inmiş bir kısım materyalist gafillere karşı ışık tutmak, kalblerine ve kafalarına gelen tereddüdü izale etmek için madde bir vesile ve vasıtadır. Yoldaki tozu, gubarı silsin, temizlesin diye bir süpürgedir. Onunla yapılması gereken iş

bittikten sonra, bu süpürge lâyık olduğu yere konmalı ve her yerde elde süpürge gezilmemelidir.

Şu kat'iyen bilinmelidir ki, kalbin duyduğunu kitap anlatamaz. Allah'a imana kitap tercüman olamaz. Kitap sadece bu imanı formüle eder. Nasıl inanılması gerektiği hususunu izaha çalışır.

Yoksa, kalbin duyuş ve doluşu, velinin, mürşidin ilham ve düşüncelerinden daha keskin ve çok daha ileri seviyededir. Fakat, Bâtınîliğe düşmemek, yanlış kararlar vermemek ve yanlış şeyler söylememek için mesele, bir nebi ile ele alınır ve o da ilâhî kitapla, inanılması gereken hususları bir biçime koyar ve bize "Şu şekilde inanacaksınız." der. Eğer böyle olmasaydı sapmalar olur, din adına dinsizlikler yapılırdı. Fakat, kitabın bize verdiği ölçülerde derinleşme tamamen kalble alâkalı bir seviye işidir ki, bizim işaret etmek istediğimiz husus da budur.

Belki herkes, ruh aynasında gerçek hakikati, kamet-i kıymetine uygun müşâhede edemez. Fakat maddenin ötesinde bir mânânın varlığını kabul eden herkes, sadece maddeye dayalı düşünceler imal eden mü'minlerden çok ötede bir imana sahiptir; bu da asla inkâr edilemez.

Onun için diyoruz ki, melâike ve ruhaniyata inanma günümüzde ayrı bir önem kazanmış durumdadır. Zira her şeyin maddeye irca edilmeye çalışıldığı bir dönemde yaşıyoruz. Madde cidarlarını parçalamadan, mânâya inanma ufkuna ulaşma çok zordur. Bu zorluğu aşmanın tek yolu ise yine mânâya sarılmaktır. Mânâ ki, eşyanın melekût yönüdür. Mülk âlemi ona nispeten güneşe kıyasla bir zerre gibidir. Bütün hakikatler orada cereyan ve kanunlar orada deveran eder. Allah (celle celâluhu) azametiyle, meşîetiyle oraya bakar ve tasarrufunu orada yapar. Sen nazarını oraya çevirdiğin zaman, o âleme ait sonsuz meltemlerin akıp akıp ruhuna estiğini hissedersin. Nazarını maddeye çevirdiğin an ise, sadece bir laf insanı olarak kalırsın.. bütün derdi başkalarını ilzam etmek olan bir laf insanı...

İddian Allah'ı anlatmak dahi olsa, sen o yolda bir adım dahi ileri atamazsın. Zira gönül dünyan inkişaf ve inbisattan nasipsizdir. Hâlbuki mülk âlemini melekûtun üzerine çekilmiş tenteneli bir perde şeklinde mütalâa ettiğinde ve nazarını esas çevirmen gereken yöne çevirdiğinde, için hakikatlerle dopdolu bir hâle gelir. Fenâda bekâ cilvesi yakalamak da zaten buna denir.

Şu kat'iyen bilinmelidir ki, yirminci asrı materyalist bir asra çevirmek için

lâzım gelen her şey yapıldı. Ancak hiç beklenmedik bir şekilde, Cenâb-ı Hak dünyanın çeşitli kıtalarında, Efendimiz'in zâtını temsil eden içi-dışı nuranî kimseleri zuhur ettirerek, dinsiz ve materyalistlerin oynamak istedikleri bütün oyunları altüst etti. Maddecilik, hususiyle Müslümanların ruhuna tam hâkim olacağı bir dönemde ters yüz oldu. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati altmış sene evvel ifade ediyor ve bir meçhule doğru ellerini kaldırarak: *"Korkmayın, artık küfrün beli kırılmıştır."* diyordu. Eğer altmış sene evvel küfrün beli kırıldı ise bugün artık o bütünüyle yere serilmiştir. İşin ehli olanlar bu neticeyi şimdiden görüyor, diğerleri de yakın bir istikbalde görecektir.

Küfür ilim mahfillerinde sürüm sürüm sürünmektedir. Çünkü küfrün hiçbir ilmî ve mantıkî izahı yoktur. Onun içindir ki onlar kendi düşüncelerini zorla, baskıyla kabul ettirmek yoluna girmişlerdir. Belli bir devrede bu iş için sokağa dökülenler, yaptıkları tecavüz ve zorbalıkla esasen düşünce adına kendi iflaslarını ilan ediyordu. Zira anlattıkları makul olsaydı bunun için silaha sarılmaya, yakıp-yıkmaya ihtiyaç duymayacaklardı. Aklî ve mantıkî bir izah, insanların, onların dediklerini kabul etmelerine yetecekti. Hâlbuki mihrap edindikleri değerlerden taviz verme pahasına dahi olsa, onlar düşüncelerini zorla kabul ettirme yolunu tercih ettiler. Çünkü dediklerinin ilmî hiçbir değeri yoktu.

Biz, dün de aynı şeyi söylüyorduk, bugün de aynı şeyi söylüyoruz, ileride de aynı şeyleri söyleyeceğiz. Zira bizim elimizde değişmeyen sabit hakikatler vardır. Madde ve fizik ötesi varlıkları kabul de bu hakikatler arasında bulunmaktadır. İnanıyoruz ki, çok yakın bir tarihte ruh, bir berzah hâlinde maddenin içine girecek ve bizler yepyeni bir düşünce coğrafyasının mimarları olacağız.

Cihan harpleri içtimaî coğrafyada çok ciddî değişmeler meydana getirmiştir. Onlardan önce Çin ve Rusya hüviyetinde bir devlet yoktu. Rusya'da yönetim "Romanov"lara aitti.[2]

Din olarak Hıristiyanlık hâkim durumdaydı. Hem Rusya'da hem de Çin'de fakir ve müjik bir insan portresinin ağırlığı hissediliyordu. Cihan harpleri perdeyi yırttı ve nice farklı yüzler sahneye çıkıverdi.

İçtimaî coğrafya Hitler ve Mussolini hareketiyle de ayrı bir hüviyet aldı. Dünya şimdilerde de yeni bir istihale geçiriyor. Bu yeni istihale, öyle inanıyoruz ki içimizi inşirahla dolduracak bir hüviyette olacaktır. Şimdi

tekevvün sancısı çekiyoruz. Ama bir gün müjde çığlığı, doğum sancısının iniltilerini bastıracak ve duyduğumuz sevinç, çektiğimiz ızdırapları unutturacaktır.

Teoriler iflas ediyor. Fizik, kendi kanunlarını izahta âciz kalıyor. O, bir ilim olarak belki devam edecek ama, Allah'ın, insanların istifadesine müheyya kıldığı bu ilim, bundan böyle izahlarını tenasüb-ü illiyet prensibi içinde yapacaktır. Yani, fizik kanunları üzerinde, âlem-i emirden gelmiş, mâverâ-i tabiatta boy gösteren hakikatlerin hükümferma olduğu ortaya çıkacaktır. Fiziği idare eden metafiziktir.

Bu gerçek, artık herkes tarafından kabul edilecektir. Şimdiye kadar üniversite ve ilim mahfillerinde yapılan yanlış telkinlerden dolayı hicap içinde ter döken kimselerin sayısı her gün biraz daha artıyor. Bu artış gün geçtikçe daha da kabaracaktır. Akılları saptırmış, kalb ve gönülleri boş bıraktıklarından, insanları müthiş bir boşluk ve kaosa sürüklemiş, her şeyi, görünen eşyada aramayı telkin ede ede, terkipçi düşünceyi mahvetmiş bu ilim adamlarımızın mahcup vaziyetleri hakikaten yürekler acısı bir tablo sergileyecektir.

Materyalizm günümüzde hem düşünce hem de sistem olarak tükenmiştir. Madde ve fizik ötesi varlıklara inanma adına bütün dünyada bir çözülme ve yumuşama vardır. Bu gidiş mecburi bir istikamete doğru süratle mesafe katetmektedir.

Madde ve fizik ötesi varlıkların mevcudiyetiyle alâkalı deliller çeşit çeşittir. Bunlardan, kimisi peygamberlere, kimisi velilere, bir kısmı medyumlara diğer bir kısmı da üniversitelerde ilmî araştırma yapan fikir ve düşünce adamlarına aittir. Ancak bütün bu farklı müşahitlerin birleştikleri ortak bir nokta vardır. O da, maddenin ötesinde, fiziğin verâsında, ne madde ne de fizikle izahı mümkün olmayan yaratıkların mevcudiyeti hakikatidir.

Elbette bu hususta medyumun kullandığı malzeme ve gördüğünü izahta kullandığı dil kendine göredir. İlim adamı da yine kendine mahsus malzeme ve dil kullanmaktadır. Bir velinin kendi iç derinliğine göre ulaştığı müşâhede ise tamamen başkadır. Peygamberlere gelince onların bu mevzuda verdikleri haberler kendi kametlerine uygundur. Müşâhedeleri ise asla bir başkasına kıyas edilemeyecek çaptadır. Nitekim bunların misalleri ileride tafsilatıyla görülecektir.

Binaenaleyh, bu kadar kuvvetli payandalarla teyit edilen, etrafında bu kadar tahşidat yapılan bir meseleye inanan bizler, aklın ve mantığın yolunda

yürümekteyiz. Akıl ve mantığın dışına sarkanlar bunları inkâr edenlerdir. Kaldı ki bunların çoğu Batı hayranı, Batı taklitçisidir. Hâlbuki günümüzde Batı, fiziğin, maddenin, tabiatın kendi müşkillerini halledememesi karşısında, tabiat ötesine yönelmiş, âdeta bilerek veya bilmeyerek melâike ve ruhaniyattan yardım bekler hâle gelmiştir.

Gözle gördüğü şu tenteneli âlem, onu hisleriyle, ruhuyla, kalbiyle, kafasıyla tatmin edemediğinden ötürü, tatmini, tabiat ötesinde arayan Batılı, belki fen ve teknikte on dokuz ve yirminci asırda bize muallimlik yaptığı gibi ruh mevzuunda da muallimlik yapacaktır. İlle de, inadına arkalarından gittiğimiz, onları taklitten ayrılmadığımız için herhâlde din adına bir kısım meseleler de onlara bağlanıp onlardan geldiği zaman bizim Batı hayranlarımızın yanında kudsiyet ifade edecek, takdis edilerek başa konacaktır.

Evet, cin, şeytan, melâike ve ruhanîlerle en çok meşgul olunan yer Avrupa'dır. Orada fizik ve tabiat ötesi varlıklarla meşgul olma, bizden kat kat daha fazladır. Üniversiteden görevli olarak Fransa'ya giden bir arkadaşıma bu meseleyi söylediğimde beni tasdik etti ve "Haklısınız, Fransa'da ben bunu bizzat görerek yaşadım." dedi ve delilleriyle cin ve ruh çağırma seanslarının Fransa'da ne kadar revaçta olduğunu anlattı. Bu belki bizim için değil; fakat Batı'yı her şey kabul edenler için önemli bir meseledir. Zira madde, en çok revaç gördüğü Batı'da mânâya ve ruha mağlup düşmektedir. Ve bir gün mağlubiyetini bütün bütün ilan edecektir.

Madde asıl değildir. O, ruh ile kaimdir. Hem kâinattaki canlılar sadece dünyadakilerden ibaret olamaz. Dünya ki, diğer yıldız ve gezegenlere göre gayet hakir ve gayet küçük bir kulübe gibidir. O bu hâliyle bu kadar canlıyı içinde barındırıyorsa, elbette yüce ve yüksek saraylar hükmünde olan diğer yıldız ve gezegenler bomboş kalamazlar. Onların da kendilerine uygun sekeneleri ve içlerinde barındırdıkları canlılar vardır. Bizim literatürümüzde onların adı melektir, ruhanîdir, cindir, şeytandır. Yani, madde ve fizik ötesi varlıklardır.

Herkesin başından, az çok fiziğin kalın ve maddî tabakasını yırtan, insanı eşya ve hâdiselerin verâsına baktıran vak'alar geçmiştir. En basitinden, bir gaflet anında kapınızın vurulduğunu duymuşunuzdur. İçinizde, ismiyle çağrılanlar olmuştur. Hâlbuki o anda kapınızın vurulmasını veya isminizin çağrılmasını fizik kanunlarıyla izah etmeniz mümkün değildir. Bu ses, fizik ve tabiatın ötesinden gelmektedir.

Ben bunları söylerken dahi her bir okuyucu kendi başından geçmiş, bu tür nice vak'alar hatırlayacaktır. Bunun o kadar çok misali vardır ki, sayılması imkânsızdır. Şu kadar söylenebilir ki, dünyanın dört bir yanından bize kadar ulaşan bu ses ve soluklar ve bu tür hâdiseler, inkârı imkânsız bir *"mütevatir"* haber hükmündedir. İşte bu tür vak'aları inkâr edenler esasen böyle bir tevatürü inkâr etmektedirler. Bunun ise ilim ve fikir adamlığıyla hiçbir alâka ve ilgisi yoktur. Zira *"tevatür",* inkârı imkânsız bir kaziye ve bir hükümdür.

İnsan varlık sahasına çıkmadan önce de ruhanîler vardı ve mevcuttu. İnsanın kendi ruhuna gelince, bu mevzuda iki ayrı görüş bulunmaktadır: Bir görüşe göre ruhlar, cesetten önce yaratılmış durumdadır ve kendilerine mahsus âlemde durmaktadır. Diğer görüşe göre ise her ruh cesede gireceği anda yaratılmaktadır. Meselenin izahı ihtilaflıdır. Ancak mahiyette herhangi bir ihtilaf söz konusu değildir. Her iki görüş de ruhun varlığını kabul etmektedir.

Burada, son bir işaret daha koyup, sözü noktalayalım:

Meleklerin vücutlarında inkıraz, dağılma ve ölme yoktur. Onlar daima *"hayy* – diri"dirler. Bizim onlarla münasebetimiz nispetinde de onlara ait âlemden bize feyiz, bereket ve içtimaî hayatımız adına yeni yeni diriliş esintileri gelir ve cemiyet onlarla olan münasebeti nispetinde dirilişe geçer. Bilhassa günümüzde böyle bir merhale sıçraması çok önemlidir. Melâike ve ruhanîlere inanmak, bizi, kendi ölçü ve kıstasları içinde fizik ötesi bir zemine çeker...

Bizdeki istikamet de onları bizim zeminimize cezbeder. Gerçek kurtuluş ise böyle gelgitlerle tekevvün eder. Neslimize böyle bir zemin ve iklimi hazırlayanların ruhları şâd olsun!..

Bizim tezimize göre madde ve fizik ötesi varlıklar, var olma açısından bir bütünlük arz etmektedir. Durum böyle olunca da ruhun varlığı melâikenin varlığına, onun varlığı cin ve şeytanın mevcudiyetine delil olmaktadır. Ancak biz burada meseleyi belli bir tasnife tâbi tutacak ve *"Varlığın Metafizik Boyutu"*nu üç bölüm hâlinde takdime çalışacağız. Birinci bölümde *"Ruh"* incelenecek... İkinci bölümde *"Melâike"*ye temas edilecek... Üçüncü bölümde *"Cin"* konusu ele alınacak ve *"Şeytan"*dan bahsedilecek...

1 Bakara sûresi, 2/177; Nisâ sûresi, 4/136; Müslim, *iman* 1; Ebû Dâvûd, *sünnet* 16; Tirmizî, *iman* 4.

2 Romanov, Litvanya asıllı bir Rus ailesidir. 16. yüzyılda Rusya'ya yerleşmiş ve 1613-1917 arasında Rusya'yı onlar yönetmiştir.

Birinci Bölüm
RUH

A. RUH KELİMESİNİN ETİMOLOJİSİ

Ruh Arapça bir kelimedir. رَوْحٌ ve رِيحٌ kelimeleriyle aynı kökten gelir. رَوْحٌ rahmet; رِيحٌ da rüzgâr demektir.[1]

Ruh kelimesine gelince, onun pek çok mânâsı vardır. Bunlardan bazıları ise şunlardır:

1. Vahiy

"(Allah), emrinden olan ruhu kullarından dilediğine indirir."[2] *"Melekleri, kullarından dilediğine, emrinden olan ruh ile indirir."*[3] gibi âyetlerde İbn Abbas'ın görüşüne göre *"ruh"* vahiy mânâsında kullanılmıştır.[4]

Vahiy, ruhtur. Hayatın ta kendisidir. İnsanlık hakikî hayata onunla ermiştir. Vahyin soluklarından mahrum kavim ve milletler ruhsuz ceset gibidir. Onun içindir ki Kur'ân-ı Kerim'de *"Ey iman edenler, hayat bulabilmeniz için Allah ve Resûlü'nün davetine icabet edin!"*[5] denilmektedir.

2. Nübüvvet

Yukarıda zikrettiğimiz âyetlerden nübüvvet mânâsını da anlayanlar olmuştur. Zaten nübüvvetle vahiy birbiriyle sebep-netice münasebeti içindedir.

3. Kur'ân

Ruh'a, Kur'ân mânâsını verenler de vardır. Çünkü o, bütün beşeriyete hayat kaynağıdır.

4. Ferah ve sürur

Ruhî melekelerin çalıştığı ve ruhaniyatın hâkim olduğu yerde daima mânevî bir sevinç ve sürur vardır. Bu açıdandır ki, ruha bu mânâ da verilmiştir.

5. Cibril

Kur'ân-ı Kerim'in bazı âyetlerinde اَلرُّوحُ Cibril mânâsında kullanılmıştır. *"Biz onu Ruhu'l-Kudüs ile teyit ettik."*[6] âyetindeki Ruhu'l-Kudüs ittifakla

Cibril'dir (aleyhisselâm).

6. Ruh

Bu kelimenin bir mânâsı da kendi adına izafe ile anılan bazı varlıklardır. Yani insan, cin, melek cinsi gibi bir de Cenâb-ı Hakk'ın yarattığı bazı varlıklar mevcuttur ki onların adı da *"Ruh"*tur. İbn Abbas, *"Ruh, yedinci kat semada bulunan bir melektir. Yüzü insanın yüzüne benzer. Ancak cesedi melek cesedidir."*[7] der.

7. Mesih

Ruh kelimesi bazı âyetlerde Hz. İsa'ya (aleyhisselâm) izafe edilmiştir. *"Allah'tan bir ruh."*[8] âyetinde ruh, Hz. İsa (aleyhisselâm) mânâsınadır.

8. Nefis, Can

Ruh denilince akla ilk gelen mânâ cesede can veren, onu hayattar kılan güçtür.[9]

B. RUH EMİR ÂLEMİNDENDİR

Âyette: *"(Ey Habibim!) Sana ruhun ne olduğunu soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin emrinden ibarettir. Bu hususta size pek az bilgi verilmiştir."* [10] denilerek bu hakikate işaret edilmektedir.

Ruh, Kudret, İrade ve Kıdem gibi sıfatlardan değil, doğrudan doğruya Cenâb-ı Hakk'ın Zâtından gelmekte ve O'nun rubûbiyetine dayanmaktadır.

O, emir âlemindendir. Bediüzzaman Hazretleri bu hakikati ifade ederken *"Ruh, zîhayat, zîşuur, nûrânî, vücud-u haricî giydirilmiş; câmî, hakikatdar, külliyet kesbetmeye müstait bir kanun-u emrîdir."*[11] der. Ruhun kendine göre nuranî bir kılıfı vardır ki, buna "misalî beden" denilmektedir. Âdeta o, içinde bulunduğu bedenin dublesi gibidir.

Ruh maddeden mürekkep değildir. Bunun mânâsı, ruh, âlem-i halktan[12] değildir, demektir. Ruh, âlem-i emirdendir.[13] Yani, o atomların bir araya gelmesiyle hâsıl olan bir varlık değil; melâike gibi Allah'ın emriyle meydana gelen zîşuur, nuranî kanunlardan ibarettir. Küreler ve atomlar, hatta çekirdekle elektronlar arasındaki çekme kanunu gibi, ruh da bir kanundur. Fakat ruh şuurludur. Diğer kanunların ise hayat ve şuuru yoktur.

Ruh maddeden mürekkep olmadığı için basittir; sabit bir varlığı vardır.

Ruh, beden içinde bulunduğu sürece belli kayıtlar altındadır. Ancak o, beden ile münasebetini kesince, külliyet kazanır ve her türlü kayıttan kurtulmuş olur. Böyle olunca da görüş ve hissedişi apayrı bir buudda cereyan eder. Onun içindir ki, ölüm sekeratına girmiş bir insanın (daha önce iman etmemişse) imanı makbul değildir. Zira o, tabiat ötesi âlemi görmüş ve gideceği yeri müşâhede etmiştir. Firavun böyle bir anda iman ettiği için imanı kabul olmamıştır. Hâlbuki Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti gazabına sebkat etmiştir.[14] Buna rağmen o insanın imanı kabul edilmemektedir. Zira artık o, hakikati apaçık görmüş ve imtihan sırrı ortadan kalkmıştır. Demek ki, ölüm anında ruhun gördüğü bir hakikat vardır. Ve yine demek ki, o hakikati gören bir de ruh vardır. Çünkü ceset artık hiçbir şey görmemektedir.

Arthur Hill diyor ki:

"Atomların veya elektronların varlıklarını göremediğim hâlde, reaksiyonlarına bakarak onların varlıklarına nasıl inanmış isem, ruhların varlıklarına da, gördüğüm olayları değerlendirerek aynı suretle inanıyorum."

Victor Hugo, imansız şairler arasında sayılmaktadır. O sosyalistlerin istismarına müsait, sefalet şiirinin şairidir. Ancak yine o, son anlarını yaşarken şöyle demiştir: *"Artık çanları çalmayın. (Yani vasıtayla araya girmeyin.) Zira ben Allah'a inanıyorum."*

Acaba, birkaç insanın beynini taşıyan bu muhteşem dimağ, hayatının son dakikasına kadar eşya ve hâdiselerden ders almamışken o dakikada ne gördü ki, kilisenin aracılığını da elinin tersiyle iterek *"Ben Allah'a inanıyorum."* dedi. Belli ki, onun bu itirafı, ruhunun müşâhede ettiklerinden ileri gelmişti.

Ruh ve Madde dergisi şöyle bir hâdiseyi naklediyor:

Meşhur mucit Edison, bedeni terk eden ruhun, ölümden sonra yaşadığına kuvvetle inanmakta idi. Ayrılık saati yaklaştığı sırada doktoru, Edison'un bir şeyler söylemek istediğini görmüş, hastanın üstüne doğru eğilmiş ve ölmek üzere olan büyük adamın şöyle dediğini duymuştur: *"Ötesi gerçekten harikulâde!"*

Nedir acaba Edison'u hayran eden ötesi? Edison nasıl bir manzara müşâhede etmiştir ki, böyle söylemiştir? Evet, ötesi ahirettir. Ruhun cesetten ayrılmasıyla başlayan yeni bir hayattır. Ruh, orası ile münasebete geçmiş ve Edison'a

“Ötesi cidden harika!” dedirtmiştir.

Hz. Âişe Validemiz, Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) vefatını anlatırken der ki: “Son anlarını yaşıyordu. Bazen rahatsızlandığında bana okuturdu. Ben de O’nun mübarek elini tutar, o eli şefaatçi yaparak yine O’nun ağrıyan uzvu üzerine koyar ve dua ederdim. O esnada da öyle yapmak istedim. Elini tutmak istediğimde şiddetle çekti. Ve: *“Allahım! Yüce dostların yanını istiyorum.”* dedi.[15] Belli ki artık öteleri özlüyor ve dünyada kalmak istemiyordu. Efendimiz, verâların verâsını müşâhede ettiği bir anda öteleri talep ederken, söz konusu hususa da işaret ediyor, ruhun varlık ve bekasını dile getirmiş oluyordu.

Doktor William Hunter’in ölürken: *“Kalem tutacak kadar kuvvetim olsaydı, ölümün ne kadar kolay ve zevkli olduğunu yazabilirdim.”* dediği nakledilir. Zira ki, ölüm anında insan, tabiatın ötesini seyretmektedir.

C. RUHUN VARLIK DELİLLERİ

Buraya kadar ruhtan ve ruhun yapısından çok kısa ve bir özet hüviyetinde bahsetmiş olduk. Şimdi de aynı usulle ruhun varlık delillerinden bahsetmek istiyoruz. Esasen bu deliller bizim takdim edeceğimiz miktarla sınırlı değildir. Fakat yine de bu miktarın dahi tezimizin ispatına yeterli geleceğine inanıyoruz.

1. DEDUBLEMAN

“Dedubleman” Latince *“dublex”* kelimesinden iştikak etmiş (türetilmiş)tir. Ruhî melekeleri ihtiva eden eş, ikiz, benzer mânâlarına gelir. Bizim literatürümüzde ona *“Vücud-u mevhibe-i Hakkânî veya Rabbanî”* denilmektedir. *“Astral beden”* de aynı mânâya kullanılır. Spirtualizmada, yaşayan insanların *“fantom”*larına bu isim verilmektedir.

Deduble, mekân ve zamana tâbi değildir. Çünkü o nuranî bir varlıktır. Etrafında *“Aura”* denilen ışıklı bir hâle vardır. Deduble, bir yerden bir yere giderken engel ve mesafe tanımaz. O, ruhaniyata açık insanlar tarafından müşâhede edilir.

Bir başka misali de, insanların en kutlularından verelim. İşte İbn Abbas! Allah Resûlü’nün, *“Allahım, onu dinde fakih kıl ve ona tevili öğret.”*[16] diye dua ettiği bu ilim okyanusu büyük sahabinin vefatını bize Meymun b. Mihran (radıyallâhu anh) şöyle anlatıyor:

İbn Abbas vefat ettiğinde ben oradaydım. Techiz ve tekfini yapılırken, kuş gibi bir şeyin kefeniyle cesedi arasına girdiğini gördüm. Daha sonra onu kabre koyarken gaibten bir ses duyuldu. Ses:

"Ey mutmainne olmuş nefis! Sen Rabbi'nden, Rabbi'n de senden razı olarak dön Rabb-i Kerîm'ine. İyi kullarımın arasına gir. Cennetime gir." [17] âyetini okuyordu. Herkes donup kalmış ve bu sesi dinlemişti.[18]

Hz. Meymun'un gördüğü ne idi? Evet o infisal etmiş bir ruhu, yani asıl bedenin dedublesini müşâhede etmişti. Ve sanki Cenâb-ı Hak, bu sevgili kuluna *"Hoş geldin!"* diyor ve onu ruhanîlerle karşılıyordu. Hz. Meymun gördüğü hâdiseye, binlerce insanı şahit tutuyor ve söylediğini öyle söylüyordu. Ve işte bu binlerce insan susmalarıyla onu tasdik ediyor ve hâdisenin doğruluğuna şahitlik yapıyorlardı.

Sadece şu iki müşâhede dahi, tabiat perdesini yırtıyor ve bize, madde cidarının verâsında nurlu bir âlemin bulunduğunu ispat ediyor. Bu öyle bir âlem ki, dünya ile arasında sadece tenteneli ince bir perde vardır. Yani *şehadet âlemi, gayb âlemi üzerine gerilmiş bir perdeden ibarettir. Hakikate âşina, hakikatler hakikatine nigehban herkes dikkatle baksa, tabiat ve fiziğin ötesinde aradığı hakikatin berrak ve dupduru yüzünü görecektir.*

2. RUHÎ DEGAJMAN VE İMTİSAL

Her insanın bir dedublesi, bir beden-i misalîsi vardır. Bu deduble mâyi gibidir ve bedenin içine yerleşmiştir. Diğer cisimlerde ise biz bunu elektrik akımı şeklinde görürüz.

Meselâ, şartlarına uygun şekilde bir yaprağın fotoğrafı çekildiğinde, onun etrafını saran bir yaprak daha görülür. Yine parmağımızın resmini aynı şartlar altında çeksek, parmağımızın çevresinde bir parmak daha müşâhede ederiz. Materyalistler tarafından da bu, elektrik akımı olarak izah edilmeye çalışılsa bile ilmen sabittir ki parmağımızın etrafında görülen, esasen bütün vücudumuzu çevreleyen dedublemizin o uzva ait kısmıdır. Bu asla bir elektrik akımı değildir.

Deduble, perispiri, ruhumuzun kılıfıdır. Bu varlık, ihtiyaç anında bizim cesedimizden ayrılır ve hiçbir engel tanımadan bizden uzaklaşır. Bu, onun infisal yani ruhî degajman hâlidir. Bir de dedublenin geriye dönüşü ve bedenle bütünleşmesi vardır ki, buna da *"ruhî imtisal"* denir. Ruhen terakki etmiş

insanlarda bu durum çok sık olur. Onlar için ruhî degajman sıradan bir vak'a hâline gelmiştir.

Ehlullahtan *"Ebdâl"* kısmı buna her zaman mazhar olurlar. Bu meseleye o kadar çok misal vardır ki, saymakla bitmez, anlatmakla tükenmez. Bir şahıs yirmi ayrı yerde görülür. Meselâ, son Nakşî şeyhlerinden Aziz Efendi, Havran'da olduğu aynı anda Edremit'te de görülür. Ve bu nice defalar tekrar eder durur. Turgutlu'daki bir başka zatı da aynı zamanda Salihli'de görenler olmuştur. Bediüzzaman Hazretleri hapishanede demir parmaklıklar arkasında tutsak bulunduğu aynı an ve zamanda, şehrin ortasındaki en büyük camide, cuma vaktinde cemaat içinde namaz kılarken görülmüş; gardiyanlar hayret ve dehşetle hapishaneye döndüklerinde de onu hapishanede bulmuşlardır.

Abdülhamid cennetmekân hiç hacca gitmemiştir. Hâlbuki o, her sene hacda görülmüştür.

İşte bütün bunlar ve bunlara benzer vak'alarda görülen, o şahsın dedublesidir.

3. YAŞANMIŞ HÂDİSELERLE RUHUN VARLIĞI

a. Rahip Bertrand ve Şair Goethe

Ruh ve Madde dergisinde şöyle bir vak'a anlatılır:

"İngiliz Protestan rahibi L. J. Bertrand, İsviçre'ye, yüksek dağları ziyaret etmek isteyen bir çocuk grubunu götürmüştü. Lucerne civarında, iki de rehber alarak dağa tırmanmaya başladılar. Kayalıkları tırmandıktan sonra *"Buzullar"* mıntıkasına vardıklarında rahip kendini yorgun hissetti. Çocukları rehberlere emanet ve onlara takip edecekleri yolu da tarif ederek başka bir yere ayrılmamalarını tenbihledi. Çocuklar ayrıldıktan sonra dinlenmek üzere düzlük bir yere oturdu. Fakat az sonra, derin bir uyku üzerine çöktü. Birden, uyandığını sandı. Yavaş yavaş şuuru avdet ediyordu. Fakat dehşetle artık kendi vücudunda olmadığını anladı. Şuuru bir balon gibi bu vücudun üzerinde dalgalanmaktaydı. Uyumuş hareketsiz vücudunu bir heykel gibi seyrediyordu. Kolunu bacağını oynatmak için gösterdiği bütün gayretler boşuna idi, yerdeki vücut kendine yabancı gibi duruyordu.

Birkaç dakikalık telâş ve korkudan sonra bu yeni hâlinin hiç de fena bir durum olmadığını fark etti. Kendini çok hafif, yorgunluktan ve her türlü acıdan ve fizikî bağdan uzak hissediyordu. Birkaç tecrübe ona gayret sarf etmeksizin hareket edebileceğini gösterdi. Dik yamaçlar boyunca uçuyor ve buzlu dağ

havasında bir kuş gibi yükseliyor, göz açıp kapayıncaya kadar istediği yere gidiyordu.

Bu ona bir fikir verdi: Acaba çocuklar ne yapıyorlardı? Bunu düşünür düşünmez kendini onların arasında buldu. Ve hayretle kendi tarif ettiği yoldan gitmemiş olduklarını gördü. Onların dikkatini çekmeye çalıştığı hâlde kimse kendisini görmedi. Hatta bir ara yemek molası veren gruptakilerin kendine ait yiyecekleri de afiyetle midelerine indirdiklerini seyretti. Onların etrafında uzun zaman kalarak söylediklerine, hareketlerine dikkat etti, sonra da hâlâ derin bir uykuda olan vücudunun yanına döndü.

O zaman Lucerne'deki otelde karısının ne yaptığını görmek aklına geldi. Otelin antresini, garsonları, kalabalığı gördü. Bir otomobil geldi ve içinden karısı indi. Yanında dört başka şahıs vardı. Onların dikkatini çekmeye çalıştı; fakat evvelki teşebbüsü gibi bunda da muvaffak olamadı. Ancak onların otomobilden indiklerini, karısının bavulları nasıl yerleştirdiğini, sonra karısının nasıl çay içtiğini gördü.

Fakat birden bir rahatsızlık hissetti. Lucerne'deki manzara kayboldu ve kendini vücudunun yanında buldu. Yol arkadaşları gelmişler ve onu donarak öldü zannetmişlerdi. Fakat rehberler kalbini dinleyerek attığını görmüşler, şimdi onu kendine getirmeye çalışıyorlardı. Hâdiseden daha sonra haberdar olan karısı da meseleye akıl erdiremedi. Çünkü gerek çocuk grubu, gerek karısına ait geçen olayları en ufak teferruata varıncaya kadar doğruydu."

İnsanın dedublesi, ceset bir yerde dursa dahi, hayatî bütün fonksiyonlarıyla beraber sayısız denebilecek kadar çok yerde bulunabilir. Bunun, *"Zübdetü'l-Hakâik"*[19] isimli eserde yüzlerce misali vardır. İslâm tasavvufu âdeta bu tür misallerin cümbüş yeridir.

Batı'da tecrübe, ilimde bir esas hâlindedir. Onlar, denemediği şeye inanmazlar. Batılı, *"Ruh var mı, yok mu?"* bunu ya laboratuvara getirmek ister veya en azından medyumun eliyle, ağzıyla, gözüyle, kulağıyla bunu ispatlamaya çalışır. Onun içindir ki, Batı'da dünya çapında pek çok medyum yetişmiştir. Ancak, Batı'da da meselenin müşahitleri sadece medyumlardan ibaret değildir.

Goethe bir Alman şairidir. Başından şöyle bir hâdise geçmiştir: "Yağmurlu bir akşam arkadaşı K.... ile Weimar'da, Belvedere'de geziniyordu. Sanki karşısında bir hayal görmüş gibi birdenbire durdu ve yüksek sesle bağırarak şunları söyledi:

'Yâ Rabbi! Eğer dostum Frederic'in bu anda Frankfurt'ta bulunduğundan iyice emin olmasaydım bunun o olduğuna yemin ederdim!' Bunu müteakip de dehşetli bir kahkaha salıverdi. *'Ama bu ta kendisi... Dostum Frederic! Sen burada Weimar'dasın ha?.. Fakat Allah aşkına nasıl oldu da benim geceliklerimi, takkemi, terliklerimi giyip böyle koca bir caddenin ortasına çıktın?..'* Goethe'nin gördüklerinden hiçbirisini görmeyen ve bundan hiçbir şey anlamayan K.... şairin birdenbire delirdiğini zannederek ürktü. Fakat yalnız kendi gördükleriyle meşgul olan Goethe elini uzatarak bağırdı:

'Frederic... nereye gittin. Yâ Rabbim?.. Azizim K... şimdi rast geldiğimiz adam nereye gitti, görmediniz mi?' Şaşıran K... hiçbir cevap veremiyordu. Şair başını iki tarafa çevirerek dalgın bir tavırla bağırıyordu: *'Evet anlıyorum. Bu bir görüntüden ibarettir. Fakat bunun mânâsı ne olabilir? Acaba dostum ani olarak öldü mü? Acaba bu onun ruhu mudur?'*

Goethe evine geldi ve Frederic'i evde buldu. Saçları dimdik olmuştu. Bir ölü gibi sararmış hâlde geri çekildi. Ve *'Hayalet devam ediyor.'* diye bağırdı. Dostu cevap verdi. *'Fakat azizim, insan sadık dostunu böyle mi karşılar?'* Goethe hem ağlayıp hem gülerek: *'Ah bu defaki bir ruh değil, et ve kemikten yapılmış bir varlık.'* diye bağırdı. Ve iki dost kucaklaştılar.

Hâdise şöyle olmuştu: Frederic, Goethe'nin evine gelmiş fakat yağmurdan ıslanmış olduğundan elbiselerini çıkarıp şairin geceliklerini, takkesini ve terliklerini giymişti. Bu hâlde iken koltuğa uzanıp uyumuştu. O da rüyasında Goethe'yi görmüştü ve Goethe ona şunları söylemişti: *'Sen Weimar'dasın ha? Benim geceliklerimle.. takkemle, terliklerimle koca caddenin ortasına nasıl çıktın?'*[20]

b. Astral Bedeni Müşâhede

*"Ruh ve Kâinat"*da yine şöyle bir hâdise nakledilir. Bu hâdise Dr. Burgess tarafından dostu Dr. Hodgson'a yazılan mektupla anlatılmıştır. Mektupta şöyle denmektedir:

"Eşim 1902 senesi Mayıs ayının 23. Cuma günü saat 11.45'de ölmüştü. O gün öğleden sonra saat dörtte hasta ağırlaşmış ve bütün ümitler kesilmişti. Ben ölmekte olan hastanın yanında oturmuş elimle sağ elini tutuyordum. Saat 6.45'te odanın eşiği üzerinde ve havada paralel vaziyette duran, birbirinden ayrı üç küçük bulut gördüm. Boyları takriben dörder kadem uzunluğunda, hacimleri (oylumları) ise 6-8 parmak kadardı. Bu sırada ne odada, ne de dışarıda

koridorda kimse yoktu. Bulutlar ağır ağır yatağa yaklaşıyorlardı. Biraz sonra yatağı tamamıyla sardılar. O anda hastanın yanında ve ayakta takriben üç kadem boyunda bir kadın şekli belirdi. Bu şekil saydamdı ve altın renginde parlak bir ziya neşrediyordu. Görünüşü fevkalâde ihtişamlı idi. Üzerinde, eski Yunan tarzında, kolları geniş ve uzun bir elbise bulunuyordu. Başında bir çelenk taşıyordu. Ellerini eşimin başına uzatmış olduğu hâlde ayakta duruyordu. Bir misafiri sevinçle fakat aynı zamanda ciddiyetle karşılayan bir hâli vardı. Etrafında kısmen görülebilen diğer bazı şekiller de dalgalanmakta idi.

Eşimin üzerinde de düz durumda uzanmış, çıplak beyaz bir şekil belirmişti. Bu şekil, ölmekte olan hastanın sol gözüne bir kordonla bağlanmış bulunuyordu. Bu, onun astral bedeni idi. Asılı gibi duran bu şekil bazen tamamıyla hareketsiz kalıyor, bazen de büzülerek 15 pusa kadar iniyordu. Şeklin bütün organları tam ve mükemmeldi. *Astral bedenin* her büzülüşünde şiddetli bir kurtuluş mücadelesi başlıyor ve bu sırada fizik bedende çırpınmalar görülüyordu. Sükûnete kavuşunca *astral beden* de tekrar eski hâlini alıyordu.

Eşimin son beş saatlik hayatı sırasında beni sersemleten bu vizyonu kesintisiz olarak gördüm. Bu vizyon, ancak gözlerimi kapadığım veya başka tarafa baktığım zaman kayboluyordu; fakat gözlerimi tekrar yatağa çevirdiğim zaman aynı vizyonu yine görüyordum. Bütün bu zaman içinde başımda kol ve bacaklarımda acayip bir ağırlık duyuyordum. Ve sanki uyuklar gibi gözlerimin kapandığını hissediyordum. Nihayet meş'um an geldi. Son bir titremeden sonra hastanın nefesi kesildi. Bu sırada *astral beden*in kendisini kurtarmak için gayretini artırdığını gördüm.

Son nefes ve çabalama ile birlikte *astral beden*i fizik bedene bağlayan kordon koptu ve derhal *astral beden* diğer ruhî varlıklar ve bulutlarla birlikte kayboldu. O andan itibaren hissettiğim ağırlık da üzerimden kalktı."[21]

c. Ölüm Anındaki Ruhî Müşâhedeler

Madam Florance Marryant anlatıyor:

"Dostlarımın arasında medyumluk melekeleri üstün olan yüksek sosyeteye mensup genç bir bayan tanırım ki, bu kabiliyetini ancak birkaç yakını bilmektedir. Kendisi, bir sene evvel 20 yaşındaki, plöreziden hasta kız kardeşini kaybetmiş bulunuyordu. Edith (medyumun ismi) bu sırada bir dakika bile kız kardeşinin başı ucundan ayrılmamıştı. Duru görü *(Clairvoyance)*[22] hâlinde ruhun bedenden yavaş yavaş ayrıldığını görmüştü.

Anlattığına göre zavallı hasta, hayatının son günü, son derece hassas, geveze ve heyecanlı bir hâl almıştı. Sırt üstü yatağa uzanmış mütemadiyen anlaşılmayan sözler ve cümleler söylüyordu. Edith bu esnada, akıcı bir bulut şeklinde, hafif dumana benzeyen bir şeyin, hastanın başı ucunda toplanmakta olduğunu gördü.

Bulut yavaş yavaş yoğunlaşarak hastanın şeklini aldı. Rengi müstesna, her hususta tamamıyla kız kardeşine benziyor ve hastanın biraz üstünde, yüzü yere çevrilmiş olarak, havada dalgalanıyordu. Akşama doğru hasta sakinleşmeye başladı. Güneş battığı sıralarda hasta artık tamamıyla bitkin bir hâl almış, son dakikalarını yaşıyordu.

Edith, o an titreyerek kız kardeşine baktı. Yüzü morarmış, bakışları bulanmıştı. Buna mukabil üst kısımdaki hayal, bu sırada bedenden kendisini kurtararak tamamıyla teşekkül etmiş ve canlılık kazanmıştı. Hasta, hareketsiz ve şuursuz bir hâlde, yatağında serili yatarken üstünde dalgalanan hayal flüoresan ışığına benzeyen parlak kordonlarla onun kalbine, beynine ve hayatî organlarına bağlı canlı bir hâl almıştı.

Nihayet mühim an geldi; hayal hareket etmeye başladı. Bu hareket hafif olmakla beraber, vücutta canlılık doğuruyordu. Edith, bu esnada, bu meraklı sahneyi seyre dalmıştı. Bu sırada, parlak iki şekil daha belirdi. Bunlar, büyük annesi ile büyük babası idi. Bu evde ölmüşlerdi. Her ikisi de, cesetten ayrı duran hayale doğru yaklaştılar. Onu şefkatle kucakladılar. O da, başını büyük babasının omuzu üzerine bıraktı. Hastanın nefesi kesilinceye kadar bu hâlde kaldılar ve sonra hayal, kendisini cesede bağlayan parlak bağları kopararak ötekilerin kucaklarında, hep birlikte pencereden uçup gittiler.”

Madam Joe Suell anlatıyor: “20 sene devam eden hasta bakıcılığım sırasında, birçok ölüm vak’alarında, ölenlerin başları ucunda bulundum. Ölümü müteakip daima insan şeklinde ruhî bir varlık, cesedin üzerinde yükseliyor ve sonra gözden kayboluyordu.”

Anlattığı vak’alardan birini aşağıda aktarıyoruz:

“Maggie’nin annesi, ağır hasta olan kız kardeşinin yanına gitmiş ve yokluğu sırasında kızının yanında kalmamı benden rica etmişti. Kızı üç gün sonra, birdenbire ağırlaştı ve doktor yetişemeden kollarımın arasında son nefesini verdi. Bir ölümle ilk defa karşılaşıyordum. Kalbin durmasını müteakip, su buharına benzeyen bir şeyin cesetten ayrıldığını gördüm. Vücuttan çıkan bu buhar, yavaş yavaş yükselerek kendisine benzer şekilde yoğunlaşıyordu. Hatları

evvelâ belirgin değilken, sonra yavaş yavaş beyaz sedef elbiseli bir insan şeklini aldı. Yüzü değişmemiş, ancak parlak bir şekil almıştı ve artık ızdıraplı çırpınmanın hatlarını taşımıyordu."

Meşhur medyumlardan A. J. Davis bir kadının vefatı esnasındaki müşâhedelerini şöyle naklediyor:

"Kadında canın çıkışı sırasında bedenin beyin kısmında vukua gelen ve her an artmakta olan kuvvetli bir yoğunlaşma beliriyordu. Yoğunlaşan bu şey, çırpınmalar azaldıkça ve vücuttaki sarılık arttıkça parlak ve ziya saçan bir hâl alıyordu. Can çekişme sırasında görülen bu çırpınışların çekilen acı ile herhangi bir alâkası olmayıp, ruh tarafından hissedilmezler. Bunlar tamamıyla organik olan birtakım hareketlerdir. Ölüm anı yaklaştıkça bedenin organları, boşalan torbalar gibi birer birer yatağa seriliyor, buna karşılık hastadan ayrı olarak, ruhî bir bedenin teşekkülü tamamlanıyordu. Can çekişen hastadan ilk kurtulan, ruhî bedenin baş kısmı oldu ve yavaş yavaş diğer kısımları da ayrılarak tam ruhî bir beden olarak kadının başı ucunda ayakta durdu. Bu iki vücudu birbirine, göbeklerinden, *hayat bağı* dediğimiz parlak bir kordon bağlıyordu. Bu kordon kopunca bir parçası cesette kaldı. Herhâlde cesedin derhal bozulmasına mâni olan budur. Kadının ruhî bedeni serbestliğe yavaş yavaş alıştı ve birdenbire ne yapacağını kestirmiş gibi harekete geçerek evden çıktı."

Dr. F. A. Kraft anlatıyor: "Birinci Dünya Savaşı'nda hudutta çarpışan bir nefer 1920 yılında hastanede ölmüştü. Son nefesini vermeden iki dakika kadar evvel şöyle bağırıyordu: 'Hanri, Şarl, demek sizler oradasınız... Artık, etrafa hep birlikte tırpan atarız. Ben iki seneden beri hastayım... ah... evet bekleyin...'

Ölenler, hemen bütün hâllerde kendilerinden evvel ölmüş olan akraba ve arkadaşlarını görürler ve onlara isimleriyle seslenirler.

Bu konuda ilgi çekici bir başka vak'a ise şudur:

"Amerika iç harbi kalıntılarından, uyanık ve serbest fikirli eski bir savaşçı, yatağına uzanmış son saatini bekliyordu.

Bir çarşamba günü hasta, âdetinin aksine, bir acelecilik göstererek muhtelif ricacılarla beni ısrarla istetti. Saat sekize doğru koğuşa girdiğim zaman elini kaldırarak yaklaşmam için bana işaret etti. Tasalı yüzü, sevinçli bir hâl almıştı. Bana dedi ki:

Bu sabah saat üçte uyanmıştım. Gözlerim açık, hareketsiz yatıyordum.

Birdenbire karyolamın ayakucunda bir varlığın mevcudiyetini hissettim. Hiçbir korkum yoktu. Bilakis istirahat edebilmem için, ölümü istiyordum. Bu görünüş, bana bunu daha iyi anlamak imkânını vermiş oldu. Yavaş yavaş kardeşim James'in yüzünü tanıdım. Canlılığı açık şekilde belli idi. Bana doğru eğildi ve tarif edilemeyecek kadar kolay bir tesirle bana söylemek istediği şeyleri anlattı. Derhal evvelce biricik iyi dostum olan kardeşimle birlikte geçirdiğimiz hayatı bütün tafsilatı ile hatırladım. Konuşmaya başlayınca da sesini iyice tanıdım. Bana: 'Maxvelle, önümüzdeki pazar günü sabah 11'de benimle birlikte geleceksin!' dedi ve sonra kayboldu. İtiraf ederim ki, kendimi hakikaten bahtiyar hissediyorum. Bunun bir hayal veya aldığım ilaçların tesirinden mütevellit olmadığına kat'iyen eminim.

Pazar günü hastanın başı ucunda idim. Sakin bir hâli vardı. Saat 10'a doğru, hareketsiz yatıyor, hiçbir kelime söylememekle beraber, zaman zaman bana tanıdığını hissettirecek şekilde bakıyordu. 11'e çeyrek kala sağ elini kaldırdı ve sol tarafındaki köşeyi göstererek tamamıyla anlaşılan bir sesle: *'Kardeşim James!'* dedi. Tam saat 11'de, daha evvel söylemiş olduğu gibi ruhu öteki âleme gitmek üzere cesedini terk etti."

d. Allah Resûlü'nün "Ebherim Koptu." Dediği An

İlim adamları, üzerinde durduğumuz mesele ile ilgili daha birçok vak'a anlatıyor. Biz yeri geldikçe bu anlatılanları nakletmeye devam edeceğiz. Ancak sözün burasında anlayış bakımından size de enteresan gelecek bir hususu arz etmek istiyoruz:

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) son anlarını yaşarken bir ara *"Ebherim koptu."* buyuruyor.[23] Ebher, damar mânâsına da gelir. Bu hadisi şerhedenler ekseriyetle, meseleyi Allah Resûlü'nün Hayber'de zehirlenmesiyle irtibatlandırmışlar ve Efendimiz'in ifadesine böyle bir izah getirmeye çalışmışlardır. Ancak vücuda giren zehirin seneler sonra şah damarına tesir etmesi bize çok uzak bir ihtimal gibi gözükmektedir. Kanaatimizce Allah Resûlü'nün sözünden şu mânâyı anlamak daha uygundur:

Efendimiz, o esnada kendi vizyonunda, dedublesinin kendisinden yani mübarek cesedinden ayrıldığını haber vermektedir. *"Ebherim koptu."* demek, *"Dedublem benden ayrıldı."* demektir. Ve işte o esnadadır ki Allah Resûlü, *"Refîk-i A'lâ"*yı istemektedir…

4. HER ŞEY GÖRDÜĞÜMÜZ MADDEDEN İBARET DEĞİL

Daha önce aktarmış olduğumuz misaller bize, maddenin ve fiziğin ötesinde başka bir varlığın mevcudiyetini haber verirler. Her şey gördüğümüz maddeden ibaret değildir. Ve her şeyi laboratuvar tecrübesi altına alamazsınız. Böyle yapmak isteyenler büyük bir yanılgı içindedirler. Ve bunlar ilmin ancak onda biriyle iştigal ediyorlar demektir. Beşeri topyekün ele almayı düşünenler, onun maddesine, fizyonomisine baktıkları gibi ruhuna, mânâsına, dedublesine de bakmalıdırlar. Ancak o zaman, insan hakkında sağlam bir hüküm verme imkânına sahip olurlar. Ve o zaman insan bir meçhul olmadan çıkar.

İnsanı tek yönü ile ele alıp tahlil edenlerin nazarında ise o, Alexis Carrel'in ifadesiyle, hep bir meçhul olarak kalır. Hâlbuki mevcud-u meçhul, varlığını bildiğimiz tek varlık Hz. Allah'tır (celle celâluhu). O'nu idrak ve ihata etmek mümkün değildir. O'nu idrakin en güzel ve doğru ifadesi, idrakinden âciz kalındığını itiraf olacaktır. Nebilerden sonra beşerin en muhteşem dimağı Hz. Ebû Bekir (radıyallâhu anh), *"O'nu nâkabil-i idrak kabul etmek şeklindeki acz, tam idraktir"*[24] demektedir. Efendiler Efendisi de, *"Ey bilinen (her şeyden ayan olan), Seni hakkıyla bilemedik."*[25] der ve bu ifadesiyle mârifetin zirvesine taht kurar.

İşte, hakkında 'bilemedik' hükmünü vereceğimiz, ihatasızlık ve idraksizliğimizi ifade edeceğimiz tek varlık Allah'tır. Bunun dışında Cenâb-ı Hakk'ın bildirmesiyle, bildirdiği kadar ve bildirmek istediği şeyleri bilebiliriz. Buna insan da dahildir. Ama insanı bilmenin bir yolu vardır. O da insanı bütün yönleriyle ele almaktır. İnşâallah yakın bir istikbalde maarif yuvalarımız, meseleye bu türlü yaklaşan ilim adamlarıyla dolup taşacak, hâdiseler ve bu arada insan yeni bir bakış tarzıyla tahlile tâbi tutulacaktır.

İşte o zamandır ki, tek gözle bakıldığında muzlim ve karanlık görülen her yer ve her yöre aydınlığa kavuşacak; ilim, fen ve teknik ile ilgili yeni buluş ve keşifler insanımızın hizmetine nurlu bir kadro tarafından takdim edilecektir.

Burada şu hususu da arz etmeden geçemeyeceğim: Her ilim dalının kendisine göre belli ölçü ve kıstasları vardır. Bunlar o sahaya ait hakikati bulmada sabit hakikatler olsa dahi, bir başka sahada geçersizdirler.

Meselâ, matematiğin, fiziğin, kimyanın ve tıbbî ilimlerin sahaları ayrı ayrıdır. Siz, fiziğin kanunlarını tıbba veya tıbbın kanunlarını fiziğe tatbik ederseniz, işi karıştırırsınız. Birbirine çok yakın ilim dallarında dahi bu nüansa dikkat etmek bir zarurettir.

Bunlar gibi, maddeye ait, maddeyi ölçen ve tartan kıstaslarla, mânâya ait ve mânâyı ölçen ve tartan kıstaslar tamamen birbirinden farklıdır. Binaenaleyh, elinde sadece maddî kıstaslar bulunan, yani cesedin altında kalıp ezilmiş, midesine esir düşmüş, ten cenderesinden bir türlü kurtulamamış insanlar elbette ruha ait hakikatleri müşâhede altına alamayacaktır. Zira bu, ayrı bir meleke ve ayrı bir mazhariyet gerektirmektedir. Ruhunu inkişaf ettirenlerdir ki, bu sahada söz sahibi onlardır. Zira mânâyı ölçecek tartı ancak onlarda vardır. Onlar dedubleyi, perispiriyi veya bizim dilimizdeki ifadesiyle *"Vücud-u mevhibe-i Hakkânî"*yi görmekte ve bize böyle bir varlıktan haber vermektedirler.

Bu meselede kendi müşâhede ufku o seviyeye ulaşamayanlara düşen vazife ise, bu sahanın söz sahiplerine itimat edip teslim olmaktır. Aksi her davranış sadece bir inat ve yobazlık sayılır. Bu da ilimle, ilim adamlığı ile bağdaşmaz bir davranıştır.

Soralım böylelerine: Acaba rüyaları ne ile izah edecekler? Kabul gören dualar hakkında ne diyecekler? Altı ay kabirde yatan ve ölmeyen yoginin bu hareketine nasıl bir tevil getirecekler? Rifâiye tarikatına mensup olanlarda görülen harikulâde hâdiseleri nasıl yorumlayacaklar? Ya mucizeleri? Hz. Mesih'in nefesiyle dirilenleri... Hz. Musa'nın asâsını ve yed-i beyzâ harikasını... Hz. İbrahim'in ateşte yanmayışını ve Hz. İsmail'i kesmeyen bıçağını... Allah Resûlü'nün işaretiyle iki parça olan ayı... Parmaklarından su akmasını... Dağların, ağaçların ve hayvanların dile gelip O'na selâm durmalarını...

Evet, daha binlerce mucizeyi nasıl izah edecek ve nasıl anlatacaklar? Akılları almayan her şeyi inkâra mı kalkacaklar? Bu kaçış onlara ne fayda getirecek? Ve soralım onlara: İnkârları ne zamana kadar sürecek? Firavun'a fayda vermeyen iman mıdır yoksa onların da nasip payları? Ebû Cehil perdesine mi büründü yoksa akılları? Heyhat, can gırtlağa gelince hakikati görecekler. Bizim bugün dediklerimizi onlar o zaman söyleyecekler.. söyleyecekler fakat fayda getirmeyen bir hasarete gömülecekler.

5. DÜNDEN BUGÜNE KİRLİAN FOTOĞRAFÇILIĞI

Kirlian fotoğrafları da madde ötesi varlıkların mevcudiyetine önemli bir delildir.

Kirlian Fotoğrafçılığı, ismini, 1939'dan beri bu mevzularda araştırma yapan ve Sovyet olduğu söylenen bir karı kocadan almıştır. Bir elektronik mühendisi

olan Samyon Kirlian, insan eli, böcek veya bir bitki yaprağını, fotoğraf plağı üzerine koyup bunu da bir elektrodun üzerine yerleştirip, sırayla cismi, yüksek voltajlı elektrik akımına ve alçak amperli elektrik akımına maruz bıraktı. Neticede cismin *"Aura"*[26] ile çevrili olduğu görüldü.

Kirlianların çalışması, daha önce bu mevzuda çalışan ve çoğunun ismi, ilim çevrelerinde ve umumî terimlerde geçen Avrupalı ilim adamlarının çalışmalarının izinden gider. Meselâ, kas spazmlarının galvanik faaliyetini keşfeden Galvani, bir hayat gücünden bahsetmişti. Ona göre, bu hayat gücü bütün hayvanlarda devridaim eden manyetik elektriğin bir şekliydi.

19. asırda yüksek frekans bobininin kâşifi Nikola Tesla, fotoğrafik görüntüler meydana getirmek üzere frekansı yüksek voltajı kullanan ilk şahıstır. Onun çalışması X şuaı kâşifi Wilhelm Roentgen'e ve insanın aurasını (enerji bedeni) insanoğlunun görme sınırları çerçevesine renkli *"kilner ekranları"* vasıtasıyla getirmeyi gaye edinmiş Walter J. Kilner gibi araştırmacılara önayak oldu. Bu renkli Kilner ekranları, bir gözleyicinin normalden daha kısa dalga boylarını görebilmesine imkân verecek şekilde planlanmıştır. Zira Kilner, dışarıya yayılan enerjinin ültraviyole (mor ötesi) frekanslarından oluştuğuna inanmıştı.

Bu teori daha sonraki araştırmalarla da desteklenmiştir. Aynı zamanda Kilner, auranın, cismin sağlıklı olup olmamasına göre renk ve boyut yönünden (bedenin) değişik göründüğüne dikkati çekti. 20. asrın araştırmacıları, insanlar tarafından dışarı çıkarılan kısa dalgalı radyasyonun, ruhî faaliyetleri değiştirilebileceğini ve aynı zamanda kafein ve tütün gibi uyarıcılar tarafından da tesir edilebileceğini buldular.

Biyologlar ve psikiyatristler, insanın manyetik sahaları ile sağlığının hissî ve fizikî durumları arasında bir alâkanın olduğunu ortaya koydular. Dış çevredeki manyetik sahalara bağlı olarak da değişebilen ruhî faaliyet ve rahatsızlıklar ayrıca her ferdin kendine has *aura*sında da tesirini gösterir. Meselâ, ayın dönüşündeki ve güneşin hareketindeki çeşitli safhalar insan davranışlarına tesir edebilmektedir.

İnsan vücudunun elektromanyetik sahası, oksijen ve azot gibi havada mevcut mikroskobik gaz habbeciklerini, tutucu bir tuzak olarak iş görür. Derinin hemen üzerindeki hava yüksek bir enerji sahasıyla elektriklendirildiğinde, derhal kızarmaya ve ışık saçmaya başlar. Bu da Kirlian fotoğrafının tespit ettiği enerji

hâlesidir. Mühendisler de metalürjistler de buna çok benzer bir metot olan *"korona boşalması fotoğrafçılığı"*nı, metallerdeki yarık ve çatlakları keşfetmek için kullanırlar. Metaldeki yarık ve çatlaklar, metalin korona kalıbında düzensizlikler şeklinde görülür.

Samyon Kirlian ve karısı tarafından yürütülen ilk çalışmalardan biri de, bitkilerin fotoğrafını çekmektir. Onlar, kullandıkları tekniğin basit bir yapraktaki akılları hayrette bırakıcı kompleks reaksiyonları gösterebildiğini keşfettiler. Dıştan bakıldığında her yönüyle aynı görülen iki yaprakta, şayet birinde hastalık varsa, değişik fotoğrafik görüntüler elde ediliyordu. Hastalıklı yaprağın enerji kalıbında hastalığın meydana geldiği kısımlarda bazı pürüzlü boşluklar görülürken, sağlıklı yaprakta koyu ve kompleks bir enerji kalıbı görünüyordu.

Bu yolla kazanılan bilgileri kullanarak, Kirlian fotoğrafçılığını bahçecilikte, gözle görülebilen hastalık alâmetleri çıkmazdan evvel bitki hastalıklarını teşhis etmede kullanabilmek mümkün olacaktır. ABD'de yürütülen daha teferruatlı çalışmalar, bitkilerdeki ani değişikliklerin de kaydedilebileceğini gösterdi. Meselâ, bir yaprağın dış yüzünü bir iğne ile çizdiğinizde, bu çizik Kirlian fotoğrafında kırmızı bir leke olarak görülecektir.

Nöro-psikiyatri enstitüsünde vazifeli Dr. Thelma Moss, Kirlianlar tarafından yürütülen çalışmaları araştırmak üzere Sovyet Rusya'ya giden ilk Batılı ilim adamlarından biridir. O, insan elektromanyetizmasının bitkiler üzerinde sahip olduğu tesirleri kaydetti. Bazı insanların ellerini, zarar görmüş yaprakların üzerinden geçirerek tedavi ettiklerini müşâhede etti.

Bu şöyle oluyordu: Kirlian fotoğrafında zararı gösteren leke, daha sonraki görüntülerde göze çarpmıyordu. Bazı insanlar ise bunun tam aksi bir tesire sahipti; bunlar ellerini yapraklar üzerinden geçirdiklerinde onların ölümüne sebep oluyorlardı. Birbirine zıt bu iki hâdise sırasıyla *"Green Thumb (Yeşertici Temas)"* ve *"Brown Thumb (Soldurucu Temas)"* tesiri olarak bilinmektedir.

Hayalî (fantom) yaprak ise, Kirlian tekniklerinin tespit ettiği başka bir garip tesirdi. Tecrübeyi yürüten şahıs, yaprağın bir kısmını kesip uzaklaştırdıktan hemen sonra, geri kalan kısmın fotoğrafını çekiyor. Takriben 200-300 tecrübeden sonra yaprak, kesilmeden önceki hâliyle Kirlian fotoğrafında görülüyordu.

Kirlian fotoğrafçılığı, vücudun dış yüzündeki ve daha sonraları keşfedilen

vücut içindeki elektrikî alanları ve akımları kaydetmek için bir vasıtadır. Romen bir doktor olan İon Dumitrescu, Kirlian tekniğini; vücut içindeki elektromanyetik sahalarda meydana gelen değişmeleri ektroğrafik olarak kayıt edebilen ve ektronoğrafi olarak bilinen bir şekle dönüştürdü.

Thelma Moss'un tecrübeleri Kirlian ile tespit edilen rahatsızlık sebeplerinin ruhî ve fertler arasındaki alâkalara dayandığını gösterir. Meselâ, insanın derin ruhî rahatsızlıktan kurtulup sükûnete doğru ilerlemesi esnasında hâsıl olan değişiklikler başarılı bir şekilde çekilmiş Kirlian fotoğraflarında açık bir şekilde görülebilir. Beraber fotoğrafları çekilmiş iki ferdin his ve tavırlarını gösteren *aura*ları birbirine kıyas edilerek onların karakter ve his haritaları çizilebilir.

İnsanların psikolojik durumları ve diğer insanlarla olan münasebetleri Kirlian fotoğraflarına aynen akseder. Meselâ, iki kişi birbirlerine karşı sıcak, samimî hisler duyduklarında neşrettikleri dalgalar birbirine doğru uzanır ve bazen tek bir desen hâlinde iç içe geçer. Tersine, iki kişi birbirlerine karşı düşmanca duygular içinde olduklarında alevler aniden kesilerek parmakları arasında bir boşluk hâsıl olur. Bu boşluk umumiyetle öylesine keskin ve net bir hâlde müşâhede edilir ki *"saç tıraşı etkisi" (haircut effect)* adıyla tanınmıştır.

Aşırı öfkelenmelerde mavi-beyaz koronanın içinde kırmızı bir leke meydana geldiği keşfedilmiştir. Ölüm hâlindeki süjelerde, dışa kıvılcımlar ve alevler fırlatıldığı; tam ölüm anında ise bunların tükenerek dindiği ve belli bir müddet sonra da kaybolduğu Kirlian fotoğraflarıyla tespit edilmiştir. Ayrıca gusül icap ettiği durumlarda koronanın sertleşip garip renk değişiklikleri gösterdiği müşâhede edildi. İslâm'daki, gusül gibi bütün bedene su değdikten sonra Kirlian fotoğrafı çekildiğinde ise bu garip değişikliklerin kaybolup koronanın normal hâle döndüğü tespit edilmiştir.

6. RUH FOTOĞRAFÇILIĞI

Madde ötesi varlıkların, varlık delillerinden bir diğeri de *"Ruh Fotoğrafçılığı"*dır. Günümüzde ruh fotoğrafçılığı en ileri seviyeye ulaşmış durumdadır. Öyle ki, ruh artık aynen maddî ceset gibi görüntülenmekte ve böylece madde ötesi varlıkları inkâr edenlerin ne derece büyük yanılgı içinde oldukları gözler önüne serilmektedir.

Biz bu meseleye de yine üzerinde durduğumuz konuya delil olması bakımından temas edecek ve bu sahada söz sahibi Tom Patterson'dan bazı

nakiller yapacağız. Ancak, asıl gayemiz, ruh fotoğrafçılığının tahlili olmadığı için, bir iki misalle yetineceğiz.

Tom Patterson, *"Yüzyıl Boyunca Ruh Fotoğrafçılığı"* adlı eserinde diyor ki:

"Psişik ilim, ruhî olayların bir neticesidir ve umumî nizama aykırı değildir. Yıldızlarla bezenmiş bir gökyüzü, astronomi ilmini gerektirmiş ve onu bugünkü seviyesine yükseltmiştir. İnsandaki zihnî ve bedenî arızalar tıbbın pek çok branşlarının doğmasına vesile olduğu gibi, ruhî olayların fark edilmesi de insanı bu yönde bir araştırmaya sevk etmiş ve onların anlaşılır olmalarına yol açmıştır.

Ruh fotoğrafçılığı olarak bilinen konu bir medyumluk çeşididir, fotoğrafı çekende de, çektirende de bu medyumluk melekesi geliştirilebilir. 1862'de, Amerika'da, Bostonlu bir hakkâk olan Mr. Mumler arkadaşlarının fotoğraflarını çekmişti; negatiflerinde, arkadaşlarının yanı sıra başka kimseler de bulunuyordu. Bundan dolayı bu tipteki olaylara *"Ruhî Fotoğrafçılık"* ismi verildi. Mumler bu fotoğrafçılardan ilki olarak tanınır. O zamandan bu yana, buna benzer pek çok ruhî fotoğraf elde edilmiştir.

Bizlerin, *spiritüalistler* (ruhbilim felsefesi ile uğraşanlar) olarak, ruhun varlığına sarsılmaz bir inancımız var. Biz, ruhun, tıpça ölüm diye bilinen şartın ötesinde yaşamaya devam ettiğine de inanıyoruz.

Uzun araştırmalarım neticesinde şu sonuca vardım: Bedensiz ruhlardan çıkan ışık radyasyonları, fotoğraf filmi yüzeyine birtakım izler kaydedebiliyorlar. Tıpkı gün ışığı ve diğer ışınların film üzerinde husule getirdikleri şekiller gibi... Burada takdim edeceğim deliller, bu ön kabulü fazlasıyla destekleyecek ve inkârcıların inançsızlığını dahi giderecek niteliktedir.

Fotoğrafçılığın 1839'da keşfolunmasından 23 sene sonra, bu metottan faydalanılarak ruhların fotoğraflarının çekilmeleri çok düşündürücüdür. O zamandan bu yana binlerce ruh fotoğrafı, tanınmış veya tanınmamış medyumlar aracılığı ile çekilmiştir. Yalnız benim elimde binden fazla belge mevcuttur ve her birinin de ayrı bir hikâyesi vardır. Faaliyette olan bu kudreti, ölümden sonra hayatın devam etmekte olduğu inancı dışında başka bir şeyle izah etmeye imkân yoktur."

Tom Patterson, elindeki ruhî fotoğraflarla ilgili olarak şöyle devam ediyor:

"İngiltere'de, Sheffield'den Mr. E..., 5 Haziran 1961'de bana bir fotoğraf gönderdi. Zarfın içinden bir de şu mektup çıktı:

‘Bu fotoğrafı çektiğim zaman film rulosundaki rakam 8’i gösteriyordu. Niyetim, yeni dekore ettiğim mutfağımın resmini çekmekti. Akşam kameramı mutfağa, uygun bir yere yerleştirmiş ve objektifi bir müddet açık bırakmıştım; önünden geçmemeye özellikle dikkat ettim. Daha sonra, filmi, banyosu ve baskısı için fotoğrafçıya gönderdim. Netice bu fotoğraf oldu. Fotoğraftakinin karım olduğuna eminim. Onun, ölümünden beri yine burada bizimle beraber olduğuna dair daimî bir his içindeydim. Fotoğrafta karım, eskiden yaptığı gibi masaya eğilmiş, oğlumuz David’in dört yaşında iken çekilmiş bir fotoğrafına bakarken görülüyor.

Ruhî konular üzerinde şimdiye kadar hiç uğraşmamış ve duyduğum bazı şeyler üzerinde de hiç durmamıştım.’

Mr. E.... emekli bir polis memuru olup hâlen sorumlu bir görevde bulunmaktadır. Gönderdiği, ruh ilmini ilgilendiren bir fotoğraftı. Mr. Mumler de, kendisinden sonra ün yapmış diğer ruhî fotoğraf medyumları gibi her kademeden mütehassıslar tarafından amansız bir şekilde tetkik ve kontrole tâbi tutulmuştur. Bu sıkı kontroller sonunda kamera medyumluğunun bir gerçek olduğu ortaya konmuştur. Ve yine bu kanalla bugün Washington’da *“Aquarian Foundation of Seattle”*in televizyon programlarını takip eden milyonlarca seyirci, ölümden sonra hayatın devam etmekte olduğunu bizzat görebilmektedirler.

Ruhî fotoğrafların elde edilmesinde, insan müdahalesi söz konusu değildir. Bize ruhanî şahsiyetin delillerini verenler, insana benzer tabiatta olağanüstü nitelikte olan bir başka girişimin olduğunu mantıken de kabule zorlamaktadırlar.

Ruhî fotoğrafçılık hakkında edindiğim tecrübelere göre, bir fotoğraf elde etmek için yüz sene evvel, nasıl bir seans odasına lüzum olmuşsa, bugün de aynı metodun geçerli olduğuna inanıyorum. Modern fotoğrafçılık, ruhların bu tür tezahürlerine daha da kıymet kazandırmıştır.”[27]

7. DUYU ORGANLARI ARACILIĞI OLMADAN GÖREN, İŞİTEN VE KOKU ALANLAR

Duyu organlarının aracılığı olmadan görme, işitme, koku alma gibi hâdiseler de yine madde ve fizik ötesi varlıkların ve bilhassa ruhun mevcudiyetine bir delildir.

Mevlâna bir beytinde şöyle der:

ذرّه ها دیدم دهانشان جمله باز
گر بگویم حوردشان گودد دراز

"Cümlesinin ağızları açık zerreler gördüm,

Onların yediklerini de eğer söylesem söz çok uzar."[28]

Mevlâna 7 asır önce yaşamış bir İslâm mutasavvıfıdır. Onun devrinde kimsenin ne mikroptan ne de mikroskoptan haberi vardı. Fakat Mevlâna, mikropları ve onların neler yediklerini, nasıl beslendiklerini gördüğünü söylüyordu. Mevlâna bütün bunları nasıl görmüştü? Bu görmeyi maddî gözle izah mümkün müdür? Elbette Mevlâna, gördüklerini, maddenin ötesinde bir ruhî gözle görüyor ve müşâhede ediyordu. Meseleyi başka türlü izah etmek de imkânsızdır.

Ancak bu çeşit müşâhedeler elbette herkese mahsus değildir. Bunun için insanın ruhen duruluğa ermesi ve o işe hazır hâle gelmesi gerekir. Ayrıca müşâhedede şahsın, o anda elde ettiği durum ve kazandığı pozisyon da çok mühimdir. Onun içindir ki, aynı mecliste birinin gördüğünü diğerleri göremeyebilir. Çünkü göremeyenler o anda görme pozisyonuna girememişlerdir.

Ahmed İbn Hanbel ve *Taberânî*'nin ortaklaşa anlattıkları bir vak'a, dediğimiz hususu daha da net ispat eder mahiyettedir. Vak'a şudur:

Hz. Abbas yanına oğlu Abdullah'ı da alır ve beraberce Allah Resûlü'nü ziyaret maksadıyla mescide gelirler. O esnada Allah Resûlü, yanında oturan bir başka kişiyle ciddî bir meseleyi müzakere etmektedir. Onun için de Hz. Abbas ve oğluyla ilgilenemez.

Bunun üzerine Hz. Abbas belki de biraz buruk olarak oğluyla dışarıya çıkar. İbn Abbas (radıyallâhu anh), babasına: *"Baba! Allah Resûlü'nün yanında bulunan adamı görmedin mi? Şimdiye kadar o kadar güzel yüzlü birini görmedim."* der. Hz. Abbas: *"O mu, Allah Resûlü mü güzel?"* der. İbn Abbas: "O" deyince, "Hadi gidelim, soralım." derler ve beraberce geriye döner, mescide girerler. Olan hâdiseyi aynen Efendimiz'e naklederler. Allah Resûlü, İbn Abbas'a sorar: *"Sen benim yanımdaki şahsı gördün mü?"*

O, *"Evet yâ Resûlallah, gördüm."* der. Ve Allah Resûlü biraz evvel yanında bulunan şahsın Cibril olduğunu ve kendisi hakkında söylediği müspet şeylerden

bahseder.[29]

Hz. Abbas o esnada görme pozisyonunda, kuşağında olmadığı için Cibril'i (aleyhisselâm) görmemiştir. Hâlbuki yanında bulunan oğlu Abdullah b. Abbas (radıyallâhu anh) onu müşâhede etmiştir. Demek ki, görmek için, görme durumunu kazanmak şarttır.

Sözün burasında, hemen şu noktaya intikal edelim: İnsan Allah'ı görme durumuna ulaştığı zaman O'nu da görecektir. Bu da insanın Rahmet ve Ulûhiyet âlemiyle rezonans olmasıyla alâkalıdır. Dünyada iken hiç kimse Allah'ı göremez. Görenler hayal görmüşlerdir. Gördüm diyenler, hata içindedirler, Nâmütenâhî (sonsuz) olan, sınır tanımaz ki, mütenâhî (sonlu) olanlar tarafından görülsün.

Ama mesele bir hüviyet kazanma ve varlığımızla orada zuhur etme meselesidir. Muhbir-i Sadık'ın ifadesiyle, biz Cennet'te Allah'ı görecek ve her görüşle değişeceğiz.[30] Cenâb-ı Hakk'ı müşâhede ederken apayrı âlemlere gireceğiz. O'nu Cennet'ten göreceğiz; ama ne Allah Cennet içinde muhat, ne de O'nun tecellîsi sadece Cennet'e münhasırdır. Biz Cennet'e girdiğimiz zaman -inşâallah- bu âlemin buudlarından çıkmış olacağız. Ne üç buudlu mekân ne de tek buudlu zaman artık bizi hapsedemeyecektir. Yukarılarda uçuyor gibi bir atmosfere girecek ve işte o zaman Cenâb-ı Hakk'ı müşâhede edeceğiz.

Mü'min olarak bizler, en az fiziğe inandığımız kadar, fizik ötesine de inanırız. Kat'iyen biliriz ki, eşyada hakikat adına seyrettiğimiz şeyler, esasen onların arkalarındaki gölgelerinden ibarettir. Ne var ki, nazarı sathî, kalbi kapalı ve duyguları körelmiş kimseler, daha çok bu gölgeler üzerine konar kalkarlar.

Vicdan, eşyanın özüne uyandığı, onun dış yüzüne bağlı kalmayıp perde arkasına nüfuz ettiği nispette, insanın kalbi, ruhu, beyni, hisleri ve bütün melekeleri daha bir derinliğe ulaşırlar. Bu durumu kazanan bir insan ise artık gözünü kullanmadan da görebilir, kulağını kullanmadan da işitebilir ve burnunu kullanmadan da koku alabilir.

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Saflarınızı düzgün tutunuz. Şeytanın aranızda gezdiğini görüyorum. Ben önümü gördüğüm gibi arkamı da görürüm."*[31] buyurarak bu hakikate işaret etmiştir. Yine bu meyanda, Hz. Yakub (aleyhisselâm), Hz. Yusuf'un (aleyhisselâm) kokusunu çok

uzak mesafeden hissetmiştir.[32] Hz. Ömer, on günlük mesafedeki ordularının başkomutanına, savaş esnasında taktik vererek *"Ey Sâriye! Dağ tarafına, dağ tarafına!"*[33] demiştir. Ve sesini bu uzun mesafeden Hz. Sâriye'ye duyurmuştur.

Bu mevzuda günümüzden de yüzlerce misal getirmek mümkündür. Burnu ile duyup, topuğu ile koku alanlar, parmak uçlarıyla veya ayaklarıyla görenler çoktur. Bu ve benzeri tecrübeler göstermiştir ki, insan, belli bir ruh hâletini kesbedince, fizikî bedene ait fonksiyonların hepsini, fizikî uzuvlara ihtiyaç duymadan da eda edebilecektir.

Nedir bütün bunlar? Neyi ispat etmektedir? Allah, görmek için gözü, konuşmak için ağzı, koklamak için burnu, duymak için de kulağı yaratmıştır. Ama bunların hiçbiri, ruhu bağlamamaktadır. Gerektiğinde ruh, rüyalarda olduğu gibi kendi dilini ve kendi alfabesini kullanır. Bunlarla duyup, bunlarla görür ve konuşur.

Günümüzde *"telestezi"* başlı başına bir araştırma sahasıdır. Ve bu sahada elde edilen tecrübeler, her kuvveti maddeye bağlı ve maddeden doğmuş, maddenin bir buudu kabul eden maddeci zihniyeti biraz daha çıkmaza sokmaktadır. Zira bu vak'aların hiçbirini madde ile izah etmek mümkün değildir.

8. RADYASTEZİ

Günümüzde, fizik ve madde ötesi varlıkların mevcudiyetine delil olan *"radyastezi"* ilmi de *telestezi*'nin bir buudunu teşkil etmektedir. *"Radyastezi",* isminden de anlaşıldığı gibi radyasyon ilmi, radyasyonlarla ilgili anlamlarına gelmektedir. Dünyada ve hatta kâinatta mevcut olan her cisim (canlı veya cansız) etrafına birtakım radyasyonlar, yani göze görünmeyen tesirler yayarlar. Bunlar, fizik aletleri ile tespit edebildiğimiz vibrasyonlardan (titreşim) farklıdır. Bilinen en ince vibrasyonlar, kozmik şualardır. Bunların dalga boyları o kadar küçüktür ki, kalın kurşun levhalardan bile rahatlıkla geçebilmektedirler.

Asrımızda her cisim ve her canlıdan, kendi hususiyetlerini ve o andaki hâllerini belirten, çeşit çeşit radyasyonların intişar ettiği bilim adamlarınca ispat edilmiştir. *"Radyastezist"* olan bazı kimseler, yeraltındaki bir suyun veya bir madenin neşrettiği tesirleri, herhangi bir emare ve işaret olmadan, tam ve doğru olarak alabilmektedirler. Bunlar, ellerinde bir çubuk tutmak suretiyle

arazi üzerinde gezmekte ve su bulunan yere geldiklerinde, bu çubuklar kendiliğinden istikamet değiştirerek, suyun bulunduğu tarafa eğilmektedirler.

*Radyastezi*nin tarihi insanlık tarihi kadar eskidir. Tarih öncesi zamanlardan bu yana, bu tür kabiliyetler kullanılmış, ancak belki de bu faaliyetlere, ilmî bir isim verilememişti. Şu vak'a, tarihî bir vak'a olarak bu mevzuda oldukça ilgi çekicidir:

"Birinci Dünya Savaşı sırasında Gelibolu yarımadasına çıkartma yapmış olan İngiliz kuvvetleri, adaya ayak bastıkları günden itibaren, etrafta içecek su olmadığından, şiddetli susuzluk çekiyorlardı. Su ikmali ancak Malta'dan gemilerle yapılıyordu. Bu da hem çok zaman alıyor, hem de külfetli idi. Ayrıca bu taşıma su, oradaki değirmeni döndüremiyor ve oradakilere kifayet etmiyordu. Bu esnada generale, orduda Saffer Kelly isminde radyastezi kabiliyeti olan birinin var olduğu haberi geldi.

General derhal Kelly'nin çağrılmasını emretti. Kelly gelip, ertesi sabah tetkikata başlayacağını söyledi. Radyastezist Kelly ertesi sabah işe koyuldu. Elinde sadece basit bir bakır çubuk bulunduruyordu. Kelly bu bakır çubuk sayesinde otuzdan fazla yeraltı su kaynağını tespit edebildi. Hatta bu çubuğa bakarak, suyun ne kadar derinde ve ne miktarda olduğunu da haber veriyordu. Hâlbuki aynı bölgede daha önce birçok mühendis tarama yapmış, ancak muvaffak olamamışlardı."

Radyastezi üzerine en ciddî ilmî çalışmalar Rusya'da yapılmıştır. Üstelik bu çalışmalar, madde ötesi varlıkların toptan inkâra uğradığı bir döneme rastlamaktadır. Mesele bu yönüyle de ilgi çekicidir. Bir yandan bu nevi araştırmalar inkâr edilirken, diğer taraftan da kullanma mecburiyeti hâsıl oluyordu. Dolayısıyla Rus ateist bilim adamları, mistik sihir olarak nitelenen bu nevi ilmî araştırmalara bir isim bulmada zorluk çekiyorlardı.

Bu inkârcı yaklaşıma rağmen Rus jeologları, cesaretle meselenin üzerine eğildiler. Nihayet Dr. Bogomolov isminde bir su jeoloğunun eline aldığı bakır çubuklar, aniden titreşim yaparak, bulunduğu yerde büyük bir yeraltı su deposu olduğunu gösterince herkes dehşete düşüverdi. Zira artık elindeki çubuk ve bedenindeki radyastezi şuaları ile yeraltındaki derelerin derinliğini ve su damarlarının çapını bile anlayabiliyordu. Dr. Bogomolov, nihayet radyastezi çubuklarının maharetini kabul etmiş ve bu mistik hâdiseye inanmayı kendine telkin etmeye başlamıştı.

Böylece Rusya'da arka arkaya yapılan testler, insanın, toprağın

derinliklerindeki maddelere karşı, tuhaf bir duyarlılık istidadının olduğunu göstermiştir. Bu duyarlılık bilim için oldukça hayatîdir. İlim adamları bunun da mutlaka kullanılıp geliştirilmesi gerektiğine inandılar. O kadar ki, aynı akademiye mensup birkaç bilim adamı, bizzat Stalin'in şahsî arazisi üzerinde araştırma yaparak, buldukları neticeyi bilimsel bir dergi olan *"The Journal of Electricitiy"* (Ocak 1944)'de yayınlamak cesaretini de göstermişlerdir.

Bu hâdise o gün Rus bilim adamları arasında bir hayli yaygınlaşmıştı. Bunun üzerine 100'den fazla bilim adamı (bir kısmı Kızıl Ordu'dan) geniş çapta radyastezi alanında araştırma yapmaları için görevlendirildi. Belli bir arazi tayin edildi. Her birinin elinde normal yaş ağaçtan "Y" şeklinde kesilmiş çubuklar bulunuyordu. Bu çubuklar su olan bölgeye gelindiğinde esrarengiz bir şekilde duyarlılık gösteriyorlardı. Sonunda "Bilimsel Komisyon" radyastezi çalışmalarına "Evet" diyerek, çubuklara da "Büyücü Değneği" ismini verdiler.

İşin ilgi çekici bir yanı da bu radyastezi çubuklarının duyarlılığına hiçbir maddî kuvvet mâni olamıyordu. Kauçuk eldiven takıyorlar, değişik maddelerden mamul zırh giyiyorlar, yine de bu çubuklar harıl harıl çalışıyor ve insandaki esrarengiz istidatlarla alâkaya devam ediyorlardı...

Bugün artık Sovyet bilimine radyastezi iyice yerleşmiş ve geliştirilerek bilimsel olarak da *"The Biophysical Effects Method"* kısaca *"BPE"* olarak adlandırılmıştır. Fakat aynı zamanda *"Niçin ve nasıl?"* sorularını da beraberinde getirmiştir. Su, insan ve basit bir çubuk arasında nasıl bir ilişki söz konusu idi? Elektromagnetizm gibi bilmediğimiz bir enerji ya da insanın henüz keşfedilmemiş bir duyum organı mıydı? Bunu ileride hep beraber göreceğiz...[34]

9. ÖNSEZİ (HİSS-İ KABLE'L-VUKU)

Bilindiği gibi asrımıza gelinceye kadar, madde ötesi varlıklar hakkında ilmî seviyedeki araştırmalar bugünkü buudlarıyla henüz gerçekleştirilmemişti. Bununla beraber ilmî bir kariyer ifade etmese de, insanoğlu madde ötesi âlemlerle yakından alâkadar oluyordu. Bu da bize, her şeyin maddeye bağlı ve bağımlı olmadığını gösterme bakımından önemli bir referanstı.

Önceleri bir kısım insanlar, o günlerde izahı yapılamayan birtakım gizli kabiliyetler ve maharetler göstermişlerdir. Ne var ki bunlar sadece maden ve su arayıcılığında, bir kısım hastalıkların teşhisinde, cinayet suçlularının tespit

edilişinde, çalınan eşyaların saklandığı yerlerinin tayininde, hırsızların izlerinin takibinde ve kaybolmuş insanların ortaya çıkarılması gibi hususlarda kullanılıyordu. Bugünkü yaklaşım tamamen farklı ve fizik ötesi hâdiselerin hayatımızla ne kadar içli dışlı olmasıyla alâkalıdır.

Hemen herkesin, farkında olsun veya olmasın, başından geçmiş bir hayli esrarengiz hâdise vardır. Meselâ, herhangi bir hâdiseyi önceden hissetme veya zikredilen bir şahsın, üç-beş dakika sonra çıkıp-gelmesi, ilk defa karşılaştığı şahsı veya manzarayı önceden görmüş olma hissi, birinin içinden geçenleri okuma, bir düşüncenin birkaç insan tarafından birden ifade edilmesi, olduğu gibi zuhur eden ilhamlar... gibi hepimizin başından geçen dünya kadar hâdise vardır ki, bunların hiçbiri üzerinde ne düşünmüş ne konuşmuş ne de i'mâl-i fikretmişizdir.

Buna rağmen bu sırlı hususlar ve bu esrarengiz alâka bizlere daima birtakım gizli mesajlar sunmakta, hayatı ve kâinatı daha şuurlu bir şekilde duyup yaşamaya davet etmektedir.

Hayatı duyarak yaşayan ve bir kısım garip hâdiselere maruz kalan insanın, belki de en çok karşılaştığı ve telestezinin bir buudu olan hiss-i kable'l-vuku (önsezi, hâdiseleri önceden hissetme) mevzuu da yine ruhî duyularla ilgili ve madde ötesi varlıkların mevcudiyetine ayrı bir delil teşkil eder.

Önsezi ile ilgili yüzlerce, binlerce hatta yüz binlerce misal bulmak mümkündür. Biz burada sadece kendi dünyamıza ait birkaç misal ile yetineceğiz:

İncelerden ince büyük bir kadın Hz. Fatıma Anamız, Efendimiz'in vefatından sonra, her günü bin ölümden daha ağır bir hicran ve ayrılığa ancak altı ay kadar dayanabildi. Babasını kaybedince, âdeta semasının bütün yıldızları sönmüş ve onun için dünya, zindandan farksız bir hâle gelmişti. Son bir iki ayı da hep yatakta geçirmişti. Ayağa kalkamayacak, hatta doğrulamayacak derecede hasta idi.

Efendimiz'in zevcât-ı tâhiresinden Ümmü Seleme Validemiz ise başucundan ayrılmıyor, Allah Resûlü'nden (sallallâhu aleyhi ve sellem) geri kalan bu tek ve biricik emaneti gözü gibi koruyordu. Saçlarını okşuyor, yüzünü, gözünü öpüyor ve her türlü hizmetinde bulunuyordu. Belki o da bu yaptıklarıyla Allah Resûlü'nün ruhaniyatını hoşnut ve memnun etmeye çalışıyordu. Şimdi hâdiseyi, nurlu validemiz Ümmü Seleme'den dinleyelim:

“Son günüydü. Gözleri eskisi gibi pırıl pırıl yanıyor, her tarafından neşeli olduğu belli oluyordu. Bir ara ‘Artık ben kalkmayacağım, bana bir gusül abdesti aldırın!’ dedi. Denileni yaptım. Bana tekrar baktı ve neşe dolu bir eda ile ‘Ben biraz sonra vefat edeceğim ve Sevgili Babam’a kavuşacağım. Artık beni ikinci bir defa daha yıkamayın.’ dedi. Aradan birkaç dakika ya geçmiş ya geçmemişti ki nur kadın vefat etti.”[35]

İşte Hz. Fatıma (radıyallâhu anhâ) vefat edeceği haberini verirken henüz ölümün manyetik alanına girmiş değildi. Hatta sekerâta bile maruz kalmamıştı; acaba ölüm nasıl bir tebessüm ile kendisine görünmüştü ki, biraz sonra vefat edeceğini söylemişti.

Yine bunun benzeri bir hâdiseyi de Tâhirü’l-Mevlevî anlatıyor: İskilipli Âtıf Hoca ile aynı koğuştaydık. Hocanın ertesi gün mahkemesi vardı. Bu yüzden durmadan müdafaa hazırlıyordu. Derken sabah vakti yaklaşmış idi ki, yataktan kalktı ve gece geç vakitlere kadar hazırladığı müdafaaları yırtıp atıverdi. Niye böyle yaptığını sordum. Şöyle cevap verdi:

“Bu gece Peygamber Efendimiz’le (sallallâhu aleyhi ve sellem) müşerref oldum. Bana: ‘Âtıf! Hâlâ bize gelmek istemiyor musun?’ dedi. Ben de: ‘İstiyorum yâ Resûlallah!’ karşılığını verdim. Artık kendimi müdafaa etmemin bir mânâsı kalmadığı kanaatindeyim. Zira bana gayri, sefer göründü, Resûlullah’a kavuşacağım.’ dedi. Hakikaten dediği gibi oldu. O gün Âtıf Hoca son duruşmasında hüküm giydi ve birkaç gün sonra da idam edildi.”

Şimdi İskilipli Âtıf Hoca acaba, Efendimiz’le (sallallâhu aleyhi ve sellem) nasıl bir irtibat kurmuştur ve Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) gaybî ifadesinde ona öleceğini ne şekilde bildirmişti ki, o da müdafaadan vazgeçivermişti? İşte bunların hiçbirini maddî sebepler ile izah kabil değildir.

Hz. Fatih, iştiyakla Hz. Ebû Eyyub el-Ensârî’nin (radıyallâhu anh) mübarek merkad (kabri)inin bulunmasını ister. Zira bu, onda bir aşk, bir iştiyak hâline gelmiştir. Gayesinin tahakkuku için Akşemseddin’e müracaatta bulunur. Akşemseddin murâkabeye varır. Ve o büyük sahabinin merkadini bu yolla tespit eder.

Hz. Ebû Eyyub el-Ensârî Hazretleri ile ilgili benim de bir hatıram var. Müsaadenizle onu burada arz etmek istiyorum:

Senelerce önce, Ebû Eyyub el-Ensârî Hazretlerini ziyaretlerimden birinde ve tam ziyaret esnasında -içime ihtimal onun oradaki huzuruyla alâkalı bazı şeyler

geçmiş olacak ki, tam benim içimden bu duygular geçerken- birden burnuma Cennet kokusu gibi bir koku geldi. Uzun süre de kokunun tesiri geçmedi. Sanki bu büyük sahabi bana: “Evet, buradayım!” der gibiydi. Akşemseddin Hazretleri onu tam yerinde keşfetmişti.

Şimdi, ne Akşemseddin Hazretlerinin keşfini ne de benim duyduğum o enfes güzel kokuyu madde ile izah etmek mümkün değildir. Fakat bütün bunlar birer vak’a ve birer realitedir.

10. GAYBI BİLMENİN MÂNÂSI

Görüldüğü gibi insanın malumatı, maddî-mânevî çok farklı bir buud arz etmektedir. Evet, Allah’ın bildirmesi ile insanlar, “gayb” dediğimiz ve insan ilmine perdeli olan malumatları da bilebilmektedir.

İnsan ilminin muttali olamayacağı kadar uzak mazi ve istikbale ait hâdiseler “gayb” kabul edilmektedir. Gaybı da Allah’tan başka hiç kimse bilemez. Ancak bu ifadeyi çok iyi anlamak gerek. *“Gaybı sadece Allah bilir.”* demek Cenâb-ı Hak, gaybı kimseye bildirmez demek değildir. Nitekim âyette bu husus açık ifade edilerek, istisna yapılmıştır. *“Gaybı bilen O’dur. Gizli bilgisini kimseye göstermez. Ancak razı olduğu elçiye gösterir. O elçinin önüne ve arkasına gözetleyiciler koyar.”*[36] denilmiştir. Peygamber böylece Allah adına konuştuğunu ispat etmiş olacak ve bu da O’nun hesabına mucize sayılacaktır.

Diğer taraftan seviye farkı çok değişik olmakla beraber, Cenâb-ı Hak bazı veli kullarının da gözlerini açar, onlara, başkalarının göremedikleri noktaları gösterir. Yani bazı kimselerin fıtratlarında bu duyuya ait meleke mevcuttur. Hatta bazı medyumlar da böyle bir ruhî melekeye sahip olarak yaratılmışlardır. Onlar da kendi cehd ve gayretleriyle, Cenâb-ı Hakk’ın fıtratlarına yerleştirdiği bu melekeyi çalıştırır ve istikbale ait çok meseleleri hissedebilirler. Ancak bunların hiçbiri, mutlak gaybı bilmek değildir.

Mutlak gaybı bilmek, Allah’a mahsustur. Peygamberlerin, velilerin ve medyumların bildikleri ise, mutlak gayba göre oldukça sınırlı ve mahduttur. Ve yine bu da ancak Allâmü’l-Guyûb’un bildirmesiyledir. Yoksa normal şartlarda ve beşerî ölçüler dahilinde gaybı bilmek, maziyi ve istikbali hâdiseleriyle ihata etmek imkânsızdır.

Kur’ân-ı Kerim, gaybe ait verdiği haberler ile beşerin dikkatlerini üzerine celbetmiş mu’ciz bir kitaptır. Ne bir velinin ne de herhangi bir medyumun gaybten haber verme hususunda Kur’ân’la boy ölçüşmesi imkânsızdır. Zira

Kur'ân, Ezel ve Ebed Sultanı olan Cenâb-ı Hakk'ın kelâmıdır ve verdiği haberler de ezel ve ebed kaynaklıdır.

Bu meyanda Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) de zaman zaman *ilm-i gayb*e mazhar olmuştur. Ve mazhar olduğu bu lütuflar, O'nun nübüvvetinin birer mucizesi olarak addedilmiştir. Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) dünya mihrabından, mazi ve müstakbelle alâkalı bazı mucizevî haberlerinden birkaç misal arz edeceğiz.

Peygamberimiz'in Gaybı Bilmesi

Kur'ân, Peygamberimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) verilen bir mucize kitap olması hasebiyle, Efendimiz'in Kur'ân diliyle anlattığı bütün gaybî haberler, aynı zamanda O'nun peygamberliğini de teyit eder. Fakat bir de Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), doğrudan doğruya kendi diliyle verdiği gaybî haberler vardır ki, biz daha ziyade burada ondan söz edeceğiz. Zira şimdilerde telestezi diye anlaşılan hususlar ile alâkalı en mühim vak'alar, önce bin bu kadar sene evvel, Efendimiz'den sâdır olmuş ifadelerdir.

Bunlar elbette birer mucizedirler. Ancak Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), bütün bunları söylerken kendinden söylemiş değildir. O'nun bir beşer olarak bu gaybî ufuklara ulaşması söz konusu olamaz. Hâlbuki öte yandan 14 asır önce söyledikleri bir bir vâki olmuştur. Bütün bu hâdiseleri ve mucize olarak cereyan eden hâdiseleri maddî şeylerle izah etmeye imkân yoktur. Öyleyse, Allah Resûlü'nün verdiği gaybî haberlerin aynen zuhuru, bir bakıma madde ötesi varlıkların ispatına da bir delil teşkil eder.

Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) gaybî haberlerini iki ana grupta toplamak mümkündür. Bunlardan birincisi kendi devrine ait verdiği gaybî haberler ve vakti gelince bunların tahakkuk etmesi, ikincisi ise yakın ve uzak istikbale dair verdiği haberler ve bunların günü geldikçe zuhurudur. Efendimiz'in bu tarzda gaybî haberleri oldukça fazladır. Ama biz burada, her iki ana gruptan iki misalle iktifa edip diğerlerinin ise kaynaklarını göstermekle iktifa edeceğiz.[37]

a. Peygamberimiz'in Kendi Devrine Ait Verdiği Gaybî Haberler.

aa. Senin Baban Hüzafe'dir

Başta Buhârî ve Müslim olmak üzere bütün hadis kitapları ittifakla şu hususu

kaydediyorlar: Bir gün Allah Resûlü minbere çıkmışlardı. Gaybî âleme ait bir kısım haberler veriyorlardı. Bu esnada bir hayli de celâlli görünüyorlardı. Bir ara *"Bugün bana istediğinizi sorun!"* buyurdular. Herkes bir şeyler soruyor, O da cevap veriyordu. Tam o esnada bir genç ayağa kalktı, *"Benim babam kim yâ Resûlallah?"* diye sordu.

Hakkında dedikodu ediliyordu. Babası olmadığı yolundaki bu dedikodular burnunu kızartıyordu ve insanların yüzlerine rahatça bakamıyordu. Bugün bir fırsat bulmuştu.. ve işte onu soracak ve bundan sonra o ezici bakışlardan kurtulacaktı. Efendimiz şöyle cevap verdi: *"Senin baban Hüzafe'dir."* Genç artık müsterihtir. Aldığı cevap onu memnun etmişti. Bundan böyle o da bir babaya nispet edilerek çağrılacaktı. "Abdullah b. Hüzafetü's-Sehmî" (radıyallâhu anh) şanlı ve samimî bir sahabi...

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) minber üzerinde celâlli bir vaziyette ve herkese bir şeyler anlatıyor. Bu arada, sorulan sorulara da, gaybâşina bir üslûpla cevaplar veriyordu. Resûlullah'ın neden celâllendiğini bilemiyoruz ama, Hz. Ömer birden ayağa kalkıp, Allah Resûlü'ne hitaben sanki O gaybı bilmese de O'na inandıklarını dile getirir bir eda ile: *"Biz Rab olarak Allah'tan, din olarak İslâm'dan ve Peygamberimiz olarak da Hz. Muhammed'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) razıyız."* dediğine şahit oluyoruz ki, onun bu ince ve mânidar sözleri, Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) yatıştırmıştır.[38]

Peygamber Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) mescitte istikbale ve gayba ait bir kısım haberler vermesi, mescidi dolduran binlerce sahabe huzurunda meydana geliyordu. Ve bütün sahabe, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) dediklerini aynen tasdik ediyor ve âdeta sükutlarıyla da صَدَقْتَ "el-Hak, doğru söyledin ey Allah'ın Resûlü!" diyorlardı.

ab. Tek Tek Yerlerini Gösteriyordu

Ve yine Kütüb-ü Sitte ashabından rivayet edilen bir hadise göre sahabi anlatıyor: Bedir'de bulunuyorduk. Allah Resûlü, muharebe adına stratejisini tam tespit etmiş, kavganın cereyan edeceği yerleri dolaşıyordu. Bir ara gözleri yine gayba ait perdenin verâsına kaydı ve bakışları istikbale uzandı. Bazı yerleri eliyle işaret ediyor; burası Ebû Cehil'in öldürüleceği yer, şurası Utbe'nin, şurası Şeybe'nin ve şurası da Velid'in sırtının yere geleceği yer... ve daha birçok isim... Muharebeden sonra hadisi rivayet eden sahabi kasemle şunu

anlatıyor: *"Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) nereyi kim için işaret etmişse, hepsini işaret edilen o yerlerde ölü olarak bulduk."*[39]

Beşer aklıyla kavranması imkânsız bu kabîl hâdiseler, bugünün insanları için dahi mesajlar vermekte ve 14 asır sonraki nesillere صَدَقْتَ وَبِالْحَقِّ نَطَقْتَ *"Doğru söyledin ve Hak'tan başka da konuşmadın."* dedirtmektedir.

ac. Biraz Sonra Buraya Bir İnsan Gelecek

Ahmed İbn Hanbel'in Müsned'inde şöyle bir hâdisenin nakledildiğini görüyoruz: Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ashabıyla mescitte oturuyor. Bir ara, şöyle buyuruyor: *"Biraz sonra buraya, nâsiyesi, yüzü temiz bir insan gelecek; şu kapıdan, içeriye girecek. O, Yemen'in en hayırlılarındandır. Ve alnında meleğin elini sürdüğü bir iz taşımaktadır."* Bir müddet sonra, aynen Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) haber verdiği tipte bir insan gelip O'nun huzurunda diz çöküyor ve Müslüman olduğunu ilan ediyor. Tertemiz, pırıl pırıl, görkemli ve edeb âbidesi bu insan, Abdullah b. Cerir el-Becelî'den başkası değildir.[40]

b. Efendimiz'in Yakın ve Uzak İstikbale Ait Verdiği Gaybî Haberler

ba. Fatıma Annemiz'in Vefatını Bildirmesi

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), irtihaline sebep olan rahatsızlığı günlerinden birinde, o incelerden ince, oturuşu, kalkışı ve derin bakışlarıyla aynen babasına benzeyen anamız Hz. Fatıma'yı yanına çağırdı ve eğilip kulağına bir şeyler fısıldadı. Hz. Fatıma öyle ağladı öyle feryâd u figân etti ki, bu, ancak İnsanlığın İftihar Tablosu'nun gurubuyla yorumlanabilirdi.

Bir süre sonra Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) yine onun kulağına bir şeyler fısıldadı. Bu sefer de öyle sevindi ki, onu karşıdan görenler, kendisine bütün Cennet kapılarının açıldığını zannederlerdi. Bu hâdise Hz. Âişe Validemiz'in gözünden kaçmamıştı. Biraz sonra bunun sebebini sordu ama Hz. Fatıma Validemiz, bunun Allah Resûlü'ne ait bir sır olduğunu, dolayısıyla da açıklayamayacağını söyleyerek onu cevapsız bıraktı.

Allah Resûlü'nün vefatından sonra Hz. Âişe Validemiz tekrar sorunca, Fatıma Anamız da şöyle cevap verdi: *"Birinci defada bana, kendisinin vefat edeceğini söylemişti. Onun için ağlamıştım. İkinci defa ise bana, kendi ailesi içinde, O'na en erken kavuşacak insanın, ben olduğum müjdesini vermişti. Ve*

işte onun için de sevindim.” demiştir.[41]

Evet, Hz. Fatıma Anamız’ın vefat-ı Nebi’den altı ay sonra vefat etmesi, aynen haber verdiği gibi vâki olmuş ve bu gaybî haberi tasdik etmiştir.

bb. Hz. Hasan’ın Feragati

Kütüb-ü Sitte ricalinin ekseriyetinin rivayet ettiği bir hadiste Allah Resûlü, hutbe îrad ederken Hz. Hasan’a (radıyallâhu anh) işaretle şöyle buyurmuşlardı: *“Bu benim evlâdım Hasan. O seyyiddir. Allah (celle celâluhu) onunla iki büyük cemaati birbiriyle sulh ettirecektir.”*[42]

Evet o, kerim oğlu kerim, Allah Resûlü’nün evlâdı ve tam bir efendidir. Bir gün kendisine tevdi edilen hilafet ve saltanatı, sadece ümmet arasında tefrikaya sebebiyet vermemek için terk ederken, nasıl bir seyyid olduğunu mutlaka gösterecektir. Aradan geçen yirmi beş-otuz sene Allah Resûlü’nü doğrulamıştı.

Hz. Ali’den sonra Emeviler, karşılarında Hz. Hasan’ı buldular. Ancak bir sulh ve sükûn insanı olan Hz. Hasan bütün haklarından feragat ettiğini ilan ederek, birbirine girmek üzere olan iki İslâm ordusunu uçurumun kenarından geriye döndürdü ve sulhta buluşturdu.

Burada bilhassa şu hususa dikkatinizi çekmek istiyorum: Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), Hz. Hasan’a ait bu hâdiseyi haber verdiğinde, o henüz küçük bir çocuktu. Belki o gün Allah Resûlü’nün işaret ettiği hâdiseyi bile anlayacak yaşta değildi. Yani o, Allah’ın Resûlü böyle dedi diye bu işi yapmış değildir. Bilâkis Resûlullah onun öyle olacağını bildiği için bu gaybî sözü sarfetmişti...

11. PSİKOKİNEZİ

Ruhun varlık delilleri arasında psikokineziyi de sayabiliriz. Psikokinezi (Psychokinesis) çok geniş bir konudur. Kısaca zihnin, doğrudan doğruya maddeyi etkileme gücü demektir.

İnsan vücudundan çıkan ve insan, hayvan, bitki ve eşyaya tesir eden güç (Biyoplazmik Enerji), maddeler üzerindeki vibrasyonlara tesir eden güç (psikometri), manyetizma, hipnotizma ve bu usullerle yapılan tedaviler, nazar, sihir ve büyü gibi vak’alar, yogizm, fakirizm gibi kavramlar hep psikokineziye dahildir. Ayrıca ruh, cin veya şeytanların yaptıkları veya yaptırdıkları fizikî hareketleri de aynı konu içinde incelemek mümkündür.

Elbette biz burada psikokineziyi bütün teferruatıyla inceleyecek değiliz. Zira

teferruata girmemiz, konuyla ilgili temel esprimizin dışına çıkmak olur. Bu yüzden bütün bölümleri ana hatlarıyla ve bir tasnife tâbi tutmadan, bazı misaller vererek konuyu takdime gayret edeceğiz. Ve neticede göreceğiz ki, psikokinezi de bütün dallarıyla madde ve fizik ötesi varlıkların mevcudiyetinden haber vermekte ve ısrarla iddia ettiğimiz düşünceye kuvvetli bir delil olmaktadır.

a. Bükülen Çatal Bıçaklar

Konuyla alâkalı şu vak'a çok manidardır:

"Bir pazar günü saat 13'te binlerce Danimarkalı evlerinde masa başına oturmuşlar, önlerine "Billed Bladet" adlı haftalık dergiyi açmışlar ve yanına bulabildikleri çatal, bıçak gibi madeni eşyaları koymuşlardı. Hepsi de derginin yapmayı teklif ettiği bir denemeye katılmayı arzuluyor ve o anda Londra'da bulunan 28 yaşındaki İsrailli Uri Galler'in düşünce ve irade kuvveti ile önlerine koydukları çatal ve bıçakları bükmesini veya kırmasını bekliyorlardı.

Az bir zaman sonra "Billed Bladet" gazetesinin telefonları bloke olmuş, binlerce okuyucu 13'te Uri Galler'i düşündükleri sırada çatal ve bıçakların bükülmeye başladığını söylemek için kuyruğa girmişlerdi.

Bu, Danimarka'da ilk defa olagelen bir şey değildi. Bundan bir hafta önce Uri Galler, Danimarka televizyonunda gözüktüğü zaman yine aynı olaylar cereyan etmiş; üstelik Galler, milyonlarca televizyon seyircisinin gözü önünde, bir bıçak kırmış ve bir de anahtarı bükmüştü. Onu ilmî gözlem altında tutan ve kendisi ile deneyler yapan Amerika'daki Stanford Research Institute'a mensup bilginler, söylenenleri doğruluyor ve hatta onunla birlikte yaptıkları bir seansta Galler'in irade kudreti ile Brezilya'da bir şehirde gezindiğini ve uyandığında avucunun içinde bir Brezilya parasının bulunduğunu söylüyorlardı."

b. Hareket Eden Masa

"Rusya'da biyolog E. Naumov'un huzurunda, medyum Nelya Mihailova tarafından gerçekleştirilen bu neviden bir tecrübe filme alınmış bulunmaktadır.

Bu deneyde, N. Mihailova parmaklarını pusulanın 15 santim kadar önüne yatay olarak uzatmış ve elini pusulanın üzerinde dairevî şekilde hareket ettirirken bir taraftan da gözlerini, pusulanın ibresi üzerine dikmiştir. Bu sırada nabzı 250'ye yükselmiştir. Pusulanın ibresi bir müddet sonra titremeye başlamış, saat yönünün tersine doğru hareket etmiş, daha sonra da plastik kutudaki bakır kaidesi dönmeye başlamıştır.

Nelya Mihailova'nın yaptığı diğer bir tecrübede ise, biyolog E. Naumov'un kutusundan çıkararak 30 santim uzaklığa serpiştirdiği kibrit çöpleri, sabit bir şekilde üzerlerine diktiği gözleri ve uzattığı eli altında kaynaşmaya ve masa üzerinde hareket ederek birer birer masanın kenarından yere düşmeye başlamışlardır.

Nelya Mihailova, kendisinin anlattığına göre, gençliğinde öfkeli olduğu bir zaman bu kudretinin farkına varmış ve bundan sonra istediği eşyayı, gitmeden kendi yanına getirmek tecrübelerine başlamıştır.

1904'de Binbaşı A. H. Davis, medyum Eusapia Palladino'yı Napoli'deki villasına davet etmişti. Aydınlıkta ve 6 kişinin önünde yapılan seansta binbaşı arkasını bir meşe dolaba vererek oturmuştu. Odanın orta yerinde üstü mermer bir masaya Eusapia ellerini uzatınca, masa büyük ve ağır olmasına rağmen herkesin gözü önünde kımıldanmaya başladı ve yavaş yavaş hareket ederek binbaşının yanına kadar gitti. Bu esnada Eusapia, bir heykel gibi, elleri masa istikametinde uzanmış, gözleri sabit ve boş bir hâlde hareketsiz ve kaskatı duruyordu.

Böyle şeylere pek inanmayan binbaşı, bu sırada bir sigara yaktı, fakat derhal mobilyaların hücumuna uğrayarak, kendi kendine hareket eden masa ile arkasındaki dolap arasında sıkıştı kaldı. Kurtarmak için dört hizmetçinin yardımı ile yapılan bütün gayretler hiçbir netice vermedi. Ancak medyum masayı aksi istikamette hareket edecek duruma getirmek suretiyle binbaşıyı bu zor durumdan kurtarabildi."

c. Ellerdeki Esrar

Amerikalı Jeoloji profesörü Danton, *"Eşyanın Ruhu"* adlı kitabında kendi yaptığı psikometri tecrübelerini anlatmaktadır. Danton'a göre, kız kardeşi Anna Danton Cridge, elinde tuttuğu mektubun sahibinin içinde bulunduğu durumu, şeklini, gözlerinin rengini, karakterini bildirdiği gibi kendisinin eline verilen bir maden veya taşın devrini, o devirde yaşayan hayvan türlerini, panoramik bilgiler hâlinde verebilmiştir.

Psişik melekelerden biri olan psikometri deneyleri, eşya üzerindeki hiçbir hatıra ve intibaın kaybolmadığını ve bütün olayların tarih sırasıyla tabiatta bir fotoğraf gibi kayıt ve tespit edilmiş bulunduğunu bize göstermektedir.

d. Ölmüş Annenin Sesi

"İsviçreli şifacı Ernest Kapp, akıl hastalıklarını da tedavi etmekte idi. Bir

doktor onu hususî bir hastaneye çağırdı. Çok tehlikeli bir kadın hasta hakkında fikrini almak istiyordu. Kadın, bir devlet akıl hastanesine sevk edilmek üzere idi. Kapp, hastanın odasına girdiği zaman hemşire elinde bir iğne tutuyor, kadın da atılmaya hazırlanan bir kaplan gibi iki büklüm duruyordu. Hemşire, onun elini yakaladı, iğneyi koluna batırmak üzere idi ki, şifacı, enjeksiyon yapmamasını rica etti. Çünkü eğer iğne yapılırsa kendisi hiçbir şey yapamayacaktı. Kendisini hasta ile yalnız bırakmalarını istedi. Hemşire, zilin yerini gösterdi ve çıktı.

Kapp, kadınla yüz yüze kaldı. O anda gözlerini kapayan rahip, yapması icap eden şeyin, kendisine bildirilmesi için dua etmeye başladı. Sol kulağında ölmüş annesinin teganni eden sesini işitti; bir Alman ninnisi söylüyordu. “Ama burası Amerika, Almanya değil!” diyecek oldu. Ses, teganniye devam ediyordu. Kendisi de ninniyi Almanca olarak söylemeye başladı. Dördüncü kelimeye gelmişti ki, kadın tepeden tırnağa titremeye başladı. Kapp, “Şimdi üstüme saldıracak!” diye düşündü. Fakat ninniye devam etti. İkinci mısra bittiği zaman kadın hıçkırarak ağlamaya başlamıştı. Ve Almanca olarak, “Siz, Allah’ın bana gönderdiği bir melek olmalısınız!” dedi.

Fevkalâde bir klervayan (Clairvoyance) hassasına sahip olan Kapp, kadının üstüne çökmüş olan ağır absesyon bulutunun dağılıp gitmekte olduğunu görebiliyordu. Ayağa kalktı, ellerini hastanın üzerine koydu ve şükretti. Kadının sonradan Kapp’a anlattığına göre, kocası gırtlak kanserine yakalanmıştı. Kadın, ona gece gündüz bakıyordu. Bir gün, hastanın odasına girdiği zaman onu yerde kanlar içinde buldu, adam gırtlağını keserek intihar etmişti. O zamandan beri de kadın kocasının tasallutuna uğramıştı. Birkaç dakika sonra Kapp, doktorla hasta bakıcıya, yukarı çıkıp hastayı görmelerini söyledi. Kadın iyileşmişti. Derhal taburcu edildi.”

e. Batı İnsanının Bunalım Sebebi

Evet, ervah-ı habise daima pusudadır. İnsanın açığını bulduğu an saldırır. Gücü yettiğince zarar vermek ister. Böyle habis ruh ve şerir cinlerin saldırısından korunmak için Cenâb-ı Hakk’a sığınmak gerekir. O’na iltica edene hiçbir habis ruh veya cin zarar veremez.

Günümüzde Batı insanının önemli bir kısmı ruhî bakımdan dengesizdir. Siz isterseniz bu dengesizliğe “delilik” deyin, isterseniz daha ılımlı başka isimler verin ama netice değişmeyecektir. Batı insanının azımsanmayacak kadar ve

büyük bir kısmı ruhî tedavi görmektedir. Almanya'da bu iş için devlet bütçesinden ayrılan miktar akıl alacak gibi değildir. Ama yine de meseleye çare bulunabilmiş değildir.

İskandinav ülkelerinde kırk yaşını geçen insanların yüzde onu intihar etmektedir. İntihar geçici bir cinnetle olur. İntihar eden insanları beş-on dakika önce psikiyatriye kaldırmak mümkün olsa, onların muvakkat bir delilik içinde oldukları gayet rahatlıkla tespit edilebilir.

Cinler veya habis ruhlardır ki, bünye içinden kendilerine gelen küçük davetiyeye icabet etmekte ve irade bakımından iyice zayıf düşmüş insanların ruhlarını kapkaranlık hâle getirmektedirler. Hiç olmazsa, ilim mahfillerimiz meselenin bu yönünü, "ihtimal" deyip kabul etselerdi, bugünkü bakış açıları çok değişecek ve içinde bulundukları madde saplantısından belki o zaman kurtulmaları mümkün olacaktı. Ama bu yapılamadı. İlim adamları, deve kuşu gibi başlarını kuma soktu. Etraflarındaki hakikatlere göz kapadı. Neticede ruhlarda bir "habâset" meydana geldi. *"Habisler habisleredir."*[43] âyetinin ifade ettiği mânâya uygun olarak da habisleşen ruhlara, habis ruhlar musallat oldular.

Batı dünyasının paranoyak bir kitle hâline gelmesinin altında yatan hakikat budur. Hâlbuki temiz bir atmosferde, temiz insanların yaşadığı dönemlerde temessül edenler, melekler oluyordu. Âli ruhlar o meclislerde boy gösteriyorlardı. Nitekim bu hususu yeri geldiğinde detaylarıyla söz konusu edeceğiz.

f. Trans Eylemi ve Etkisi

Dr. Bedri Ruhselman 1931 senesinde Adana'da iken oturduğu evin karşısındaki M... Efendi'nin evi taşlanmaya başlanmış, evin etrafına ve taş atılabilmesi mümkün olan istikametlere polis memurları yerleştirildiği hâlde, evin taşlanmasına mâni olunamadığı gibi, dakikada muntazaman 15-20 adet olarak atılan taşların intizamı dahi bozulmamıştır. Doktorun müşâhedesine göre bu taşlar M... Efendi'nin bahçe duvarı üzerinden geliyordu. Hafif bir şekilde hareket ederek çinko dam üzerine yavaşça düşüyor, küçük oldukları hâlde çok şiddetli bir ses çıkarıyor ve ele alındıkları zaman fırından çıkmış gibi sıcak bulunuyorlardı.

Bu hâl, 40 gün kadar devam ettikten sonra bir gün M... Efendi'nin büyük bir korku ve heyecan içinde feryat ederek evinden fırladığı görülmüştür.

Dr. Bedri Ruhselman, olayı şöyle hikâye etmektedir:

“Bahçeye ilk giren ben oldum. Evvelâ genç kızın hâli nazar-ı dikkatimi çekti. (Bu kız M... Efendi’nin ölen eski karısından olan kızıdır.) Kız, yarı trans hâlinde idi. Bahçede bulunan yemek masasının önündeki iskemleye çökmüş, başını masanın üzerine koymuş, gözleri dalgın ve etrafta olup bitenlerle sanki hiç ilgili değilmiş gibi bir hâlde bulunuyordu. Daha doğrusu kendisini kaybetmişti. Hâdiseler şöyle cereyan ediyordu:

M... Efendi -taşlanma hâdisesi üzerine- evi terk ettikten sonra, evin dört odasından üç tanesinin dışardan kepenklerini sımsıkı kapayarak kilitlemiş, yalnız terkettiği odayı bakkaliye levazımatı için depo olarak kullanmak maksadıyla açık bırakmıştı. İşte, o sırada kapısı aralı bulunan bu odanın içinde zeytinyağı fıçıları, yağ tenekeleri, içinde öteberi bulunan bir sürü camdan veya topraktan mamul kavanozlar vesaire bulunuyordu. Şimdi, içeride bu tenekeler birbirine çarpıyor, kavanozlar devriliyordu.

Yukarıda arka sokağa bakan, kapıları ve pencereleri kapalı odanın camlarının kırılmakta olduğu da yere düşen cam seslerinden anlaşılıyordu.

Hemen, evvelâ yukarıdaki odaya çıkıp kapıyı açtık. Dışarıdan kepenkleri kapalı olan pencerenin içeriden camları kırılmıştı. Tedbirli hareketlerle ve adımlarla aşağıdaki depoya indik. İçerisi karmakarışık bir hâlde idi. Fakat dışarıdan duyulan gürültülerle orantılı tahribat yoktu. Bir iki şişe kırılmış ve bazı mâyiler dökülmüştü. Bununla beraber fıçıların ve diğer eşyanın yerleri değişmişti. Odaya benimle M... Efendi’den başka kimse girmeye cesaret edemedi. Bahçede de kimse kalmadı. Kız hâlâ aynı hâlde bulunuyordu. Kızı hemen dışarı çıkarmasını M... Efendi’ye söyledim. M... Efendi, kızı kollarından tutarak kaldırdı. Dışarıda bir ahbabına, evine götürmesi için teslim etti. Kızın bahçeden çıkması ile hâdiselerin durması bir oldu.”

g. Yüce ve Süflî Ruhlar

Âli ve temiz ruhlar, insanlar için koruyuculuk vazifesi yaparken, habis ve şerir ruhlar da insanlara zarar vermek için ellerinden gelen her şeyi yaparlar. Zaten ruh çağırma seanslarına koşarak gelenler de ekseriyet itibarıyla böyle ruhlar veya cinlerdir. Yoksa yüce ruhların öyle meclislere gelmesi mümkün değildir.

Fahreddin Râzî şöyle demektedir: *“Habis ruhlar davete icabette seri, kuvvetli ve güçlü ruhlar ise ağırdırlar.”*[44]

Efendimiz'in ruhu ve diğer nebilerin ervahı, kat'iyen böyle davetlere icabet edip gelmezler. İmam Rabbânî, Abdülkadir Geylânî, Muhyiddin İbn Arabî ve Bediüzzaman Hazretleri gibi âli ruhları da bu tür metotlarla davet imkânsızdır. Habis ve alçak ruhlardır ki, her türlü süflî davete koşarak gelirler. Cinlerin ayak takımı da böyle davetlere icabette seridirler.

Ve bunlar, aynı zamanda insanlara hasım ve düşmandırlar. Bütün şerlerin ve kötü şerarelerin altında bunlar bulunurlar. Karakter, irade ve ruh bakımından zayıf insanları tesir altına alır ve kullanırlar. Bunların eline düşmüş zavallı insanlara tıp çeşitli isimler verir; "paranoyak", "şizofreni" der, fakat ekseriyetle de bu tür hastalıklara tıp şifa bulamaz. Zira her türlü cinnet vak'asının altında kesinlikle şerir cinler ve habis ruhlar vardır. Öyledir ki, bu tür rahatsızlıklar çoğunlukla dua ve okumakla iyi olmaktadırlar.

12. ÖLDÜKTEN SONRA DİRİLENLER

a. Aleyküm Selâm Abdullah

Ispartalı Müderris Mustafa Efendi vefat etmişti. Bütün akraba-i taallukatı ve talebeleri başına toplanmışlardı. Bu sırada oraya gelen Hoca Abdullah Efendi:

-Selâmün aleyküm Mustafa Efendi... deyince çenesi bağlı bir hâlde yatmakta olan ölü birden kalkıp oturarak:

-Aleyküm selâm Abdullah... demiş ve bir hafta daha yaşadıktan sonra tekrar vefat etmiştir.

b. Silahını Vermeyen Şehit

Mezarlarda ve ölmüş insanlar üzerinde müşâhede edilen harikulâde hâlleri de bu fasılda zikretmekte fayda var. Bu esrarengiz vak'alar da, yine madde ve fizik ötesi varlıkların mevcudiyetine bir delildir...

Birinci Dünya Savaşı'nda, Anadolu'nun her karış toprağına bir şehidin kanı akmıştır. Onlar, din, ırz, namus ve vatan uğruna canlarını seve seve vermişler ve meleklerle omuz omuza bir hâle gelmişlerdir. Öyle yücelmiş ve öyle ulvileşmişlerdir ki, Şair onlar hakkında *"Bedr'in aslanları ancak bu kadar şanlı idi."* demiştir.

İfadedeki mübalâğa, şiire ve şairliğe verilecek olursa, o gün şehit düşenler, cidden sahabenin hemen arkasında yer alacak kadar büyümüşlerdi. Zira şartlar çok ağırdı. Bu kadar ağır şarta rağmen, canını dişine takan bu insanlar, elbette Allah katında büyük bir değere sahip olacaklardı. Zaten Kur'ân şehitler

hakkında, *“Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin, onlar diridirler, fakat siz anlamazsınız.”*[45] buyuruyordu.

İşte yine böyle şehitlerden biri hakkında sözüne güvenilir müşahit bir dostum bana şunları anlatıyordu:

“Tarlayı sürerken saban sert bir şeye takıldı. Baktım, bu bir cesetti. Etrafını itina ile kazıp cesedi çıkardım. Mehmetçik, üzerindeki elbisesiyle sırtüstü yatıyordu. Elindeki silahı da sımsıkı tutmuştu. Ne kadar gayret ettimse de elinden silahı alamadım.”

Benzer bir hâdisede veya bu hâdisenin devamında şöyle ikinci bir vâk’a daha cereyan ediyor. Daha sonra bu askerin yanına ona komutanlık yapmış, yaşlı bir zatı getiriyorlar. Komutan askerini tanıyor ve ona ismiyle hitap ederek silahını teslim etmesini istiyor. İşte o zaman Mehmetçiğin eli gevşiyor ve silahını teslim ediyor.

c. Arkadaşının İmdadına Koşan Şehit

Selçuklu devrinde, Anadolu’nun fethine iştirak eden seyyahlardan biri -ki o devrede bir yer fethedilmeden önce seyyahlar gider ve kendi manyetik alanlarını oraya taşıyarak fethe zemin hazırlarlardı. Seyyahlardan sonra akıncılar, ardından da fetih orduları gelir, oralar fethedilirdi- şöyle bir hâdise anlatıyor:

“Bizans topraklarında dolaşıyordum. Yolda benim gibi seyyah genç bir adamla karşılaştım. Beraber gezmemizi teklif etti. Razı oldum. Yolumuzun üzerinde bir Bizans müfrezesi ile karşılaştık. Ve onlarla aramızda çatışma başladı. Bir ara arkadaşımı şehit ettiler. Ben yalnız kalmıştım. Fakat kavgayı sürdürüyordum. Nihayet ben de güçten, dermandan kesildim. Hasmım tam beni alt edeceği sırada idi ki arkadaşım birden yerinden doğruldu. *“Allah yolunda öldürülenlere ‘ölüler’ demeyin.”*[46] âyetini okuyarak geldi ve beni öldürmek üzere olan hasmımı yere serdi. Onun, yerinden doğrulup kalkmasını gözümle görmüş ve okuduğu âyeti kulağımla duymuştum. Ben kurtuldum. Fakat o eski hâli üzerinde ve upuzun yerde yatıyordu.”

d. Her Şeyi Gösteriyorlardı

Diyarbakır’ın Maden kazasında bir kadının öldükten dört saat sonra tekrar dirildiği ve hâdiseyi şöyle anlattığı bildiriliyor:

“Hiçbir hastalığım yoktu. Akşamdan başımda hafif bir ağrı hissediyordum,

öğleyin saat 12 sıralarında yere düştüm. İlk hissettiğim şey, parmaklarıma bir sopa ile vurulması idi. Hatta ayıldıktan sonra bile parmaklarım ağrıyordu. Orada ölen bütün akrabalarımı gördüm. Beni yüksek bir tepenin üzerine çıkarıp her şeyi gösteriyorlardı.

1954 senesinde ölen kayınvalidemi, bir kapının önünde domuz şeklinde bağlı gördüm. Niçin böyle oldu, dedim. Ben dünyada misafir sevmediğim için onun cezasını çekiyorum, dedi.

1959 senesinde ölen Hulki Sel ismindeki adam, dünyada yetim malını yediği için boynuna zincir bağlamışlar eziyet çekiyordu. 7 yaşında ölen oğlumu yeşillikler içinde bir elma ağacı altında elma toplarken gördüm.

1960 senesinde ölen Arif Danışman hâlen sağ olan Şerif Harman'dan bir çap (bir ölçü) buğday borç almış, öldüğünde vermediği için azap çekiyordu. Bana yemin verdirdi. 'Oğluma söyle, borcumu götürüp versin.' dedi."

Bu haber tamamen doğruydu. Nitekim oğlu, maden işletmesinde çalışan Fahri Danışman babasının borcunu verdi.

"Son olarak döneceğim sırada bana, 'Senin çocukların çok küçük, sana acıdık, iki sene müddet veriyoruz, iki sene sonra dünyayı terk edeceksin, buraya geleceksin!' dediler."

Bu çeşit vak'aları, Efendimiz devrinde de görmek mümkündür. Nitekim kız çocuğunun bir derede boğularak vefat ettiğini söyleyen sahabiye Allah Resûlü acımış ve ondan kendisini oraya götürmesini istemişti. Yanlarında daha birçok sahabe olduğu hâlde bu yere gelinmiş, Efendimiz kıza ismiyle hitap edip, kızın da "Lebbeyk yâ Resûlallah!" dediği duyulmuştu. Efendimiz kıza geri gelmek isteyip istemediğini sormuş, o ise bulunduğu yerden çok memnun olduğunu ve geri dönmek istemediğini söylemişti.[47]

Hz. Enes anlatıyor:

Yaşlı bir kadının bir tek oğlu vardı. Çocuk aniden vefat etti. Kadın çok üzüldü ve ellerini açarak şöyle dua etti: "Yâ Rab! Senin rızan için, Resûl-i Ekrem'e (aleyhisselâm) biat edip hicret ile buralara geldim, benim biricik evlâdımı o Resûl'ün hürmetine bağışla."

Hz. Enes, sözüne şöyle devam ediyor: "*O ölmüş çocuk kalktı ve bizimle beraber yemek yedi…*"[48]

e. Bir Elin Becerileri

Fransa'da Arl vilayetinin Pontde-Cran kasabasında oturan Madam Manson da, el kudretine haiz bulunmaktadır. Kendisi hayvan ve insanlara ait hastalıkları, elini bunların üzerine tatbik etmek suretiyle iyileşmesine vesile olmanın yanında hayvan, balık ve sebzeleri de ellerinin altında mumyalaştırmaktadır. İyileşen hastalıklar arasında astım, sinüzit, sıraca, kist, idrar darlığı, Malta humması, otite, ekzama, romatizma, rahim hastalıkları, siyatik ve verem bulunmaktadır.

Anlatıldığına göre, hekimleri dolaştıktan sonra tedavi edilemez teşhisi ile kendine gelen hastaların % 80'i tamamen iyi olmakta, diğer % 20'si ise, hastalıkları diğerlerinden hafif bulunduğu hâlde hiçbir ilacın, doktorun ve ruhî kudretin tesiri altında kalmayacak müstesna yaradılışta olduklarından iyi olamamaktadırlar.

Madam Manson'un tedavi ettiği hastalardan Madam Alerme'in kızı Odette, görme hâssesini kaybetmiş ve doktorlar ümidi keserek tedaviden vazgeçmişlerdi. Madam Manson'a götürülen kız, birkaç seanstan sonra görme hâssesini tekrar tamamıyla kazanmıştır.

Yine doktorların tedaviden âciz kaldıkları bir bağırsak hastalığına tutulmuş olan Madam Pinet, kendisi ile konuşan muhabire şunları anlatmıştır:

"Madam Manson, ellerini karnımın ve boş böğürlerimin üstüne koydu, birden müthiş terlemeye başladım. Şiddetli bir sıcaklık duydum; bacaklarım kesildi, ayaklarım karıncalandı ve bütün vücudumda asabî bir titreme başladı. Bu tek seanstan sonra hiçbir şeyim kalmadı."

Madam Manson'un tedavi ettiği hastalardan en şayan-ı dikkati aşağıdaki vak'adır:

Nimes şehrinden bir kadın Madam Manson'a müracaat ederek, kız kardeşinin birkaç saatten beri komada olduğunu ve gelecek hâlde bulunmadığı için fotoğrafını getirdiğini söylüyor. Madam Manson, fotoğrafı alıp bir müddet gözlerinin bütün kuvveti ile baktıktan sonra kadına iade ediyor ve "Eve döndüğünüzde kardeşinizi sıhhatte ve gözleri açılmış bulacaksınız." diyor. Hakikaten kadın kız kardeşinin yanına döndüğü zaman onu sıhhatte buluyor.

13. RÜYALAR

Rüyalar da ruha ait bir hâssa olmaları itibarıyla telesteziye dahildirler. Bu cihetle de madde ve fizik ötesi âlemlerin ve o âlemlere ait varlıkların mevcudiyetine delil teşkil ederler.

Rüya, hakikat âlemine açılan pencerelerden, olmuş ve olacak hâdiselerin aynen veya bir kısım sembollerle müşâhede edilmesinden ibarettir. İnsan zihni, değişik baskı ve şartlanmalardan uzak kaldığı ölçüde her bir rüya, ötelerden birer ışık, birer işaret gibi insanın önündeki karanlıkları aydınlatıp ona yol gösterebilir. Rüyalarda, göze, maddeye ve ışığa ihtiyaç duyulmadığı, görülen şeyler basiret ve ruhun idrakiyle sezildiği içindir ki, rüyalar çok defa insana tasavvur edemeyeceği kadar güzel ve geniş şeyler de anlatabilirler. Bir tek rüya ile dün, bugün ve yarına dair, kitaplara sığmayacak kadar geniş malumatın verildiği hiç de az değildir.

Rüya görmeyen insan yok gibidir. Bu itibarla da ona, ruhun tabiî müşâhedesi diyebiliriz. Bu müşâhedeyle insan, cismaniyet çeperinin dışında ve tamamen ayrı bir buudda yaşayabileceği gibi, aynı kuşakta kadere ait çok sırları sezebilir...

Aynıyla ortaya çıkan rüyalar o kadar çoktur ki, eğer her şahıs gördüğü rüyalardan sadece tabiri çıkanları tespit edebilseydi, bundan kocaman kitaplar meydana gelirdi.

Öteki âlemden insanın müşâhede ufkuna sarkmış ve her temiz ruhun istidadına göre gördüğü nice rüyalar vardır ki, gönül o rüyalara girip tenezzüh eder.. her biri birer gül bahçesi sayılan o bahçelerdeki kevser çeşmelerine varıp kana kana içer ve sonsuzluğa açılan o gizli menfezlerden, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve ruhların tasavvurundan âciz bulunduğu manzaraların müşâhedesiyle kendinden geçer.

Rüyalar sayesindedir ki, kalb ve basiret gibi iki ayrı hâssemizin olduğunu idrak eder ve cismin üç buudlu mahbesinden kurtuluruz. Vâkıa, hakikatle bütünleşmiş yüksek ruhlar için, öteleri müşâhedede rüyalara ihtiyaç yoktur. Onlar her zaman, orayı ve burayı bir arada görür ve sonsuza ait güzelliklerle mest u mahmur olarak yaşarlar. Ne var ki bu kapı, herkese açık değildir; açılanlara da çok ciddî mücahede ve ruhî tecrübelerden sonra açılabilmektedir.

İnsan zihnini, en pes şeylerin iç içe bulunduğu bir mezbelelik görenler veya bu mevzudaki tespitlerini hayvanî duyguların bulanık dünyalarında takip edenler, bin bir ilham esintisinin üfül üfül esip durduğu rüyaları, şuuraltı hortlaklarının karnavalı görüp göstermelerine karşılık, ilk ilhamlarını onlardan alan binlerce mucit ve binlerce hak dostu, misal âleminin bu feyyaz ve bereketli iklimine hep minnet duymaya devam edeceklerdir.

Dünyayı aydınlığa boğan En Yüksek Ruh, rüyalarla yelken açtığı mârifet denizlerinde seyrederken bile, yer yer bu ilk kutlu basamağa dönmüş ve peygamberliğin kırk şu kadar şubesinden bir parça sayılan bu mübarek meşcereliğe dikkati çekmiştir.[49]

a. Rüya ile Gelen Mesajlar

Doğru ve sadık rüyalarda ilham ve irşad yüklü mesajlar vardır. Onun içindir ki nice büyük keşifler rüyalar sayesinde elde edilebilmiş ve niceleri de fert ve milletlerin kaderini tayine vesile olmuştur. Kitaplar bunların binlerce misaliyle doludur. Biz, bunlardan sadece birkaçını arz edeceğiz:

1. Hz. Yusuf (aleyhisselâm), belli bir yaştan sonra âdeta hep rüyasının tabirini yaşamıştır. Neticede de gördüğü rüya aynen tahakkuk etmiştir.
2. Hapishane arkadaşlarının rüyalarına dair yaptığı tabir, melikin rüyasına getirdiği yorum da aynen vâki olmuştur ki, âdeta bu rüyaların tabirlerinde -bir ölçüde- fert, cemiyet ve milletin kaderi resmedilmektedir. Yûsuf sûresi, bu mevzuda, hassasiyetle üzerinde durulması gereken bir hazinedir.
3. Firavun gördüğü rüya ile o uğursuz akıbetini açık seçik görmüştü ve bunu değiştirebilmek uğruna başvurduğu hiçbir çare de fayda vermemişti.. evet onun için de, kaderin hükmü aynen gerçekleşmişti...
4. Dördüncü Mehmed'in sadrazamı, Tarhuncu Ahmed Paşa, bir Nevruz gün padişah tarafından idam olunacağını, müneccimbaşı Hasan Bahâî Efendi'den öğrenmişti.
5. Devrin vak'anüvistinin anlattığına göre Mehmet Efendi adında dindar bir kimse varmış, bir gece rüyasında sadrazamı görmüş, önüne bir mendil yaymış, halk başına üşüşmüş, her gelen mendile bir kızıl florin bırakırmış. Mehmet Efendi de bir altın bırakmış ve kendisinden bir memuriyet istemeye niyetlenmiş. Tam o sırada bir derviş gelip mendile, ortasından kesilmiş bir yarım altın bırakmış, sonra tekrar geri almış... Sadrazam da oturduğu yerden inerek gözden kaybolmuş.

Bu rüyasını bir rüya tabircisine anlatan Mehmet Efendi'ye bunu şöyle tabir etmişler: "Sedir makamdır. Akçe, dedikodu, sözdür. Yayılmış olan mendil sadrazamın mevkiindeki hâl ve şanıdır. Sedirden inip gitmesi, makamdan azli; gözden kaybolması, âlem-i şuhuddan (madde âleminden, dünyadan) gitmesi; derviş, kaptan paşadır ki, adı derviştir; akçesini geri alması, kendi zevaline dahi alâmettir."

6. Bir rüya da Ahmet Paşa bizzat kendisi görmüştü. Peygamberimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): "*Ahmet, seni istemezler, yeter durduğun, şimdiden sonra bize gel."* diye mübarek elleriyle işaret ve davet etmiş...

Yakınlarının anlattıklarına göre Ahmet Paşa, ölümü kendisi için muhakkak bilip, kayıtsız ve lâubâli hareket edermiş. 1653 Nevruzu'nda Salı günü divana geldiği vakit üzerinde, âşikâr bir vahşet varmış, vüzeraya selâm verdikten sonra: *"Paşa karındaşlar, bugün son divana gelişimizdir, ahiret hakkını helâl edin!"* diye veda etmiştir. İki gün sonra perşembe günü de idam olunmuştur.

7. Dördüncü Mehmed'in en küçük kızı "Kaya Sultan" bir korku ile uyanır v gördüğü rüyayı kocası Melek Ahmet Paşa'ya şöyle anlatır:

"Bu gece rüyamda dedem Sultan Ahmed'i gördüm. Bana Cennet'te oturduğu sarayı gezdirdi. *'Kaya'm, dedi, Yeni Camii yaptırırken işçilerin arasına karışarak eteğimle taş ve toprak taşımış ve 'Ulu Allahım, Ahmet kulunun hizmetini kabul eyle!' diye yalvarmıştım. O da kabul ederek beni Cennet'e aldı. Şimdi gel Kaya'm, sen de benim gibi Cennet'te sefa eyle.'* Fakat solunda duran büyük amcam Mustafa: *'Kardeşim, Kaya için bu kadar acele etme. Melek Ahmet'ten bir kızı olsun, ondan sonra Cennetimize gelsin.'* deyince dedem bu niyetle *'el-Fatiha'* diyerek elini yüzüne sürdü. Elime baktım sağ elime kan bulaştı. Korkudan uyandım."

Paşa her ne kadar rüyayı iyi bir şekilde tabir edip Sultan'ı teselli etmeye çalışırsa da diğer taraftan Evliya Çelebi'ye:

- Bu esrar-ı Hüdâdır, sende Allah emaneti olsun, bu sırrı kimseye açıklama, -Allahu a'lem- bizim Sultan doğururken kanı akar, şehit olur, diyerek ağlar ve belki de kaderini düzeltir düşüncesi ile hazinesinden beş bin dört yüz kese getirtip, Sultan'ın eliyle fukaraya ve saraydaki adamlara dağıttırır. Hatta bundan, Evliya Çelebi'ye üç yüz, kız kardeşine de yüz altın düşer.

Filhakika Kaya Sultan, ikinci kızını doğurduğu sırada "son" denen kısım içeride kaldığından, ebelerin üç gün süren türlü müdahaleleri neticesinde rahim zedelenir ve Sultan da kan kaybederek ölür.[50]

8. Amerika'nın eski cumhurbaşkanlarından Abraham Lincoln, 1865 yılının Nisan gecesi gördüğü garip bir rüya ile sıçrayarak uyandı. Rüyanın verdiği sıkıntıdan sırılsıklam terlemişti. Kalktı, çamaşır değiştirdi. Bir süre kitap okudu. Tekrar uzandığında, sanki aynı rüya kendisini yatağın içinde

bekliyormuş gibi rahatsızlık duydu.

Tekrar uykuya dalabilmesi birkaç saatini aldı.

Sabah olduğunda rüyasını eşine ve yakınlarına anlattı. Hatta o günkü kabine toplantısında bile bahsetmek lüzumunu hissetti.

Rüyasında, Beyaz Saray'ın hizmetkârları telaşla koşup geliyorlar ve cumhurbaşkanının öldürüldüğünü kendisine haber veriyorlardı.

Abraham Lincoln'ün yakınları bunu hayra yorarak, ömrünün uzayacağını söylediler.

Aynı günün akşamı Lincoln ve karısı dostlarıyla birlikte tiyatroya gittiler. Kötü rüya Lincoln'ü mânen sarsmıştı. Bir önsezi ile olacak hâdiseleri hissediyormuşçasına konuşuyor, yakınlarının teskin edici telkinlerine rağmen ruhunu saran karanlıktan sıyrılamıyordu.

Temsilin heyecanlı bir sahnesinde Lincoln'ün oturduğu loca kapısı yavaşça aralandı. Sahneden akseden ışıkla elindeki tabancası parlayan genç bir adam içeridekilerin hareketine fırsat vermeden kurşunları boşalttı.

Amerika'nın 16. Cumhurbaşkanı, beynine dolan kurşunlarla koltuğuna cansız yığılıverdi. Henüz gördüğü rüyanın üzerinden yirmi dört saat bile geçmemişti.

Böylece, rüyanın gelecekten haber veren işareti ile bir ülkenin devlet başkanı tarihe karışmış oluyordu.

9. Çanakkale Harbinde, İtilaf Devletleri kumandanı Sir Jan Hamilton, 21 Eylül 1915'te gördüğü bir rüyayı şöyle anlatıyor:

"Dün gece korkunç bir rüya gördüm. İmroz'da çadırımın içindeki küçük portatif karyolamda yatmaktaydım. Birdenbire kendimi buz gibi sulara gömülmüş buldum. Birisi beni denizin dibine doğru çekiyordu. Boğuluyordum. İki kuvvetli elin boğazımı sıktığını hissediyordum. Bu iki el, beni hem boğuyor hem de denizin derinliklerine sürüklüyordu. Nefesim kesiliyordu.

Dehşetli bir mücadeleyle kendimi bu iki elden kurtarmaya çalıştım. Bu, o kadar sıkıntılı bir boğuşmaydı ki, yatağımda güçlükle gözlerimi açtığım zaman, bütün vücudum zangır zangır titremekteydi. Baştan aşağıya kan ter içinde kalmıştım. Boğazımı sıkan iki kuvvetli pençeyi görür gibi oldum. Çadırımın içinde sanki bir hayalet vardı. Fakat yüzü karanlıkta seçilmiyordu. Bu hayal yavaş yavaş gözden silinip kayboldu. Boğazım ferahladı. Rahat nefes almaya başladım.

Çadıra bir düşman mı girmişti? Ömrümde bu kadar korkunç bir rüya

gördüğümü hatırlamıyorum.

Uyandıktan sonra saatlerce bu korkunç rüyanın dehşeti içinde kaldım ve bir türlü kafamdaki acayip düşünceleri atamadım: Çanakkale tekin değildi. Üzerimize kaçınılmaz bir tehlike çökmüştü. Hepimizi meş'um (uğursuz) bir akıbet beklemektedir."

Ve Hamilton'un beklediği akıbet aynen vâki olmuştur…

b. Rüyalar ve Bazı Keşifler

1. Mühendis Elias Howe, uzun çalışmalar sonunda dikiş makinesi yapmayı başardı. İlk yaptığı iğnelerde delik, iğnenin ortasında idi. Fakat iğne üzerindeki deliğin uygun yere açılmayışı istenilen neticeyi vermiyor, tabiî olarak dikiş dikmek mümkün olmuyordu. Bu ise Howe'u derin derin düşündürüyordu. Beyni gece gündüz, hatta uykuda bile bununla meşguldü.

Bir gece rüyasında vahşi kabilelere esir düştüğünü gördü. Kabile reisinin önünde iğnesiz bir dikiş makinesi durmaktaydı.

"Elias Howe!" diye kükredi kabile reisi. *"Sana makineyi derhal tamamlamanı emrediyorum. Aksi hâlde öleceksin!"*

Zavallı Elias'ın dizlerinin bağı çözüldü, elleri titremeye başladı ve yüzünden soğuk bir ter boşandı. Düşünüyor, taşınıyor, makinenin bu parçasındaki eksikliği bir türlü gideremiyordu. Bütün bunlar, ona o kadar gerçek gibi gözüküyordu ki, uykusunda avazı çıktığı kadar bağırdı.

Boyalar sürünmüş, esmer tenli cengâverler etrafını sardılar ve onu ölüm meydanına doğru götürmeye başladılar.

Çevresinde ateşlerin yandığı daire şeklindeki meydanlığa geldiklerinde kan ter içinde kalan Howe, dikiş makinesini unutmuş can derdine düşmüştü.

Yere çakılı, insan boyunu aşan ve kalın gövdeli bir kazığa sıkıca bağlanan Howe, her şeyin bittiğini anladı. Ölüme hazırlanmaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Titreyen dudaklarıyla kendisinin de anlayamadığı birtakım dualar mırıldanmaya başladı.

Sonra, gök gürültüsünü andıran kabile reisinin emri, kulaklarında yankılandı.

- *"Öldürün!"*

Yerli muhafızların mızrakları gövdesine saplanmak üzere havaya kalkmıştı ki, Howe birden bir şey fark etti. Mızrakların ucunda bulunan göz şeklindeki delikler, düşünüp de bir türlü keşfine muvaffak olamadığı dikiş iğnesinin ta kendisiydi. Mızraklar tam göğsüne saplanırken sıçrayarak uyandı.

Kalbinin heyecanlı çarpışına ve sırtından süzülen tere aldırmadan yataktan fırladığı gibi laboratuvarına koştu. Rüyadaki mızrağın ucundaki deliğin benzerini iğne üzerinde açarak eserini tamamladı.

2. 19. asrın ortalarında ilim adamlarını hayrete düşüren bir olayın hikâyesi, bilim tarihinin sayfalarında yerini aldı. Bu olay, kimya ilminde büyük bir adımın atılmasına yol açan, Alman kimyacı Friedrich August Kekule'un rüyasıydı.

1850 yıllarında İngiltere'nin, sisi eksik olmayan şehri Londra'da çalışmalarını sürdüren Kekule, yorgun argın laboratuvardan oteline dönerken otobüste uyuyakaldı. Tabiî biraz sonra da rüya görmeye başladı. Rüyasında atomlar zıplayıp oynayarak karşısında dans ediyorlar, bazıları da el ele verip zincir şeklinde bir halka meydana getiriyorlardı.

Arabanın fren yapmasıyla Kekule uyandı. Fakat rüyası ona çok şeyler öğretmişti. Gördüklerini formül hâline getirip defterine kaydetti. Rüyadan istifade ederek ortaya attığı teori ile meşhur oldu ve kimya ilminde de büyük bir hamlenin öncülüğünü yaptı.

Aradan 15 sene geçti. Bir kış günü Kekule, çalışma odasının şöminesinde yanan odunların çıtırtısını dinlerken uyuyakaldı. Pek tabiî rüya görmeye başladı. Yine rüyasında atomların hoplayıp zıplayarak raks etmekte olduğunu ve onları birbirine kenetleyen zincirlerin de birer yılana benzediğini gördü. Sonra yılanlardan biri aniden dönerek kendi kuyruğunu ısırdı. Bu esnada Kekule uyanıverdi.

Böylece karbon atomlarının zincirler şeklinde halkalar meydana getirebileceğini rüya sayesinde fark edebilmişti. Bunun neticesi olarak iç yapısı çözümlenemeyen *"Benzen"*in mahiyeti anlaşıldı.

c. İbret Yüklü Rüyalar

ca. Senin İstifa Ettirdiğini Biz de İstifa Ettirdik

Rahmetli babam Ramiz Hocaefendi, Mehmet Âkif'ten naklen şöyle bir vak'a anlatmıştı. Vak'anın bir yönü rüya ile alâkalı olması bakımından burada takdimde fayda görüyorum:

Mehmet Âkif her sabah namaz için Sultanahmet Camii'ne gelir. Her gelişinde de yaşlı bir adamın camiye kendisinden önce gelmiş olduğunu görür. Ne kadar erken gelse bu durum değişmez. Yaşlı adam mutlaka camiye ondan önce gelmiş

bulunur. Ancak bu yaşlı pîr-i fâni ve bu nur yüzlü adam hiç durmadan ağlamakta ve gözyaşı dökmektedir. Bundan sonrasını Mehmed Âkif şöyle anlatıyor:

Bu yaşlı insanın yanına bir gün sokuldum ve niçin durmadan ağladığını sordum ve ona Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin enginliğini anlattım. Ama o yine ağlamasına devam etti. Bana, "Derdimi tazeleme, git!" dedi. Ben yine ısrar ettim. Çaresiz kaldı ve yine gözyaşları içinde bana şunları anlattı:

"Ben, dedi, 2. Abdülhamid zamanında binbaşıydım. Ailem çok zengindi ve ben bir subaydım, kışladan ayrılmıyordum. Ancak bir gün anne ve babamın ard arda vefat haberlerini aldım. Ailede benden başka da işlerimizi evirip çevirecek kimse yoktu. Çiftlikler, dükkânlar, mağazalar ortada kalmıştı. Hemen Sadarete bir dilekçe ile müracaat edip istifa etmek istediğimi bildirdim. Sadaretten gelen cevap menfiydi. İstifam kabul olunmamıştı. Ben ikinci ve ardından üçüncü bir müracaatta daha bulundum. Ama her defasında aynı cevapla karşılaştım.

Bunun üzerine Hünkâr'a müracaata karar verdim. Bu kararımı Sadarete bildirdim. İsteğim kabul edildi ve mâbeyne alındım. Durumumu Hünkâra vicahî olarak anlattım. Elimden geldiğince mazeretimin meşruluğunu ispata çalıştım. Hünkâr istifa talebimden hoşlanmamıştı. Yüz ifadesinden bunu anlamak hiç de zor değildi. İsteksiz bir hâlde elinin tersiyle işaret etti: "Git, seni istifa ettirdik!" dedi.

Ben sevinerek huzurdan ayrıldım, eve döndüm. O gece bir rüya gördüm. Rüyamda Osmanlı ordusu tabur tabur, bölük bölük geliyor ve Efendimiz'e teftiş veriyordu. (Bu ordu idi ki kısa bir müddet sonra bütün cihana karşı kavga verecekti. Ve bu ordunun teftişini bizzat Efendimiz yapıyordu.) Yanında Dört Büyük Halife olduğu hâlde Efendimiz önünden geçen bölük ve taburları teftiş ederken, O'ndan bir adım geride edeb ve terbiye içinde, boynu bükük hâlde Abdülhamid de bulunuyordu.

Derken benim tabur geçmeye başladı. Ancak tabur dağınıktı. Başlarında kumandanları yoktu. Efendimiz bunu görünce Abdülhamid cennetmekâna: *"Bu birliğin kumandanı nerede?"* diye sordu. O da *"Talebi üzerine istifa ettirdik."* cevabını verdi. İşte o esnada Efendimiz, beni bütün bir ömür boyu ağlatan şu sözü söyledi: *"Senin istifa ettirdiğini biz de istifa ettirdik!"*

Söyle, bunu duyduktan sonra ben ağlamayayım da kim ağlasın?"

Ve Mehmed Âkif diyor: Yaşlı adam ağlamasına, inlemesine devam etti. Derdi çok büyüktü. Sessizce yanından uzaklaştım. Zaten başka yapabileceğim bir şey de yoktu. Zira bu pîr-i fâni, tesellisini yine Efendimiz'den bekliyordu. Kabul edildiği müjdesi gelmeden belli ki inlemesi dinmeyecekti.

cb. Nureddin Zengi'nin Rüyası

Berzah âlemi, renk ve televvünleriyle şehadet âlemine çok benzemektedir. Bu itibarla, mânâya perdesiz, hâilsiz açılabilen ve berzaha muttali olanlar, Cenâb-ı Hakk'ın lütuf ve ihsanlarının şuuruna daha çabuk varırlar. Varır ve anlarlar ki, her şey maddeden ibaret değildir. Belki insan, maddenin bitip tükendiği yerde, madde ötesi bir âlemle münasebete geçmektedir. Böyle bir münasebet sayesindedir ki bazı kimseler, ileride olacak şeyleri ve uzak bir istikbalde vuku bulacak hâdiseleri rüya ve hiss-i kable'l-vuku ile çok önceden görüp müşâhede edebilmektedirler.

Nebi, nübüvvet kürsüsünde, veli velilik ufkunda ve daha başkaları kendi müşâhede buudunda bunu anlatmakta ve bize madde ötesi âlemden mesajlar sunmaktadırlar.

Haçlılar karşısında amansız bir mücadele veren Şam Atabeyi Nureddin Zengi, şahsen benim gönlümde muallâ yeri olan büyük bir mücahittir. İşte bu büyük mücahit bir gün rüyasında Kâinatın Fahrı'nı (aleyhisselâm) görür. Efendiler Efendisi, ona çirkin yüzlü üç insanı gösterir ve *"Nureddin, beni şu habislerden kurtar!"* buyurur.

Efendimiz, esasen şahsına, İslâm'a ve Allah'a karşı tecavüz ve ihanette bulunan her kim olursa olsun elinin tersiyle onları tersyüz eder, kaldırıp atar. Fakat âlem-i berzahın da kendine göre kanun ve kuralları vardır. En büyük ruhlara dahi bu mevzuda sonsuz tasarruf selâhiyeti verilmemiştir. Hatta bazen vurulan mânevî kelepçelerle onların kollarının bağlandığı da olur. Nitekim başımıza gelen belâ ve musibetler karşısında evliyâ ve asfiyânın ruhaniyatlarına az gönül koyan bir büyük ruh, onlara "Niçin bize yardım etmiyor, medetresan olmuyorsunuz?" diye sitem edince onlardan biri hemen sırtını döner ve ellerine vurulmuş kelepçeyi gösterir. "Zannediyor musun, der, biz istediğimiz gibi hareket ediyoruz ve sorumsuzca tasarrufta bulunabiliyoruz. Görüyorsun ki kollarımız bağlı ve hiçbir şey yapamıyoruz."

Evet, en büyük ruhlar dahi ancak Cenâb-ı Hakk'ın verdiği salâhiyet nispetinde tasarrufta bulunabilirler. Bu, meselenin birinci yönü.

İkincisine gelince; Cenâb-ı Hak, bu vesile ile Nureddin Zengi'ye şeref kazandıracaktır. Onun için de Efendimiz ona rüya âleminde görünecek ve kendisine muhafızlık vazifesi tevdi edecektir.

Bunu duyan Nureddin Zengi, hiç durur mu? Yatağından fırlar ve yola revan olur. Maiyetiyle beraber Şam'dan Medine'ye tam 16 günde varır. Medine'ye varır varmaz da hemen ilan eder: Yanına gelen herkese bahşiş verecektir. Bütün Medine halkı önünden geçer. Fakat Allah Resûlü'nün işaret ettiği, siret ve suretleri menhus o adamları, gelip geçenler arasında göremez. Başka kimsenin kalıp kalmadığını sorar. Ravza-i Tâhire'nin hemen karşısındaki küçük kulübede oturmakta olan üç tane mağriplinin gelmediği anlaşılır. Derhal adamlarını gönderir ve bu şakîleri huzuruna celbeder. Bakar ki, rüyasında gördüğü aynı şahıslar...

Hemen küçük kulübeyi teftiş eder. Artık iş anlaşılmıştır. Bu üç şakî, Allah Resûlü'nün mübarek nâşını çalmak ve O'nu Hıristiyan diyarına kaçırmak için vazifelendirilmiş üç âdi casustur ki, kulübeden Ravza-i Tâhire'ye doğru bir tünel kazmakla meşguldürler. Suçlarını itiraf ederler.

Nureddin bu alçaklara lâyık oldukları cezayı verir ve sorumluluğunu yerine getirir. Daha sonra da Ravza-i Tâhire'nin dört tarafına derin hendekler açtırıp erimiş kalay ile doldurur. Böylece, Nureddin'in gördüğü rüya, bütün bir İslâm âlemi için, peygamberlerinin nâşını kaybetmek gibi önemli bir hâdiseden kurtarmış olur.

cc. Tabiri Çıkmış Bir Rüya

Tabiri çıkmış bir rüyayı da Asrın Büyük Çilekeşi'nden nakledelim. Şöyle diyor:

"Eski Harb-i Umumî'den evvel ve evailinde bir vâkıa-i sadıkada görüyorum ki, Ararat Dağı denilen meşhur Ağrı Dağı'nın altındayım. Birden o dağ, müthiş infilak etti. Dağlar gibi parçaları, dünyanın her tarafına dağıttı. O dehşet içinde baktım ki, merhum validem yanımdadır. Dedim: *'Ana korkma! Cenâb-ı Hakk'ın emridir; O Rahîm'dir ve Hakîm'dir.'* Birden o hâlette iken, baktım ki mühim bir zât, bana âmirane diyor ki: *'İ'caz-ı Kur'ân'ı beyan et!'*

Uyandım, anladım ki bir büyük infilak olacak. O infilak ve inkılâptan sonra, Kur'ân etrafındaki surlar kırılacak. Doğrudan doğruya Kur'ân, kendi kendini müdafaa edecek. Ve Kur'ân'a hücum edilecek; i'cazı, onun çelik bir zırhı olacak. Ve şu i'cazın bir nev'ini şu zamanda izharına, haddimin fevkinde

olarak, benim gibi bir adam namzet olacak. Ve namzet olduğumu anladım."[51]

Rüyalar bütünüyle objektif sayılmayabilir. Ancak rüya gören şahsa göre onun ifade ettiği mânânın değişmesi herkesçe kabul edilen bir husustur. Bediüzzaman gibi İslâm âleminin mukadderatıyla yakından alâkalı ve âdeta onunla bütünleşmiş bir insanın gördüğü rüya, bir başkası tarafından da aynen görülse elbette aynı mânâyı ifade etmeyecektir.

Ancak burada objektif olan bir yön vardır. O da, herkesin rüya vasıtasıyla, misal âlemiyle irtibat kurması gerçeğidir. Evet, herkes bir cihetle misal âlemiyle irtibat kurar, bu sayede berzah âlemine girer ve her şeyin şu şehadet âlemindeki ecsamdan, eşbahtan ibaret olmadığına muttali olur. O âlemde de bir kısım acılar duyulmakta ve bir kısım lezzetler tadılmaktadır. Gönül yüce âlemlere iştiyak içindedir. İnsan ruhu ve insan kalbi, süflî şeylere karşı, fıtratı icabı tiksinti duymaktadır. Bunu da insan, berzahî tablolarda daha iyi anlamaktadır.

Bazı rüyalar bişarettir ve bu yolla bir kısım gaybî gerçeklere muttali olunabilir. Yeter ki bu rüyalar, nasslara, muhkemata zıt ve muhalif olmasınlar. Evet, dinî kriterlere ters düşmeyen rüyalar, başkasını bağlayıcı olmasa bile gören şahıs için yol gösterici birer rehber sayılabilirler.

d. Rüyalar Üzerine Son Bir Değerlendirme

Rüyamda görüyorum ki, İzmir Eşrefpaşa mıntıkasındayım. Babam ve yanında bir başka kuvvetli ruh, boynuma sarılıyor, ağlıyor; ağlıyor ve beni bırakıp gidiyorlar. Az sonra ben, Bornova'da konuşma yapmak üzere arabaya binip giderken, onların boynuma sarılıp ağladıkları aynı yerde birisi gelip şiddetle arabamıza çarptı.

Evet, şimdi aynen böyle vâki olan bir hâdiseyi nasıl izah edersiniz? Demek ki, şu şehadet âlemi ile alâkası kesilen ruhlar, biraz daha serbest, biraz daha kayıtsız, biraz daha bizim bulunduğumuz mekânın buudlarının dışında eşya ve hâdiselere nüfuz etme imkânına sahipler. Cenâb-ı Hakk'ın emri ve izniyle, istedikleri yerde bulunuyor ve istedikleri kimselere, istedikleri işaretleri veriyorlar.

Biraz hayallerine inen, biraz geçmişini kontrol eden ve biraz dinlediklerini değerlendiren hemen herkes, zannediyorum benim bu dediklerimi tasdik edecek ve aynı şeyleri söyleyecektir. Bütün bunları, yani bir hakikat-i uzmâ etrafında tahşidat yapan bu sızıntıları, -sızıntı da olsalar- efsaneye irca etmek mümkün

değildir. Görüyoruz ki madde, dıştan idare ediliyor. Kuvvetli bir el, maddeyi istediği tarafa evirip çeviriyor.

Rüyalar, gözün âlem-i şehadete kapanmasıyla nazarımıza arz edilen berzahî tablolardan ibarettir. İstikbalimiz adına bize mesajlar sunan ve bize açıkça geleceğimizi anlatan rüyaların hepsi de birer berzahî tablodur. Rüyalarda bir kısım eşya ve hâdiseler temessül eder ve nazarımıza arz edilir. Bu arz ediliş bazen semboller hâlinde, bazen de gayet açık ve net olur.

Biz rüyaları, ahiret âleminden, berzah âleminden ve kabir âleminden, şehadet âlemi sahiline gelen birer sızıntı hâlinde görürüz. Ancak rüyalar, daha önce de söylediğimiz gibi *"misal âlemi"*ne bağlıdırlar. *"Âyân-ı sâbite"* dediğimiz hakikatler, bize daha yakın olan berzah ve misal âlemine akseder. Biz de, rüyalar vasıtasıyla o âleme akseden sembolleri müşâhede ederiz.

Ahiret yurdu adına vereceğimiz kararlara materyal olması açısından, misal âleminin bilinmesi çok önemlidir. Zira misal âlemi bize ahiret âlemini bağlayan bir bağdır. Gözlerimiz kapalıdır ama biz yine de bir şeyler görürüz. Kulağımız kapalıdır ama bir şeyler duyarız. Aynı şekilde ellerimiz tutar, ayaklarımız yürür. Bazen üzerimizden seneler geçer, bazen asırlar öncesine misafir olur, bazen de rüyalar vasıtasıyla ta asırlar sonrasına seyahat ederiz.

Sık sık girip ikliminde dolaştığımız rüyalarda, yer yer korkar ve endişe duyarız, zaman zaman içimiz inşirahla dolar; velhâsıl hayata ait her şeyi rüyada yaşarız. Hatta şehadet âleminde görmemiz mümkün olmayan menzilleri, manzaraları hep rüyalarda müşâhede ederiz. Rüyalarla bir kere daha anlarız ki, bu âlemle berzah, berzahla da diğer âlemler arasında ince bir perde var, öyle ki dikkatle ve düşünerek bakıldığında bir sonraki âlem görülebilir.

Rüyalar, bize misal âlemi hakkında fikir verdiği gibi aynı zamanda, meleklerin, ruhanîlerin, salih amel ve güzel davranışların temessülü hakkında da bir şeyler anlatmaktadır…

e. İlim Bizi Tasdik Ediyor

İlim adamları, üniversite mahfilleri de artık madde ve fizik ötesi güç ve kuvvetlerin olabileceğini kabul etmekte... Eskiden ise bu tür meseleleri dinlemeye dahi tahammülleri yoktu. Hele dindar insanların ağzında dolaşan bazı kerametvari hâdiseleri hemen peşin hükümlerle "hurafe" deyip geçiyorlardı. Hâlbuki aynı cins hâdiseler, bir kısım keyfiyet farkı olmakla beraber, Batılı ilim adamları tarafından nakledilince, bizimkiler "kabul" deyip

teslim oluyorlar. Bu da elbette onlar adına bir terakki sayılır. Ancak henüz bu kabullenişler, istenen seviyeye ulaşmış değil.

Gönül isterdi ki artık onlar da bizim üzerinde durduğumuz meselelere sahip çıksın ve düşünce sistemlerine ayrı bir buud kazandırsınlar! Evet, her şeyin maddeden ibaret olmadığını onlar da görsün ve ilim diliyle bunu cihana ilan etsinler!

Söz buraya gelmişken, bizzat müşahidi olduğum bir vak'ayı nakletmeden edemeyeceğim:

Sinir mütehassısı olan bir arkadaşımız, bulunduğum yerde yedek subaylık yaparken, bir zamanlar şahit olduğu bir vak'ayı bana aynen şöyle anlatmıştı:

"Bir yerde fincan kullanarak ruhları çağırıyorlardı. Bu fincan belli harflere uğrayarak sorularımıza cevap veriyordu. Ben elimi fincanın üzerine koydum, fincanın hareket ettiğini gördüm. Fincanın, masa üzerindeki harflerin, rakamların karşısına gittiğini dikkatle takip ettim. Derken, bir aralık ruhları çağırıyorduk ki, oraya şeytan geldi. "Kimsin?" dedik. "Şeytan!" diye yazdı. Hepimiz ürperdik. Hz. Âdem'den beri, insanlığın bu ezelî hasmı, hem de davet edilmeden gelmişti. Sordum:

- Sana Meyve'nin Altıncı Meselesini[52] okusam dinler misin?

- Dinlerim, dedi ve okumaya başladım:

- "Hem nasıl ki, bir harika şehirde milyonlar elektrik lambaları hareket ederek her yeri gezerler, yanmak maddeleri tükenmiyor bir tarzdaki elektrik lambaları ve fabrikası, şeksiz bedahetle elektriği idare eden ve seyyar lambaları yapan ve fabrikayı kuran ve iştial maddelerini getiren bir mucizekâr ustayı ve fevkalâde kudretli bir elektrikçiyi hayretler ve tebriklerle tanıttırır... Yaşasınlar ile sevdirir." Sözün burasında "Nasıl buldun?" diye sordum.

- Evet, güzel, dedi. Okumaya devam ettim:

- "Aynen öyle de, bu âlem şehrinde dünya sarayının damındaki yıldız lambaları, bir kısmı -kozmografyanın dediğine bakılsa- küreiarzdan bin defadan daha büyük ve top güllesinden yetmiş defa süratli hareket ettikleri hâlde, intizamını bozmuyor, birbirine çarpmıyor, sönmüyor; yanmak maddeleri tükenmiyor. Okuduğunuz kozmografyanın dediğine göre, küreiarzdan bir milyon defadan ziyade büyük ve bir milyon seneden ziyade yaşayan ve bir misafirhane-i Rahmâniye'de bir lamba ve soba olan güneşimizin yanmasının devamı için, her gün küreiarzın denizleri kadar gazyağı ve dağları kadar kömür ve bin arz

kadar odun yığınları lâzımdır ki sönmesin...

Ve onu ve onun gibi ulvî yıldızları gazyağsız, odunsuz, kömürsüz yandıran ve söndürmeyen ve beraber ve çabuk gezdiren ve birbirine çarptırmayan bir nihayetsiz kudreti ve saltanatı, ışık parmaklarıyla gösteren bu kâinat şehr-i muhteşemindeki dünya sarayının elektrik lambaları ve idareleri ne derece o misalden daha büyük, daha mükemmeldir... O derecede sizin okuduğunuz veya okuyacağınız fenn-i elektrik mikyasıyla bu meşher-i a'zam-ı kâinatın Sultanı'nı, Münevviri'ni, Müdebbiri'ni, Sânii'ni, o nuranî yıldızları şahit göstererek tanıttırır, tesbihatla, takdisatla sevdirir, perestiş ettirir."

Buna karşı, çok şiddetli bir şekilde "Hayır, hayır!" yazdı.

-Şimdi iyi dinle: "Nasıl ki mükemmel bir eczane ki, her kavanozunda harika ve hassas mizanlarla alınmış hayattar macunlar ve tiryaklar var. Şüphesiz gayet maharetli ve kimyager ve hakîm bir eczacıyı gösterir." Tamam mı?

- Tamam.

- "Öyle de, küreiarz eczanesinde bulunan dört yüz bin çeşit nebatat ve hayvanat kavanozlarındaki zîhayat macunlar ve tiryaklar cihetiyle, bu çarşıdaki eczaneden ne derece ziyade mükemmel ve büyük olması nispetinde, okuduğunuz fenn-i tıp mikyasıyla küreiarz eczane-i kübrasının eczacısı olan Hakîm-i Zülcelâl'i hatta kör gözlere de gösterir, tanıttırır."

Bir şey sormama lüzum kalmadan itirazı bastı:

- Hayır, hayır!..

Evet, ben okurken o, misallere "Evet", misallerin gösterdikleri hakikatlere "Hayır" çekip durdu. Ve sonra, kendisine "Cevşen okuyayım mı?" diye teklif ettim. "Oku" dedi. Ben Cevşenü'l-Kebir'i okurken, fincanın üzerine elimi koydum, o kadar süratli hareket ediyordu ki, parmağımla zaptedemiyordum. Bir aralık düştü. Hatta bir aralık "Bırak şu gırgırı!" diye de yazıvermişti.

Beyin mimarımız diyor ki: "Şu asırda bir kısım kimseler maddî vücutlarını atıverseler, şeytan olurlar. Şeytanlar da maddî vücut giyseler bu devirdeki bir kısım insanlar gibi olurlar."

İşte bu fincan deneyinde de aynı netice görülüyor. Şeytan, Cevşen okunurken, "Bırak şu gırgırı!" diyor. Cevşen'den rahatsız oluyor. İnsî hemcinslerine nasıl da benziyor!..

Bazıları "Ruh çağırıyoruz." diyorlar.. her hâlde gelenlerin cinler olması ihtimali daha güçlü. Böylece bunlar, cinne, şeytana maskara oluyorlar. Bu iş

daha ciddî, daha derin ele alındığı zaman, belki faydalı şeylere medar olabilir zannediyorum. Şimdikilerin yaptıkları ise maskaralıktan başka bir şey değil.

f. Berzahî Tablolar

Edremit-Avcılar'da kamp yapıyorduk. Bir ara kötü niyetli bazı kişilerin bu masum kampa baskın yapacağı şayiası duyulmaya başladı. İşte o günlerden birinde, öğle yemeğinden sonra *"Ashab-ı Bedir"*i okudum. Sırtımı çadır direğine vermiş oturuyordum. Biraz içim geçmişti -ki bu, eskilerin "Beyne'n-nevm ve'l-yakaza" (uyku ile uyanıklık arası) dedikleri hâldir- baktım tuğlu sancaklı, ellerinde mızrakları, okları, gürül gürül bir ordu, tarlaların olduğu tarafta duruyorlar. Birisi mi söyledi, öyle mi anladım, yoksa "Biz Ashab-ı Bedir'iz." mi dediler bilemiyorum ama Ashab-ı Bedir'in geldiği kanaatine vardık. Ben öyle hayran hayran onları seyrediyordum ki, bulunduğum yer sanki birdenbire kale kapısı gibi bir şey oldu; ben söveleri kalınca tahtadan bu kapının verâsında durmuş onlara bakıyorum. Biri güç gösterme mânâsına elindeki demir kalemi[53] öyle bir salladı ki, o kalın tahta kapıyı deldi geçti ve ben müthiş bir heyecanla uyandım.

Birkaç defa rüyamda Ashab-ı Bedir'i görmüşümdür. Kampta da öyle oldu. Hatta bir iki defa da rüyamda kendimi onların içinde harbe gidiyormuş gibi görüyor ve "Allah Allah! Ashab-ı Bedir'in içinde bulunuyorum ama, ben onlardan çok sonra geldim, nasıl olur da onlarla beraber olurum?" diye düşünüyor ve hayret ediyordum. Zannediyorum onların bazılarını seçebiliyordum da; ama kamptaki müşâhedemde fertleri tam seçemiyordum. Her hâlde sadece Hz. Hamza'yı tanıyabilmiştim.

Daha sonra meydana çıktı ki tam o dakikalarda, kampa baskın yapmak isteyen bir grup, tam yol ayrımına gelince trafik kazası yapmış ve arabaları cayır cayır yanmış. Daha sonra bu arabayı biz de gördük. Zaten yolumuzun üstündeydi. Demek ki, o demir kalemin atılması, misal âleminde bu neticeye işaretmiş. Kapının görünmesi ise, inayet altında olunduğunun emaresiymiş. Yani bu mini rüyada sahabe, sanki oradakilere: "Siz inayet ve koruma altındasınız. Dava, düşünce, duygu bir olunca, aynı Nebi'nin arkasında da bulununca, zaman ve asırlar bizi sizden ayıramaz. Birimiz dünyada, birimiz ukbâda, birimiz şarkta, birimiz garpta da olsak yan yanayız." demektedir.

Evet, böyledir; elverir ki çizgi korunsun. Aynı frekansta bulunulsun. Aksi hâlde sesimizi onlara duyuramayız. Onların sesini de alamayız.

Vâkıa, ehl-i tahkik: “Şahıslardan istimdat umma doğru değildir.” der ama bana göre kalbin ibresi Allah’ı gösteriyorsa, bunda bir mahzur yoktur. Zira bu mukaddes ruhlar -Allah bizi de öyle yapsın!- cesetlerini attıktan sonra âdeta birer ruhanî, birer melek hâline gelirler ve hayatlarını vakfettikleri davada yol gösterir, başkalarına arka çıkar ve onları desteklerler. Ama arz ettiğim gibi frekans bütünlüğü lâzım.

Ruhun ruhla münasebeti, gönderdiği şerareleri tam frekansında gönderme ve başkalarını tesir altına alma öyle müthiş hâdiselerdir ki, bunları madde ile izaha imkân yoktur.

Valtson’un İstanbul’daki gösterisinde bulunan bir dostum bana şunları anlattı:

Gösteri yüz kadar ilim adamının huzurunda ve üniversiteye ait bir salonda yapıldı. Valtson’un uyu dediği uyuyor, kalk dediği kalkıyor, otur dediği oturuyordu. Birisinin başından aşağıya soğuk su döküyor, adama “Bak seni yakıyorum.” diyor ve adam bangır bangır bağırıyor... Bir başkasının üzerine kaynar su döküyor, hâlbuki adama soğuk su döktüğünü söylüyor ve adamın hiç sesi çıkmıyor.

Bu ve benzeri gösteriler günümüzde o kadar çok yapılıyor ve o kadar çok insan bunları izliyor ki, vak’ayı inkâr etmek veya görmezlikten gelmek mümkün değildir. Öyle ise bu tür gösterilerin işaret ettiği esas noktayı görmek icap eder. İşte bu nokta, madde ve fizik ötesi bir âleme ait varlıkların mevcudiyeti gerçeğidir.

13. SEMBOLLER (TEMESSÜLÂT)

Konuya Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) mübarek bir hadisiyle başlayalım. Müslim, Dârimî ve Ahmed İbn Hanbel’in Müsned’inde rivayet edilen bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz şöyle buyuruyorlar:

“Bakara ve Âl-i İmrân sûrelerini okuyun. Çünkü onlar kıyamet gününde iki aydınlık, iki ışık kaynağıdır.” Başka rivayetlerde “Zehrâveyn” yerinde “Gayâbetân”, “Gayâyetân” ve “Gamâmetân” ifadeleri vardır ki “iki bulut”, “iki gölge” demektir.[54]

Siz Kur’ân okursunuz. Okuduğunuz her harf ve kelime dalgalar hâlinde a’lâ-yı illiyyîne yükselir ve gider Mele-i A’lâ’ya ulaşır. Bakara ve Âl-i İmrân sûreleri de okunduğu zaman iki ışık veya iki bulut, iki gölge hâlinde ahirete

intikal ederler.. ve insan ahirete gittiğinde onları başının üzerinde bu şekilde temessül etmiş bulur.

Yukarıdaki hadisin devamında, *"Bunların okunmasında bereket, terkinde nedamet vardır. Bunları okumaya da ancak yiğitler güç yetirebilir."* deniliyor.

İnsan Kur'ân ile doğru ve aydınlık yolu bulur. Kur'ân'la bütünleştiği ölçüde kendisini her türlü tehlikelerden korumuş olur. Böyle yaşayan ve böyle ölen bir insan, öldüğü gibi haşrolur ve yine koruyucu ve bir ışık kaynağı olarak orada da Kur'ân'la karşılaşır.

Ahmed İbn Hanbel ve Tirmizî de bize şu hadisi naklederler:

İbn Ömer diyor ki: Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanımıza geldi. Sağ ve sol elinde iki tane kitap vardı. Bize hitap ederek:

"Bu kitapların ne olduğunu biliyor musunuz?" buyurdu. Biz "Hayır yâ Resûlallah." dedik. Sağ elindeki kitaba işaretle şöyle ferman ettiler:

"Bu sağ elimdeki, Rabbü'l-âlemînden bir kitaptır. (O'nun bana verdiği, temessül ile intikal ettirdiği bir kitaptır.) Bunda, bütün ehl-i Cennet'in isimleri, babalarının, kabilelerinin, aşiretlerinin adları yazılıdır." Sonra sol elindeki kitaba işaret buyurarak:

"Bu da, Cenâb-ı Hak'tan bana bir kitaptır ki, onda, Cehennem ehlinin isimleri, baba ve kabilelerinin adları vardır."

İbn Ömer sözüne devamla; *"Biraz sonra da (sanki uçup gitmiş gibi) bu kitaplar kayboldu."*[55] der.

Şayet bu kitaplar âlem-i şehadete mahsus kitaplar olsaydı, evvelâ bütün ehl-i Cennet'in ve ehl-i Cehennem'in isimlerinin o kitapta yazılı olması mümkün değildi. İkinci olarak, o devirden kıyamete kadar gelecek bir sürü insan daha dünyaya gelmemişken, babalarının ve kabilesinin isimleri, dünyaya ait bir kitapta yazılmış olamazdı. Olsa olsa o sabit aynalardan intikal etmiş, âlem-i misale ait Levh-i Mahfuz'un istinsahlarından ibaret Levh-i Mahv ve İspat'la alâkalı bir kısım tablolardan ibarettir.

İbn Ömer'in *"Biraz sonra da bu kitaplar kayboldu."* ifadesinden biz bu mânâyı anlıyoruz.

"O gün her nefis yaptığı her hayrı hazır bulacaktır; işlediği her kötülüğü de. O, kötülükle kendisi arasında uzak bir mesafe bulunmasını ister. Allah sizi kendisinden (emirlerine karşı gelmekten) sakındırıyor. Allah kullarına

şefkatlidir."[56] mealindeki âyet de bu hakikati ifade ediyor.

"O gün herkes ne amel etmişse onu hazır bulacak."[57] Namaz kılan, oruç tutan, zekât veren, gönülden bir kere Allah diyen, mescide gelen, Huzur-u Rabbi'l-âlemînde başını yere koyan, *"Kulun Allah'a en yakın olduğu hâl, secdedir."*[58] hadisiyle anlatılan durumu kazanan bir insanın bütün bu amelleri belli bir âlemde temessül eder, kendilerine has şekil ve keyfiyetlere bürünürler... Ve insan da bunları orada, başının ucunda hazır bulur. Berzah âleminde bu çizgide cereyan eder. Onun bu cereyan şekli haşirde, sıratta da devam eder ve Cennet'le sona erer. *"Artık kim zerre ağırlığınca hayır yapmışsa onu görür."*[59] âyetiyle anlatılan temessülü o gün bütün vuzuhuyla ortaya çıkar…

Amellerin Temessül Etmesi

Kur'ân ferman ediyor:

"Her insanın amelini boynuna doladık; kıyamet günü onun için, açılmış olarak bulacağı bir kitap çıkarırız."[60]

Herkesin arkasına takılan ve sahibinden ayrılmayan bir kitabı vardır. Hiç kimse, hayır ve şer her şeyi içinde muhafaza eden kitaptan kurtulamaz. Herkesin kitabı gerdanlık gibi boynuna takılmıştır. Âlem-i şehadette yapılan şeyler aynıyla gerdanlık olamayacağına göre, yaptığımız her iş, her amel âlem-i misale ait keyfiyetiyle boynumuza takılacaktır.

Nasıl olacaktır? Havadaki ses ihtizazları gibi mi? Elektromanyetik dalgalar gibi mi? Eşyanın bir kısım ses, şekil, renk ve keyfiyetleri imtisas etmesi (absorbe) gibi mi? Her şeyin eşyanın içinde muhafaza edilmesi gibi mi? Keyfiyeti bizim için meçhul; ama varlığında zerrece şüphe yok. *"Sırların açığa çıkacağı gün."*[61] bu defterdekiler ortaya dökülecektir. Keyfiyetini bilemiyoruz; ama ne çıkar? Biz misallerle meseleyi çözmeye çalışıyoruz. Zaten Kur'ân da, *"En yüce misaller Allah içindir."*[62] diyerek bize misal vermeyi öğretmiyor mu?

Evet, burada Zât-ı Ecell-i A'lâ'yı tanıma mevzuunda da misal verilebileceğine işarette bulunuluyor. Misallerin en âlîsi O'na ait ve biz misallerle meselelerimizi vuzuha kavuşturmaya çalışıyoruz.

Kabirde ameller temessül eder. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem):

“Namaz nur, sadaka burhandır.” [63] buyuruyor. Namaz bir nur, sadaka ise bir burhan hâlinde temessül eder. İki bahadır civanmert gibi insanı muhafazaya çalışırlar.

Bir başka hadislerinde de yine bu mânâya işaretle şöyle buyururlar: *“Cenaze mezara konduğu zaman kendisini teşyi edenlerin daha ayak sesleri kesilmemiştir ki, melekler gelir kendisine soru sorarlar. Tam o dakikada nuranî bir şey gelir onun başucuna oturur. Bu, onun namazıdır. Bir başka nuranî şey ayakucuna oturur. Bu, onun sair hayrat ve hasenatıdır. Bir başka nuranî şey onun sağ tarafına oturur. Bu, onun orucudur. Bir başka nuranî şey sol tarafına oturur, bu da onun zekâtıdır. Bunlar, sağdan ve soldan kabrin onun kemiklerini sıkmasına (canını yakmasına), sıkıntılar hâsıl etmesine karşı onu korurlar.”*[64]

“Kabir amellerin çeyiz sandığıdır.”[65] Bir gelinin çeyizlerini içine koyduğu sandık gibi, ebedî vatanımız ve baba yurdumuza gittiğimiz zaman, namazımızı, orucumuzu, zekâtımızı, hayrat ve hasenatımızı orada temessül etmiş olarak bulacağız.

Ehlullahtan rivayet edilen menkıbeler vardır. Onlardan birisi şöyle der: “Mezara beni koydukları zaman Cehennem’in dehşet saçan keyfiyeti karşıma dikildi. Üzerime geliyordu. Ve birkaç tane ekmek âdeta siper oldu ve beni korumaya başladılar. Ben bunların keyfiyetini sordum. Dediler ki, bunlar sen hayatta iken fakirlere tasadduk ettiğin ekmeklerdir.”

Bu, bir ehlullahın müşâhedesi... Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) de, *“Namazın baş ucunda, orucun sağında, zekâtın solunda, sair hayrat, sadakat ve hasenatın ayak tarafında seni himaye edecek.”*[66] derken yine bize misal âleminden bazı tablolar sunuyor.

Ahmed İbn Hanbel, Müsned’inde, *“Mahşer’de insan, yaptığı hasenat ve hayratla korunacaktır.”*[67] diyor.

Bir zayıf hadis de bize şöyle bir husustan bahsediyor: Cehennem, dalga dalga köpürüp coştuğu bir anda, insanlar dehşet içinde ondan kaçarken, İki Cihan Serveri ümmeti için çırpınıp durmakta ve kurtarmak için bir çare aramaktadır.. -Nasıl aramaz ki, O daha doğduğu anda bile “Ümmetî, ümmetî!” diye inlemiştir.- tam o esnada karşısında Cibril belirir. Cibril ki, O’nun en yakın dostudur. Elinde bir bardak mâyi tutmaktadır. Evet, bardak yarısına kadar su

doludur. Allah Resûlü, Cibril'den elindekinin ne olduğunu sorar. Cibril, *"Ümmetinin gözyaşlarıdır."* cevabını verir. Ve sözlerini şöyle devam ettirir: *"Bugün Cehennem'i bundan başka hiçbir şey söndüremez."*[68]

Dünyada damla damla akıtılan gözyaşları, ahirette Cehennem'i söndürecek en müessir iksir olacaktır. Zaten sahih bir hadislerinde de Efendimiz şöyle buyurmuyor mu:

"İki göz vardır ki, Cehennem ateşini görmez. Birisi: Allah korkusuyla ağlayan göz. İkincisi: Düşman karşısında nöbet tutan nöbettarın gözü."[69]

Birisi dahilî düşman olan nefsine karşı, diğeri de ırz, namus, vatan ve bunlardan da mukaddes dinine saldırmak için fırsat kollayan haricî düşmana karşı. İşte bu iki grup insanın gözleri, Cehennem ateşi görmeyecektir.

Bundan da anlaşılıyor ki, mü'minin her bir ameli, ahiret menzillerinin her birinde ayrı ayrı temessül edecek; kimi yerde o, mü'mini belâ ve musibetlere karşı koruyacak, kimi yerde de onun karşısına bir Cennet taamı veya diğer Cennet nimetlerinden biri olarak çıkacaktır.

Mü'minin her ameli, Arş-ı A'zam'a yükselir. İmam Ahmed, Numan b. Beşir'den naklediyor: Allah Resûlü buyurdular ki: *"Arş-ı A'zam'ın etrafında daima arı sesi gibi sesler duyulur. Sizin tesbih, tehlil, tekbir ve tahmidleriniz, vızıltılar hâlinde Allah'ın Arş'ının etrafında tıpkı oğul veren arı şeklinde vızıltılar çıkartır. Ve bunların tek dilekleri de sahiplerinin affedilmesidir."* Resûl-i Ekrem bu ifadelerinden sonra soruyor: *"Rabbinizin yanında böyle şefaatçilerinizin bulunmasını istemez misiniz?"*[70]

Siz durmadan dua ve zikirle Cenâb-ı Hakk'a yalvarıp yakaracaksınız. Ağzınızdan çıkan her kelime, her ses, dalgalanıp Arş'a yükselecek ve Arş'ın etrafını ihata ederek orada arı sesi gibi ses çıkaracak ve hakkınızda şefaatte bulunmaya çalışacaktır. İşte, keyfiyeti meçhul olmakla beraber, bu ve benzeri hadisler bize, misal âleminden bazı levhalar anlatmaktalar.

Mallarınız temessül edecek, Allah'ın nezd-i ulûhiyetinde kıymet ifade eder değerleriyle hakkınızda şefaatçi olacaklar. Zekâtını, sadakasını, öşrünü vermediğiniz mallarınız ise yılanlar, çıyanlar hâlinde temessül ederek yine misal âleminden levhalar hâlinde nazarınıza arz edilecek ve size eza ve cefa yapacaklar. Bir âyette bu hakikat anlatılırken şöyle buyrulur:

"Allah'ın kereminden kendilerine verdiğini cimrilik edenler, onu kendileri

için hayırlı sanmasınlar. Hayır, o, kendileri için şerlidir. Cimrilik ettikleri şeyler, kıyamet günü boyunlarına dolandırılacaktır. Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[71]

Tirmizî, Nesâî ve Ahmed İbn Hanbel'in rivayet ettikleri bir hadis-i şerifte de bu husus teyit edilmekte ve şöyle denmektedir:

"Bir mü'minin, malının zekâtından vermesi gereken şeyi vermediği takdirde, bu mal ahirette onun karşısında yaşlılığından ve dehşetinden başının tüyü dökülmüş, dehşetli bir yılan hâlinde temessül edecektir."[72]

Buhârî, Müslim şu ilaveyi yapıyorlar: *"Onun iki tane de dişi vardır. Kişiyi ağzından veya avurdundan ısırırlar."*[73]

Meseleyi hulâsa etmeye çalışalım: Baştan buraya kadar bir bir saydığımız deliller muvacehesinde diyoruz ki, âlem, bizim içinde bulunduğumuz âlemden ve varlık da bu âlemde mevcut varlıklardan ibaret değildir. Belki bu âlemin verâsında başka âlemler ve o âlemlere mahsus da varlıklar bulunmaktadır.

D. RUHUN İNKİŞAFI

1. RUHUN İNKİŞAFI İÇİN USÛL VE MÜRŞİT GEREKLİDİR

Ruhî gelişmenin kendisine göre bazı usûl ve prensipleri vardır. Bu prensiplere riayet eden herkeste, o şahsın istidat ve kabiliyeti ölçüsünde bazı mazhariyetler olur. Prensiplerdeki teferruatı bir tarafa bırakacak olursak, ister yogizmde, ister fakirizmde ve isterse tasavvufta, ruhî melekeleri geliştirmeyi bir usûle bağlamak mümkündür. Eskiler bunu şöyle ifade ederlerdi: *"Kıllet-i taam, kıllet-i menâm, kıllet-i kelâm, sükût-u müdâm, uzlet ani'l-enâm, zikr-i müdâm, teveccüh-ü tâm."*

Evet, bu yolda az yiyeceksin. Özellikle proteini bol olan yağ, et, yumurta gibi gıdalardan kaçınacaksın. Az içecek, az uyuyacaksın. Zaten Allah Resûlü de bütün bu hususlara işaretle: *"Sizin adınıza en çok korktuğum, göbek bağlamanız, çok uyumanız, tembelliğiniz ve yakîninizin az olmasıdır."*[74] buyurmuyor mu? Aslında, sırasıyla bunlar birbirini doğuran neticelerdir:

Çok yiyen bir insan çok uyur, çok uyuyan bir insanın da yakîni çok az olur. Aksi neticeler de yine bunların aksinden doğar. Yani, az yiyen az uyur ve az uyuyanın da yakîni gün geçtikçe çoğalır. Öyle ise bu neticeye ulaşmak

isteyenler, mutlaka az yemeli, az uyumalı, hayrete varmalı ve gözlerinin misal âlemine açılmasını temin etmelidirler.

Neticeye ulaştıran şartlardan biri de az konuşmaktır. Hz. Ömer'in (radıyallâhu anh) dediği gibi *"Çok konuşanın sakatatı çok olur."*[75] Onun laflarının çoğu işe yaramaz ve bu tür insanlara gayb perdesi aralanmaz.

"Sükût-u müdâm" devamlı sessizlik demektir. İnsan sesini kesip, gözünü, muttali olmak istediği âleme döndürmeli ki, yaramaz her şeyi unutarak ruhunu ulvî âlemlerle irtibatlandırabilsin.

"Uzlet ani'l-enâm" ise halktan uzak ve ayrı durmak mânâsına gelir. İnsan, göz ve kulak vasıtasıyla kalbinin, ruhunun kirlenmesine meydan vermemelidir. Hâlbuki çarşı-pazar ve insanlarla ihtilatta, bunların kirlenmesine sebep olacak faktörler sayılamayacak kadar çoktur. Bu faktörlerin menfi tesirinden kurtulabilmenin en sağlıklı yolu uzlet, yani insanlardan uzak kalmaktır.

"Zikr-i müdâm ve teveccüh-ü tâm", neyi anmak gerekiyorsa onu anmaktır. Kimisi Mesih'i, kimisi de Buda'yı anar. Hâlbuki bizler Allah'ı anar ve O'nun yüce adını vird-i zeban ederiz. Böylece teveccüh-ü tâm hâsıl olur ve insanın ufkunda yeni menfezler açılır.

Bir insanın gayb âlemine muttali olmasının yolu, arz ettiğimiz hususlar gibi şeylere riayetten geçer. Günde üç öğün yemek yiyen, karnını tıka basa doyuran ve kendini gevezeliğe salıp, bilip bilmediği her şeyi konuşan, zikre devam etmeyen ve cemiyet hayatında çoğunlukla kendisini ilgilendirmeyen mâlâyâniyatla meşgul olan, çok uyuyan ve gaflette boğulan bir insanın, bana niçin gayb perdesi açılmıyor, diye itiraza hakkı yoktur. Zira o, kendini neticeye ulaştıracak yolun erkânına riayet etmemektedir. Menzile varamaması da gayet normaldir.

Her şeyin bir usûlü vardır. Bu usûlle beraber bu mevzu, mürşid ve üstad ister. Ben kendi kendime yaptığım riyazat sebebiyle bazı rahatsızlıklara maruz kalmıştım. Bu esnada bana el uzatan bir hak dostu "Riyazat mürşid ister, müsaadesiz yapılamaz." demişti. Hakikaten daha sonra ben de aynı kanaate sahip oldum. Riyazat yapmak isteyenler, bunu mutlaka bir mürşidin nezareti altında yapmalıdır. Aksi hâlde altından kalkılamayacak kadar ağır rizikolar söz konusu olabilir.

Burada önemli bir konuya da işaret etmek istiyorum: Bu türlü şeylerle meşgul olan kimseler şayet, mânâ âlemine gözleri açık değil ve ayağının

basacağı yeri bilemiyorlarsa -Allah muhafaza buyursun!- her zaman bir kısım habis ruhların saldırısına maruz kalmaları muhtemeldir. Bunlar cindir, şeytandır veya habis ruhtur, çok mühim değil.. mühim olan, bunların kendilerini o şahsa kabul ettirme keyfiyetleridir.

Bilhassa kişi bu işi usûlünce yapamıyorsa ve başında kendisine ışık tutan bir rehberi, bir mürşidi de yoksa, bu habis ruhlar kendilerini kabul ettirir ve o şahsı oyuncak hâline getirebilirler. Böyle bir şey, bazen tergîb, teşvik ve okşamakla, bazen de tehdit ve korkutmakla olur ve o kişiyi bütünüyle kendi hesaplarına göre konuşturur, kendi hesaplarına göre iş yaptırırlar. Günümüzdeki sapıkların çoğunda görüldüğü gibi, kimisine Mehdi, kimisine –hâşâ– Mesih, kimisine –hâşâ– peygamber ve kimisine de –hâşâ– Allah olduklarını söylettirirler.

2. ŞEYTANIN TELKİNLERİ

Şeytanlar bazı insanları tesirleri altına alarak değişik davranışlara sürükler ve kimisine Mehdi, kimisine Mesih, kimisine de peygamber olduklarını telkin ederler.

Hindistan'da zuhur eden Gulam Ahmed bu kabîl şeytanların mel'abesi (oyuncağı) olmuş bir insandı. 19. ve 20. asrı birbirine bağlayan bir dönemde yaşamış bu insan, bugün "Gulam Ahmed dini(!)"nin kurucusudur. O, işin başında Hint yogizmine karşı, fakirizm yolunu tutmak suretiyle İslâm'ın üstünlüğünü ispat etmek istemiş fakat habis ruhların saldırısına maruz kalmıştı.

Gulam Ahmed, önceleri kendisinin müceddit olduğunu söylüyordu. Zira habis ruhlar ona bu telkinde bulunuyor ve "Sen mücedditsin, insanlığı, içine düştüğü bu girdaptan sen kurtaracaksın, beşere beklediği kurtuluş dönemini sen bahşedeceksin!" diyorlardı. Sonra meseleyi biraz daha ileri götürerek, bu işin sadece bir tecdit işi olmadığını kendisine telkin ettiler. Böyle ağır bir mükellefiyeti ancak "Mesih" yüklenebilirdi. Ve derken Gulam Ahmed'i buna kat'iyen inandırdılar. O da açıkça Mesihiyetini ilan etti. Eserlerinin birçok yerinde, "Gökten inmesi beklenen Mesih benim." dedi. Ancak meseleyi bu kadarla atlatması da mümkün olmadı. Daha sonraları -hâşâ- Cenâb-ı Hakk'ın kendisine hulûl ettiğini iddia etti. Ve "Allah bende zuhur etti." demeye başladı.

Kimseyi kınamıyorum. Fakat ben, birçok safdil insanların "Mehdilik", "Mesihlik" iddialarının altında hep aynı habis ruhların telkinini görmüşümdür. Onlar -bilerek veya bilmeyerek- böyle habis ruhların manyetik alanına girmiş

ve daha sonra da bir türlü kurtulamamışlardır. Bu itibarla, İslâmî ölçü ve kıstaslara uymayan her türlü iddianın, seviye farkı sabit olmakla beraber, çeşitli habis ruhlarla irtibatlı olduğunu söyleyebiliriz. Ancak -yukarıda da dediğim gibi- bu insanlardan bazısı düştüğü girdabın farkındadır, bazısı da değildir. Ve iddia ettiği makamın hakikaten sahibi olduğunu zannetmektedir. Hâlbuki normal şartlarda bir insan, rüyasında dahi böyle muallâ makam ve mevkilere liyakatini ifade etse, uyandığında ürpermeli, tevbe ve istiğfar etmelidir.

Bu konu, ayakları kaydıran bir konudur. Onun için üzerinde ısrarla duruyorum. Bunda mürşitsizliğin payı çok büyüktür. Nitekim Gulam Ahmed böyle bir yokluğun kurbanı olmuştur. Bir mürşitten el almaması ve Sünnet rehberliğinde yürümemesi onu bu hâllere düşürmüştür.

Aslında Gulam Ahmed'in başarmaya çalıştığı iş kolay da değildi. O, yogilere onların usûlleriyle galebe etmeye çalışıyordu.

Yogilik daha çok Hindistan'da vardır. Tibet ve diğer yerlere nispeten yaygın sayılır. Yogilerin hiçbir dinî gaye ve idealleri yoktur. Belki çoğu itibarıyla tamamen inançsızdır. Ancak belli temrin ve usûllerle ruhî melekelerini geliştirir ve bizim kayıtlı olduğumuz şartlardan kısmen kurtularak harikulâde hâller gösterirler. Daha önce de arz etmeye çalıştığımız, az yeme, az uyuma, az konuşma, daima düşünme ve bilhassa insanlardan tecerrüt etme prensipleri yogilerce de tatbik edilen usûller arasındadır. Ruh, cesedin rağmına geliştiği için, bu prensipler hiçbir yerde değişmemektedir.

Bir de yogizme karşı aynı usûl ve prensipleri kullanan ve onlara karşı cihad içinde olan "Fakir"ler vardır. Fakirler İslâmî inanca sahiptirler. Ve İslâm'ı bu usûlle tebliğ edeceklerine inanmaktadırlar.

Yogilerle Fakirler arasında bu mânâda amansız bir mücadele mevcuttur. Kim daha harika hâdiselere sebep olursa, sanki galebe onun hakkıdır. Fakat bütün bu hâllerin zuhuru, uzun seneler çalışmayı ve cehdi gerektirmektedir. Meselâ bir yogi veya bir fakir, çok rahatlıkla bir treni durdurur, elinin bir işaretiyle kendisinden çok uzakta olan bir insanı yatırır, kaldırır, havada uçurur ve daha nice harikulâde hâller gösterir.

İşte Gulam Ahmed bu şartlar altında mücadele veren bir insandı ve işi zordu. Fakat onun bütün bu zorları aşması, akıbetini zorlaştırmaktan başka bir işe yaramadı. Habis ruhların elinde oyuncak hâline geldi ve gidip "hulûl" inancına saplandı.

Onun için bence, gayba muttali olma ve harikulâde hâllere mazhariyet, bir mü'min için esas gaye ve hedef olmamalıdır. Mü'minin gaye ve hedefinde sadece Cenâb-ı Hakk'ın rıza ve hoşnutluğu bulunmalıdır. Eğer bir yola sülûk edilecekse, bu da mutlaka o yolun erkânını bilen kâmil bir mürşidin, bir muallimin gözetimi altında olmalıdır.. olmalıdır ve bütün cehd ü gayretlerin odak noktasında da hep rıza-i ilâhî bulunmalıdır.

Usûle riayet ile gayb âlemine muttali olmak "mârifet" adına şart mıdır? Ben kat'iyen buna "Evet" demiyorum. Onun için de böyle bir yolu denemeyi hiç düşünmedim, düşünmemeli de. Çocukluk döneminde az da olsa aklımın köşesinden geçtiği söylenebilir. Ne var ki, hiçbir zaman bu türlü düşünceler bende uzun ömürlü olmamıştır. Zira insan, Mevlâ'nın nazargâhı olan kalbine aksettirdiği hakikatleri, delilleri, vicdanında arayıp, vicdanında bulmalıdır.

Evet, O'nun mârifet adına, kuluna gösterdiği burhanlar o denli güçlü ve yeterlidir ki, hariçte burhan aramaya hiç ihtiyaç duyulmaması gerekir. Hele Kur'ân'ın nurefşan ilhamatı ve gönüllere fısıldadığı vâridâtı kat'iyen başka burhan aramaya ihtiyaç bırakmaz ve bırakmamıştır da.

Bütün bu mülâhazalar mahfuz olmakla beraber yine de diyorum ki, günümüz insanı, maddeci düşüncenin hâkimiyeti altında inim inim inlemektedir. Ezici bir çoğunluk, fikir hayatı adına materyalist zihniyete sahiptir. Onun için de maddenin başına indirilecek değişik türden balyozlara ihtiyaç vardır. Bu balyozun kimin elinde olduğu da mühim değildir. Mühim olan onu, bizim hangi gaye ile kullandığımızdır. Benim, buraya kadar telepatiden, telesteziden, medyumdan, yogiden deliller getirmem ve sizlere bunları intikal ettirmeye çalışmam da tamamen bu gayeye matuftur. Yani maddeci zihniyeti, materyalist düşünceyi yıkıp, nazarları tabiat ve fizik ötesi âlemlere çevirebilmektir.

Herhangi bir insanın, üç aylık çalışma ile, bir-iki "erbaîn" (kırk gün inzivaya çekilme) çıkartmakla, gözünü yumduğunda üç ay sonra olacak hâdiseleri sapmadan veya az bir inhirafla söyleyebilmesi, içinde bulunduğu ülkenin içtimaî ve siyasî gelişmelerini çok önceden kestirip ifade edebilmesi, hükümet şu zaman düşecek, şu parti kazanacak, başbakan filan kişi olacak, cumhurbaşkanlığına filan kişi seçilecek, şeklinde tahminlerde bulunabilmesi -biraz tecrübe ettiğim için bilerek söylüyorum- hiç de zor şeyler değildir.

Ama ben, bunların hiçbirini mini bir mârifet olarak kabul etmiyorum. Asıl mârifet, Allah'ı bilmek, tanımak ve O'nun kanunlarına kayıtsız şartsız boyun

eğmektir. Hz. Muhammed'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) bilip tanımak da gerçek mârifete dahildir. Bunlardır ki, insanı, gökler ötesi âlemlerde mârifet erbabı seviyesine yükseltir. Havada uçmalara, aylarca bir şey yemeden-içmeden yaşamaya gelince bunlar, "mârifet" adına çok önemli şeyler değildir.

Biz, eğer istemeyerek de olsa, bu kabîl şeyleri aktarmaya çalışıyorsak, bu, -biraz önce de dediğim gibi- maddenin çatlamak üzere olan kalıp ve cidarlarına bir darbe daha indirmek içindir. Yoksa bunları çok önemli şeyler kabul ettiğimizden değildir.

Burada ayrıca şu hususun izahına da ihtiyaç olduğu kanaatindeyim:

Bazı insanî latîfelerini geliştiren herkes, gayb âlemine muttali olabilir. Cenâb-ı Hakk'ın müsaade ettiği çerçeve içinde bazı şeyleri bilebilir ve müşâhede edebilir. Bu, tamamen kalbe söz dinletme ile alâkalı bir meseledir. Ve bu hususun, dinle, dinsizlikle, Müslüman, Hıristiyan veya Yahudi olmakla hiçbir alâkası yoktur. Ruhun güç ve kuvvetiyle zuhurunu temin eden, onu ten kaydından kurtararak sınırsızlığa çıkaran kim olursa olsun, Cenâb-ı Hak ona bu mazhariyeti lütfeder.

Onun içindir ki, baştan beri size aktarmaya çalıştığım, velinin kerametlerini, medyumun harikulâde hâllerini, onların misal ve berzah âlemlerine ait tabloları insanların nazarlarına arz etmeleri, insan ruh ve latîfelerinin önündeki berzahların kaldırılmasıyla alâkalıdır. Başkaca bir kerameti de yoktur.

Bir kere daha hatırlatmak isterim ki, bunlar, zatında hiçbir kıymet ifade etmezler, asıl olan, Cenâb-ı Hakk'ın rızasıdır. Bununla beraber dünyanın şarkında ve garbında meydana gelen bu tür hâdiseler ve rivayet edilen vak'alar, maddeci zihniyeti darbelemesi açısından bizim için de söz konusu olmaktadır.

Bir medyum yüzlerce insanın huzurunda ve bunların içlerinde pek çok ilim adamı da bulunduğu esnada, ellerini bir masanın üzerine koyuyor ve karşı tarafta durmakta olan bir başka masa havada gezinmeye başlıyor. (Bunu Avrupa'nın en popüler mecmuaları yazdı.) Ve medyum göz işaretleriyle havada gezinen masayı idare ediyor. Hâlbuki bizim bildiğimiz bir "tenasüb-ü illiyet" prensibi vardır. Ortada bir tesir ve müessiriyet söz konusu ise, müessir olacak güce sahip bir illet ve sebebin bulunması iktiza eder.

Diyelim ki, 10 kg.lık bir eşyanın taşındığını görüyoruz. Bu, onu taşıyacak güce sahip bir illetin habercisidir. Eğer bu illet ve sebep için son sınır 10 kg ise, ona 15 kg.lık bir yük taşıtamazsınız. Fizik bunu böyle söyler. Hâlbuki

ortada bir masa var ve bu masa havada gezinip durmaktadır. Ancak, masayı böyle dolaştıracak bir sebep ve illet görülmemektedir. Bu illete "yok" demek fiziğe ait bir kanunu inkâr etmek olur. Öyle ise ona "yok" demek yanlıştır.

İşin doğrusu ise şudur: Masayı havaya kaldıran bir illet, bir güç vardır; ama o, gözle görülebilen cinsten değildir. Bu bir ruhî güç, ruhî kuvvettir ki, bu masayı kaldırmaya illet ve sebep olmuştur.

1 İsfehânî, *Müfredat* R-V-H maddesi.

2 Mü'min sûresi, 40/15.

3 Nahl sûresi, 16/2.

4 Taberî, *Câmiu'l-beyan* 14/77.

5 Enfâl sûresi, 8/24.

6 Bakara sûresi, 2/87.

7 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 5/112-113.

8 Nisâ sûresi, 4/171.

9 İsfehânî, *Müfredât* s.369-371.

10 İsrâ sûresi, 17/85.

11 Bediüzzaman, *Sözler* s.696 (29. Söz, 2. Maksat).

12 Âlem-i halk, âlem-i maddî veya âlem-i şehadet de denilen şu gördüğümüz ve yaşadığımız âlemdir.

13 Âlem-i emir, maddî ölçülere girmeyen ve daha ziyade kanunların hâkim olduğu bir âlemdir. Bu âlemde esas olan madde değil, mânâdır.

14 Buhârî, *tevhid* 15, 22, 28, 55; *bed'ü'l-halk* 1; Müslim, *tevbe* 14-16.

15 Buhârî, *meğâzî* 83; Müslim, *selâm* 46; İbn Mâce, *cenâiz* 64.

16 Buhârî, *vudû* 10; *fezâil* 24; Müslim, *fezailü's-sahabe* 138; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/328.

17 Fecr sûresi, 89/27-30.

18 Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 1/329.

19 Aziz Nesefi, *Zübdetü'l-hakâik*.

20 Dr. Bedri Ruhselman, *Ruh ve Kâinat* 2/570, 571.

21 Dr. Bedri Ruhselman, *Ruh ve Kâinat* 2/201-204.

22 Clairvoyance; başkalarının görmediği, gözle görülmeyen şeyleri görme kudreti.

23 Buhârî, *meğâzî* 83; Dârimî, *mukaddime* 11; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/18.

24 el-Gazzâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 4/252; *el-Maksadü'l-esnâ* s.54; es-Suyûtî, *Şerhu Süneni İbn Mâce* 1/103.

25 el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 2/410; Mer'î İbn Yûsuf, *Ekâvîlü's-sikât* s.45

26 Aura, ruh gölgesi, enerji beden; bazı kimselerin gördüklerini ileri sürdükleri bir bedene sarınmış gibi görünen parlak bir gölge anlamlarına gelir. Burada biz bu kelimeyi ruhun dedublesi, kılıfı mânâsında kullanıyoruz.

27 Tom Patterson, *Yüzyıl Boyunca Ruh Fotoğrafçılığı* s.7-19.

28 Mevlâna Celâleddin Rumî, *Mesnevî* 3. cilt, 26. beyit.

29 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-ummâl* 13/458.

30 Bkz.: Buhârî, *tevhid* 24; *mevâkît* 16, 26; *tefsir (50)* 2; Müslim, mesacid 211; Ebû Dâvûd, *sünnet* 19; Tirmizî, *cennet* 15, 16, 17; İbn Mâce, *mukaddime* 13.

31 Nesâî, *imâme* 28; Ebû Dâvûd, *salât* 93,98; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/262, 3/154, 260, 283.

32 Bkz.: Yûsuf sûresi, 12/94.

33 Taberî, *Târîh* 2/553-554; Beyhakî, *el-İtikad* s.314; Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/380.

34 Sheile Ostrander, Lynn Schroeder, *Sovyet Rusya'da Olağanüstü Ruhsal Araştırmalar* s.151-161.

35 Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 9/210-211.

36 Cin sûresi, 72/25, 26.

37 Efendimiz'in diğer gaybî haberleri için bkz.: M. Fethullah Gülen, *İnsanlığın İftihar Tablosu Sonsuz Nur* 1/138-172.

38 Buhârî, *ilim* 28, 29; *mevâkît* 11; *tefsir* 5,12; *fiten* 15; *i'tisam* 3; Müslim, *fezâil* 134-138.

39 Müslim, *cihad* 83; *cennet* 76; Ebû Dâvûd, *cihad* 115; Nesâî, *cenâiz* 117.

40 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/359.

41 Buhârî, *menâkıb* 25; *fezâilü ashabi'n-nebi* 12; *isti'zan* 43; Müslim, *fezâilü's-sahabe* 97-99; İbn Mâce, *cenâiz* 64.

42 Buhârî, *fiten* 20; *sulh* 9; *fezâilü ashabi'n-nebi* 22; *menâkıb* 25; Dârimî, *sünnet* 12; Tirmizî, *menâkıb* 25; Nesâî, *cuma* 27.

43 Nûr sûresi, 24/26.

44 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 13/144-145, 30/148.

45 Bakara sûresi, 2/154.

46 Bakara sûresi, 2/154.

47 Kâdı Iyâz, *eş-Şifa* 1/279; Hafacî, *Şerhu'ş-Şifa* 3/106.

48 Kâdı Iyâz, *eş-Şifa* 1/279-280.

49 Bkz.: Buhârî, *tabir* 2,4,10; İbn Mâce, *rüya* 1.

50 Evliya Çelebi, *Seyahatnâme* 8/112.

51 Bediüzzaman, *Risale-i Nur Külliyatı* 2/2131 (Tarihçe-i Hayat).

52 Bediüzzaman, *Şualar* 11. Şua, 6. Mesele.

53 Kalem, mızraktan daha küçük, elle atılan bir harp aletidir.

54 Bütün rivayetler için bkz.: Müslim, *müsafirîn* 252, 253; Tirmizî, *fezâilü'l-Kur'ân* 5; Dârimî, *fezâilü'l-Kur'ân* 15; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/183.

55 Tirmizî, *kader* 8; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/167.

56 Âl-i İmrân sûresi, 3/30.

57 Kehf sûresi, 18/49.

58 Müslim, *salât* 215; Nesâî, *tatbik* 78; Ebû Dâvûd, *salât* 147-148.

59 Zilzâl sûresi, 99/7.

60 İsrâ sûresi, 17/13.

61 Târık sûresi, 86/9.

62 Nahl sûresi, 16/60.

63 Müslim, *taharet* 1; Tirmizî, *daavât* 85; Dârimî, *vudû* 2.

64 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/352, 4/287, 295; Abdürrezzak, *el-Musannef* 3/582, 583.

65 Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/525.

66 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/352, 4/287, 295; Abdürrezzak, *el-Musannef* 3/582, 583.

67 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/352.

68 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 17/123.

69 Tirmizî, *fezâilü'l-cihad* 12.

70 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/268-271.

71 Âl-i İmrân sûresi, 3/180.

72 Tirmizî, *tefsir* (3) 3; Nesâî, *zekât* 2; İbn Mâce, zekât 2; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/377.

73 Buhârî, *zekât* 3; *tefsir* (3) 14; Müslim, *zekât* 27, 28.

74 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-ummâl* 3/460.

75 Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/361.

İkinci Bölüm
MELEKLER

A. MELEKLER VE BAZI ÖZELLİKLERİ

1. MELEK KELİMESİNİN ETİMOLOJİSİ

“Melek” kelimesinin etimolojik yapısını incelediğimizde, meleklerin vazifeleriyle bu kelimenin yapısı arasında çok ciddî bir münasebet görürüz.

Melek Arapça bir kelime olup أَلَكَ kökünden gelir. أَلَكَ , atın ağzındaki gemi çiğnemesine denir.

Aynı kökten gelen أَلُوكٌ ise “risalet” mânâsınadır. Zira risalet de ancak ağızla, yani dille yerine getirilir. Buradaki risalet, umumî mânâda birini herhangi bir vazife ile bir yere gönderme demektir.

Aynı fiil, mektup ve selâm gönderme mânâsına da kullanılır. Ayrıca أَلُوكٌ ’da “tebliğ” mânâsı da vardır.

Melek kelimesinin, kelime yapısı olarak aslı مَأْلَكٌ ’dür. Önce أ ile ل birbiriyle yer değiştirmiş ve مَلْأَكٌ olmuştur. أ ’deki hareke de ل ’a geçince أ sakin kalmış ve kelime مَلَكٌ şekline dönmüştür. مَلَكٌ hemzeli şekilde yazılabilirse de, ekseriyetle hemzesiz yazılmaya alışıldığından dile öyle yerleşmiştir. مَلَكٌ müfred (tekil)dir; cemisi (çoğulu) مَلَائِكَةٌ şeklinde gelir. Melek kelimesinde “kuvvet” manası da vardır.[1]

2. MELEKLERİN MAHİYETİ

Mutlak mânâda melâike, büyük âlemle küçük âlem arasında münasebet kuran, elçilik yapan, kalbimizi okşayan, ona itminan üfleyen, onu biçime koyan, Cenâb-ı Hak’tan gelen mesajları alıp âdeta regüle ederek kabul edilebilir hâle getiren çok mukaddes elçiler topluluğuna denir. Yüzleri öbür âleme yönelik ve daha çok öbür âlemin vazifelileri olan melekler, Cenâb-ı Hakk’ın her iki âlemdeki tasarruflarına nezaret eder ve onları alkışlarlar.

Melekler, sadece “emirler âlemi”nden olmayıp, nurdan kendilerine has cisimleri de vardır; fakat bu cisimleri latîf ve nuranîdir. Bu sebeple, hulûl ve

nüfuz keyfiyetleri çok seri ve mükemmeldir. İnsanın gözbebeği içinde yer alır, baktırır ve ona güzel şeyleri gösterirler. Peygamber ve velinin kalbine ayrı mânâ ile, bitkiler ve hayvanlar âlemine ayrı mânâlarla nüfuz ederler.

Melekler, *"Allah'ın kendilerine emrettiği şeylere isyan etmez ve ne ile emrolunuyorlarsa onu yerine getirirler."*[2] ve bu, sırf meleklere has bir keyfiyettir. İnsan ise, asla melek gibi değildir. Onda sürekli iniş-çıkış ve zikzaklar söz konusudur. Evet, insan, meleküstü bir mahiyet kazanabileceği gibi, akılsız, şuursuz mahlukatın altına da düşebilir. Oysaki meleklerin makamı sabittir. Nurdan yaratıldıkları için, insan ve cinlerde olduğu gibi, onlarda kat'iyen isyan ve başkaldırma bahis mevzuu olamaz.

Meleklerde erkeklik ve dişilik de yoktur. Onların öfke, kin, gazap, kıskanma, haset gibi kötü duyguları bulunmadığı gibi, beşerî, cinnî arıza ve garîzalardan da müberradırlar.

Melekler yemez, içmez, acıkmaz, susamaz ve yorulmak nedir bilmezler. Maaş ve ücretleri yoktur ama Allah (celle celâluhu) namına işledikleri her emirde, latîf bir zevk ve hoş bir lezzet alırlar. Terakki ve rütbeleri olmamakla beraber, Allah'a karşı ibadetlerinde, derecelerine göre derin bir feyiz vardır. Nurdan olduklarından, gıdalarına nur kâfidir. Nasıl insanlar su, hava, ışık ve değişik gıdalarla gıdalanır ve bunlardan lezzet alırlar, melekler de zikir, tesbih, hamd, ibadet, Cenâb-ı Hakk'a ait mârifet ve muhabbet nurlarıyla gıdalanır ve bunlardan engin bir lezzet alırlar. Hatta güzel kokular dahi, bir nevi onların gıdası sayılır.

Evet onlar, güzel kokudan zevk alır ve hoşlanırlar. Burada, selim fıtratı en üst seviyede temsil eden Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) güzel kokudan hoşlanıp güzel koku süründüğünü de hatırlatıp geçelim...[3]

3. MELEKLER VE MİSYONLARI

Eşyayı ve hâdiseleri bizzat kendi kanunları içinde izah imkânsızdır. Kanunlar, Cenâb-ı Hak ile irtibatlandırıldıkları zaman izaha kavuşmuş olacaklardır. Eşyada, Cenâb-ı Hakk'ın yardımcısız, ortaksız, tam tasarrufa sahip rubûbiyeti söz konusudur. Allah'ın (celle celâluhu) hiç kimseye ve hiçbir yardıma ihtiyacı yoktur. Zira O, her türlü noksandan münezzeh ve mukaddestir. O'nun bir adı da Samed'dir. Her şey O'na muhtaç, fakat O hiçbir şeye muhtaç değildir.

Evet, mutlak istiğnanın yegâne sahibi O'dur. Meleklere gelince, onlar sadece Cenâb-ı Hakk'ın tasarrufuna nezaretçilik yapar ve tekvînî kanunlarda, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini temsil, tebcil ve takdir ederler.

Cenâb-ı Vacibü'l-Vücud, bir iş murad buyurduğu zaman, o işi onlara ferman eder, onlar da bu işin başında kayyimlik yaparlar. İşte bu mânâda, bir çekirdeğin etrafındaki elektronların hareketinden, gökten yağmur damlalarının inişine, ondan meteorların düşüşüne, ondan da büyük sistemlerin, büyük nebülözlerin hareketlerine kadar, hâdiselerin çapına göre, bir müekkel (vazifeli) melek vardır.. ve her melek müekkel olduğu ilâhî icraatı alkışlamaktadır.

Onlar bu alkışlamayı tesbih, tahmid ve tekbirlerle yerine getirirler. Melekler için bu bir vazife, bir mükellefiyettir. Zaten Cenâb-ı Hak onları bu hikmete uygun olarak yaratmıştır. Yani onlar, Cenâb-ı Hakk'ın kurbiyetini, mahlukatın da O'ndan bu'diyetini idrak eder ve "Sübhanallah" derler. Efendimiz'in, Ebû Zerr'e söylediği bir sözden meleklerin tesbih, tahmid ve tekbirlerini Cenâb-ı Hakk'a şu ifadelerle takdim ettiklerini istinbat ediyoruz:

سُبْحَانَ رَبِّي وَبِحَمْدِهِ سُبْحَانَ رَبِّي وَبِحَمْدِهِ[4]

Bunlar öyle faziletli tesbihlerdir ki, mü'minin ağzından çıktığı zaman bu işle alâkalı bütün melâike-i kiram bundan hâsıl olan sevabı yazabilmek için âdeta birbirleriyle yarışırlar.

Bir keresinde Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) namaz kıldırıyordu. Rükûdan kalkarken her zaman olduğu gibi, سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ dedi. Arka safta bulunan bir sahabi (nereden öğrendiğini bilmiyoruz) رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ diyerek mukabelede bulundu.

Allah Resûlü, yüzünü cemaate çevirdiğinde *"Bu sözü söyleyen kimdi?"* diye sordu. Sahabi *"Bendim!"* cevabını verdi. Ve Allah Resûlü sözlerine şöyle devam etti: *"Gördüm ki melekler bu sözün sevabını yazmak için birbiriyle yarışıyordu."*[5] Yani hepsi kendi seviyesine göre bu duadaki sevabı tespit için koşuşuyorlardı. Çünkü bu onlara has, onlara ait bir dua şekliydi.

Cenâb-ı Hakk'ın azameti karşısında, bu azameti sezişin, duyuşun sarhoşu ve sermesti bir kısım melekler, başlarını yere koyar, ara sıra kaldırır, Rabbin ulûhiyet saltanatına bakar ve bu büyük saltanata karşı kulluklarını ifa edememenin aczi içinde *"Seni tesbih ederiz ey Mâbud-u Mutlak! Sana*

hakkıyla ibadet edemedik!” (Kulluğumuzu Sana, Senin azametine uygun şekilde yapamadık. Sen öyle bir yüce ve yücelerden yücesin ki bizim yaptığımız kulluk o ululuğa karşı hiçbir şey ifade etmez.) der ve tekrar secdeye kapanırlar.

Meleklerin bir kısmı, sadece bunu yaparlar. Melekiyet tarafı galebe çalan, melekiyet âlemini kendinde inkişaf ettiren insan da, tesbihat, takdisat ve tahmidatıyla, cismen olmasa bile, ruhen, fikren, kalben, sırren ve latîfelerle melâike-i kirama yapılan teveccühten hissedar olur. Hz. Mevlâna’nın ifade ettiği gibi, insanın bir hayvanî bir de melekî yönü vardır. O, bir taraftan behîmî hisler, garîzeler, şehvetler, gazaplar, kinler, nefretlerden ibaret hayvanî bir varlık, diğer taraftan da iz’anlar, irfanlar, Allah’ı bilmeler, ubûdiyetler, aczi idrakler ve yüzü yerde olmalar gibi meleklere ait vasıflarla mücehhez bir nadide hilkattir.

İnsan bu dünyada, hayvanî yönünü öldürüp melekî yanını inkişaf ettirmek için bulunmaktadır. Melekiyet tarafını inkişaf ettirenlerin ruhlarıdır ki, öbür âlemde, melâike-i kiram gibi, Cenâb-ı Hakk’ın Arş’ının etrafında pervaz edip duracaktır. Hayvanî tarafı inkişaf eden kimseler ise, (iradeleriyle veya iradesiz) ihmallerinin neticesi veya şehevanî duygularına esir olmanın encamı olarak baş aşağı gayyaya gidecek ve esfel-i sâfilîne müstahak mahluklar hâline geleceklerdir. Onlar dünyada meleklerden ve meleklere ait hayat tarzından uzak yaşadıkları gibi, ahirette de onlardan uzakta kalacak ve onlardan müjde adına hiçbir şey duyamayacaklardır.

a. İnsanla Münasebeti Açısından Meleklerin Misyonu

İnsanların meleklerle münasebeti veya tersine bir ifade ile meleklerin insanlarla münasebeti, daha insanoğlu ana karnında iken başlar. Buhârî ve Müslim’in beraberce rivayet ettikleri bir hadis, bu konuda bize gayet aydınlatıcı bilgi vermektedir. Hadiste şöyle denilmektedir:

“Allah (celle celâluhu) rahime bir melek vazifelendirir. O melek ana rahmine nutfe düşmesinden itibaren her safhada Rabb’e seslenir ve ‘Rabbim, şu anda nutfe; Rabbim, şu anda alaka; Rabbim, şu anda mudğa!’ der. Cenâb-ı Hak, o cenini yaratmayı murad buyurursa melek sorar, ‘Rabbim, bu erkek mi olsun dişi mi? Şaki mi yoksa said mi? Rızkı nedir? Eceli nedir?’ Bütün bunlar kişi daha anasının karnında iken yazılır.”[6]

Bir başka hadiste de şöyle denilmektedir:

“Sizden herbirinizin yaradılışı evvelâ ana karnında kırk günde toplanır.

Sonra kan pıhtısı, sonra bir çiğnem et olur. Sonra ona melek gönderilir ve ruh üflenir. Ve meleğe, rızkını, ecelini, amelini, şaki mi, said mi olacağını yazması söylenir." [7]

Bu ve benzeri hadislerde anlatılan yazma ameliyesi, Levh-i Mahfuz'da kayıtlı malumatın, meleklerce istinsahı mânâsına gelir. Zira eşya daha vücuda gelmeden evvel, ilmî planda, "Levh-i Mahfuz-u A'zam"da tespit edilmiş bulunmaktadır ki, biz buna bu yönüyle de kader diyoruz.

Kader, her şeyi daha olmadan evvel ilmî planda ve ilmî vücuduyla Allah'a vermek, Allah'a havale etmektir. "Olmak" vetiresi, havası içine girmiş ve "olma" silsilesi arasında yerini alma durumunda olan eşya, Levh-i Mahfuz'un istinsahları hâlinde, "Levh-i Mahv ve İspat"ta, yine Allah'ın ilmi dahilinde olmak kaydıyla mükerrem melekler vasıtasıyla yazılıp tespit edilmektedir. Bizler, mertebe mertebe hep bir kaderle karşı karşıya bulunmaktayız.

Kader, sonsuz ilme sahip, geçmiş, hâl ve geleceği bir nokta gibi görüp bilen ve esasen kendisi için geçmiş ve gelecek diye hiçbir şey söz konusu olmayan Cenâb-ı Hakk'ın, mikro âlemden normo âleme, ondan da makro âleme kadar, yani en küçükten en büyüğe, bütün kâinatı ilmî planda, ilmî vücutlarıyla tanzim edip programlaması, tayin, tespit, tasnif, takdir etmesi ve bütün bunları tasarı ve ilmî plandan alıp, irade, kudret ve meşîet planına geçirmesi ve haricî âlemde göstermesi adına olup biten her şeyi, daha olmadan evvel Kitab-ı Mübîn'de tespit ve takdir etmesidir.

Kader, insanın kesbiyle, Allah'ın yaratmasının mukareneti ve beraberliğidir. Yani insan bir işe mübaşeret edip iradesiyle o işe eğilim gösterir, Allah da dilerse o işi yaratır. İşte kader, ezelî ve sonsuz ilmiyle, eşyayı olmadan evvel bilen Allah'ın, yine olacakları daha olmadan evvel bu şekilde tespit buyurmasıdır.

Cenine ruh üfleyinceye kadar, Cenâb-ı Hakk'ın tasarrufu perdesizdir. Daha sonra melek gönderilir ve cenine ruh üflenir.

Embriyolojik safhaların bütününde insan-melek münasebeti devam eder. Hatta bu meseleyi anne-babanın ilk temasına kadar götürmek de mümkündür. Onun içindir ki hadis-i şeriflerde, mukarenet öncesi: *"Allahım, beni şeytandan, şeytanı da benden uzak tut!"*[8] şeklinde dua edilmesi tavsiye edilmiştir. Böylece, daha işin başında muhtemel bir çocuğa şeytanın temas etmesi, yani onunla kontak kurması önlenmiş olacaktır.

Daha açık ve net bir ifade ile söyleyecek olursak, bu çocuk daha o dakikadan itibaren melekûtî yönü gelişmeye hazır bir zemin bulmuş sayılır. Yani bu şekildeki bir davranış onun için, şeytandan korunması adına bir sığınaktır. Ve yapılan dua ta "rahm-i mâder"de böyle bir melek atmosferi hâsıl etme yolunda atılan ilk adımdır.

b. Melekler Sadece Birer Memurdurlar

İnsanla melek arasındaki münasebet, insanın ömrü boyunca devam eder. Ahirette ise bu münasebet ebedîleşir ve sonsuza kadar sürer. Ancak burada hâdiseye yine Kur'ânî kriterlerle bakmak gerekir. Aksi hâlde meleklere hakikî mânâda tasarruf verilmiş olur ki, bu da gizli bir şirk demektir. Onun içindir ki Kur'ân, bu husus üzerinde açık-kapalı birçok tahşidat yapar ve meleğin sadece vazifeli bir memur olduğu gerçeğine dikkat çeker.

Bir kısım melekler, insanların amellerini yazmakla vazifelidirler. Bu hakikate işaret eden bazı âyetlerde şöyle denilmektedir: *"And olsun, insanı Biz yarattık ve nefsinin ona ne fısıldadığını biliriz; çünkü Biz ona şah damarından daha yakınız. Onun sağında ve solunda oturan iki alıcı (melek, onun sözlerini ve işlerini) kaydetmektedirler."*[9]

Bu âyetlerde, önce insanın Allah tarafından yaratıldığı, içinden geçen her şeyin Allah tarafından bilindiği ve Cenâb-ı Hakk'ın insana şah damarından daha yakın olduğu anlatılmakta, daha sonra da melekler tarafından insanın her hâlinin kaydedildiği dile getirilmektedir ki, âyetin meseleye bu şekildeki yaklaşımı, belli mânâlara ve bilhassa "tevhid" şuuruna dikkat çekmektedir. Bu cümleden olarak:

Birincisi: Kasem ve tekit edatlarıyla, en küçük bir tereddüt ve şüpheye mahal bırakmamak üzere deniliyor ki: *"Kasem olsun, gerçekten de insanı Biz yarattık."*

Bu ifade ile, yaratmanın doğrudan doğruya Cenâb-ı Hakk'a ait olduğu ve hiç kimsenin bu mevzuda Cenâb-ı Hakk'a ortak ve şerik olamayacağı anlatılmış oluyor. Yani "Melekler Cenâb-ı Hakk'ın yardımcı ve muînleri değildirler ve hilkatte şirke yer yoktur. Onlar sadece yaratma hâdisesinin müşahitleri ve nezaretçileridirler. Başkalarının olmadığı gibi meleklerin de yaratmaya müdahaleleri yoktur." denilmektedir.

İkincisi: *"Biz ona şah damarından daha yakınız."* ifadesi ile yine bize aynı mânâyı ihtar ediyor. Şöyle ki: Cenâb-ı Hak insana şah damarından daha

yakındır. Yani daha insan kendisinden habersiz ve vücudunda olabilecek hâdiseler henüz vuku bulmamışken, Allah (celle celâluhu) ona ondan daha yakın, ilmiyle her şeyi bilmekte ve her şeyden haberdar bulunmaktadır. Ayrıca, mademki Cenâb-ı Hak insana şah damarından daha yakındır; öyle ise insandaki tasarruflarında O'nun hiçbir vesile ve vasıtaya ihtiyacı yoktur. Meleklere gelince, yukarıda da söylediğimiz gibi, onlar sadece ilâhî icraatın alkışçıları ve nezaretçileri durumundadırlar.

Kur'ân, evvelâ insanın aklına gelebilecek her türlü şüphe ve tereddüt isini-pasını temizliyor; ardından da bize, meleklere ait bu misyonu naklediyor:

"İki melek, insanın sağında ve solunda durmakta." Öyle ki insanın hem fiili, hem sözü, hem davranışı, hatta hayalinden geçenler, onun his dünyasına misafir olan düşünceler dahi bu iki melek tarafından kaydedilmekte.. insan abes olarak yaratılmış bir varlık değil ki, onun davranış ve fiilleri kayda alınmasın.

Evet, insana ait her şey iyi-kötü mutlaka ahirette değerlendirilmek üzere amel defterine tespit edilmektedir. Başka bir âyette de: *"Mükerrem Kâtipler, yaptıklarınızı bilmekte."*[10] buyrulmaktadır. Diğer bir âyette de bu hususta şöyle tahşidat yapılmaktadır: *"Yoksa Biz, onların sırlarını ve gizli konuşmalarını işitmez miyiz sanıyorlar? Hayır, işitiriz ve yanlarında bulunan elçilerimiz de (her yaptıklarını) yazarlar."*[11]

c. Melekler Amellerimizi Yazar ve Niyetlerimizi Bilirler

Kur'ân-ı Kerim meleklerin yazma işini çeşitli vesilelerle anlatır.[12] İmam Hasan ve İmam Katade, mübah şeylerin dahi melekler tarafından yazıldığını söylerler. Onlara göre, ağzımıza koyduğumuz her lokma dahi yazılmaktadır. Onun içindir ki seleften bazı zatlar, vücutlarını ayakta tutacak kadar yemek yer ve "Lokmalar yazılıyor. Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda defterlerin açıldığında durmadan yiyip içen bir kul olmaktan utanır, hayâ ederim." derlerdi.

Bazıları da, def-i hâcete fazla ihtiyaç duymamak için böyle davranırlardı; davranırlardı zira oraya her girişinin Cenâb-ı Hak'tan bir uzaklık olduğunu düşünürlerdi. Ayrıca, ihtiyacını gidermek için oraya giren bir insanın açılıp-saçılmasını da hesaba katarlardı. Böyle utanılacak bir şeyi sıkça yapmak ise onlar için bir ızdıraptı. Bunun için de onlar, buna sebep olabilecek şeyleri imkân ölçüsünde azaltmaya bakarlardı.

Mübahları terk etmek gerekir mi, gerekmez mi?

Bu, eskiden beri üzerinde konuşulagelen bir husustur. Bize göre insan, israfa meyletmemek şartıyla mübahlardan istifade etmelidir. Bunda bir mahzur yoktur. Ancak yine de bütün davranışların yazıldığı hesaba katılarak hareket edilmelidir. Cumhur, her şeyin kaydedildiğini söylerken İbn Abbas (radıyallâhu anh) sadece günah ve sevapların yazıldığını söylemektedir.

Ona göre bir amelin neticesi, günah veya sevap hükümlerinden birine giriyorsa, o amel, melekler tarafından yazılıp kaydedilmektedir. Yani insanın ibadetleri, orucu, zekâtı, haccı, namazı, duası, tesbihi ve dudaklarından sevap adına dökülen her şey mutlaka yazılmaktadır. Ve tabiî insanın işlediği günahlar da yine melekler tarafından kaydedilmektedir.

İmam Malik, bir hastanın inleyişlerinin dahi yazılmakta olduğunu söylemektedir. Bir hadis-i kudsîde Cenâb-ı Hak, *"Ben hasta kulumun inlemelerinden hoşlanırım."*[13] buyurmaktadır. Zira onun belâ ve musibetler altında inlemesi, Hz. Yakub'un إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللّٰهِ *"Ben sadece gam ve kederimi Allah'a arz ediyorum."*[14] demesi gibi, dağınıklık ve perişaniyetini Allah'a şikâyet etmesidir. Cenâb-ı Hak, kulunun bu tür eninlerinden, ulûhiyetine yakışır şekilde bir "lezzet-i mukaddese"si olduğunu ifade buyurur.[15]

İmam Ahmed İbn Hanbel ölüm döşeğinde hasta yatıyordu. Hapishanede çektiği işkence ve zulüm vücudunu tamamen eritmiş ve onu yatağa düşürmüştü. Bu bitkin hâlinde, bazen iniltileri duyuluyordu.

Bu arada akın akın kendisini ziyarete geliyorlardı. Bunların çoğu da onun talebeleriydi. Ahmed İbn Hanbel'in talebeleri arasında, ileride Buhârîleri yetiştirecek çapta nadide insanlar vardı. Bunlardan biri bir gün İmam'a: "Tavus b. Keysan'dan, hastanın iniltilerinin kaydedildiğine dair bir hadis işittim." dedi. İmam, o güne kadar böyle bir hadis duymamıştı, o andan itibaren ruhu cesedinden ayrılacağı ana kadar bir daha da iniltisi işitilmedi. Bu iniltilerinin şikâyet adına kaydolabileceği endişesi, koca imamı inlemekten dahi vazgeçirmişti.

Âlimlerin ekserisi, meleklerin, insanın kalbinden geçen şeylere de muttali olduklarını söylerler. Bazı âlimler bunu kabul etmeyip kendi görüşlerini destekler mahiyette mürsel birkaç hadis rivayet etseler de, birinci görüşü savunanlar iddialarında haklı gibidirler. Zira Buhârî, Müslim ve Tirmizî'de meleklerin, insanın kalbinden geçen şeylere muttali olduklarına dair pek çok

hadis vardır. Meselâ bu hadislerden birinde şöyle denilmektedir:

"Aziz ve Celil olan Allah, meleklerine şöyle ferman eder: Kulum bir kötülük yapmak istediğinde onu yapıncaya kadar yazmayın. Yaptığında da sadece bir günah yazın. Eğer onu Benden dolayı terk ederse bir iyilik yazın. Eğer iyilik yapmak ister de yapamazsa bir sevap yazın. Eğer yaparsa, on mislinden başlayarak yetmiş bin misline kadar sevap yazın."[16]

Demek oluyor ki, insanın niyetine, niyetindeki ihlâs ve samimiyet baremine göre sevaplar kat kat yazılıyor. Günahlara gelince, onlar, Cenâb-ı Hakk'ın merhametinin bir eseri olarak sadece işlenen kadar kaydedilir.

Bu mânâları ifade eden sayısız hadis vardır. İfadelerdeki farklılıklara rağmen aynı noktayı işaret etmelerinin mânâya kazandırdığı kuvvete dayanarak diyoruz ki, melekler insanların niyetlerini bilmektedirler. Ancak onlar kendi istedikleri gibi yazma-çizme hakkına sahip değillerdir. Niyetlerin iyi veya kötüsünün nasıl kaydedilmesi gerektiğine dair bizzat Cenâb-ı Hak'tan talimatları gelmektedir.

4. MELEKLERİN HZ. ÂDEM'E SECDE ETMESİNDEKİ SIR

Hz. Âdem, zellesi sabit bir insandı ve melâike-i kiram bunu biliyordu. *"Sen, yeryüzünde fesat çıkarıp kan dökecekleri mi halife kılmak istiyorsun?"*[17] sorusuyla da âdemoğlunun yapacaklarını bildiklerini gösteriyorlardı. Âdemoğlu da daha sonra işlediği bunca cinayetlerle, dünyayı kana boğan canavarlıklarla, bütün insanlığı dâğidar eden anarşi ve bozgunculuklarla bir mânâda meleklerin masumiyetinde mütecellî bir keyfiyeti göstermektedir ki, bu mânâ az çok Hz. Âdem'in mahiyetinde müşâhede ediliyordu.

Bununla beraber inanan insanların mükerrem yüce bir tarafı vardır ki Cenâb-ı Hak o tarafına bakıyor ve meleklere *"Âdem'e secde edin!"*[18] diye emrediyor. Melekler de bu emre kayıtsız şartsız itaat edip Âdem'e (aleyhisselâm) secde ediyorlar.

Niçin meleklere böyle bir emir veriliyor? Hangi meziyettir ki, kan dökeceği, fesat çıkaracağı bilinen bir varlığı öne çıkarıyor ve masumiyetleri âyetle sabit mükerrem varlıklar ona inkıyat inhinasında bulunuyorlar?

1. Cismaniyet ve ruhaniyete ait mânâ ancak onunla tebellür edecek, ilâhî maksatlar onunla anlaşılacaktır.
2. Hem madde hem de mânâ ile Cenâb-ı Hakk'ın isimlerine ayna olma,

Âdem'le zuhur edecektir.

3. O, bütün isimlerin odak noktası olacaktır.

4. O, bütün varlığın mihrabı hâline gelecektir.

5. Bütün isim ve sıfatlar onda tecellî edecektir.

6. O, bütün kâinatın fihristidir. Âlemler onda pinhân, kevn u mekân onda matvîdir.

7. Ve Âdem, o Âdem'dir ki, benîâdemin en şereflisi, İnsanlığın İftihar Tablosu onun neslinden gelecektir.

İşte bunlar ve bunlara benzer hususiyetlerine binaen Allah (celle celâluhu), meleklere Âdem'e secde etmelerini emretmiştir. Ancak bir sebep daha var ki, en az diğerleri kadar önemlidir. O da şudur:

Melekler mârifete âşık ve ilâhî isimleri öğrenmeye heveslidirler. Hâlbuki bütün esmâ Âdem'e öğretilmiştir. Onlar da bu ilme hürmeten Âdem'e secde etmişlerse, tabiat ve hilkatlerinin gereği bir hususla emredilmişler demektir.

5. MELEK VE İNSANDAKİ İRFAN FARKI

Biz, bazı melekleri isim ve icraatlarıyla tanıyoruz. Zira onlar hakkında hem Kur'ân-ı Kerim'de hem de İki Cihan Serveri'nin mübarek sözlerinde çeşitli vesilelerle söz edilmektedir. Bazı melekleri ise, onların hakkında herhangi bir bahis bulunmadığından ötürü, sadece gördükleri vazife ve hepsine birden verilen unvanla biliyoruz.

Melekler arasında da, insanlarda olduğu gibi derece farklılıkları vardır. Meselâ dört büyük melek diğerlerinden üstündür. Daha sonra ise sırasıyla Hamele-i Arş, Mele-i A'lâ, Nediy-yi A'lâ, Refîk-i A'lâ melekleri gelir. Bunları, Kerûbiyyûn, Müheyyemûn, Cennet'e nâzır Rıdvan ve Cehennem'e bakan Malik takip eder. Meseleyi daha umumî bir platformda ifade edecek olursak, zerreden sistemlere kadar her yerde müekkel (vazifeli) melekler vardır ve bunlar arasında derece farkı olması da gayet normaldir.

Bu kıyaslamayı insanlarla melekler arasında yaparsak, İbrahim Hakkı Hazretleri'nin de ifade ettiği gibi, karşımıza şöyle bir değerlendirme çıkar:

İnsanların havasları, yani nebiler, meleklerin havaslarından; yine insanların avam kısmı da meleklerin avam kısmından üstündür. Ancak bu üstünlük, Cenâb-ı Hakk'ı bilme açısından değil, O'na ayna olma cihetiyledir.

Melekler Cenâb-ı Hakk'ın isim ve sıfatlarını anlama hususunda bizden çok

ileridirler. Bize gelince, biz hem maddemiz hem de ruhumuzla O'na âyinedarlık ettiğimiz cihetle.. evet sadece bu yönümüzle belki onlardan ileri sayılabiliriz. Ama bu, hiçbir zaman mutlak üstünlük demek değildir. Hele irfanları yönüyle meleklere ulaşmak âdeta imkânsızdır. Efendimiz'in miraçta gördükleri ve gördüklerinden aktardıkları bize bu hakikati apaçık gösterir.

Allah Resûlü, bir beşerin çıkabileceği en zirve noktaya tırmanırken, her geçtiği yerde oraya ait melekler topluluğunu kullukla bütünleşmiş bir vaziyette müşâhede etti. Kimisi rükûda, kimisi secdede ve kimisi kıyamda olan bu melekler, yaratıldıkları günden beri hep aynı ibadet şekliyle Rablerine arz-ı ubûdiyet ediyorlardı. Hepsi de haşyet içindeydiler.

Efendimiz nice merhaleler katetti. Nebilerin ruhlarıyla görüştü ve öyle bir noktaya ulaştı ki, o noktada mazi ve istikbal tek çizgide birleşiyordu. Hatta öyle bir yere geldiler ki orada Cibril'i de gerilerde bıraktı... Evet, O Ferîd-i Kevn ü Zaman, bundan öte seyahatine tek başına devam edecekti. İşte O'nun terakki ve mazhariyeti buydu. Ancak bütün bunlara rağmen Allah Resûlü, Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna vardığı an, Cibril'in *"Bir adım daha yaklaşırsam yanarım yâ Resûlallah!"* dediği o hengâmede Cibril'in tedbir, temkin ve edebini görmüş ve beşerle onun arasındaki irfan farkını da çok iyi müşâhede etmiştir.[19]

Evet, meleklerin irfanı anlaşılmaz, idrak edilmez denecek kadar ileri seviyededir. Beşere gelince elbette onun da mazhariyetleri vardır. Ama o da bir yere kadardır. Allah (celle celâluhu) mülk erbabına işin bir yönünü, melekût erbabına da diğer bir yönünü lütfetmiştir. Beşerde ise her iki mânâ da vardır. Haddizatında o, bu iki mânânın kendisinde bulunmasıyla gerçek bir kıymet ifade etmektedir. Maddede boğulup kalan insan bu mânâyı kucaklayabilmekten çok uzak olsa bile, beşer arasından çıkan nice mânâ erleri, insana ait bu meziyeti hakkıyla temsil etmişlerdir ve edeceklerdir.

6. BAZI ÖZELLİKLERİ

Daha önce de ifade ettiğimiz gibi meleklerde cinsiyet yoktur. Kur'ân, meleklere dişilik isnadını, müşriklere ait bir söz olarak nakleder.

"Rahmân'ın kulları olan melekleri dişi saydılar. Onların yaradılışlarına m ı şahit oldular ki, (böyle hüküm veriyorlar?) Şahitlikleri yazılacak ve (dediklerinden) sorulacaklardır."[20]

Onların yapıları nurdandır. Bu husus, bir hadis-i şerifte şöyle anlatılır:

“Melekler nurdan, cinler dumansız ateşten, insanlar ise Kur’ân’ın size anlattığı şeyden (yani kokuşmuş çamurdan) yaratıldı.”[21]

Cin ve insin yaratılışında madde vardır. Melâikede ise nur esastır. Onun için onları tarif ederken de “Melâike; latîf, nuranî, muhtelif suretlere girebilir kabiliyetinde bir kısım âli ruhlardır.” diyoruz.

Kur’ân-ı Kerim bize melekleri anlatırken, onların vasıflarından ve gördükleri vazifelerden de bahseder. *“Melekler ki, Allah’ın hiçbir emrine âsi olamazlar ve sürekli Allah’ın emirlerini yerine getirirler.”*[22]

Meleklerden bazılarının vazifesi maddî-mânevî her türlü belâ ve musibete karşı insanları korumaktır. Kur’ân: *“Yemin olsun zecredenlere!”* [23] (Bağırıp sürenlere, insanları günahlardan veya şeytanları semavî haberlere uzanmaktan men edenlere.) ifadesiyle bu hakikate işaret eder.

Onlardan bazılarının vazifeleri de sırf bir nezarettir. Yani bunlar, “âyât-ı tekvîniye” ve “şeriat-ı fıtriye” dediğimiz hâdiseler silsilesine ve kâinatta câri kanunlara gözcülük ederler.

Diğer bazılarının vazifeleri ise, yaratıldıkları andan itibaren Rabbilerinin önünde saf tutup durmaktır. Kur’ân onlardan bahsederken, *“Yemin olsun, saf saf duran meleklere!”*[24] der.

Allah Resûlü, *“Meleklerin, Rabbileri huzurunda yaptıkları gibi saf tutmalı değil misiniz?”* buyurur ve sahabeyi öyle durmaya teşvik eder. *“Melekler Rabbilerinin huzurunda nasıl saf tutarlar ey Allah’ın Resûlü?”* diye sorulunca da, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) onlara şu cevabı verir: *“Önce ilk safı doldururlar ve safları gayet sık tutarlar.”*[25]

Sahabe, kendi devirlerindeki saf tutma keyfiyetini Ebû Dâvûd’un Sünen’i ve Dârekutnî’de bize şöyle anlatır: *“Omuzlarımız yanımızdakilerin omuzlarına, topuklarımız da yine yanımızdakilerin topuklarına değerdi. (Öyle ki elbiselerimiz öncelikle omuzlardan eskimeye başlardı, safları o kadar sık tutardık.)”*[26]

Onlar, kurşunla perçinlenmiş bir duvar gibiydiler her hâlleriyle.. ve âdeta göklerdeki meleklerin benzeriydiler. Kur’ân, meleklerin kendilerini şöyle anlattıklarını nakleder: *“Biziz o saf saf dizilenler biz. Ve biziz o tesbih edenler biz.”*[27]

Evet, kulluk, meleklerinkine benzetildiği ölçüde derinleşir.

7. MELEKLERDEKİ HAŞYET

a. Meleklerin Allah Korkusu: İclâl

Meleklerde müthiş denecek çapta ve bizim havsalamızın alamayacağı ölçüde bir haşyet ve Allah korkusu vardır. Kur'ân onların bu durumunu şöyle anlatır:

"Üstlerindeki Rabbilerinden korkarlar ve emredildikleri şeyi harfiyen yerine getirirler."[28]

Bu âyet bilhasa meleklere ait havfi anlatır. Onun için evvelâ bu mânâda "havf" ile ilgili bazı mülâhazalarımızı arz etmekte yarar var.[29]

Havf (korku) çeşit çeşittir. Havf bazen günahtan olur. Mü'min, günahları karşısında irkilir, ürperir ve titrer. Nasıl olmasın ki, günah ebed yolunda insanın önünü kesmiş en büyük düşmanıdır. Ve her zaman onun varlık gayesini tehdit etmektedir. Allah'a kul olmak için yaratılmış olan insan, kendine bir vedîa ve emanet olarak verilen uzuvları, günah ve inhiraflarla Hakk'ın istemediği istikamette ve kendi hevesine göre kullanmakla emanete hıyanet ve kendine de zulmetmiş sayılır.

Evet, günah ki bir iç çöküntü, bir terslik ve fıtratla zıtlaşmaktır. Günaha giren kimse, kendini vicdanî azaplara ve kalbî sıkıntılara bırakmış bir tali'siz ve bütün ruhî meleke ve kabiliyetlerini şeytana teslim etmiş bir zavallıdır. Bir de o günahı işlemeye devam ederse, bütün bütün ipi elden kaçırır ve artık ne bir irade, ne bir direnme, ne de kendini yenilemeye mecali kalır.

Günah, insana bahşedilen bilumum istidat ve yüce duyguları söndüren bir fırtına ve kalbî hayatı çepeçevre saran zehirli bir dumandır. Bu fırtınaya maruz kalan kurur; bu zehirli havayı teneffüs eden de ölür.

İnsan, günah içine bir kere girmeye dursun; girdi mi, artık ne ölçü, ne kıstas, ne de değer hükmü kalır. Bir uçağın, başaşağı yere inmesinde, yer çekiminin hesaba katılmaması ve fıtrat kanunlarının affetmeyeceği çizgiye varılması ne ise, hikmet elinin koyduğu yasaklar atmosferine girmek de aynı şeydir.

Âdem (aleyhisselâm), şahsî hayatında açtığı böyle bir gediği, ceyhun ettiği gözyaşlarından meydana getirdiği ummanlar içinde yüze yüze aşabilmişti. Şeytan ise, başaşağı düştüğü o günah gayyasından kurtulamadı ve helâk olup gitti.

Ve daha *"Nice servi revan canlar / Nice gül yüzlü sultanlar / Nice Hüsrev*

gibi hanlar / Ve nice tâcdarlar." böyle ilk bir adımla günah deryasına yelken açtı, bir daha da geriye dönmeye muvaffak olamadılar…

Kur'ân bize şu duayı öğretiyor:

"Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalblerimizi kaydırma. Bize katından bir rahmet ver, şüphesiz Sen, çok bağış yapansın."[30]

Farkına varmadan insanın kalbi kayar, hayatı istikametini kaybeder, zevki-şevki söner, geceleri bir ölünün geceleri gibi geçer. Öyle ki gecesinin siyah zülüfleri üzerinde ne bir "âh" ne de iki damla gözyaşı bulunur. Çünkü kalbî ve ruhî hayat tamamen dumura uğramış ve bu mevzuda bir duraklama, donma ve humûdet başlamıştır.

İşte insan bu duruma düşmekten korkmalıdır. Kalbin dalâlete doğru çevrilmeye başlaması, ebedî hasretin ilk sinyalleridir. Çok kere bu hâle sebebiyet veren de yine işlenen herhangi bir günah olmaktadır. *Zira her bir günah içinden küfre giden bir yol vardır.* İşlenen her günah, her hata, insanı Allah'tan uzaklaştırıp, küfre yaklaştırır. Günah küfür demek değildir. Fakat her günah işleyen, bilmelidir ki, küfre doğru bir adım atmış ve Allah'tan da bir adım uzaklaşmıştır.

Bu mevzuda günahın en küçüğü dahi bir korku sebebi, bir korku vesilesidir. Ancak bütün bunlar beşere ait korkulardır. Meleklere gelince onlar bu türlü korku ve endişelerden münezzeh ve müberradırlar. Ancak onlarda da bir korku vardır. Bu ise, Cenâb-ı Hakk'ın celâline karşı duyulan korku cinsindendir ki, buna "iclâl" denilir.

"İclâl", Allah'ın azametini görme korkusudur. Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyuruyor ki:

"Semada Cenâb-ı Hak bir emir ferman edeceği zaman semalar titrer ve tarrakalar çıkarır. Melâike-i kiram ne olduğunu hisseder ve hepsi secdeye kapanır. Başını ilk kaldıran Hz. Cibril olur. Başını kaldırır ve Rabbinden emir telakki eder. Daha sonra da diğer melekler başlarını kaldırır ve:

- Rabbimiz ne dedi yâ Cibril, derler. Cibril şu cevabı verir:

- Hak söylüyor Rabbimiz. Aliyy ve Kebir olan O'dur."[31]

Kenzü'l-ummâl' de *Taberânî*'nin rivayet ettiği bir başka hadislerinde de Resûl-i Ekrem şunu ifade buyuruyorlar:

"Yedi kat semada bir adım, bir karış, hatta bir avuç yer yoktur ki orada

kıyama durmuş veya rükûa varmış veya secdeye kapanmış bir melek olmasın. Kıyamet günü de bütün melekler başlarını kaldırır, Rabb-i Kerimlerine doğru teveccüh eder, bakar ve 'Sana hakkıyla kulluk yapamadık ey Mâbud!' derler."[32]

Evet, bunu devamlı rükû, secde ve kıyamda bulunan melekler söylüyor ki, bu bir iclâl ve i'zam korkusudur.

İbn Kesir'in de işaret ettiği bu hadisler, yaratıldığı günden beri kıyamda, rükûda, secdede duran meleklerin varlığına delâlet etmektedir.[33]

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem) anlatıyor:

"Miraç gecesi belli bir noktada, Hz. Cibril'i eskimiş bir elbisenin perişaniyetinde gördüm. (Âdeta o noktaya vardığında ayaklarının bağı çözüldü. Eskimiş bir elbise gibi yığıldı kaldı.) Allah korkusu onu bu hâle getirmişti. O zaman bir meleğin Cenâb-ı Hakk'ı nasıl bildiğini anladım. Bir ara Cibril'e döndüm ve 'Hiç Rabbini gördün mü?' diye sordum. Birdenbire irkildi, neredeyse yıkılacaktı. Ve bana şu cevabı verdi: 'Nasıl olur yâ Muhammed? Rabbimle aramda nurdan 70 perde vardır. Bir lahza yaklaşsam, bir adım atsam yanar kül olurum.'"[34]

Miraca gidilirken Cibril, Efendimiz'e bir binek getirmişti. Adı Burak idi bu bineğin. Ancak hem bineğin kendisi hem de ona nasıl binildiği bizce meçhuldür. Zaten gidilen ve gezilen yerler de meçhuldür. Sanki Efendimiz, bu bilinmez binekle, bilinmeyen âlemlere yelken açmıştır. Ancak Burak, neşvesinden dolayı biraz serkeşçedir. Bir ara Cibril ona yaklaşır ve kulağına eğilerek: *"Ne yapıyorsun böyle? Sana şimdiye kadar böyle bir süvari binmemiştir!"* der. Ve olan o esnada olur. Burak tepeden tırnağa ter içinde kalır.[35]

İşte, daha önce söylediğimiz, Efendimiz'in şevk ve iştiyak içinde, o ana kadar görmediği âlemleri müşâhede ettiği esnada Cibril'e *"Rabbini hiç gördün mü?"* sualine karşı onun haşyet ve dehşet içinde verdiği cevap ve işte Burak'ın Efendimiz'in vasfını işitir işitmez takındığı hâl! Bunlar hep birer irfan ve hep birer haşyet örneğidir.

Bu bir melek haşyetidir. Cenâb-ı Hakk'ın azametine karşı meleğin duyduğu saygı budur. Hâlbuki onlar, hiçbir işlerinde isyan etmezler ve kendilerine ne emrolunursa onu da aynen yaparlar. Buna rağmen onların haşyeti böyle olursa,

ya her hâli günah bizlerin hâli ve haşyeti nice olmalıdır! Zaten Efendimiz'in bu vak'aları nakletme hikmetlerinden biri de bize bu şuuru aşılamak içindir.

Dünya ve ahirette meleğe enîs olmak isteyenler şimdiden karakterlerini melekleştirmelidirler. Bu da ancak onlar gibi yaşamakla mümkündür. İçinde meleklere benzer haşyet yaşamayanların ise bu hâli kazanması oldukça zordur.

b. Haşyette Melekleşenler

Dünyada korkanlar, ahirette korkudan emin olacaklardır. Onun içindir ki bir hadis-i kudsîde: *"İki emniyeti ve iki korkuyu bir arada toplamam."*[36] buyrulmaktadır. Bu mesele ile alâkalı olarak Buhârî ve Müslim'de Efendimiz tarafından şöyle bir hâdise nakledilir:

Geçmiş ümmetlerden birinde, ehlullahtan (Allah'ın veli kulu) bir zat vefat edeceği zaman çocuklarına vasiyette bulunur ve *"Ben öldüğümde cesedimi yakın, külünü de savurun!"* der. Adam ölünce evlâtları babalarının dediğini yaparlar. Cenâb-ı Hak bu kulu karşısına alır ve cesedini niçin yaktırdığını sorar. Kul: *"Senin korkundan yâ Rab!"* cevabını verir. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak ona: *"Ben de seni affettim."* karşılığında bulunur. [37]

Hz. Muaviye (radıyallâhu anh), Asr-ı Saadet'in en büyük siyasî dâhilerinden birisidir. İstenmeyen pek çok hâdiseye karışmıştır; ancak bu durumdan kendisi de memnun değildir.

Vefat edeceği an çocuklarını yanına çağırır. Kalbinin üzerinde sakladığı küçük bir keseyi çıkarır. İhtimamla açar. İçinde birkaç kıl ve birkaç tırnak vardır. Bunları çocuklarına gösterir ve şöyle der:

"Evlâtlarım! Ben, Resûl-i Ekrem (aleyhisselâm) ile beraber bulundum. Ona sahabi olma şerefine erdim. Bir gün tıraş olurken herkes gibi ben de yere dökülen mübarek kıllarından kapabildiğim kadar aldım. Tırnaklarını keseceği anı gözetledim ve yine onlardan birkaçını alma imkânına sahip oldum. Ömrüm boyunca bunları mukaddes bir emanet olarak sakladım. Şimdi ölümüm yaklaştı. Uzuvlarım birbirine veda etmek üzere. Vücut viranesi yıkılıyor. Felek adım adım sûra yaklaşıyor. Arş-ı emanımdan sûr sesi gelmeye başladı. Size vasiyetim şudur: 'Beni kabrime koyarken bazı azalarımın üzerine bu mübarek kıl ve tırnaklardan yerleştirin. Öyle inanıyorum ki Rabbimin huzuruna bunlarla gidersem kurtulabilirim.'"[38]

İşte her sahabinin endişe ve korkusu! Hz. Muaviye ki, onun devrinde nice

ülkeler fethedildi. İslâm ordusu İstanbul surlarına kadar dayandı. Kıbrıs o devrede İslâm diyarı oldu. "Türk'ün sahabisi" diyebileceğimiz Ebû Eyyub el-Ensârî Hazretleri İstanbul'a onun devrinde geldi. Ancak o bütün bu olanlara bel bağlamıyordu. Şefaatini umduğu tek şey, Efendimiz'e ait mübarek tırnak ve tüylerin kendisiyle beraber bulunacak olmasıydı.

Bu bir anlayış meselesidir. Dinde yeri vardır-yoktur, burada onun münakaşasını yapacak değiliz. Belki bunlar şifreyi çözen davranışlardır. Rahmet, bu şifrenin çözülmesiyle ihtizaza gelecektir. Nitekim kendini yaktıran adam da şeriata göre amel etmiş değildir. Fakat onun korku ve endişe yüklü bu ameli kurtuluşuna sebebiyet vermiştir.

Melekler de, melekleşmiş insanlar da "haşyet" içindedirler. Çünkü onlar "Allah"ı bilmekte ve O'nu tanımaktadırlar. Bu mânâya işaret içindir ki Kur'ân'da *"Allah'a karşı en çok haşyet içinde olanlar, Allah'ın âlim kullarıdır."*[39] buyrulmaktadır. Allah'ı bilen, elbette O'na karşı haşyet içinde olacaktır.

B. DERECELERİNE GÖRE MELEKLER

1. HZ. CİBRİL (aleyhisselâm)

Meleklere, Kur'ân ve Sünnet'te anlatılan vasıflarıyla inanmalı ve bu vasıflarla onlar tavsif edilmelidir. Aksi hâlde cahiliye devrinde olduğu gibi, bir kısım çarpıklıklara, aşırılıklara girilebilir. Nitekim bazıları onlara -hâşâ- "Allah'ın kızları" demişti.. Kur'ân, bu itikat inhirafını tashih ederek meleklerin gerçek hüviyetlerini ortaya koymuştur.[40] Sünnet'te de meleklere ait birçok hususiyet ve keyfiyet zikredilmiştir. Melekler arasında bir kısım müşterekler olduğu gibi bir kısım mertebe farkları da vardır. Şimdi biz, en büyüklerinden bazılarına kısaca temas edelim:

Hz. Cibril, hayata mazhar. Gönülleri ihya, ona ait ulvî bir vasıf. Öyleki, onun nefhasıyla vücut bulan Hz. Mesih dahi -Allah'ın izniyle- ölüleri ihya edebiliyor; yani Hz. Mesih'e o cinsten mucizeler veriliyor.[41] Cibril'in ayağını bastığı çamur bile, Samiri'nin buzağısına ses ilham ediyor.[42] Bütün ilhamlar, kalb ve gönüllere gelen pek çok vâridât Cibril'in sesiyle-soluğuyla insanî idrak dalga boyuna ulaşıyor. Ve nihayet peygamberlere gelen vahiylere yine o, "yed-i emin"lik ediyor.

Kâinatın Fahrı'na getirdiği son mesajlar ile o, bütün cihanı diriltecek bir hayat iksiri solukluyordu. Kupkuru bir dünya bu mesajlarla diriliyor ve bataklık hâline gelmiş bir cihan, gelen vahiylerle gülistana dönüyordu.

Allah Resûlü, Cibril'i çok severlerdi. Hatta ona karşı minnet duygularıyla dopdoluydu. Onunla öyle bütünleşmişti ki, âdeta onsuz edemiyordu. Onlar, birbirisiz olamayan ikiz kardeş gibiydiler. Bir yönüyle onlar her türlü teşbih ve benzetmenin ötesinde tıpkı ikizlerdi.. zira her ikisi de *"Âlemlere rahmet olarak gönderilme"* sırrına mazhardılar. Bazen Cibril'in gelmesi gecikirdi.. işte o zaman, Allah Resûlü'nün iştiyak ve beklentisi dayanılamayacak ölçüye varırdı. Bir defasında yine böyle bir gecikme olmuştu. Cibril geldiğinde Efendimiz'in ilk sözü şu oldu:

"Yâ Cibril! Bizi daha fazla ziyaret etmene mâni nedir?"[43]

Sanki Efendimiz şöyle demek istiyordu:

Niçin bizi ihmal ediyorsun? Sen bir âlemde yaşıyorsun ki ben o âleme çıkamam. Hâlbuki benim yaşadığım yere sen çok rahatlıkla girebilirsin.

İbn Abbas diyor ki: Allah Resûlü, Cibril'in geleceği anı hep iştiyak içinde beklerdi. Zira Cibril, Cenâb-ı Hak'la O'nun arasındaki münasebeti temin ve tesis eden kader tayinli bir vasıtaydı.

Efendimiz'in Cibril'e bu sorusu karşısında hemen durumu tavzih eden şu âyet nazil oldu. Âyet, meleği konuşturuyor ve şöyle diyordu: *"Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz. Önümüzde, arkamızda ve bunlar arasında olan her şey O'na aittir. Rabbin asla unutkan değildir."*[44]

Buhârî ve Müslim bize şöyle bir hâdise daha naklederler: Cibril'in gelmesi 40 gün kadar gecikmişti. Geldiğinde Efendimiz ona: *"İnmedin ey Cibril, iştiyaktan dayanamaz hâle geldim!"* der. Buna karşılık Cibril de:

"Belki ben sana, senin bana olan iştiyakından daha fazla iştiyaklıyım. (Âdeta seni göreceğim anı dört gözle bekliyorum.) Fakat elden ne gelir ki, ben sadece bir memurum. (Git denirse gider, gel denirse gelirim.)"[45] der.

Evet, meleklerin Allah'a en yakını olan Cibril ile bütün varlıkların Allah'a en yakını olan Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) arasında işte böyle bir iştiyak ve arzu vardı. *"Temizler temizleredir."* [46] âyetindeki nüktenin bir işareti de bu olsa gerek.

Ahmed İbn Hanbel'in *Müsned*'inde rivayet ettiği bir hadis-i şerifte

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır:

"Kul, Cenâb-ı Hakk'ın rızasını elde etmenin yoluna düştüğü (bütün işlerinde O'nun hoşnutluğunu gözettiği, safvet ve samimiyet içinde rıza-i ilâhiyeyi hedeflediği) zaman Cenâb-ı Hak, Cibril'e hitaben: 'Benim falanca kulum, durmadan beni razı etmeye çalışıyor. (Beni razı etmek için elinden gelen her şeyi yapıyor.) Dikkat edin, Benim rahmetim onun üzerindedir.' der. Cibril bunu duyar duymaz, bütün gök ehline seslenir: 'Allah'ın rahmeti, falan kişinin üzerindedir. Ben de onun yanındayım.' Bu ses gökte yankılanır ve bütün gök ehlince de tekrarlanır."[47]

Buhârî ve Müslim'de ise vak'a şu şekilde ele alınır:

"Allah bir kulunu sevdi mi, Cibril'e 'Ben filanı seviyorum, sen de sev!' diye seslenir. Cibril de onu sever. Sonra sema ehline 'Allah (celle celâluhu) filanı seviyor, siz de sevin!' der . Sema ehli de bütünüyle onu sever. Ve bu kul için yeryüzünde kabul vaz'edilir. -Allahım, bizi onlardan kıl!-

Allah, bir kuluna da buğzetti mi, Cibril'e 'Ben filana buğzettim, sen de buğzet!' diye seslenir. Cibril de ona buğzeder . Sonra sema ehline 'Allah filana buğzediyor, siz de buğzedin!' der . Sonra da o kişi için yeryüzünde buğz (öfke ve nefret) vaz'edilir."[48] -Allahım, bizi öyle olmaktan koru, muhafaza eyle!-

Bu hadis, inanan insanların, sevgi veya nefretlerinin kaynağına ve planlandığı yere dikkat çekiyor. Allah'ın sevdiği bir insana mü'minlerin kalbleri sevgi ve muhabbetle dolup taşar. Yine Allah'ın buğzettiği bir insana da mü'minlerin kalbinde sadece buğz ve nefret bulunur. Bu tablonun bize ilham ettiği ayrı bir ölçü daha vardır. O da şudur:

Bir kâfirin, din düşmanının mü'minden nefret etmesi, onu sevmemesi, Allah huzurunda o mü'min için lehte şehadet olacak ve bir avantaj sayılacaktır. *Hasen* derecedeki bir hadiste buna işaret vardır. Hadis-i şerifte *"Allah'ı o kadar çok hatırlayın, o kadar çok anın ki, neticede size deli desinler."*[49] buyrulmaktadır.

Mü'min, emniyet ve itminan insanıdır. O, umumî sulhü temin etmek için vardır. Dünya onunla bir Cennet iklimine dönüşecektir. Ondan hiç kimse hatta bir karınca bile zarar görmez, görmemiştir ve göremeyecektir. Fakat buna rağmen, yine de kundakçılık yapan, anarşiyi körükleyen, bozgunculuktan başka bir şey bilmeyen kâfir onu sevmez, sevmemiştir ve sevmeyecektir. Zira ki,

mü'mine karşı nefret, kâfirin ve küfrün tabiatında vardır.

Bu açıdan diyoruz ki, kâfirler tarafından sevilen herhangi bir mü'min kendini ciddî bir kritiğe tâbi tutmalı ve akıbetinden daima endişe etmelidir. Çünkü bu sevgi normal değildir. Hatta mü'minde mevcut bir eksikliğin emare ve işareti olma ihtimali vardır. Burada "sevme" ile "beğenme" ve "takdir etme"yi de birbirinden ayırmak gerekir. Kâfir, bizdeki fazilet ve meziyetlerden dolayı bizi beğenip takdir edebilir; ama asla sevmez. Kur'ân'ın "en büyük düşman"[50] diye tarif ettiği kâfir, mü'mini nasıl sevebilir ki?

2. HZ. MİKÂİL (aleyhisselâm)

Efendimiz'e kurbiyet ve yakınlığı olan bir başka mukarreb melek de Hz. Mikâil'dir (aleyhisselâm). Tirmizî'nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Efendimiz şöyle buyururlar:

"Muhakkak ki benim yer ehlinden iki vezirim, gök ehlinden de iki vezirim vardır. Yer ehlinden iki vezirim Ebû Bekir (radıyallâhu anh) ve Ömer (radıyallâhu anh), gök ehlindeki vezirim ise Cibril (aleyhisselâm) ve Mikâil'dir (aleyhisselâm)."[51]

Taberânî'de hadis şu ifadelerle nakledilir: *"Allah beni dört vezir ile teyit buyurdu. Bunlardan ikisi yer ehlinden, ikisi de gök ehlindendir."*[52]

Şimdi bir de, bu hadis adesesiyle Efendimiz'in ulviyet, yücelik ve şânını görmeye çalışmalıyız.. evet meleklerin en büyükleri ona vezirlik yapıyor. Nebilerden sonra insanlığın en seçkini Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer de, yerde aynı makamı temsil ile Allah Resûlü'nün sağında ve solunda O'na iki sadık yardımcı oluyor.

Hz. Cibril ve Hz. Mikâil, melekler arasından seçilmişlerdir. Âyet: *"Allah meleklerden de insanlardan da elçiler seçer."*[53] demektedir. Bu seçkinliktir ki, onları Efendimiz'e vezir olma pâyesine yükseltmiştir. Nebilerden sonra insanlığın en seçkini olan Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer'e de aynı pâyenin verilmesi oldukça mânidardır. Sanki bu iki büyük sahabiden biri Cibrilliği, diğeri ise Mikâilliği temsil ediyor gibidirler.

Günümüzde beşer, İki Cihan Serveri'ni anlamada çok yaya bulunuyor. O'nu ancak kalb, ruh, duygu ve letâifini geliştirenler; ilmini, irfanını ve bunlarla gelen ilhamları aştıktan sonra, kalb ve kafa vahdeti içinde ve ufku cihanları içine alacak şekilde engin olanlar anlayabilirler. Ruh yapısı itibarıyla

melekleşememiş insanların, O, meleklerin kendisine nöbettarlık yaptığı zâtı tam anlaması, tanıması ve idrak etmesi mümkün değildir.

Buhârî ve Müslim, Sa'd b. Ebî Vakkas'tan naklediyor: *"Uhud'da (bir rivayete göre Bedir'de), Allah Resûlü'nün sağında ve solunda nöbet bekleyen beyaz sarıklı iki kişi gördüm. Muhtemel bir saldırıya karşı O'nu bekliyorlardı. Hâlbuki ben bu şahısları ilk defa görüyordum."*[54]

Uhud'da bir başka hâdiseye daha şahit oluyoruz: Mus'ab b. Umeyr (radıyallâhu anh) şehit düşüyor ama Allah Resûlü'nün hemen önünde bir başka Mus'ab akşama kadar savaşıyor. Akşam üstü Allah Resûlü ona hitaben *"Mus'ab!"* diye seslenince, bu şahıs *"Yâ Resûlallah! Ben Mus'ab değilim!"* diyor.[55] İş o zaman anlaşılıyor. Mus'ab melekleşince, o esnada bir melek de Mus'ablaşıyor.

Hiç şüphe yoktur ki, ister beşer arasında yakınlık kazanıp Allah Resûlü'ne hizmet edenler, isterse melekler arasında ünsiyetle O'na yakın olanlar, mutlaka Allah katında hususî bir şerefle taltif edilmişlerdir. Haddizatında Cibril ve Mikâil çok şerefli birer elçidirler; ancak, Allah Resûlü'yle beraber olma ve O'na hizmet etmeleri bu iki şerefli elçiye daha bir derinlik kazandırmıştır.

3. HZ. İSRAFİL (aleyhisselâm)

Hz. Cibril'in nasıl Allah Resûlü'yle münasebeti var, öyle de Hz. İsrafil'in de ayrı makamı temsilen Efendimiz'le farklı bir münasebeti var. Zaten, hepsinin en ciddî münasebeti de neticede Allah ile...

Daha önce zikrettiğimiz hadiste de işaret edildiği gibi, Hz. İsrafil (aleyhisselâm) yaratıldığı günden beri Cenâb-ı Hak'tan "Sûra üfle!" emrini intizar etmektedir. Elbette bu, İsrafil'in (aleyhisselâm) dimdik ayakta beklediği ve başka hiçbir iş yapmadığı mânâsına gelmez. Belki o, ulvî ve yüce hakikatiyle, kulluğunu ilan ve ifade için, Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda böyle kıyamda dururken, aynı anda kendisine verilecek diğer mükellefiyetleri de beklemekte ve verilen her emri yerine getirmek üzere huzurda elpençe divan durmaktadır:

Ondaki mârifet de aynen *"Rabbimle aramda nurdan yetmiş veya yetmiş bin perde var, O'nu nasıl görebilirim. Ve ben bir adım daha atsam, yanar kül olurum!"* diyen Cibril'in mârifeti gibidir. Zira o da mukarrebtir ve Allah'a en yakın dört melekten biridir.

Efendimiz'den şöyle bir vak'a naklederler:

"Safa Tepesi'nde Cibril ile beraber oturuyorduk. -Demek ki hâdise, Efendimiz Mekke'de iken cereyan etmiş.- *Ben Cibril'e az hâlimi arz ettim. 'Günler var ki Âl-i Muhammed'in evine bir avuç un veya kavut girmiş değildir!' dedim. Ben sözümü bitirmiştim ki, gökte kıyamet kopuyor gibi bir tarraka, bir gürültü duyuldu. Sordum: 'Yoksa kıyamet için emir mi verildi?' Cibril: 'Hayır, senin biraz evvelki sözlerin semada duyulunca, İsrafil'e buraya gelmesi için emir verildi.' dedi.*

Ve derken İsrafil yanımızda belirdi. Bana hitaben: 'Yâ Resûlallah, Cenâb-ı Hak, senin biraz evvel söylediklerini duydu. Ve yerin bütün hazinelerinin anahtarlarıyla beni sana gönderdi. İstersen (Hz. Süleyman gibi) melik bir peygamber ol. İstersen tevazu içinde, bir kul peygamber olarak kal!' dedi. O esnada Cibril'in yüzüne baktım. Bana 'Rabbine karşı mütevazi ol!' diye işaret ediyordu. Ben de Cibril'in dediğini tercih ile 'Bir gün tok olup şükreden, diğer gün aç olup tazarruda bulunan bir kul peygamber olmak isterim.' şeklinde İsrafil'e cevap verdim."[56]

Görüldüğü gibi, nasıl Hz. Cibril, Allah Resûlü'nün bir vefadar dostuydu; öyle de İsrafil (aleyhisselâm) O'nun sadık bir dostu ve sadık bir arkadaşıydı.

Kur'ân-ı Kerim, Allah Resûlü'nün bu vefadar dostu İsrafil'den ve onun bütün cihanı ilgilendiren vazifesinden yer yer bahisler açar.

"Sûr'a üflendi, göklerde ve yerde olanlar (korkudan) düşüp bayıldılar. Ancak Allah'ın dilediği kaldı. Sonra ona bir daha üflendi, birden onlar kalktılar, bakıyorlar."[57]

Âyette *"Ancak Allah'ın dilediği ayakta kalır."* denilmekte ve ihtimal mukarreb meleklerin vefat etmeyeceğine işaret buyrulmakta. Zaten, Cenâb-ı Hakk'a dayanan, varlığını O'nunla sürdüren ve mânâ-i harfî cihetiyle varlığını O'nun varlığından bilen şuur sahiplerinin bu mânâda ölümsüzlüğü de aşikârdır.

İsrafil bir münadi, bir davetçidir. Onun için âyet şöyle demektedir: *"Dinle, o gün münadi (İsrafil) yakın bir yerden çağırır."*[58] Herkes mezarında sessiz yatarken, zerreler âleminde, bir mânâda darmadağınık vaziyette iken ve ruhlar kendilerine ait berzahta, maruz kaldıkları keyfiyetin koridorlarında dolaşırken hemen çok yakınlarında bir ses, bir soluk duyacaklar. Bu, onların kalkmaları gerektiğini haber veren İsrafil'in ses ve soluğudur. Bütün varlık bu ses ve solukla yeniden dirilecektir.

İsrafil bir “dâi”, bir çağırıcıdır ve insanları mahşerde toplanmaya çağıracaktır.

“Öyleyse sen de onlardan yüz çevir; o çağırıcının görülmemiş, tanınmamış bir şeye çağırdığı gün, gözleri düşkün düşkün (zillet içinde) kabirlerden çıkarlar; tıpkı yayılan çekirgeler gibidirler.”[59]

İşte böyle dehşetli bir günün davetçisi, çağırıcısı olarak, Cenâb-ı Hak’tan emir bekleyen bu şanı yüce melek, Allah Resûlü’yle olan irtibatı ve dostluğu adına elbette O’nun ümmetiyle de alâkadar ve ilgili bulunmaktadır. Kim bilir, ümmet-i Muhammed’in gaflet içinde bulunuşu, kıyamet sûrunu üfleyecek bu meleği ne kadar üzmekte ve mahzun etmektedir. Belki o da, hâlimizin ıslahı için dua eden meleklerden biridir...

4. ... Ve HZ. AZRAİL (aleyhisselâm)

İnsan, hayata attığı ilk adımını -ki orası ana rahmidir- bir melek eşliğinde attığı gibi, bu hayattan ayrılık adına, ahiret âlemine doğru attığı ilk adımını da yine bir melek eşliğinde atar. İnsana bu son anında eşlik etme de melâikeye ait vazifelerden biridir. Bu vazifeyi de en zirve noktada Hz. Azrail (aleyhisselâm) temsil etmektedir. Bu sebepledir ki ona *“Melekü’l-Mevt”* (Ölüm Meleği) adı verilir.[60]

a. Hz. Azrail Bütün Ruhları Nasıl Kabzediyor?

Hz. Azrail’in bir fert olmasının, bütün ruhları kabzetmesine mâni bir yanı yoktur. Bulunduğu yerden bir şua gibi aksederek, istediği yere elini uzatabilir ve istenilen tasarrufta bulunabilir. (Meseleye daha önce aktardığımız bilgilerle yaklaşalım.) Ona, ne mesafelerin uzaklığı, ne de münasebet kurduğu şahısların çokluğu mâni olamaz. Güneşin bir tek şey olmasına rağmen, kendisine bağrını açan ayinelerin kabiliyetlerine göre, her yerde görülüp hissedildiği ve tesirine şahit olunduğu gibi, tamamen nur ve nuranî olan melekler, evleviyetle her yerde görünebilir ve icraatta bulunabilirler.. hayat üfleyebilir ve ruhları kabzedebilirler.

Kaldı ki, can alan ve ruhları kabzeden haddizatında Allah’tır (celle celâluhu). Azrail’e (aleyhisselâm) gelince, Hakk’ın her işinde bir kısım nezaretçi ve alkışçıları olduğu gibi, ruhların kabzedilmesi işinde de o, bir nezaretçi ve alkışçıdır. Her yerde hâzır ve nâzır olan Yaratıcı, akla, hayale gelmez ve hesap altına girmez pek çok işi birden yaptığı gibi, milyarlarca

varlığı aynı anda hem var hem de yok edebilir.

İşte bu baş döndürücü kudret ve bütün eşyayı her an görüp bilen sonsuz ilimdir ki, bazıları akıldan uzak görseler bile, kâinatın zerreleri adedince işleri bir arada şaşırmadan görebilir ve her yerde ölenlerin ruhlarını da kabzedebilir.

Ayrıca, ruhları kabzetme işini ister Yüce Yaratıcı, isterse Azrail (aleyhisselâm) yapsın; her ruhu kabzedilecek zat, vadesi dolunca ona teveccüh eder ve ruhu kabzedilir. Bir fikir verebilmek için şöyle bir misal arz edebiliriz. Meselâ, aynı frekansta çalışan binlerce radyo gibi alıcılar düşünelim; bunların çalıştığı frekansta gönderme yapan bir "göndermeç" düğmesine dokunulduğu an, hepsine bir sinyal ve olursa mors alfabesinden bazı harfler duyulmaya başlar.

Aynen onun gibi acz, fakr ve ihtiyaç çehreleriyle, güçlü ve müstağni bir kapıya yüzleri dönük bulunan mahlukat, vade ve müddet bitimi düğmesiyle, hayat üfleyen ve hayat kabzeden Zât'a karşı ne zaman açılırsa, ya oldurucu veya öldürücü sinyalleri ruhunda duymaya başlar.

Âciz beşer, bir telsiz şarteli veya bir bilgisayar tuşlarıyla, kilometrelerce ötedeki cihazlarla oynayabilirse, neden bizim kayıtlı bulunduğumuz kusur ve noksanlıklardan uzak olan Zât, bir anda, canlı makinelerden ibaret olan insan ruhuyla münasebet kurmasın, istediği zaman onun ruhunu alıp ve istediği zaman da devam ettiremesin?

Ruhların kabzedilmesi hususunda farklı mütalâalar vardır:

1. Daha önce söylediğimiz gibi, her canlıya hayatı veren Allah'tır (celle celâluhu). Hayatı alan da yine O'dur. Buna göre Azrail'in (aleyhisselâm) vazifesi sadece bu muhteşem icraata nezaret ve bu icraatı alkışlamaktır.

2. Allah'ın emri ve izniyle her ruhu Azrail'in (aleyhisselâm) kabzetmesidir ki, bir ferdin tek başına bu kadar şeyi yapmasının mümkün olacağına dair bir kısım misaller vererek meseleyi daha önce aydınlatmaya çalışmıştık.

3. Kâinat çapında cereyan eden bütün işlere, bir temsilci başkanlığı altında pek çok melek nezaret ettiği gibi, ruhların kabzedilmesi vazifesinde de Hz. Azrail'e (aleyhisselâm) yardımcı olacak birçok melâike vardır ve bunlar sınıf sınıftırlar. Bir kısmı incitmeden, telaşlandırmadan, usulcacık kabzediciler; bir diğer sınıf ise, aldıkları ruhu bulutlar gibi semalarda yüzerek Yüceler Yücesi'ne ulaştırıcıdırlar ki, Kur'ân bu sınıfların hepsine işaret eder.

"O yerinden koparan ve derinden daldırıp çekenlere ve usulcacık çekip

alanlara ve yüzüp yüzüp gidenlere kasem olsun!"[61]

Bu itibarla, ruhu kabzedilecek her ferde, ayrı ayrı gönderilecek pek çok melek vardır ve bunların hepsi Hz. Azrail'in (aleyhisselâm) kumandası altındadır. O, Allah'ın (celle celâluhu) emriyle, iyi ve kötü ruhlara göre değişik melekler gönderir ve ruhları kabzettirir.

Netice olarak diyebiliriz ki, tereddüte düşüp de *"Azrail bir tek olduğu hâlde bunca ruhu nasıl kabzediyor?"* sorusuna sebebiyet veren, evvelâ bir anlayış inhirafıdır. Oysaki yukarıdaki misallerden de anlaşıldığı üzere, melek ne yaradılışı itibarıyla, ne de mahiyetiyle asla insana benzememekte; insana benzemediği gibi, icraat itibarıyla da tamamen ondan farklı bir durum arz etmektedir. O, tıpkı insan ruhu gibi temessül eder, bir anda pek çok yerde bulunabilir ve pek çok şeyle münasebet kurabilir.

Günümüzde bir hayli yaygınlaşmış bulunan medyumluk, ruh çağırma ve görünmeyen varlıklarla münasebet kurma, hatta ispirtizma ve manyetizma gibi şeyler, fizik kanunlarını aşan ve onların ötesinde akıl almaz işler gören pek çok şuurlu ve müşahhas kanunların mevcudiyeti mevzuunda kanaat-i kat'iye verecek mahiyettedir. Binaenaleyh bu kabîl varlıkların benzerleri olan melâike, bunların kat kat üstünde vazife görebilir ve tasarrufta bulunabilir. Hele hele, ruhların kabzedilmesi gibi bir vazifede, her canlı, hayat müddetinin bitimiyle bu vazifelilerle aynı frekansa girerse... Bir de mükelleflerin bir tane değil de, sayılmayacak kadar çok olduğunu ve her vefat edecek zata gidebilecek bir meleğin mevcudiyetini düşünürsek, tereddüte sebebiyet verecek bir hususun kalmadığını görürüz. Yine de her şeyin doğrusunu ancak Cenâb-ı Hak bilir...

Burada çokça sorulan bir soruya cevap vermek gerekiyor. Soruda şöyle deniliyor:

Azrail (aleyhisselâm) bir tane olduğu hâlde bir anda vefat eden bir sürü insanın ruhunu nasıl kabzediyor?

Önce bu soruda beşerî ölçü ve kıstasların bizleri yanılttığını görüyoruz. Meleğin insana benzetilmesi bir yanlışlık olduğu gibi, "nomen"i "fenomen"de görmek, ruhun fonksiyonunu cesette aramak da birer yanlışlıktır. Buna binaen, sualin ortaya çıkmasına sebebiyet veren anlayış inhiraflarını ve terminolojik hataları izah etmeden soruyu cevaplandırmak muvafık olmayacağından, evvelâ, inhiraf noktalarının aydınlatılmasına ihtiyaç var.

Melek, tâbi bulunduğu âlem itibarıyla, hilkat ve mahiyeti, mükellefiyet ve

vazifeleriyle tamamen farklı bir varlıktır. Onu, kendi âlemine bakmadan, mahiyet ve vazifesini düşünmeden tahlil etmek, hakkında hükümler vermek, elbetteki hatalı olacaktır. Bu itibarla, evvelâ onun, bu yönleriyle tanınmasında zaruret var. Ayrıca soruya müstakil bir cevap teşkil etmesi açısından daha önce temas ettiğimiz bazı hususların tekrarı da gerekmektedir.

Melek, kuvvet demek olan “melk”den veya elçilik mânâsına gelen “mel’ek”den alınmıştır. Birincisi itibarıyla çok kuvvetli, belki ayn-ı kuvvet mânâsına; ikincisi itibarıyla da emr-i ilâhînin âhize ve nâkilesi (alıcı-verici) olarak elçilik mânâsına gelir.

Bu üstün vasıflar Cenâb-ı Hakk’ın yarattığı umum meleklerde bulunur. Bilhassa, vahyi getirmekle vazifelendirilenlerde bulunması zarurîdir. Bu üstün varlıklar, hayata-memata nezaret edenlerden alın da, Arş-ı İlâhî Hamelesi ve Hak divanının gözü hayret dolu vazifelilerine kadar geniş bir sahada, Allah’ın icraatına nezaret ve temâşâ ile mükelleftirler.

Makro âlemden mikro âleme kadar, bütün değişme ve tahavvüller, bütün terekküp (sentez) ve çözülmeler hep bu kuvvet ve elçilik temsilcisi meleklerin nezaretinde olduğu gibi, Allah’ın “Kelâm” sıfatından beşere gelen teşriî emirler de, yine bu emin ve güçlü varlıklar tarafından temsil edilmektedir. Âlemşümul (evrensel) cazibe ve dafia (çekme ve itme) kanunlarından, elektronların çekirdek etrafındaki muntazam hareketlerine kadar, bu ağır ve ince işlere nezaret, ne müthiş bir kuvvet istemekte ve ne emin elçiliği gerektirmektedir!..

Melekler, o kadar eşya ve hâdiselerin o ölçüde içindedirler ki, onlarsız ne bir yağmur damlası, ne de bir gök gürültüsü düşünmek mümkün değildir. İşte şeriat-ı fitriyede (kâinatta cereyan eden kanunlar) bu şuurlu kuvvetler, her şeyi elinde tutan Hakk’ın sonsuz kuvvetinin -kabiliyet ve istidatlarına göre- onlardaki tecellîsinden ibaret olduğu gibi, bu büyük ve muhteşem tecellînin nokta-i mihrakiyesi olan, en değerli varlık insanoğlunun, hareket ve davranışlarını düzenlemek üzere, ilâhî âlemden esip esip gelen vahiy ve ilham meltemleri de, yine vahiy ve ilham sahibinin onlardaki tecellîsinden başka bir şey değildir.

Bu itibarla, Yaratan’la yaratık arasında vasıta olan ve Yaratıcı’nın muhteşem kudretine dayanarak, atomlardan nebülözlere kadar geniş bir sahada, melekûtî güç ve kuvvetin nezaret ve tasarrufunun vazifelileri olan melekleri beşere benzetmek ve beşer için zarurî olan bir kısım kayıtları onlar için de vârid

görmek, bir düşünce inhirafı ve bir cehalet ifadesidir.

Evet, eğer melek de insanlar gibi sırtında maddî bir ceset taşıyıp da çözülme ve dağılmaya maruz kalsa ve her canlı gibi zaman tarafından aşındırılsaydı, onun hakkında vereceğimiz hükümlerde, insanı bir ölçü, bir mikyas kabul etmek mümkün olurdu. Hâlbuki, bütün bu farklılıklar var; hem de iki sınıfın birbirine kıyas edilmesini imkânsız kılacak kadar var!..

Melekler, yaratılış itibarıyla da insandan farklıdırlar. Bu farklılık, onların çok geniş bir sahadaki mükellefiyetleriyle alâkalı bulunmaktadır. Yaradılışlarındaki bu duruluk ve nurluluk, onları daha nüfuzlu ve daha seyyal kılmaktadır. Bir anda pek çok ruha aksetme, pek çok göz tarafından görülme ve birken çokluk cilvesiyle tezahür etme gibi hususiyetlere malik bulunan melâike, Hz. Âişe'nin (radıyallâhu anhâ) naklettiği bir hadise göre nurdan yaratılmışlardır.[62] Bu itibarla da, nurun hususiyetlerine mazhardırlar.

Kaldı ki, mahiyetleri latîf olan melekler, güneş gibi maddî ve kesif şeylerden de çok farklıdırlar. Onların, değişik şekil ve suret almaları kabil olduğu gibi, bir anda değişik şekillerde görülmeleri de kabildir. Öteden beri dindarlar arasında, şimdi ise yaygınlaşmış şekliyle sosyete mahfillerinde, bu temessül keyfiyeti, o kadar bilinen bir mevzu hâline gelmiştir ki, erbabınca, tecrübeye dayalı neticeler kadar kat'îdir. Her gün, gazete ve mecmua haberlerinde, herhangi bir insan dublesi ve bir perispirinin, cismin bulunduğu yerden çok uzaklarda bulunması ve bulunduğu yerlerde iktidar ve tasarruf izhar etmesinden bahsedilmektedir ki, meselenin aslı ne olursa olsun, ruh gibi latîf varlıkların cisme nispetle daha seyyal, daha aktif ve daha muktedir olduğunu göstermektedir.

Bu madde ötesi seyyaliyet ve cevvaliyet, cismin rağmına ikinci varlığın daha aktif olduğunu gösterdiği gibi, ruha nispeten daha cevval olan melâikenin tabiat kanunlarının üstündeki fonksiyonuna da işaret etmektedir.

Melâike ve ruhların temessülleri, öteden beri bilinen şeylerdir. Başta nebiler olarak pek çok gönül erbabı bu mevzudaki müşâhedelerini anlatmış ve avamdan pek çok kimseyi de buna şahit göstermişlerdir.

Cebrail'in (aleyhisselâm) değişik suretlerde görünmesi ve hangi hâdise münasebetiyle gelmişse, o hâdiseye göre şekil alması; meselâ, vahiy esnasında elçilik vazifesine uygun bir şekilde[63]; muharebe sırasında da bir muharip suretinde zuhur etmesi[64] gibi durumlar, hep temessüle misal olabilecek

şeylerdir. Meleğin temessülü hem çok hem de umum melekler için vâkidir. Cibril (aleyhisselâm) Hazreti Dıhye (radıyallâhu anh) suretinde göründüğü[65] gibi, ismini bilemediğimiz bir başka melek de "Uhud" harbinin en hareketli anında Mus'ab b. Umeyr şekline girerek Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) önünde akşama kadar harbeder.[66] Keza pek çok melekler, Zübeyr b. Avvam suretinde Bedir harbine iştirak ederek mü'minlerin kuvve-i mâneviyelerini takviyeye medar olurlar.[67]

Hak dostlarının, buna benzer şekilde, gayb âleminin erleriyle temasları sayılamayacak kadar çoktur. Hele, rüyalar vasıtasıyla umum halka tezahürü, meselemize, inkâra meydan bırakmayacak şekilde kuvvet kazandırmaktadır. Hemen hemen herkes bildiği ve tanıdığı ve kendisiyle yakından alâkadar görünen bir ruhun, rüyalar vasıtasıyla kendisine yol gösterdiğine, ışık tuttuğuna şahit olmuştur. Ne var ki, bir kısım kimseler rüyaların ancak bir kısmı için bahis mevzuu olan *"şuuraltı"* meselesini ta'mim ederek bu işin de anlaşılmaz hâle getirilmesine çalışmaktadırlar. Veyl olsun cehalete!

Bu meselenin tamamını, melâike, temessül ve ruhlarla alâkalı hususların tafsilen anlatıldığı bölüm ve yerlere havale ederek, netice olarak diyebiliriz ki, her varlık aynalarda misaliyle göründüğü gibi, melek de kendisine ayna olabilecek her yerde görünebilir, hem de maddî ve kesif cisimler gibi, sadece şekil olarak değil, aynıyla ve bütün fonksiyonlarıyla görülebilir...

b. Ruhları Kabzeden Meleklerin Farklı Görüntüleri

İster ruhları bizzat Hz. Azrail kabzetmiş olsun, isterse bu işi o, avene ve yardımcılarına yaptırıyor bulunsun, netice değişmez ve her insan, amelinin durumuna göre temessül eden bir melekle karşı karşıya kalır ve son nefesini bu hâlet içinde verir.

Eğer vefat eden, mü'min ve salih amel sahibi bir insan ise, onun ruhunu almaya gelen melek *"Hemen çekip alanlara."*[68] âyetinde işaret edildiği gibi neşe ve sürur dolu olarak gelir; huzur dolu bir atmosfer içinde o ruhu kabzeder. Ruhu kabzedilen insan, o hâlette iken bazen çok cüz'î bir acı hissetse bile ekseriyetle acı duymuş sayılmaz.. o, Mele-i A'lâ'nın müşâhedesiyle kendinden geçer ve meleklerin teşyi ve karşılamalarıyla yüceler yücesi âleme doğru kanat çırpan ruhunu seyreder. -Allahım, bize de böyle bir netice nasip eyle!-

Kâfirler ise kendi amelleri cinsinden korkunç yapılı meleklerle karşılaşırlar.

Son anda açılan gözleriyle gidecekleri yeri müşâhede ederler ki, bu manzara onların içini korkuyla, endişeyle doldurur. *"Andolsun söküp çıkaranlara."*[69] mealindeki âyette de buna işaret vardır.

Onların ruhu, su dolu büyük bir kovanın derin bir kuyudan çıkarılması gibi ağır ağır ve yine onların ruhu, diken üzerine atılmış ipekli bir kumaşın sökülüp alınması gibi parçalana parçalana kabzedilecektir. Onlar binbir çeşit ızdırabı ruhlarında yaşayacak ve kapkaranlık bir ruhla bu dünyadan göçüp gideceklerdir. -Allahım, bizi bu kötü akıbetten muhafaza eyle!-

Kâfirlerin bu son durumlarını Kur'ân şöyle dile getirir: *"Görseydin o inkâr edenleri; melekler onların canlarını alırken yüzlerine ve arkalarına vuruyorlar. 'Haydi kavurucu azabı tadın!' (diyorlardı.)"*[70]

Bunun bir mânâsı da şudur; o anda kâfirlerin maruz kaldığı azabı tasavvur dahi edemezsin, öyle şedit ve öyle ızdırap vericidir ki..!

Hâlbuki mü'minin ruhu kabzedilirken, nasıl neşe ve sürur havası eserse, daha sonra meleklerin elinde, solması istenmeyen bir demet gül gibi elden ele dolaşarak Mele-i A'lâ'ya yükselirken de aynı sürur ve neşe hissedilir. Ve uğradığı her yerde bu ruh, ilgi, alâka ve iltifat görür. Zaten o ölüm anında da gözünün alabildiği ölçüde kalabalık bir melek topluluğu tarafından karşılanmıştır. Onun semaya doğru ilk kanat çırpışları nasıl başlamışsa kabirden haşre, haşirden sırata, oradan da Cennet'e uzanan yolculuğu yine aynı şekilde devam edecektir. Zira insan nasıl yaşarsa öyle ölür ve nasıl da ölürse öyle haşrolur.

c. Kabirde Sual Melekleri ve Mü'minin Durumu

Kabirde mü'min, sual meleklerine cevabını tam verir. Onların, *"Rabbin kim? Peygamberin kim? Dinin hangi din?"*[71] gibi sorularına mü'minin cevap vermesi çok kolay olur. Zira, *"Allah, inananları, dünya hayatında da ahirette de sağlam sözle tespit eder."*[72] âyetinin de işaret ettiği gibi o, dünyada iken bir *"Kavl-i sâbit - Değişmeyen söz"* olan tevhidi tekrar etmiş durmuş ve bu ifadeler onun gönlüne ve şuuraltına iyice yerleşmiştir. Orada aklı başına gelir gelmez de aynı şeyleri söyleyecektir. Çünkü o, dünyada iken kelime-i tevhidle bu derecede bütünleşmiştir.

Ben, nice inanan insan gördüm ki, ölüm anında, baygın ve kendinden geçmiş olduğu hâlde dili durmadan kelime-i tevhid çekiyor veya en kudsî söz olan

“Allah” kelimesini yüzlerce, binlerce defa tekrar edip duruyor... Hele birisi var ki, sirozdan yatıyordu. Ağzında dili o kadar büyümüştü ki, zor dönüyordu. Ne var ki o hiç durmadan “Allah, Allah” diyordu. Zira bu kelime onun ruhuna, canına ve bütün varlığına sinmişti. Hayatını “Allah, Allah” söyleyerek geçirdiği için de öyle ölüyordu.

İmam Kurtubî diyor ki: “Ben birçok insan gördüm. Bunlardan kimisi ölüm anında, ‘Sepeti getir, otu götür, samanı ver, atı bağla!’ diyordu.. kimisi de cihad aşkı ve iştiyakıyla tutuştuğundan, ‘Atımı getirin, kılıcımı bana verin, beni atıma bindirin, cihada gitmek, Allah’ın yüce ve yüksek adını yüceltmek istiyorum!’ diyordu. Herkesin ömrü, amelinin cinsine göre mühürlenip noktalanıyor ve herkes de bu son anında ameline yakışır bir meleğin temessülüyle karşılaşıyordu...”[73]

İşte her insana ayrı bir keyfiyette görünme ve insanların ruhlarını bu görüntü ve keyfiyet içinde kabzetme de yine meleklerin vazifelerinden bir vazife, onların yüklendiği misyonlardan bir misyondur. Anlattığımız bu son husus da insan-melek münasebetine ait ayrı bir buud...

5. HAMELE-İ ARŞ

İsterseniz şimdi de, bir başka grup melâikeyi, “Hamele-i Arş” denilen Arş’ı yüklenmiş melekleri Kur’ân’dan takip edelim:

اَلَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ ۝ رَبَّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ اٰبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Arş’ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar Rabbilerini överek tesbih çekerler, onların Rabbileri hakkında kanaatleri de pek kavîdir ve mü’minler için şöyle mağfiret dilerler: Rabbimiz, rahmet ve bilgi bakımından her şeyi kapladın. Tevbe edip Senin yoluna uyanları bağışla, onları Cehennem azabından koru. Rabbimiz, onları ve babalarından, eşlerinden, çocuklarından iyi olan kimseleri onlara söz verdiğin Adn Cennetlerine sok. Şüphesiz üstün olan, hikmet sahibi olan Sensin, Sen.”[74]

Arş-ı İlâhî'yi taşıyan (taşıma keyfiyeti bizce meçhul), nazarları vücub âlemine müteveccih olan, rahmet semasının tercümanı bu nuranî kullar, bizimle doğrudan irtibatları bulunmadığı hâlde, en çok muhtaç olduğumuz bir meselede imdadımıza koşuyor ve Arş'ın etrafında pervaz ederken affımız için Rab'den bizim adımıza istiğfarda bulunuyorlar.

يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ *"Rabbilerini överek tesbih ederler."*

Onlar Cenâb-ı Hakk'ın hem cemalinden haberdar hem de O'nun celâline karşı hayranlık ve hayret içindedirler. Yani "kurb" ve "bu'd"un âdâbına riayetin temsilcileridirler. "Bir adım daha yaklaşsak mahvoluruz!" şuuru kurbun; Cenâb-ı Hakk'ın ilim ve kudretinin ihatası dışında bir zerrenin dahi olmayacağı hakikatini bilmek de bu'dun bir tezahürüdür. Onun içindir ki, onlar, Cenâb-ı Hakk'ın esmâ, sıfât ve zâtî cilvelerinin yakınlığını gördükçe "hamd", cemalinin cilvelerini uzaktan uzağa seyrettikçe de "tesbih" ederler.

وَيُؤْمِنُونَ بِهِ *"Onların Rabbileri hakkında kanaatleri de pek kavîdir."*

Zaten böyle olmasa, "hususî kurb"e mazhariyetleri mümkün olmaz. Zira "kurb-i umumî", herkesi ve her şeyi şemsiyesi altına almasına mukabil, "kurb-i hususî" imana dayanır ve hergün ayrı bir iman derinliği ile kıvrıla kıvrıla O'na uzanır.

وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ اٰمَنُوا *"Ve mü'minler için mağfiret dilerler."*

Demek ki onlar, bize daima şefkat ve merhamet nazarıyla bakıyorlar. Bizim amellerimiz, bizi onların her an müşâhede ettikleri celâlî tecellîlerden kurtarmaya yeterli değildir. Allah'ın çizdiği yola gitme ve durmadan hatalarımız için tevbe etme elimizdeki tek sermayedir. İşte Hamele-i Arş da, bizim elimizde bir çekirdek mesabesinde bulunan bu sermayenin mağfiret sünbülü vermesini istiyor ve *"Tevbe edip Senin yoluna uyanları bağışla!"* diyerek bu vesile ile bizi Cehennem azabından korumasını Cenâb-ı Hak'tan talep ve niyaz ediyorlar.

Yukarıdaki hadiste[75] Cibril'e muhatap olduğu bildirilen melekler "Hamele-i Arş'tır. Zira mukarreb dört melekten sonra Allah'a en çok yakın olan onlardır.

Arş'ın taşıyıcıları mânâsına gelen "Hamele-i Arş"ın sayıları hakkında Kur'ân'da şu bilgi vardır: *"Melekler de onun kenarındadır. O gün Rabbinin tahtını üstlerinde sekiz melek taşır."*[76]

Belki bu sekiz melek sekiz sınıfı temsil etmektedir. Ancak hem temsil keyfiyeti hem de meleklerin bizzat kendi şekilleri bizce meçhuldür. Efendimiz

de bu mevzuda bize fazla malumat vermez. Ebû Dâvûd'un rivayet ettiği bir hadiste şöyle denilir: *"Size Hamele-i Arş'tan bir meleği anlatmam üzere bana izin verildi. Onun kulak memesiyle boynu arasında yedi yüz senelik mesafe vardır."*[77]

Bu hadisten şu hususları öğreniyoruz:

Birincisi: Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) her bildiğini ve her müşâhede ettiğini bizlere aktarmış değildir. Zira öyle meseleler vardır ki, bizim dinî veya içtimaî hayatımızla hiçbir alâka ve irtibatı yoktur. Böyle meseleleri Efendimiz bizlere aktarmamış olabilir.

İkincisi: Efendimiz'in her söylediği ve anlattığı, Cenâb-ı Hakk'ın izin ve müsaadesine bağlıdır. Yani anlatılanlar vahiy bağlantılıdır. Müsaade edilmeyen hususlarda O'nun bize bir şeyler söylemiş olması söz konusu değildir.

Üçüncüsü: O'nun kendi şahsına bakan bir irfanı vardır ki, O, bu yönüyle Makam-ı Mahmud'a yükselmiştir. Bilinebilecek her şey, müşâhede edilebilecek her manzara O'nun irfanında erimiş ve O, bu irfan peykiyle semalara yürümüş ve mârifet gemisiyle, makamların en ulvîsi olan Makam-ı Mahmud sahiline demir atmıştır. Yani birçok malumat ve müşâhede -ki miraçta bunun sayısız örnekleri vardır- O'nunla beraber erimiş ve O'nunla bütünleşerek ahirete intikal etmiştir. Allah Resûlü bu sırlarını başka hiç kimseye fâşetmemiştir. Zira bir başka idrakin onları hazmetmesi imkân haricidir.

Dördüncüsü: Mademki bu melekler, bu şuurlu ilâhî kanunlar, bütün kâinatı kuşatmıştır, öyle ise bizim kalb ve gönül hayatımız da aynı kuşatma altındadır. Durum böyle olunca, bizim kalb itminanımız onlarla münasebet kurmaya, onların meydana getirdiği mânevî atmosferlerle rezonans olmaya bağlıdır. Bu münasebet ve rezonans temin ve tesis edildiği nispette de, Allah'tan bize nurlu ve bereketli haberler gelecektir. Bizim onlardan kopukluğumuz ise, aksi neticeleri doğuracak, kalb ve gönlümüz zulmanî haberlerin işgaline uğrayacaktır. Onun içindir ki, meleklerle bütünleşmek çok mühimdir. Onlarla bütünleşmek için de onları sevmek, sevmek için de onları bilmek şarttır.

O melekler ki -tabir caizse- bir elleri Arş'ta diğer elleri ise bizim kalb ve latîfelerimize kadar uzanmış durumdadır. Zaman ve mekân kaydından münezzeh ve melekût âleminin bu safî varlıkları, durmadan bizim his dünyamızı hallaç

edip yoğurmaktadır. Onlar her an, her yerde Cenâb-ı Hakk'ın izin ve emriyle bulunabilirler.

İşte bu vasıflara sahip meleklerle münasebet kurma, insanı ulvî âlemlere uçuyor gibi bir mazhariyete erdirir. Bast hâli dediğimiz hâl, bunun bir tezahürüdür. Yani insanın ruh dünyasındaki inkişafı, meleklere ait âlemden gelen meltemlerin tesiriyledir. Bütün karamsarlık ve kötümserlikler ise, kabz hâlinin bir tezahürüdür ki, Cenâb-ı Hakk'ın "Kâbız" isminin tecellîsiyle meydana gelmektedir. Yani karanlık âlemlerle münasebet kurma oranında bu isim, bu tür tezahüre sebebiyet verecek şekilde tecellî etmektedir.

Arş hakkındaki malumatımız âyet ve hadislerde anlatılanlarla sınırlı olduğu gibi, Hamele-i Arş hakkındaki malumatımız da yine âyet ve hadislerde anlatılanlarla sınırlıdır. Refîk-i A'lâ, Nediy-yi A'lâ ve Mele-i A'lâ ile ilgili malumatımız da yine bu çerçeve içindedir.

6. MELE-İ A'LÂ VE MÜHEYYEMÛN MELEKLERİ

Öyle anlaşılıyor ki, âyet ve hadislerin bize Mele-i A'lâ hakkında söyledikleri malumat, kapasitemizin dışında bulunmaktadır. Biz bunların keyfiyetlerini değil, sadece varlıklarını biliyor ve buna iman ediyoruz.

Meselâ, *"Mele-i A'lâ (Yüce Topluluk) tartışırken aralarında neler geçtiği hakkında bir bilgim yoktu."*[78] âyetinde görüldüğü gibi, Efendimiz'den, Mele-i A'lâ'nın kendi aralarındaki tartışmadan haberi olmadığını söylemesi isteniyor. Hâlbuki, cihanın düzeni orada kararlaştırılıyor, kalemler orada oynuyor. Ama bütün bunlar nasıl oluyor, biz bunları bilemiyoruz.

Ve yine meselâ, Müheyyemûn melekleri var. Sessiz, tamamen *lâhut ve vücub âleminde müstağrak* bu melekler, kendilerinden geçmiş bir vaziyette kendilerinden bile haberleri olmayacak şekilde sadece Cenâb-ı Hakk'ı düşünürler. Aşk derdiyle dertlidirler. Yeryüzündeki bütün aşk ve şevkleri, *Vedûd* isminin bir cilvesi olarak bu melekler temsil ederler. Bildikleri tek şey Allah'tır. Veli, seyr u sülûkunda o âleme ulaştığı zaman, o âlemin atmosferinin tesiriyle vahdet-i vücud sırrını vicdanında hisseder. "Sadece Allah var, başka şey yok." der.

Mevlâna'nın *Mesnevi*'sinde, insanın kendini de unuttuğunu ifade eden çok beyit vardır. Bu demde her şey birbirine karışır, "Ben" ve "O" farkı ortadan kalkar.

Azeri lehçesiyle söylenen şu mısralar bu hâlin ifadesidir:

Öyle bilmezdim ben kendimi

O ben miyim, ya ben o mu

Âşıkların budur demi

Yandıkça yandım bir su ver.

(Gedâî)

Orada sağ-sola karışır, el-ayak birbirine girer, uzuvlar vazife değiştirir. Çünkü insan orada aslını idrak eder, aslına ulaşır. Bu bir makamdır ve bu makamı Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda Müheyyemûn melekleri temsil etmektedir.

Cenâb-ı Hakk'ın Arş'ının etrafında, emre âmâde, O'nun cemalini seyir aşkı ve iştiyakıyla yanıp tutuşan ve belki yaratıldıkları andan itibaren kendilerini dahi bilmeyen, bütün bilgilerini mârifet-i ilâhiyeye teksif eden bu mükerrem melekler hakkında da bizler, hadislerin anlattıklarından öte bir malumata sahip değiliz. Sadece bu meleklerin, bilginin son ufkuna ulaşmış olduklarını biliyoruz. Onlar ancak Allah'ı bilmekte ve O'nu tanımaktalar. Böylece de bizlere en önemli dersi vermektedirler. Keşke onlardan bu dersi istenen ölçüde alıp biz de sadece bilgimizi mârifet-i ilâhiyeye hasredip O'nu bilmenin dışındaki bütün malumatın faydasız olduğu şuuruna uyanabilseydik!

Evet, kâinatı bilmekten gaye, onu yaratanı bilmektir. Eğer malumatımız bizi bu neticeye götürüyorsa bir mânâsı vardır. Yoksa, bizi O'ndan uzaklaştıran her malumat, hakkımızda zarardır.

7. HÂZİN veya RIDVAN

Allah'a yakın mukarreb meleklerden biri de "Hâzin"dir. Hâzin, Cennet'i denetleyen, gözeten meleğin adıdır. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve selem) bir hadislerinde "Hâzin"den bahsetmekte ve şöyle buyurmaktadır:

"Cennet'in kapısına gelir ve açılmasını isterim. Hâzin sorar: 'Sen kimsin?' Cevap veririm: 'Ben Muhammed'im (sallallâhu aleyhi ve sellem).' Hâzin, sözüne şöyle devam eder: 'Ben bu kapıyı senden evvel hiç kimseye açmamaya emrolundum.'"[79]

"Hâzin"in cemisi (çoğulu) "Hazene"dir. Kur'ân bu ifadeyi kullanarak Cennet bekçilerinden bahseder:

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتّٰى إِذَا جَاؤُهَا وَفُتِحَتْ

أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

"Rabbilerinin azabından korunanlar da bölük bölük Cennet'e sevk edilirler. Kapıları daha önce açılmış bulunan Cennet'e vardıklarında onun hazenesi (bekçileri) onlara; 'Selâm size, (ne) hoşsunuz, ebedî kalmak üzere buraya girin!' dediler."[80]

İttika edenler, takva dairesine giren mü'minler zümre zümre, grup grup Cennet'e sevk olunurlar. Cennet'e geldiklerinde kapıları ardına kadar açık bulurlar. Her grup, dünyada kazandığı kurbiyete göre kendilerine ait kapıdan rıdvan yurdu olan Cennet'e, Cenâb-ı Hakk'ın cemalini seyretmek üzere girerler.

Cennet nedir? Orada Cenâb-ı Hakk'ın cemal ve kemali nasıl seyredilir? Bütün bunlar bizim ölçü ve kıstaslarımızla ölçülüp tartılamayacak şeylerdir.

Cennet'e girerken mü'minler, meleklerden selâm alacaklar. Melekler *"Ne güzel yaşadınız, ne güzel şeyler yaptınız, yaptınız da Rabbinizi hoşnut ettiniz!"*[81] diyecekler.

Âyette geçen طِبْتُمْ kelimesi, aynı zamanda insana "kelime-i tayyibe"yi hatırlatır. Kur'ân "kelime-i tayyibe"yi, "şecere-i tayyibe"ye, yani güzel bir ağaca benzetir.[82] Kökü sabit, dalları ise semadadır. Bu ağaç her mevsim meyve verir. Mü'minin ameli de böyle nuranî ağaç gibidir. Mü'min böylece kısacık dünya hayatına amellerindeki bereket ve yümünle ebediyet mührü vurmuştur. Çünkü onun niyeti ebedî kulluktur. Şimdi de o, bu niyetinin mükâfatını ebedî Cennet kazanmakla elde etmiş olacaktır.

İnsan ki fânidir. İnsan ki, cismaniyet yönüyle herhangi bir varlıktan farksızdır. Hâlbuki o böyle geçici bir hayatı, ebedî yapmasını bilmiştir. Yani o, Hâlık'ın vücudunun gölgesinden ibaret olan ebediyet mefhumunu öğrenmiştir. İşte bu büyük mânâyı idrakin mükâfatı olarak, Cennet kapısında karşılanmakta ve Cennet bekçileri ona ve onun gibi olanlara; *"Selâm size! Siz ne güzel şeyler yaptınız; ebedî olarak şimdi girin Cennet'e!"*[83] demektedirler. O Cennet ki orası bütünüyle güzellerin ve güzelliklerin yurdudur. O Cennet ki, bütün güzeller ve güzellikler cemalinin birer cilvesi olan Ezelî ve Ebedî Güzel orada müşâhede edilecektir.

Bazı hadislerde, Cennet muhafızlarının başında bulunan meleğe "Hâzin"[84]

bazı hadislerde de “Rıdvan”[85] denilmektedir. Rıdvan, Cenâb-ı Hakk’ın insanlara verdiği nimetlerin ufuk noktasıdır.

Kur’ân-ı Kerim’de bu hakikate şöyle işaret edilir:

“Mü’min erkek ve kadınlara altlarından ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları Cennetler ve Adn Cennetlerinde güzel meskenler vaadedilmiştir. Allah’ın razı olması ise hepsinden büyüktür. İşte büyük başarı budur.”[86]

Cehennem’den kurtulur, Cennet’e girer, Cenâb-ı Hakk’ın cemalini seyreder, peygamberlerin gül yüzlerini görüp kendinizden geçer ve hilkatin gayesini, fıtratın neticesini bütün çıplaklığı ile idrak edersiniz. Ama bütün bunların sonunda, her an sizin için gadab-ı ilâhî söz konusu ise, Cennet’le birlikte kavuştuğunuz her nimet, acı bir azap hissi de uyarabilir. Dolayısıyla da siz, böyle bir atmosfer ve iklim içinde, Cennet’ten dahi istenen ölçüde zevk alamaz ve yine istenen ölçüde sevinemezsiniz. Zira her an nimetlerin nikmete (azap) dönüşmesi mümkündür. Bu imkân ve ihtimal ise başka değil ancak ızdırap ve acı yüklüdür. Acı ve ızdırabın zerresi dahi bulunan yere Cennet denemez. Öyle ise, kendi mânâsıyla Cennet, Cenâb-ı Hakk’ın gadab ihtimalinin dahi kalkmasıyla gerçekleşecektir.

Zaten, ilâhî gadabın devam ettiği bir yere Cennet demek de mümkün değildir. Zira gadab-ı ilâhî dünyada belâ ve musibet olarak tecellî ettiği gibi, ahirette de Cehennem olarak tecellî edecektir. Onun içindir ki, bir hadis-i şerifte, Cenâb-ı Hakk’ın Cennet ehline: *“Bundan böyle ebediyen gadaplanmayacağım!”*[87] diyeceği rivayet edilir ki, bu nokta çok mühimdir. Yani Cennet ehli için ilâhî gadab söz konusu değildir. Nasıl olur ki, Cenâb-ı Hakk’ın rıza ve hoşnutluğu kuşatmıştır Cennet’i. Ve Rabbin rızasını elde etmiştir Cennet ehli. Rıza ki, bütün nimetlerin en büyüğü, en değerlisi, en kıymetlisi.. ve Cennet nimetlerinin de sonu, nihayeti, neticesidir…

Cennet’e girecek insanlara yapılan hitapta da “rıza” mânâsına özellikle işaret edilmiştir. *Mutmainne* olmuş nefse, *“Dön Rabbine, O senden, sen de O’ndan razı olarak.”*[88] denilmektedir. Bundan da anlaşılıyor ki, Cennet, bütünüyle bir “rıza” otağıdır. Cenâb-ı Hak rızasıyla oraya tecellî etmekte, oraya girecekler de Rabbilerinden razı olarak oraya girmekte ve Cennet’e “rıza” mânâsına “Rıdvan” bekçilik etmekte.. ve âdeta Cennet gergefinde hep “rıza” mekiği işlenmekte. Dünyada iken Cenâb-ı Hakk’ın rızasını kazanmış olanlar, Cennet’te, Cennet bekçileri ve onlara nezaret eden “Rıdvan” tarafından

karşılanırlar. Bu karşılama, kişinin ameliyle doğru orantılı olarak ayrı bir ihtişam kazanır.

Şehit ise, melekler tarafından çepeçevre kuşatılır. Kur'ân, Uhud'da şehit düşenler ve bilhassa Mus'ab b. Umeyr hakkında nazil olan âyette şöyle buyurur: *"Melekler de her kapıdan (onların) yanlarına varırlar."*[89] Yani aziz şehit, güller, demetler arasında Cennet'e götürülüyor. Cennet'e ait bütün menfezlerden melekler başlarını uzatarak ona "Hoş geldin!" mânâsına سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ *"Sabretmenize karşılık size selâmlar, selâmetler!"*[90] diyorlar. Bazı melekler ise ona yaklaşma pâyesini elde ediyor, yanına kadar varıp ona tebrikte bulunuyorlar. Selâm verip ona ait makamla gözleri kamaşmış gibi *"Ne güzel yurt, ne güzel yuva!"*[91] sözleriyle durmadan hayret solukluyorlar.

8. MALİK

İnsanlarla alâkası olan mukarreb meleklerden bir diğeri de "Malik"tir. Malik, Cehennem'e nezaret eden melektir.

Müslim'in rivayet ettiği bir hadiste Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"Namaz kılmış oturuyordum. Birden bir ses duydum. Bana: 'Malik, (Cehennem'e nezaret eden melek) durmuş senden bir selâm bekliyor!' diyordu. Ben dönüp selâm vereyim, dedim. Fakat o beni bastırdı ve benden önce selâm verdi."*[92] buyurarak bize "Malik"le münasebeti hakkında malumat vermektedir.

Malik, Cehennem'e nezaret eden bütün meleklerin başıdır. Nasıl Cennet'e nezaret edenlerin başında "Rıdvan" bulunmakta, öyle de Cehennem'e nezaret eden meleklerin başında da "Malik" bulunmaktadır. Kur'ân-ı Kerim Cehennem'de vazifeli bu melekleri de bize şöyle tanıtmaktadır:

"İnkâr edenler bölük bölük Cehennem'e sürüldüler. Oraya geldikleri zaman Cehennem'in kapıları açıldı, Cehennem'in bekçileri onlara şöyle dedi: 'Kendi aranızdan, Rabbinizin âyetlerini size okuyan ve sizi bu günümüzde karşılaşacağınız şeyler hakkında uyaran elçiler gelmedi mi?' 'Evet, geldi.' dediler. Ama, kâfirlere azap sözü hak olmuştu. O hâlde, içinde ebedî kalmak üzere Cehennem'in kapılarından girin. Kibirlenenlerin yeri ne kötüymüş, denildi."[93]

Yine bu çizgide başka bir sûrede, Cehennem ehli ile melekler arasındaki konuşma şöyledir:

"Ateşte bulunanlar Cehennem bekçilerine: 'Rabbinize dua edin, bizden, bir gün olsun azabı hafifletsin!' diyecekler. (Bekçiler) 'Size peygamberleriniz açık açık deliller getirmediler mi?' derler. Onlar da: 'Getirdiler.' cevabını verirler. (Bekçiler ise) 'O hâlde kendiniz yalvarın.' derler. Hâlbuki kâfirlerin yalvarması boşunadır."[94]

Zuhruf sûresinde de Cehennem ehli, Malik'ten, Allah'ın kendilerini öldürmesini talep ederler:

"Şüphesiz suçlular Cehennem azabında devamlı kalacaklar, azapları hafifletilmeyecektir. Onlar azap içinde kurtuluştan ümit kesmişlerdir. Biz onlara zulmetmedik, fakat onlar kendileri zalim kimselerdir. 'Ey Malik! Rabbin bizim işimizi bitirsin!' diye seslenirler. Malik de: 'Siz böyle kalacaksınız!' der."[95]

Kâfirler... Kalblerini köreltenler... Selim fıtratlarını muhafaza edemeyenler... Gönüllerindeki sevgi ve irfan istidadını işletemeyenler... Dünyaya geldikleri zamanki safvetlerini korumayı beceremeyenler... Sağdan-soldan esen muhalif rüzgârlara kapılıp gidenler... Ruhlarının güç ve kuvvetini küfür ve tuğyan bataklığında eritenler...

İşte bunlar öbek öbek, bölük bölük Cehennem'e sevk edilecekler. Cehennem'de vazifeli olan melekler karşılayacak onları. Ve soracaklar: *"Size, kendi aranızdan, Rabbinizin âyetlerini okuyan uyarıcı elçiler, peygamberler gelmedi mi?"* Onlar *"Geldi."* diyecekler. Zaten başka türlü demeleri de mümkün değil. Bu müthiş itiraf, âyetlerde şöyle anlatılır:

"Her topluluk onun içine (Cehennem'e) atıldıkça onun bekçileri, onlara: 'Size bir uyarıcı gelmedi mi?' diye sorarlar. Onlar da: 'Evet, bize uyarıcı geldi ama biz yalanladık ve 'Allah hiçbir şey indirmedi, siz ancak büyük sapıklık içindesiniz.' dedik.' Ve derler ki: 'Eğer biz (onların dediklerini) dinleseydik, yahut düşünüp anlasaydık, şu çılgın ateşin halkı arasında bulunmazdık!.' Onlar, günahlarını itiraf ettiler. Zaten o çılgın ateş halkına (Allah'ın rahmetinden) uzak olup ezilmek yaraşır."[96]

Evet, herkese olduğu gibi onlara da Allah'ın elçileri, peygamberler geldi. Onları uyardı ve ikaz ettiler. Nitekim Kur'ân bu hususa da işaret eder: *"Her*

millet içinde mutlaka bir uyarıcı (peygamber) gelip geçmiştir."[97]

Büyük-küçük her millet ve topluluğun içinde mutlaka bir nebi, vahiy ve ilham yüklü bir peygamber zuhur etmiştir. Hangi memleketin taşını, toprağını dinleseniz mutlaka oradan bir nebi izine rastlar, bir resûl sadâsı işitirsiniz.

Fakat içi pas bağlamış kâfir, gelen her peygamberi yalanlayıp tekzip etmiştir. Allah tarafından kalblerine, kendi işledikleri sebebiyle mühür vurulan bu sefil güruhun artık iman etmesi mümkün değildir. Zira Kur'ân'ın ifadesiyle onların gönül dünyaları tamamen matlaşmış durumdadır. Onlar bu hâlleriyle ahirete gidip Cehennem kapısına dayandıklarında, artık hata, günah ve isyanlarını itiraftan başka ellerinden bir şey gelmeyecektir.

Cennet'teki meleklerin, insanın içine inşirah salmasına mukabil, Cehennem zebanileri, hadisin ifadesiyle "kötü bir manzara"[98] sergileyecekler ve durumlarıyla insanların içlerine korku ve dehşet salacaklardır.

Şu da kat'iyen unutulmamalıdır ki, ahirette melekleri kendisine enîs ve dost bulmak isteyen, mutlaka dünyada iken onlara enîs ve dost olmaya çalışmalıdır. Tanışma burada olursa dostluk orada devam eder. Fakat iman gibi bir irtibat bağıyla bugün onlarla münasebete geçemeyenler, ahirette onlardan kat'iyen alâka görmeyeceklerdir. Zaten buna hakları da yoktur.

Ahiret, dünya hayatının, başka bir âlemde, başka bir keyfiyette devamı olduğu gibi, meleklerle oradaki dostluk da dünyadaki dostluğun devamından başka bir şey değildir. Burada, namazda verdiği selâmlarla, sağ ve solundaki meleklerle selâmlaşıp duran insan, elbette ahirette onları, selâmlaşacağı dostlar olarak bulacaktır. Tabiî artık, selâm verme sırası onlardadır. "Selâmün aleyküm"ü evvelâ onlar söyleyeceklerdir ki, çeşitli âyetlerde, muhtelif vesilelerle bu nükteye de işaret edilmiştir.[99]

9. KÂTİP MELEKLER (KİRAMEN KÂTİBÎN)

İnfitar sûresinde "Kiramen Kâtibîn" adıyla sözü edilen melekler bunlardır: *"Şunu iyi bilin ki üzerinizde bekçiler, değerli yazıcılar (Kiramen Kâtibîn) vardır, onlar, yapmakta olduklarınızı bilirler."*[100]

Kâf sûresinde ise şu şekilde anlatılırlar: *"İki melek (insanın) sağında ve solunda oturarak yaptıklarını yazmaktadırlar. İnsan hiçbir söz söylemez ki, yanında gözetleyen yazmaya hazır bir melek bulunmasın."*[101]

Hadislerden de anlaşıldığı üzere, insanın sağında ve solunda bulunan meleklerden sağda bulunan, Cenâb-ı Hakk'ın rahmâniyet ve rahîmiyetinin temsilcisi melek, solda bulunan ve Cenâb-ı Hakk'ın izzet ve azametini korumakla vazifeli meleğe durmadan iltimasta bulunur. Kul günah işlediğinde, soldaki melek bunu derhal kaydetmek ister. Sağdaki melek vaziyete müdahale ederek ona, biraz daha beklemesini, belki tevbe edip pişman olacağını, belki bir hasene işleyip günahını örteceğini söyler. Nitekim böyle olabileceğini anlatan hadisler de vardır. Bir yerde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadır: *"Nerede olursan ol, Allah'tan kork! Kötülüğe daima iyilik ekle ki onu silsin. Ve insanlar arasında iyi ahlâkla yaşa."*[102]

Evet, günah kirinden temizlenmenin yolu iyilik suyu ile yıkanmaktır. "Seyyie" ancak "hasene" ile bertaraf edilir. Evet, o şerefli melekler, yapılan her şeyi yazıp çizip, tespit etmektedirler. Yazılmadık, tespit edilmedik hiçbir şey yoktur. Peki ama niçin yapılıyor bütün bunlar? Cenâb-ı Hak Allâmü'l-Guyûb olduğuna, bütün gaybı bildiğine göre insanların amelleri neden kaydediliyor?

Elbette ki, Cenâb-ı Hak her şeyi (buna bizim amellerimiz de dahil) biliyor. Ancak insanın leh veya aleyhinde şehadet etsin diye her insanın amelini ayrıca kaydettiriyor. Böylece her insan yaptıklarını ahirette hem şahit olarak hem de netice olarak hazır bulacaktır ki, bir âyette şöyle denilmektedir:

"O gün her nefis, yaptığı her hayrı hazır bulacaktır; işlediği her kötülüğü de; o kötülükle kendisi arasında (şimdi) uzak bir mesafe bulunmasını ister. Allah sizi kendisin(in emrine karşı gelmek)den sakındırıyor. Allah kullarına Raûf'tur, şefkatlidir."[103]

Bir diğer âyet de bu hususu şöyle teyit etmektedir:

"Her insanın amel kuşunu (defterini) boynuna yaftaladık. Kıyamet günü onun için, açılmış olarak bulacağı bir kitap çıkarırız. 'Kitabını oku, bugün nefsin sana hesapçı olarak yeter!' (deriz.)"[104]

Yani, oku kitabını ve hükmünü ver. Davranışlarında sen nasıl bir hayat nescettin? Nasıl bir hayat şeridi meydana getirdin? Verilen rolü nasıl oynadın? İşte al kitabını ve bütün bunları kendi kitabında gör!

Kitap nedir? Neşir keyfiyeti nasıldır? Ameller o kitaba nasıl yazılmıştır? Bu kitap nasıl okunacaktır? O kitabı yazan kalem nasıl bir kalemdir? Ve yazılar nasıl bir mürekkeple yazılmaktadır?

Bütün bunlar hiç önemli değildir. Önemli olan, vak'anın bizzat kendisidir. Ortaya bir kitap konacaktır. Bu kitapta, bizim bütün bir hayat serüvenimiz bulunacaktır. Duyulduğunda bizi memnun ve mesrur edecek haberlerle bizi mahcup edecek haberler, iç içe bize takdim edilen bu kitapta hepsi mevcuttur.

"İşledikleri her şey kitaplarda mevcuttur. Küçük büyük hepsi satır satır (o kitapta) yazılmıştır."[105] âyetleri de bu hakikati ihtar etmektedir.

Herkes işlediğini, zerre zerre ahirette görecektir. Kur'ân *"Artık kim zerre ağırlığınca hayır yapmışsa onu görür. Ve kim zerre ağırlığınca şer yapmışsa onu görür."*[106] demektedir.

Ve o gün bazıları defterini sağdan alıp sevinir; bazıları da soldan alır üzülür. Kur'ân ahirete ait bu tasa ve sevinç tablosunu bize şöyle anlatır:

"Kitabı sağından verilen: 'Alın, kitabımı okuyun!' der. 'Ben hesabımla karşılaşacağımı sezmiştim (bilmiştim) zaten.' Artık o memnun edici bir hayat içindedir. Yüksek bir bahçede. Ki devşirmesi kolay (meyvelere yakın). 'Geçmiş günlerde yaptığınız işlerden ötürü afiyetle yiyin, için!' Kitabı sol tarafından verilen ise der ki: 'Keşke bana kitabım verilmeseydi!'"[107]

Kim bilir bu zavallı orada kaç defa "Keşke anam beni doğurmasaydı!" diyecek ve yaptıklarına bin pişman olacaktır. Fakat oradaki pişmanlığın, feryat ve figanın, hatta yanıp-yakılmanın insana zerre kadar faydası yoktur. Zira ahiret, burada iken kazanılması gereken bir yerdir. Amel defteri kapandıktan sonra denilip yapılacakların faydalı olması söz konusu değildir.

Hâlbuki defterini sağdan alanların sevinç ve süruru sonsuzdur. Onların yüzleri bişaret ve gülücüklerin cümbüş yeri gibidir. Bir tarafta abûs çehreler, diğer tarafta gülücüklerinden güller açılan yüzler ve orada uçuşup duran defterler.. kimisi elindeki defteriyle iki büklüm, hacil ve kaçacak yer aramakta.. kimisi de yollara dökülmüş önüne gelene defterini okutmakta.. ve bu son manzara lâhut âleminin sakinleri tarafından da memnunlukla seyredilmekte.. melekleşmiş insanın sevincini seyretme onları da sevindirmekte.. Kur'ân bu tabloyu anlatırken de şöyle demekte:

"Hayır, ebrar (iyiler)in kitabı 'İlliyyûn' (yüceler)dedir. Biliyor musun 'İlliyyûn' nedir? (Yazılmış bir kitapları "Siccîn"de olmasına mukabil, ebrarın kitabı 'İlliyyûn' nedir?) *Yazılmış bir kitaptır. Onu ancak "mukarreb" (Allah'a yakın) olanlar görürler."*[108]

Facirlerin kitapları "Siccîn"de olmasına mukabil, ebrarın kitabı "İlliyyûn"dadır. Ama illiyyûn nedir? O nasıl bilinecektir? Orası öyle yüce bir yerdir ki, Yüceler Yücesi bildirmedikçe "İlliyyûn"u bilmek mümkün değildir.

*"Kitab-ı merkûm"*dur illuyyûn. Temiz duygularla yaşamış ulvî bir hayatın sinema şeridine takılıp ulvî ve yüce bir kısım nazarlara arz edildiği bir güzellikler armonisidir. Allah'a yakın olan "mukarreb"ler müşâhede edebilirler ancak bu şanlı kitapta olanları. Senin tesbihlerini, tekbirlerini, şükürlerini, hamdlerini, kulluğunu, iç derinliğini, başını secdeye koyup inleyişlerini Cenâb-ı Hak oraya aksettirecek ve mukarreb melekler bir film seyrediyor gibi seni seyredecekler. İşte bunun içindir tespitleri ve işlenenleri kaydetmeleri.

Yaptığınız her şey, yüceler yücesi âlemde bir kısım yüce nazarlara arz ediliyor. Öyle ise: Adım atarken dikkat gerek! El uzatırken ihtimam ister! Bakışınıza hedef seçerken titizlik lâzımdır! Kulağınıza girecek sese soluğa ne kadar dikkat edilse değer.! Dudaklarınızdan dökülecek her söze, bir çekirdek atıyor gibi sonsuza fırlattığınız her kelimeye ne ölçüde hassasiyet gösterilse azdır! Konuştuğunuz şeylerin nereye gittiğini hesap edip öyle konuşmak lâzımdır. Amellerinizin nerelerde ve kimler tarafından seyredileceğini düşünüp yaptıklarınızı, yapacaklarınızı ona göre ayarlayın! Seviyenize göre, kalbî meyillerinizden, hayallerinize ait gafletlerden dahi hesaba çekileceğiniz endişesini sinenizde daima bir kor gibi taşımalı ve latîfelerinize ona göre çekidüzen vermelisiniz!

Gizli açık her şeyi Cenâb-ı Hak bilmektedir. Fakat mizanda bize lehte veya aleyhte şehadet etsin diye amellerimizi, mükerrem meleklerine kaydettirmektedir. Beratımıza veya mahkûmiyetimize amellerimizin yazıldığı bu defterlerin şehadetiyle hüküm verilecektir.

Mü'min müjdeye gark olacaktır defteriyle.. herkes görecektir kelime-i tevhid nasıl ağır basarmış mizanda böylece. Ayrıca kâfirin bütün bir ömür boyu söyleyemediğini, münafığın bir türlü içine sindiremediği kelime-i tevhidin ağır basışını ispat içindir yazılan bu defterler bir de…

10. KORUYUCU MELEKLER (HAFAZA)

Meleklerin yüklendikleri bir başka misyon da insanları her türlü belâ ve musibete karşı korumaktır. Nitekim daha önce onların bu misyonlarına dikkat çekmiş ve kısaca temasta bulunmuştuk.

"Hiç kimse yoktur ki üzerinde bir koruyucu, bir denetleyici (melek) bulunmasın."[109] âyetinde ifade edildiği gibi herkes için bir koruyucu melek mukadderdir.

Taberânî'nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifte her insana 360 meleğin nezaret ettiği ve insanı koruma altına aldıkları kaydedilmektedir.[110] Âyette ise bu husus şöyle anlatılmaktadır:

"Her birini (her bir insanı) önünden ve arkasından izleyen melekler vardır. Onu Allah'ın emrinden (veya Allah'ın emriyle) korurlar."[111]

Hem Efendimiz'in hadisinden hem de bu âyet-i kerimeden anlaşılıyor ki, sinekler gibi insanın üzerine üşüşen belâ ve musibetler, insanı çepeçevre kuşatan melekler tarafından çok defa geri çevrilmekte ve insan böylece öldürücü bin bir hâdise altında ezilip gitmekten korunabilmektedir. Elbette ki bu muhafaza, meşîet-i ilâhiyenin o şekilde tecellî etmiş olmasına bağlıdır. Zaten her meselede ilâhî murad, ilâhî dileme ve meşîet esastır. *"Allah'ın olmasını dilediği şey olur; olmamasını dilediği şey de olmaz."*[112] hakikati da bize bunu anlatmaktadır. Binaenaleyh, belâ ve musibetler meleklerce uzaklaştırılır; fakat meşîet-i ilâhiye o şekilde tecellî etmişse...

Buna vesile olabilecek şeylere gelince, biz onları bilemiyor, sınırlandıramıyoruz. Bazen insanın hoş bir tavrı, rahmet-i ilâhiyenin harekete geçmesine vesile olur ve Cenâb-ı Hak onun hakkında onu memnun edecek bir hüküm verir. Bazen de tam tersine, insanın münasebetsiz bir davranışı, ilâhî gazabı galeyana getirir ve verilecek hüküm o şahsın aleyhinde olur. Verilen hüküm karşısında meleklerin yapabileceği hiçbir şey yoktur.

Ne var ki, onlar enîs ve celîslerimiz (her zaman beraber olduğumuz arkadaşlarımız) olarak bizim başımızın üzerinde pervaz eder dururlar ve gelmesi muhtemel belâları savmak için bize kanat gerer, kalkanlık yaparlar. Zira bu, onlara ait bir vazifedir. Bu meleklerin ruhanî haz ve lezzetleri, yaptıkları bu vazifenin içine dercedilmiştir. Yani melekler bizi koruma vazifesini, müthiş bir zevk, heyecan ve coşkunlukla yerine getirirler.

11. SEYYAR (GEZGİNCİ) MELEKLER

Diğer taraftan bir kısım melekler de vardır ki, sürekli insanların ibadet ve zikir meclislerini takip eder dururlar. Bu da onlara ait bir misyon ve bir vazifedir. İbn Mâce'nin rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Efendimiz (sallallâhu

aleyhi ve sellem) şöyle ferman eder: *"Cuma günleri bana çokça salavat getirin. Zira o, meleklerin hazır bulundukları bir gündür..."*[113]

Demek oluyor ki, bir de bizim salât ve selâmlarımızı seyretmek, onları Resûl-i Ekrem'in mübarek ruhuna ulaştırmak ve sonra onun bize gönderdiği mukabil selâmları kalbimize üflemek vazifesiyle vazifeli melekler var.

Allah, peygamberlerin cesetlerini toprakta çürütmez.[114] Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), ehl-i keşfin ifadesiyle kabrinde "hayy"dır ve şehitlerin hayatını yaşamaktadır. O, ümmetin pek çok durumundan her zaman haberdardır. Binlerce yerden kendisine giden salât ve selâmı duyar ve bizzat mukabelede bulunur.

Öyle ise, sen de *"es-Salâtu ve's-selâmu aleyke yâ Resûlallah!"* derken bunu, dizlerini O Sultan-ı Zîşân'ın dizlerine vermiş, doğrudan doğruya huzurunda, O'nu tebcil ve tazim ediyor gibi söyle. Unutma! Biraz daha kendinden geçersen, dizlerinin dizlerine değdiğini bile hissedebilirsin.. ve böyle cân u gönülden kurbiyet temin ettiğin zaman O'nun mübarek ruhunun hemen orada temessülüne de şahit olabilirsin…

Ve yine Allah Resûlü, müttefekun aleyh (Buhârî ve Müslim'in beraber rivayet ettikleri) bir hadis-i şerifte şöyle ferman eder:

"İmam, غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ *deyince siz 'Âmin' deyin. Zira her kimin 'Âmin' deyişi meleğin 'Âmin' deyişine denk gelirse (meleğin sesine karışır da Mele-i A'lâ'ya yükselirse) Allah onun geçmiş günahlarını mağfiret eder."*[115]

Bir başka hadiste şöyle ferman edilir:

"İmam, سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ *deyince siz de* اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ *deyin. Kimin sözü meleklerin sözüne denk gelirse onun geçmiş günahları affolur."*[116]

Görüldüğü üzere, insanların ibadetlerine iştirak eden bu melekler, daima onlarla beraber tahmidat ve tesbihatta bulunmakta ve onların bu iştirakleri bazı günahların affına vesile olmaktadır.

Meleklerin bu dostluğu kişinin ölümüne kadar devam eder. Zayıf bir rivayet bize bundan sonrası hakkında da şu malumatı verir: *Vefat eden insanın kabrinin başında iki melek durur. Bu melekler, sevabı kabir sahibinin hasenat defterine kaydedilmek üzere durmadan istiğfar ederler. Onların bu*

istiğfarı da kıyamete dek sürer.[117]

Meleklerden bir grup daha vardır ki, bunlar da nöbetleşerek mü'min kulların ibadet enginliklerini Cenâb-ı Hakk'a arz ederler. Hadiste anlatıldığı şekliyle:

"Cenâb-ı Hak, huzuruna gelen bu meleklere sorar:

- Nereden geliyorsunuz? Cevap verirler:

- Kullarının yanından.

- Kullarımı ne hâlde bıraktınız?

- Gittik namaz kılıyorlardı, döndük yine namaz kılıyorlardı."[118]

Şu melek mürüvvetine bakın, dostluklarının hakkını nasıl da en güzel şekilde eda ediyorlar! Onlar vazifeyi sabah vakti devralmışlardır. O esnada mü'minler sabah namazı kılmaktadırlar. İkindi vaktinde nöbet değişikliği yapılmıştır. O esnada da ikindi namazı eda edilmektedir.

Dudakları dua ile süslü, içleri Cenâb-ı Hakk'ı anmakla dolup taşan, hissiyatları alabildiğine gelişmiş mü'minler hakkında meleklerin verdikleri rapor işte böyle bir mahiyet arz etmektedir. Ve bu raporun takdimi her gün tekerrür edip durmaktadır.

Nerede Allah anılıyor, nerede konuşmalar O'ndan bahisler etrafında dönüp duruyor, nerede gönüller Allah aşkıyla yanıyor ve diller bu aşka tercüman olma peşinde, nerede tefekkürün merkezinde lâhûtî muhteva bulunuyor ve ilâhî tecellîlere ait tefekkür dalga dalga göğe yükseliyor, nerede "Allah Allah" zikirleriyle sema lerzeye geliyor, mutlaka orada bu melekler hazırdırlar ve melekleşmeye azmetmiş insanları temâşâ içindedirler. Sanki zikir meclisi, ana arının konduğu bir dal gibidir ve bu meleklerle, melekleşmiş insanlar da orada mârifet peteği örmektedirler. Zikir tamamlandıktan sonra da bu melekler, tekrar geldikleri yer olan Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna dönerler.

İsterseniz hâdisenin bundan sonrasını da başka bir hadis-i şeriften takip edelim. Melekler huzura varınca bütün gaybın anahtarı yanında olan Allâmü'l-Guyûb onlara sorar:

- Nereden geliyorsunuz? Melekler cevap verirler:

- Seni anan kullarının yanından yâ Rabbi!

- Peki onlar ne diyorlardı?

- Seni tesbih, tahmid ve temcid ediyorlardı. (Senin büyüklüğünü, azametini ve yüceliğini ilan ile meşgul oluyorlardı.)

- Onlar Beni gördüler mi?

- Hayır, Rabbimiz, görmediler.

- Ya görselerdi?.. (Yani Bana karşı aklın almadığı bir kulluk arz edeceklerdi!)

- Onlar ne istiyorlardı?

- Cennet'ini istiyorlardı Rabbimiz.

- Onlar Cennet'i gördüler mi?

- Hayır, görmediler.

- Ya görselerdi? (Evet görselerdi bir başka iştiyakla isteyeceklerdi!.)

- Neden istiaze ediyorlardı?

- Cehennem'inden, Allahım.

- Onlar Cehennem'i gördüler mi?

- Hayır, görmediler.

- Ya görselerdi? (Her hâlde görselerdi, mutlaka daha şiddetli onları Cehennem'den korumamı isteyeceklerdi.)

Bunun üzerine Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

- Meleklerim, siz şahit olun, Ben o kullarımı affettim.

Melek döner ve şöyle der:

- Yâ Rabbi, onların içinde birisi vardı ki, esas gayesi Seni anmak değildi. O oraya dünyevî bir gaye için gelmişti.

Ve lütfu engin Rab şöyle ferman eder:

- Onlar öyle bir toplumdur ki, onların arasında bulunan (niyeti çok hâlis olmasa da) onlara verilenden mahrum edilemez."[119]

(Biz de zaten Cenâb-ı Hakk'ın bu vaadine itimat edip ona bel bağlamış bulunuyoruz. Öyle inanıyoruz ki, cemaat hâlinde açılan eller istek ve talepleri itibarıyla mahrum bırakılmayacaktır. Ellerimizi bu niyetle açıyor, dualarımızı bu niyetle cemaatin duasına katmaya çalışıyor ve çalı, diken yetiştirmeye mahsus bir zeminde gül yetiştirmeye gayret ediyoruz. Böyle bir zeminde çamura batmadan, kirlenmeden bir hayat yaşamak nerede ise imkânsız...

Günahlarımız çok; fakat O'nun rahmeti günahlarımızdan daha geniş. Bunu bilerek O'nun kapısına geliyor, O'ndan af dileniyor, bizim dualarımızı da, kabul gören dualar arasına katmasını niyaz ediyoruz.)

Bir hadislerinde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmaktadırlar:

“Yeryüzünde seyyar (gezginci) melekler vardır. Bunlar zikir meclislerini dolaşırlar. Böyle bir meclis bulduklarında orayı kuşatır ve doldururlar. Sonra da ellerini açar şöyle derler: ‘Yâ Rabbi, şu anda Senin kullarından bazılarının yanındayız. Onlar, Senin kitabını okumakta, Senin peygamberine salavat getirmekte ve Senin yüceliğini müzakere edip durmaktadır.’ Bunun üzerine Cenâb-ı Hak ferman eder: ‘Onları rahmetimle çepeçevre kuşatın, onların arasında bulunan asla tali’siz olmaz.’”[120]

Zikir meclisleri, melekleri yeryüzüne çeken cazibe... Allah’ın anlatıldığı, tecellîleri içinde O’nun azametinin söz konusu edildiği, Habib’inin hak peygamber olduğuna dair delillerin tekrar edilip durduğu ve sonunda, salât u selâmların sohbetlere hitam-ı misk yapıldığı, buhur buhur mâneviyat kokan ve öbek öbek lâhut taşıyan kutlu yerler ışık evler…

Abdullah b. Revâha, dili kadar kılıcı, kılıcı kadar da dili keskin şanlı bir sahabiydi. O bazen yakın arkadaşlarından birine *“Gel seninle bir saat iman edelim!”* derdi. Onu tanıyanlar niyetini ve ondaki iç derinliğini bildiklerinden bir şey demez ve itiraz da etmezlerdi. Fakat bir gün niyetini kavrayamayan bir sahabi gitti onun bu sözünü İki Cihan Serveri’ne iletti. Bu sahabi *“Biz zaten iman etmedik mi? Gel seninle bir saat iman edelim!”* ne demek diyor ve bunu şikâyet konusu yapıyordu. Ancak Allah Resûlü, İbn Revâha’yı herkesten iyi tanıyordu. O, boş söz sarfedecek bir insan değildi. Onda ayrı bir enginlik, ayrı bir derinlik vardı. İki Cihan Serveri şöyle buyurdu:

“Allah, İbn Revâha’ya merhamet etsin! O, (meleklerin iftiharla bahsedecekleri) meclislerden lezzet alır, öyle meclisleri sever.”[121]

İşte Abdullah b. Revâha, her biri gökteki yıldızları andıran dostlarını imana davet ederken, aslında onlara şöyle bir teklifte bulunuyordu:

Gelin bir meclis kuralım. Oraya gökten bölük bölük melek insin ve meclisimize alkış tutsunlar. Mukarrebûn, Kerûbiyyûn melekleri, Mele-i A’lâ ve Nediy-yi A’lâ sakinleri nazarlarını bize çevirsinler ve bakışlarını bizden ayırmasınlar, lâhut âleminden gelen ilhamlarla gönüllerimiz coştukça coşsun, imanımız artsın ve bizler kevn ü mekâna sığmaz hâle gelelim. Zira ki, Cenâb-ı Hakk’a ait mânâ ve hakikatlerin müzakere edildiği meclislere melâike-i kiram enîstir. Kalbin dudakları öteler ötesine müteveccih olduğu müddetçe, bu kutlu

dostlar o dudaklardan dökülenleri dinlemeye teşnedir. Bizim iç dünyamız, o uhrevî âlemlere dönük olduğu müddetçe o âlemlerin sakinlerinin yüzleri de bize dönük olacaktır. Yağmur taneleri gibi onlar da bizim çevremize yağıp duracaktır.

Bu gezginci melekler ehl-i ilimle de bir münasebet içindedirler. İlim yoluna girenlerin Cenâb-ı Hak katında ayrı bir değeri, ayrı bir kıymeti vardır. Elbette ki bu ilim Allah yolunda ve O'nun hesabına olmalıdır. Bu tür ilim ve ilim adamları sayısız hadis-i şeriflerde ve birçok âyet-i kerimelerde tebcil ve tebrik edilmiştir.

Meselâ Ebû Hüreyre'nin (radıyallâhu anh) rivayet ettiği bir hadiste şöyle deniliyor:

"Kim ilim tahsili adına bir yola girerse, Allah onun için Cennet'e giden yolları kolaylaştırır."[122]

İlimden maksat Allah'ı bilmektir. O'nun mârifetine yardımcı olmayan ilme gelince, o, faydasız bir malumat yığınından başka bir şey değildir.

İnsan, "mârifet-i Sâni" dediğimiz şu kâinatın muhteşem Sanatkârını bilme adına kanaatini kuvvetlendirmek, irfanına yeni yeni tefekkür hüzmeleri katmak ve bir arı gibi her gün bir mârifet peteğine ayrı bir şuur usâresiyle dönmek için bir yola girebildiği takdirde Allah (celle celâluhu) Cennet'e giden yolu ona kolaylaştıracaktır.

Namaz artık onun için bir dinlenme, bir tenezzüh; hatta bundan da öte namaz onun şiddetli bir arzusu hâline gelecektir. İslâm'ı bir bütün olarak yaşadığı vakit kalbi mutluluktan güvercinler gibi kanat çırpacak ve İslâmî emirlerden birini ihmale uğratsa, gırtlağı derin bir pençe tarafından sıkılıyorcasına ızdırap duyacaktır.

Bu mârifet erlerinin bir araya gelişleri de ayrı bir cazibe atmosferi meydana getirir. Nitekim hadis-i şerifte şöyle denilmektedir:

وَمَا اجْتَمَعَ قَوْمٌ فِي بَيْتٍ مِنْ بُيُوتِ اللّٰهِ يَتْلُونَ كِتَابَ اللّٰهِ وَيَتَدَارَسُونَهُ بَيْنَهُمْ إِلَّا نَزَلَتْ عَلَيْهِمُ السَّكِينَةُ وَغَشِيَتْهُمُ الرَّحْمَةُ وَحَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ وَذَكَرَهُمُ اللّٰهُ فِيمَنْ عِنْدَهُ

"Bir topluluk Allah evlerinden bir evde (ki biz onlara ışık evler diyoruz) oturur ve orada mârifet-i ilâhiye adına dersler yaparsa, kesinlikle orayı melekler kuşatır, üzerlerine sekîne iner ve Cenâb-ı Hak orada bulunanları

kendi yanında bulunanlara anlatır ha anlatır."[123]

Hadiste anlatılan evler hiç şüphe yok ki, mescitlerden ayrı olarak mütalâa edilmelidir. Zira biraz sonra da işaret edileceği üzere bu evler doğrudan doğruya بَيْتٌ ifadesiyle anlatılıyor ve cem'i (çoğulu) بُيُوتٌ deniliyor. بَيْتٌ bilindiği üzere "Ev" demektir. بُيُوتٌ ise evler, demek olur. Kur'ân'da ve hadislerde mescit için de bu kelime kullanılır ancak Kâbe mânâsı kastedildiğinde kelimenin başına lâm-ı ta'rif getirilir ve اَلْبَيْتُ denilir. Durum böyle olunca Kur'ân-ı Kerim'de ve hadis-i şerifte vasıflarıyla anlatılan bu evler, mescitler değil, belki belli bir devrede mecsit misyonunu da yüklenen evlerdir.

Hadisin kelimelerine kısa bir göz gezdirecek olursak, zannediyorum hadisten kastedilen mânâlar daha iyi anlaşılacaktır:

قَوْمٌ cemaat ve toplum demektir. O evdeki insanlar Kur'ân ve Sünnette işaret buyrulan cemaatleşme şuuruna sahiptirler: Amel ve fiillerinde kolektiflik hâkimdir. Zaten bir araya gelişleri de böyle bir gaye ve ideale matuftur.

اِجْتَمَعَ Bu şuurlu bir araya gelişi anlatmaktadır.

بَيْتٌ Yukarıda da ifade edildiği üzere evdir. Allah davasına hasredilmiş bu evlere hadiste بُيُوتُ اللّٰهِ denilmiştir.

O evlerde kitaplar alınıp okunmakta ve o kitaplardaki hakikatlerin incelikleri, bilenlerce bilmeyenlere anlatılmaktadır. Bilmeyenler de öğrenmeye arzu ve isteklidirler. Her meseleyi sorar ve her meseleyi öğrenmeye çalışırlar.

Onlar bu denli ulvî bir gaye için bir araya gelince, melekler de bu meclise karışır, çepeçevre orayı sarar.. ve tedris devam ettiği müddetçe de orayı terk etmezler. Zira ki, böyle bir mecliste bulunmama bir haybettir, bir hüsrandır. Melekler ise bu türlü akıbetten korunmuş varlıklardır. Onlar daima yümün ve bereket soluklar, yümün ve bereket ikliminin içinde bulunurlar.

Bir de onların üzerine "sekîne" iner. Devrin ve dehrin hâdiseleri onları yıldıramaz, ürkütemez, korkutamaz. Durmadan düşer kalkarlar ama, yine de yürürler. Bütün çarklar aleyhlerinde dönse de asla ümitsizliğe düşmez, bir gün o çarkların çark edeceğini bilir ve kendi lehlerine dönecek devran çarkını sabırla beklerler.

Hem onlar öyle korkusuz birer yiğittirler ki, cellatlar gelip kapılarına dayansa, yine paniğe kapılmaz, derslerine devam eder ve faydası olacağına

kanaat getirirlerse, cellatlarını da aynı derslerin nur havzından istifade ettirmeye çalışırlar. Çünkü onlar itminan dolu bir hayat yaşamaktadırlar. Ve onlar bu evlerdeki tedrisi, hayatlarının gayesi hâline getirmişlerdir. Tarassutlar, sürgünler, hapisler, istintaklar onları bu davadan vazgeçiremez. Onların o yüce otağlarında panik iflas etmiştir. Zira onlar "sekîne"den birer âbide hâline gelmişlerdir.

"Ve Allah onları kendi yanında olanlar arasında anlatır ha anlatır."

Cenâb-ı Hakk'ın huzurunda nazarları kevn ü fesada müteveccih olan melekler vardır. Bazen bu melekler yüzlerini imkân âlemine döndürür ve insanları temâşâ ederler. İşte bu meleklere Cenâb-ı Hak, kendi davası uğruna bir araya gelen kullarını anlatır, der ki: *"Sizin, hâllerine tam muttali olamadığınız Benim bazı kullarım var. Onlar şu anda Benim kitabımın içinde mevcut hakikatleri öğrenmek ile meşguldürler."*

Ve daha nice vasıflarıyla Cenâb-ı Hak yerdeki kullarını gök ehli yanında dile getirir, anlatır... Bu da yine insanlarla melekler arasında ayrı bir irtibat ve münasebet bağıdır.

Işık evler, çevrelerindeki bina yığınları itibarıyla, tıpkı hâle içinde yıldızlar topluluğuna nur âyetini tefsir eden bir mehtap veya ebedî nur, ebedî huzur arayanları firdevslere ulaştırma yolunda kurulmuş birer han gibidirler.. dikkatle bakanlar için her zaman, bu ışık yalılarının iç yapıları ve derinliklerinde *"Allah onların (diğer binalardan daha ziyade) yükseltilmelerine ve (her şeyden yüksek, yüce) isminin oralarda anılmasına (dört bir yanda gürleyen yasak velvelelerine rağmen) izin verdi.. içlerinde sabah-akşam O'nu tesbihlerle yâd eden öyle yiğitler var ki ne ticaret (ve ticaretteki kazanç cazibesi) ne de alım-satım, Allah'ı zikirden, namazlarını dosdoğru yerine getirmekten ve zekâtlarını bihakkın eda etmekten onları alıkoymaz; (zira) onlar kalblerin (mehâfetle), gözlerin (hayret ve dehşetle) döneceği günden korkar (ve tir tir titrerler)."*[124] hakikatinin nümâyân olduğu hissedilir.

Bu evlerde, imanı, ibadeti, duayı, zikri, fikri, uhuvveti, vefayı ötelere ait derinlikleri ile duyup yaşama bahtiyarlığına erenler, âdeta her an yeniden doğar, baharlar gibi duygularıyla yeşerir, derken çeşit çeşit vâridâtla dolgunlaşan o kendilerine has hava, bütün gönüllerini bir saadet vaadiyle kaplar ve çok defa onların, hayra açık sinelerinde Cennet yaylalarının ferahlatıcı esintileri duyulur.

Evet, bugün büyüğüyle-küçüğüyle ışık evler, yıllar ve yıllar imana, imandaki huzur ve itminana susamış gönüllere, rahmet yüklü bulutlar gibi, gönderdiği bol bol "âb-ı hayat" ve insanımızın gönül tepelerine saldığı mârifet, muhabbet, ruhanî zevk şualarıyla diriliş üfleyen bir İsrafil sûru ve vicdanlarını şahlandıran Cebrail solukları olmuştur.

Evet, onlara uğrayanlarda pek çok menfî hisler silinmiş, inat ve karşı koyma düşünceleri kırılmış, müdavimleri de kendilerini, Cennet koridorlarında temâşâdan temâşâya koşan seyyahlar gibi görmeye, hissetmeye başlamışlardır. Başkalarının eğlenceye, zevke, sefaya giderken duydukları keyfi, neşeyi, sevinci, tiryakiliği, kudsîler, hem de kat katıyla ışık evlere uzanan yollarda duymuş ve yaşamışlardır. Onlar, bu ışıktan yollarda ve yolların gerçek değerinin teminatı olan bu kutlu yuvalarda düşünülen, söylenen, okunan şeyleri, ötelerden gelmiş ilham esintileri gibi karşılamış, gökleri aşıp gelen soluklar gibi dinlemişlerdir...

Ve yine onlar bu evlerde bugün hâlâ çoklarının akıl erdiremedikleri, bilemedikleri sırlarla tanışır, sema kapılarının aralandığını hisseder gibi olur, kapı aralarından sızıp geldiğine inandıkları vâridâtla bütün bütün uhrevîleşir, kendilerinden geçer ve yerlere serilirler.

Evet, kalblerinin balansını imana, Kur'ân'a, iman ve Kur'ân'ın gönüllere boşalttığı irfana göre ayarlayamamış tali'sizler, ne bu ufku kavrayabilir, ne de gözlerin görmediği, kulakların işitmediği ve beşer tasavvurlarını aşan bu derûnî hazları idrak edebilirler.

C. MELEKLERLE BÜTÜNLEŞMEK İÇİN

1. MELEKLERE MİHMANDAR OLMAK

Melek kendine ait misyonu eda ederken, insan da melekleşme gayretine hız vermeli ki aralarında bir bütünleşme meydana gelsin. Evvelâ insan, meleğin inebileceği zemini hazırlamalı, sonra da o zemini koruyup muhafaza etmeli ki, melekût âleminden içinde bulunduğumuz âleme doğru bir kayma, bir meyil, bir arzu ve iştiyak hâsıl olsun. Bu sebepledir ki, meleklere ait misyonun eda edilebilmesi, bir yönüyle insanın bizzat kendisiyle de alâkalı bulunmaktadır.

İnsan kendine düşeni yerine getirdiği sürece melek de kendisiyle alâkalı vazifesini bihakkın eda edecektir. Ancak insan herhangi bir hata ile onların geleceği yolu tıkar, onların gireceği menfeze set çekerse, geliş ve gidişleri belli

daire ve prensiplere bağlı o melekût âleminin kutlu sakinleri, artık gelmez olur ve ayaklarını keserler.

Neticenin böyle bir hüsranla noktalanmaması için, bulunduğumuz zaman ve zeminin yümün, bereket ve sağanak sağanak yağacak rahmetten mahrum kalmaması, beşerin kendine düşen vazifeyi yerine getirmesiyle çok ciddî şekilde ve yakından alâkalıdır. Onun için biz de sözün burasında, yer yer onun vazifelerine dikkat çekerek mevzuu hem meleklere hem de bize ait yönleriyle terkipleyip takdime çalışacağız.

İnsan şu meşhergâh-ı âlem ve enâmda (varlığın sergilendiği âlem), Cenâb-ı Hakk'ın sanatlarını müşâhede ederken, kalb gözü açık olarak yaşamalı, bir arı gibi dolaşmalı, konduğu her çiçekten bir hüzme almalı ve onunla bir mârifet peteği örmeye çalışmalıdır. O ancak böyle yaptığı takdirde ahiret saadetinin temelini daha dünyada iken atmış olacaktır. İşte bunun içindir ki Abdullah b. Revâha, yakın dostlarının elinden tutup: *"Gel biraz iman edelim!"*[125] diyordu.

Sen de, kalbin Allah'tan uzaklaştığı, kuruduğu, donduğu ve yozlaştığı dakikaları hatırladıkça, kalbi hüşyâr bir mü'minin elinden tut, "Gel kardeşim, gel camiye gidelim de, biraz iman edelim!" Yani, Rabbimizi hoşnut edelim. Mürde gönlümüze hayat üfleyelim. Sönmüş, pörsümüş hissiyatımızı, duygularımızı yeniden canlandıralım. Ta o, ilham-ı ilâhiye olarak gelen esintilere, mârifet ve muhabbet-i ilâhiye deryasından gelen dalgalara mâkes ve sahil olabilsin.

Sen hazır olacaksın ki, gelen gelsin ve orada hüsnü kabul görsün. Senin daima, Hak'tan gelen tecellîleri misafir edecek, onlara mihmandar olabilecek bir gönlün yoksa, gaflet anında ve kalbinin Hak'tan uzak kaldığı hengâmda, rahmet-i ilâhiye gelir de geriye döner. Sen, Allah'a imanının tam olduğunu sanırsın ama, heyhât! Haybet ve hüsran içinde gönlün ölüdür de haberin yok. Evet, müteyakkız olacaksın. Hem de hudutta nöbet bekleyen bir insan gibi, bir lahza gözünü kırpmadan hep zuhur bekleyecek ve tecellî avlayacaksın...

Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), müteyakkız gönüllerin, uyanık duyguların, duyan, bilen, hisseden, her şeyden mânâ çıkaran kafaların temsilcisi olarak hayatını uyanıklık içinde geçirmişti. Gündüzleri O, zaten hep hüşyârdı. Gece basıp da *"Uykunuzu dinlenme yaptık."*[126] âyeti gereğince uyku onu sardığı zaman, derin derin düşünmeyi temsilen elini başının altına koyar ve "Rabbim, ötesini Sana havale ediyorum, şu kalbimin tek lahza Senden gafletine

tahammülü yoktur ama, geldi bastırdı şu uyku!" düşünce ve mülâhazasıyla, bilinen bazı duaları okur ve yatağına öyle girerdi.

Sen de hayatını İki Cihan Serveri'nin hayat-ı seniyyelerine göre tanzim ederek, her anında Cenâb-ı Hakk'a teslim ile ömrünün dakikalarına yümün ve bereket akmasını temin edebilirsin. Onun için de bir lahza gözünü kapamamalısın ki, Mele-i A'lâ'dan gelenler uyanık ve kapısı açık bir mihmandar bulabilsinler.

Dikkat et! Senin kalbine her an misafir olmaya gelen Allah'ın rahmeti, bu kalbin hazır olup olmadığına bakan da yine bizzat Cenâb-ı Hakk'ın kendisidir. Gafil bir kalbe O misafir olmaz. Sen hüşyâr olursan, Mele-i A'lâ senin gönlünün etrafını metaf yapar da Kâbe'nin etrafında dönüyor gibi senin etrafında döner. Bu hakikate işaret eden bir hadis-i şerifte Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur:

"Bir insan ıssız bir yerde (su bulursa) abdest alıp, (bulamazsa) teyemmüm edip namaza durursa, onun namaz kıldığı meydanı dolduracak sayıda melek iner ve o insanın arkasında namaz kılar."[127]

Demek ki yerine göre sen, meleklerin önüne geçebiliyorsun; geçebiliyorsun da onlar senin arkanda namaz kılmayı şeref sayıyorlar. Acaba cismaniyet ve beşeriyete ait onca hususiyeti sırtında taşıyan, yani şehvet, kin, nefret ve daha bir sürü şeytana ait duygularla -tabiî belli hikmetler için- meşbu ve dopdolu bulunan beşer bütün bunları nasıl aşıyor, aşıyor da muallâ insanî mevkie ve yüce bir ufka ulaşıyor?

İşte melek buna hayret ediyor ve gelip namaz kılan insanın ardında el pençe divan durarak ve âdeta, "Sen imamsın, ben de cemaatim." diyor; bunu itirafı da kendisi için bir şeref biliyor.

Nasıl bir sahrada namaz kılanın arkasında kalabalık bir melek topluluğu namaza duruyor ve onun namazında hazır bulunuyor; öyle de her fert, nerede namaz kılarsa kılsın, namazında mutlaka melekler hazır bulunuyor ve onun bazı ifadelerine iştirak ediyorlar. Meselâ, tahiyyatta, *"Selâm, bizim ve Allah'ın salih kullarının üzerine olsun!"* ifadesini, namaz kılanın sağına-soluna selâm verirken, sağ ve soldaki mevcut melekleri niyet edebildiği takdirde onun selâmını alarak mukabelede bulunurlar. Ancak burada da görüldüğü gibi birinci vazife, yani melekleri o zemine çekme misyonu insana düşmektedir. Önce insan namaz kılacak, selâmında melekleri niyet edecek ki, melekler onun yanında

hazır bulunsun ve onun bazı ifadelerine iştirakla yapılan bu güzel işi alkışlasınlar...

2. MELEKLERİN PERVANE OLDUĞU RUHLAR

Kişinin amelinin keyfiyet ve durumuna göre meleklerin tahşidatı artar. Bu hususa işaret eden pek çok hadis-i şerif vardır. Bu hadislerde, tergîb ve teşvik esasına dayanılarak özetle şöyle denilmektedir:

"Namazda ilk safta duranların, saflarını sık ve düzgün tutanların ve namazdan sonra tesbihatlarını hudû ve huşû içinde Allah'a takdim edenlerin, seherlerde kalkıp Allah karşısında el pençe divan duranların etrafında melekler pervaz ederler."

Seherler ki, o vakitlerde Cenâb-ı Hak, rahmetiyle dünya semasına nüzul buyurur. *"Yok mu tevbe eden, tevbesini kabul edeyim? Yok mu dua eden, duasına icabette bulunayım?"*[128] diyerek rahmetinin enginliğini vicdanlara duyurur. O dakikalardadır ki her yanda bir bâd-ı tecellî eser. Bu tecellînin uğradığı her yer anber kokar, gül kokar ve her gönül huzur ve saadet yudumlar dolaşır. Evet, sineler bir başka coşkuyla dolar taşar seherlerde. Öyle ise:

Ey dîde nedir uyku, gel uyan gecelerde,
Kevkeplerin et seyrini seyran gecelerde.
Bak hey'et-i âlemde, bu hikmetleri seyret,
Bul Sâni'ini, ol âna mihman gecelerde.

Çün gündüz olursun nice ağyâr ile gafil,
Ko gafleti dildârdan utan gecelerde.
Gafletle uyumak ne reva abd-i hakîre,
Şefkatle nida eyleye Rahmân gecelerde.

Cümle geceyi uyuma, Kayyûm'u seversen,
Ta hayy olasın Hayy ile ey cân gecelerde.
Âşıklar uyumaz gece, hem sen uyuma kim,
Gönlün gözüne görüne, Cânân gecelerde.

Dil, beyt-i Hudâ'dır, onu pâk eyle sivâdan,
Kasrına nüzul eyler ol Sultan gecelerde.
Az ye, az uyu, hayrete var, fâni ol andan,
Bul cân-ı bekâ, ol âna mihman gecelerde.

Allah için ol halka mukarin gece gündüz,

Ey Hakkı, nihân aşk oduna yan gecelerde.

diyen *İbrahim Hakkı*'ya kulak verelim.

Âlem gaflet içinde ve döşek üzerinde geceyi ve ömrünü tüketirken, sen değişik ağırlıkların altından sıyrılarak her şeyin üstesinden gelmeye çalış ve her zaman Rabbinin karşısında el pençe divan dur. Kur'ân: *"Yanlarını yataklardan uzaklaştırır, korkarak ve umarak Rabbilerine dua ederler."* [129] diyor ve teheccüt namazı kılanları tebrik ve tebcil ediyor. Sen de bu tebrik ve tebcile mazhar olmaya çalış!

Kat'iyen bil ki, berzah azabından kurtulmanın bir tek yolu vardır; o da geceyi ihya etmektir. Şayet kabirden ötesi hayatına nur saçmak, ayağın herhangi bir yere takılmadan, kösteklenmeden dümdüz sırat-ı müstakîm erbabı olarak burada ve ötede yürümek istiyorsan, gecenin kara zülüfleri üzerine nurlar saçarak hiç olmazsa iki rekât namaz kılmalısın. Evet, dört kıl, altı kıl, sekiz kıl; hiç olmazsa ahd ü peymâna sadakatin ifadesi olarak iki rekât namaz kıl ki, berzah hayatın aydınlansın!.

Abdullah b. Ömer (radıyallâhu anh) anlatıyor: "Herkes gelir Allah Resûlü'ne rüyasını anlatır, O (sallallâhu aleyhi ve sellem) da tabir buyururdu. Ben de hep, 'Keşke bir rüya da ben görsem de gelip Allah Resûlü'ne anlatsam.' diye içimden geçirirdim. Bir gün bir rüya gördüm. Tanımadığım bazı kişiler beni ellerimden tutup zorla bir istikamete doğru sürüklüyorlardı. Beni bu hâlde sürükleye sürükleye derince bir çukurun yanına kadar getirdiler. Çukur alev alev kaynıyordu. Bana buranın Cehennem olduğunu söylediler. Onlar beni orada tutuyorlardı. Ben de kan revan içinde tir tir titriyordum ki, 'Buraya atılmayacaksın. Senin için tasa ve endişe yoktur!' dendi."

(Evet, bu rüyayı gören Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'tı. Bu, her yönüyle babasıyla atbaşı giden nadide bir insandı.. düşünün ki, babasından sonra onu, -hem de o günün insanları- başlarında halife görmek istiyorlardı. Eğer Hz. Ömer, bizzat buna mâni olup "Bir evden bir kurban yeter!" demeseydi, belki de ümmet onu halife seçecekti. O, hem bir ilim okyanusu hem de takva ve zühdün zirvesinde bir insandı... İşte bu rüyayı o görüyordu.)

Sonra sözlerine şöyle devam etti: "Ben gördüğüm bu rüyayı ablam Hafsa'ya anlattım. O da Efendimiz'e intikal ettirmiş. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) rüyayı dinledikten sonra şöyle buyurmuşlar: *"İbn Ömer ne güzel insandır! Keşke bir de teheccüt kılsaydı!"*[130]

Zira Cehennem şeklinde onun nazarına arz edilen, berzah azabına ait bir tablodur. O tablo ile gösterilen belâya maruz kalmamanın tek yolu ise, gecenin teheccütle aydınlatılmasıdır. İbn Ömer diyor ki: *"Ben, Allah Resûlü'nden bunu duyduktan sonra artık bir defa bile teheccüdü terk etmedim."*

Aynı hassasiyet ifadesini Hz. Ali'den de duyuyoruz. Şöyle buyuruyor: *"Ben Resûl-i Ekrem'den önemli bir dua ile alâkalı fermanı duyduktan sonra, onu okumayı hiç mi hiç bırakmadım."* Bunu duyan yardımcısı soruyor: *"Sıffin gecesinde de mi?"* Hz. Ali cevap veriyor: *"Evet, o gece de terketmedim."*[131]

Mevlâna İkbal şöyle diyor: *"Allah'a hamd ederim ki senelerce İngiltere'nin o loş, karanlık, isli ve pis havası altında kalmama rağmen bir tek gece bile teheccüdümü terk etmedim."*

Teheccüt vakti, meleklerin nüzul ettiği an olması itibarıyla çok önemlidir. Teheccüt kılan insanın arkasında melekler saf saf olur durur ve onun rikkat kazanmış his dünyasına ilham esintileri üflerler. Bu da yine meleklere ait vazifelerden biridir. Onların bu vazifeyi yerine getirebilmesi için de insanın o vakti kulluk ve dua ile değerlendirmesi gerektir.

İnsan, her anını nurlu yaşamaya alışmalıdır. Zira İmam Rabbânî Hazretleri'nin de dediği gibi: *"Bir ân-ı seyyâle vücud-u enver, binlerce sene vücud-u ebtere müreccahtır."*

Nurlu anlar, insanların meleklerle, ruhanîlerle sarmaş-dolaş olduğu anlar ve zamanlardır. Böyle anlarda, insanın sağına-soluna bölük bölük melek ve ruhanî iner ve onu çepeçevre kuşatırlar. Hatta o insan, basacak yer bulamaz: Adımını nereye ve hangi noktaya atsa mutlaka bir melek kanadı ona eşlik eder. Nifaklarından endişe duyup da ağlaya ağlaya Allah Resûlü'nün yanına gelen iki şanlı sahabi Hz. Ebû Bekir ve Hz. Hanzala'ya İki Cihan Serveri'nin söyledikleri, bu hakikate parmak basması bakımından oldukça önemlidir. Vak'a şöyle cereyan eder:

Hz. Ebû Bekir, Hz. Hanzala'nın hıçkıra hıçkıra ağladığını görür. Ona niçin ağladığını sorar. Aldığı cevap onu da ağlatır. Zira Hz. Hanzala özet olarak şöyle demektedir:

"Yâ Ebâ Bekir, Hanzala münafık oldu! Zira ben, Resûl-i Ekrem'in yanında bulunduğum andaki hâli, evime döndüğümde bulamıyorum. Allah Resûlü'nün huzurunda bütünüyle iman kesiliyor, ayrılınca ise o hâli kaybediyorum. Bana, bu bir nifak alâmeti gibi geliyor. Ve onun için de ağlıyorum."

Hz. Ebû Bekir bunları duyunca o da ağlamaya başlar. *"Vallahi, der, aynı hâl bende de var!"*

Beraberce Allah Resûlü'ne giderler. Her ikisi de ağlamaktadır. Efendimiz onlara niçin ağladıklarını sorar. Onlar da durumu, olduğu gibi Allah Resûlü'ne aktarırlar. Bunun üzerine Efendimiz, mealen onlara şu cevabî karşılıkta bulunur:

"Eğer her zaman benim yanımda bulunduğunuz hâli muhafaza etseydiniz, Allah'a yemin ederim, melekler gelir sizinle musafaha ederlerdi. Siz çarşıda pazarda hep onlarla içli dışlı olurdunuz. Ama yâ Hanzala! Bu işin esası şudur: Bir müddet Rabbe kulluk, bir müddet de dünya için çalışma.. ve dünya için çalışırken de Rabbi unutmama..."[132]

İşte bütün mesele burada. Huzurda, Rabbe kulluğun hakkını verme.. çarşıda, pazarda ve evde de onlara ait hakları gözetme.. hiçbir zaman istikameti terk etmeme ve daima Cenâb-ı Hakk'ın murâkabesi altında bulunduğu şuuruyla hareket etmeye çalışma.

Böyle davranılırsa kalb, rikkat ve inceliğini korur. Kalb rikkatini muhafaza ettiği sürece de, melekler gelir o insana musafaha etmeye durur. Ne var ki, kalbe rikkat kazandırma ve bu rikkati koruma da ancak geceleri ihya ile olur. Gecelerini ihya edemeyenlerin kalb rikkatini muhafaza etmeleri çok zordur.

Allah'a sığınalım kasvet dolu kalbten..
Allah'a sığınalım yaşarmayan gözden..
Allah'a sığınalım fayda vermeyen ilimden
Ve Allah'a sığınalım faydasız geçen ömürden.

Bunlar birbiriyle iç içe ve birbiriyle sebep-netice bütünlüğünde olan durumlardır ki, Allah Resûlü'nün dualarında peşi peşine zikredilirler. Kalbte kasvet varsa, gözde yaş olmaz; göz yaşarmıyorsa, o insanın kalbinde rikkat bulunmaz; bunların olmadığı yerde ise elde edilen bütün malumat ahiret adına hiçbir işe yaramaz. Faydasız geçen bir ömrün ise hesabı çok çetindir. Böyle bir ömür yaşamaktansa, bir an evvel ölmek daha yeğdir. Ölümü kendisine tercih ettirecek ömür ise sırtta bir yük, omuzda bir bâr demektir. Böyle bir ömürden Cenâb-ı Hakk'a sığınmak gerektir.

Melek, aşk ve cûşiş insanıyla beraber bulunmaktan ayrı bir haz, ledünnî bir zevk alır. Evet, onunla el ele, dudak dudağa, gönül gönüle vermek ve bütünleşip yek vücut hâline gelmek melek için ayrı bir seçkinlik pâyesi sayılır.

Meleklerle insanlar arasındaki irtibatı anlatan hadislerden biri de şudur:

“Kim ilim yoluna sülûk ederse, Allah ona Cennet’e giden yolu kolaylaştırır. Melekler işittikleri şeylerden hoşnut oldukları için kanatlarını ilim talibinin ayakları altına sererler.”[133]

Nasıl olur bu? Melekler, ilim yolcularının gelip geçecekleri yollara nasıl kanatlarını sererler?

Bizce keyfiyeti meçhul. Fakat bilinen bir gerçek var ki o da, sayıları çok az bu seçkinler, meleklerce koruma altındadırlar. Çünkü onlar nebilerin vârisleridir. *“Allah seni koruyacaktır.”*[134] hakikati onlar hakkında da böyle tecellî etmektedir. Allah ve Resûlü onlardan hoşnut ve razıdır. Böyle olunca da melekler onlardan hoşnut ve razı olmak durumundadır.

Bu durum melekler için ayrı bir haz ve ruhanî bir zevk kaynağıdır. Zira kanatlarını ayaklarının altına serdikleri ilim yolcuları, mârifet-i ilâhiye ile meşbû ve dopdolu kimselerdir. Onlardır ki, kevn ü mekânın ve bütün mevcudatın -buna melekler de dahil- mânâsını keşfedip açma misyonunu yüklenmişlerdir. Eğer onların bu cehdi olmasaydı ve bu mânâda Allah Resûlü’nden istifade ve istifaza sağlanmasaydı kâinatın mahiyetini anlamak, kavramak asla mümkün olmayacaktı.

Ehl-i ilimdir ki, Efendimiz’in derslerine en birinci muhataplardır. Ehl-i ilimdir ki, varlık âleminde tecellî eden “Esmâ”yı anlama adına kurulan ders halkasında en birinci safı teşkil ederler. Evet, onlarla varlık abesiyet, eşya ve hâdiseler başıbozukluktan kurtulmuş olur. Bundan dolayıdır ki, melekler onlara ayrı bir önem, ayrı bir ehemmiyet vermekte ve kanatlarını onların ayaklarının altına sermektedirler.

Meleklerin insanlara olan bu tazimi, sırf Allah içindir. Bu sebeple de onlar yaptıkları bu hizmeti, döndüklerinde Rablerine bir armağan, bir hediye gibi takdim ederler. Melekleri ilim ehline hizmet etmeye sevk eden sırra gelince: Meleklerde sonsuz denecek ölçüde bir ilim ve irfan aşkı vardır. Allah’ı bilmek, O’nu tanımak ve O’nun mârifetine ermek meleklerin yaradılış gayesi ve biricik hedefleridir. Buna vesile oldukları için de onlar, ilim erbabına hep hizmet etmek isterler.

Yoksa Allah’ı bilmeye, Resûl-i Ekrem’i tanıtmaya götürmeyen, Kur’ânî hakikatlere nüfuza merdiven teşkil etmeyen ilimler kat’iyen melekleri cezbedecek ve onları yeryüzüne indirecek şeyler değildir. Zaten biz öyle bir

ilim de tanımıyoruz. Zira fizik, kimya, matematik, astronomi ve daha ne kadar ilim dalı varsa, bunların hepsi kendi sahalarında, her zaman beşerin elinden tutar ve onu mârifet semasına yükseltirler.

Bu ilimleri bir kısım kendini bilmezler ve ruhen şeytan istilasına uğramış bir kısım sarhoşlar, Allah'ı inkârda kullanıyorlarsa, bu, onların kıstaslarının inhirafı, kafalarının dönmesi, bakışlarının bulanması neticesidir. Onlar meleklerden, melekler de onlardan fersah fersah uzaktır. Hâlbuki diğer ilim erbabı önünde melekler, tevazu duygu ve düşüncesiyle kanatlarını seriyor ve onlara tazimde bulunuyorlar. Hz. Âdem'e melâike-i kiramın secdesinde -Allahu a'lem- bu mânânın büyük bir tesiri vardır.

3. İNSAN - MELEK MÜNASEBETİNİ ZEDELEYEN HUSUSLAR

İnsana ait bazı davranışlar, insanla melek arasındaki bu ciddî ve çok buudlu münasebeti zedeler ve bazı durumlarda da kesintiye uğratır. Zira insan o esnada meleklerin hoşlanmayacağı, onların kerih ve çirkin görecekleri bir durum sergilemektedir. Bu noktaya işaret eden ve bu hususta tahşidat yapan pek çok hadis-i şerif vardır. Bu hadisler insan-melek münasebetini zedeleyen davranışları engelleme gayretine matuf söylenmiş öğretici hadislerdir. İnsan onlara uyduğu nispette, meleklerle olan münasebetlerini devam ettirir.

Meselâ, bir hadis-i şeriflerinde Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"Kim soğan, sarımsak, pırasa gibi kerih kokulu şeyler yerse, mescidimize gelmesin. Zira melekler kerih kokulardan hoşlanmazlar."*[135] buyurmaktadır. Biz günümüzdeki yaygın bir illeti de buna ekleyip "sigara içenler" de diyebiliriz. Zira hükmün menâtı "kerih koku"dur ki, sigara da en az diğerleri kadar insanı rahatsız edecek kerih bir kokuya sahiptir. Elbette kişi bu kokuları izale edici müdahalelerde bulunabilirse, mescide gelmeyi engelleyen hüküm de ortadan kalkar. Zira burada esas olan, kerih ve çirkin kokunun giderilmiş olmasıdır. Yoksa gaye, insanları mescitten menetmek değildir.

Meleklerin münasebetini kesintiye uğratan bir başka sebebe de Allah Resûlü şöyle işaret buyurur: *"İçinde suret ve köpek bulunan bir eve melekler girmez."*[136]

Bir başka hadiste de bu husus teyit edilmektedir. Şöyle ki, Efendimiz, Cibril'le buluşacaktır. Vakit geldiği hâlde Cibril bir türlü gelmemektedir.

Efendimiz bundan ciddî şekilde tedirgin olur. Acaba Cibril niçin gelmemiştir? Gelmesine mâni nedir?

Daha sonra Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) evin içini araştırır. Divan gibi bir şeyin altında torunları Hz. Hasan ve Hüseyin'e ait küçük bir köpek yavrusu bulur. Onu dışarıya çıkarır. Hemen Cibril gelir. Efendimiz niçin geciktiğini sorar. Cibril cevap verir: *"Biz melekler topluluğu, resim ve köpeğin bulunduğu yere girmeyiz..."*[137]

Bütün bunlardan da anlaşılıyor ki, insanla melek arasındaki münasebetin devamı için, belli bir zemin ve belli bir atmosfer şartı söz konusudur. Böyle bir zemin temin edildiği sürece melekler insanı çepeçevre kuşatırlar. Bu temin edilmediği zaman ise insanı şeytanıyla baş başa bırakırlar.

Cenâb-ı Hak'tan niyazımız, bizi hep meleklere enîs ve celîs etmesidir. Onlarla dost olup, onlarla oturup kalkalım... Ahirette de yine *"Kişi sevdiğiyle, dostuyla beraberdir."*[138] fehvâsınca onlarla beraber olmaya hak kazanalım…

Mevzuu, meleklerin temessül etmesiyle alâkalı Kur'ân ve hadis kaynaklı müşahhas bazı misallerle bitirmek istiyorum.

D. MELEKLERİN TEMESSÜLÜ

1. KUR'ÂN'DA MELEKLERİN TEMESSÜLÜ

Temessül, Arapça bir kelime olup, bir şeyin belli şekil ve surete bürünmesi mânâsına gelir. Meleklerin temessülü ise, onların cismanî bir şekil alarak bizlere görünmesi demektir. İşte bu mânâda meleklerin temessül ettiğine dair pek çok misal vardır.

Kur'ân, çeşitli vesilelerle bize bu türlü temessülleri haber verir. Meselâ, Hz. İbrahim'e melekler insan suretinde gelip misafir olmuşlardır. Kur'ân'da bu hâdise şöyle anlatılır:

"İbrahim'in ikram gören konuklarının haberi sana geldi mi? Bir zaman onun yanına girmişler 'Selâm!' demişlerdi. 'Selâm, siz tanınmamış bir topluluksunuz.' dedi (ve konuklarına yemek hazırlamak için) gizlice ailesinin yanına gitti, semiz bir buzağı getirdi. Onu önlerine yaklaştırdı, 'Yemez misiniz?' dedi. (Yemediklerini görünce) onlardan içine bir korku düştü. 'Korkma!' dediler ve ona 'Bilge' bir oğlu olacağını müjdelediler. Karısı (Sâre), çığlık içinde geldi. (Hayretten elini) yüzüne vurarak: '(Ben) kısır

kocakarı(yım, benden nasıl çocuk olur?)' dedi. Dediler ki: 'Rabbin böyle dedi. O hüküm ve hikmet sahibi Alîm'dir.'"[139]

Aynı hâdise bir başka yerde şu şekilde anlatılır:

"Elçilerimiz İbrahim'e müjde getirdikleri zaman 'Selâm!' dediler. O da 'Selâm!' dedi; çok durmadan, hemen kızarmış bir buzağı getirdi. Ellerinin buzağıya uzanmadığını görünce durumlarını beğenmedi ve onlardan ötürü içine bir korku düştü. 'Korkma, dediler, biz Lut kavmine gönderildik.' Ayakta durmakta olan karısı güldü. Biz de ona İshak'ı müjdeledik. İshak'ın ardından da (torun) Yakub'u. (İbrahim'in karısı); 'Vay, dedi, ben bir kocakarı, bu koca da bir pîr iken doğuracak mıyım? Bu, cidden şaşılacak bir şey!' (Elçi melekler) dediler ki: 'Allah'ın işine mi şaşıyorsunuz? Allah'ın rahmeti ve bereketleri sizin üzerinizde ey ev halkı! O, övülmeye lâyıktır. İyiliği boldur.'"[140]

Hâdisenin devamını Kur'ân bize şöyle anlatır:

"İbrahim'den korku gidip kendisine sevinç gelince, Lut kavmi hakkında bizimle mücadele etmeye başladı. (Elçilerimize onlardan azabı kaldırmalarını veya hafifletmelerini rica ediyordu.) Çünkü İbrahim, gerçekten halimdir, içlidir, Allah'a dönüp yalvarandır. (Melekler): 'Ey İbrahim, dediler, bundan vazgeç. (Boşuna uğraşma) Zira Rabbinin emri gelmiştir. Mutlaka onlara, geri çevrilmez azap gelecektir.'"[141]

Hâdisenin başka bir kesiti de Ankebût sûresinde şöyle anlatılır:

"(İbrahim): 'Ama orada Lut var!' dedi. 'Biz orada kimin bulunduğunu daha iyi biliriz. Onu ve ailesini kurtaracağız. Yalnız karısı (azapta) kalacaklardandır.'"[142]

Melekler Hz. Lut'a gelirler. Hepsi de göz kamaştıracak kadar güzel birer delikanlı şeklindedir. Hz. Lut onların gelişinden ve kavminin ahlâksızlıkları sebebiyle onu mahcup edecek davranış sergileyeceğinden ciddî şekilde endişe duyar ve içi daralır. Hâdiseyi Kur'ân'dan takip edelim:

"Elçilerimiz Lut'a gelince, onlar yüzünden kaygılandı, (çünkü elçiler genç delikanlı şeklinde gelmişlerdi) onlar için içi daraldı, 'Bu çetin bir gündür!' dedi. Daha önce de kötü işler yapmakta olan kavmi koşarak ona geldiler. Lut: 'Ey kavmim, işte kızlarım onlar sizin için daha (güzel, daha) temiz! Allah'tan korkun, konuklarım içinde beni rezil etmeyin! İçinizde aklı başında

bir adam yok mu sizin?' dedi.

Dediler ki: 'Senin kızlarında bizim bir hakkımız olmadığını bilirsin. Ve sen bizim ne istediğimizi de pekâlâ bilirsin!' (Lut:) 'Keşke size karşı dayanacak bir gücüm olsaydı. Yahut da çok sarp bir kaleye sığınabilseydim!' dedi. Melekler dediler ki; 'Ey Lut! Biz senin Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla dokunamazlar. Gecenin bir kısmında aileni yürüt; içinizden, karından başka hiç kimse geri kalmasın. Çünkü ötekilerine erişen azap ona da erişecektir. Onlara vaad edilen azap zamanı sabah vaktidir. Sabah yakın değil mi?'"[143]

Hz. Meryem'e melek, kusursuz bir insan suretinde temessül etmiştir. Kur'ân bu hâdiseyi de şöyle kıssa etmektedir:

"Kitapta Meryem'i de an. Bir zaman o ailesinden ayrılıp doğu yönüne bir yere çekilmişti. Onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Biz de ruhumuzu (Cebrail'i) ona gönderdik. O, ona kusursuz bir insan şeklinde temessül etti.

Meryem: 'Ben senden Rahmân'a sığınırım. Eğer Allah'tan korkuyorsan (bana dokunma)!' dedi.

(Ruh): 'Ben, dedi, sadece Rabbinin elçisiyim. Sana tertemiz bir erkek çocuğu hediye edeyim diye (geldim.)'

(Meryem): 'Benim nasıl oğlum olur, dedi, bana bir insan dokunmadı ve ben bir kahpe de değilim.'

(Ruh): 'Öyledir, dedi, Rabbin: 'Bana kolaydır. Onu insanlara bir mucize ve bizden bir rahmet kılmak için (bunu yapacağız)' dedi.' Ve iş olup bitti."[144]

Bu misallerde hep meleğin veya meleklerin temessüllerinden bahsedilmektedir. Melekler öyle bir şekle girip, surete bürünmektedirler ki, muhatapları onları aynen bir insan gibi görüp hissetmektedir. Onun içindir ki, Hz. İbrahim, gelen misafirlerine ziyafet hazırlamış ve yine onun içindir ki, Hz. Lut misafirlerine karşı mahcup olmamak için çırpınıp durmuştur. Hâlbuki gelenler melektir. Yemez, içmezler ve onlarda erkeklik-dişilik yoktur. Biz bu âyetlerin işaretinden anlıyoruz ki, temessül, ayniyete yakın bir misliyet çerçevesi içinde vuku bulmaktadır.

2. HADİSLERDE MELEKLERİN TEMESSÜLÜ

a. Dıhyeleşen Cibril (aleyhisselâm)

Birçok hadis ve müşâhede de bu hususu teyit eder mahiyettedir. Şimdi de bunlardan bazılarını nakledelim:

Müttefakun aleyh bir hadis-i şerifte Hz. Ömer (radıyallâhu anh) şunları anlatıyor:

"Allah Resûlü'nün huzurunda oturuyorduk. Beyaz elbiseler içinde tanımadığımız bir yabancı geldi. Üzerinde yolculuk alâmeti de yoktu. Efendimiz'den izin istedi. 'Yaklaşabilir miyim yâ Resûlallah?' dedi. Ve bu ifadesini üç defa tekrar etti. Her izin alışta Allah Resûlü'ne biraz daha yaklaşıyordu. Sonra ellerini dizlerine koydu ve Efendimiz'e soru sormaya başladı:

- 'İman nedir?' Allah Resûlü cevap verdi:

'İman, senin Allah'a, meleklere, kitaplarına, peygamberlerine, kadere, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine ve ahiret gününe inanmandır.'

- 'İslâm nedir?'

- 'Allah'tan başka ilâh olmadığına şehadet getirmen, namaz kılman, oruç tutman, zekât vermen ve hacca gitmen.'

- 'İhsan nedir?'

- 'Senin Allah'ı görüyor gibi kulluk etmen. Sen O'nu görmesen de O seni görmektedir.'

Allah Resûlü'nün verdiği her cevaptan sonra yabancı صَدَقْتَ *'Doğru söyledin!' diyor ve Allah Resûlü'nü tasdik ediyordu. Biz ise olanları hayret içinde seyrediyorduk. Ve içimizden, 'Hem soruyor hem de tasdik ediyor!' diye geçiriyorduk. Son olarak da kıyamet ile ilgili bir soru sordu:*

'Kıyamet ne zaman kopacak?' dedi. Efendimiz bu soruya: 'Şu anda kendisine soru sorulan, sorandan fazla bir şey bilmiyor.' cevabını verdi. Ardından da kıyamete ait bazı alâmetleri saydı.

Adam bunu da dinledikten sonra kalktı ve gitti. Birkaç kişi arkasından çıkıp baktı, fakat yolcu ortada görünmüyordu.

Allah Resûlü bize, bu gelenin kim olduğunu bilip bilmediğimizi sordu. 'Allah ve Resûlü bilir.' diye cevap verdik. Ve şöyle buyurdu: 'O, Cibril'di. Size dininizi öğretmek için geldi.' "[145]

Cibril bazı kere vahyi insan suretine bürünerek getirirdi. Bu vahiy şekli, Efendimiz'e de en hafif geleniydi. Sahabe onu Dıhyetü'l-Kelbî'ye benzetirdi.

Hâlbuki o anda Dıhyeleşen Cibril'di…

b. Meleklerle Hemdem Olan Sahabiler

Üseyd b. Hudayr (radıyallâhu anh) anlatıyor:

Vakit geceydi. Kur'ân okuyordum. Atım kişnemeye başladı. Öyle ki, yakınında uyumakta olan oğlum Yahya'ya zarar verecek diye korktum ve sustum. Ben susunca atın kişnemesi durdu. Ben tekrar Kur'ân okumaya başladım, at da kişnemeye başladı.. ben susunca da durdu ve bu durum birkaç kere tekrar etti. Kur'ân okumayı bıraktım, zira at Yahya'ya zarar verecekti.

Tam bu esnada başım yukarıya doğru çevrildi; bulutsu bir ışık kümesinin yukarıya doğru çıktığını gördüm! Çıktı çıktı ve gözden kayboldu. Sabah gelip gördüklerimi ve başımdan geçen hâdiseyi Allah Resûlü'ne anlattım. Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) de, *"Kur'ân okumaya devam etseydin, onlar da orada bekler ve seni dinlerlerdi."*[146] buyurdular.

Sahabe-i kiramdan Hanzala henüz evlenmişti. Ve Uhud'a da yıkanamadan çıkmıştı.. derken Uhud'da şehit oldu. İslâm ordusu geri dönünce hanımı gelip Allah Resûlü'ne durumu sordu. İki Cihan Serveri cevap verdi: *"Birinci kat semada teneşir tahtası kuruldu.. ve Hanzala'nın nâşı orada melekler tarafından yıkandı…"*[147]

Hanzala ki, cihad emrini duyunca hanımını yatakta bırakıp koşmuştu. Yıkanmaya dahi vakit bulamamıştı. Evet, Allah Resûlü'nün emrine itaatte bu zirveyi tutanlara Cenâb-ı Hak ayrı bir teveccühte bulunuyor ve Hanzala'nın nâşı meleklerce yıkanıyordu.

Sa'd b. Muaz, ensarın ulularındandı. Mus'ab dergâhında gelip iman etmiş ve ardından da Müslümanlığı en kâmil mânâda temsile koyulmuştu.

Hendek'te, Allah Resûlü'nün önünde göğsünü siper etmiş, savaşırken tali'siz bir ok gelip şahdamarına saplanmıştı ve o gün çok kan kaybetmişti. Allah Resûlü Sa'd b. Muaz'a ayrı bir önem veriyordu. Hastalığı esnasında onu birçok defalar ziyaret etti. Gel gör ki, Sa'd b. Muaz aldığı bu derin ve onulmaz yara sebebiyle her gün ahirete biraz daha yaklaşıyordu.

Acı haberi Cibril ulaştırdı. *"Sa'd b. Muaz'ın vefatıyla Arş lerzeye geldi!"* dedi. Allah Resûlü yerinden fırladığı gibi koşmaya başladı. Sahabe de ardından koşuyordu.. kimisinin ridası düşüyor, kimisinin takunyası ayağından fırlıyordu. Allah Resûlü'ne yetişmek âdeta mümkün olmuyordu. *"Bizi yordun*

yâ Resûlallah!" dediler. Niçin bu kadar acele edildiğini bilemediklerinden böyle diyorlardı.

Allah Resûlü acelesinin sebebini izah etti: *"Melekler bizden önce yetişir, Hanzala'yı yıkadıkları gibi Sa'd'ın cenazesini de yıkarlar ve biz bu pâyeden mahrum kalırız diye korktum ve onun için acele ettim."* dedi. Cenaze namazında Allah Resûlü ayaklarının ucuna basarak yürüyordu. Sebebini soranlara, *"O kadar çok melek var ki, adım atacak yer bulamıyorum."* diyordu.[148]

c. Melekler Ordusu

Hendek muharebesinde İslâm ordusu, düşmanlar tarafından çepeçevre kuşatılmıştır. Önde Kureyş müşrikleri arkada ise her an kötülük yapmaları muhtemel çeşitli Yahudi kabileleri.. savaş bütün şiddetiyle devam ediyor. Bir ara Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"İçinizde, Ebû Süfyan tarafına geçip onların durumundan bize haber getirecek birisi yok mu? "* buyurdu. Fakat şahıs açıkça belirlenmediği için Allah Resûlü'nün teklifine kimse cevap vermedi. Belki de hiç kimsenin yerinden kalkacak dermanı yoktu.

Bunun üzerine Efendimiz, Huzeyfe'ye (radıyallâhu anh) ismiyle seslendi: *"Kalk, git. Ebû Süfyan ve ordusu hakkında bize haber getir!"* dedi. Ardından da *"Sakın gidip gelirken herhangi bir hâdiseye sebebiyet verme ve onlara görünme!"* diye tenbihte bulundu.[149]

Hâdisenin gerisini bizzat bu şanlı sahabiden dinleyelim:

"Ben hemen yerimden fırlayıp kalktım. Sanki o yorgun-argın insan ben değilmişim gibiydi.. öyle zindelenmiş, öyle canlanmıştım. Yola koyulduğumda hava gül gülistandı. Âdeta güneş başımı yakıyordu. Hâlbuki karşı tarafa geçtiğimde bir de ne göreyim, ortalık kızıl kıyamet. Fırtına her şeyi önüne almış sürüklüyor.. kazanlar devriliyor, çadırlar uçuşuyor, insanlar oraya-buraya koşuşuyor.. bu arada Ebû Süfyan'ın sesini duydum, ordusuna şöyle bağırıyordu: *"Muhkem bir yerde değilsiniz. Göçe hazırlanın. Ben göç ediyorum!"*

Bir ara Ebû Süfyan'ı karşımda buldum. Sırtı bana dönüktü. O anda içimden Allah Resûlü'nün bu amansız düşmanını öldürmek geçti... Tam elimi sadağıma atmış idim ki, Efendimiz'in *"Sakın bir hâdiseye sebebiyet verme!"* sözü aklıma geldi ve niyetimden vazgeçtim.

İş anlaşılmıştı. Kureyş, büyük bir bozgun içinde ric'ata hazırlanıyordu. Bu durumu Allah Resûlü'ne müjdelemek için hemen geriye döndüm. Yolda,

atlarını belli bir istikamete doğru mahmuzlamış giden sarıklı süvariler gördüm. Hiçbirini de tanımıyordum. Bana *"Sahibine selâm söyle, müşriklerin haklarından geldik!"* dediler ve yanımdan geçip gittiler.

Allah Resûlü merakla beni bekliyordu. Durumu olduğu gibi aktardım. Beni bir battaniyeye sarıp ısıttılar. Zira soğuk iliklerime işlemişti. Hâlbuki bu tarafta hava yine gül gülistandı. İki Cihan Serveri getirdiğim habere çok sevindi. Hemen iki rekât şükür namazı kıldı. Melekler kâfirlerin altını üstüne getirmiş ve onları perişan etmişlerdi... Benimle selâm gönderen süvariler de onlardı…"[150]

Hz. Âişe Validemiz anlatıyor:

Hendek muharebesinden dönülmüştü. O esnada ben hücremde bulunuyordum. Dışarıda bir ses duydum. Allah Resûlü tam kapının önünde birisiyle konuşuyor ve eliyle karşısındaki şahsın üzerindeki tozu toprağı siliyordu. Muhatabı, Allah Resûlü'ne:

"Yâ Resûlallah, silâhınızı bıraktınız mı? Ama biz melekler topluluğu henüz silâhlarımızı bırakmadık. Allah (celle celâluhu) Sana, Kurayzaoğulları üzerine yürümeni emir buyuruyor." dedi.[151]

Allah Resûlü içeriye girince sordum: *"Yâ Resûlallah, kiminle konuşuyordun?" "Cibril'le."* buyurdu. *"Rabbimin emrini tebliğe gelmişti..."*

Sahabi öbek öbek Benî Kurayza'ya doğru giderken, yağız bir delikanlı görürler. O da atını mahmuzlamış ve Benî Kurayza'ya doğru gitmektedir. İpek kadifeden eyeri olan beyaz bir katırın üstündedir. Görenler onu ilk önce Dıhye'ye (radıyallâhu anh) benzetmiştir. Durumu Allah Resûlü'ne söylerler.

Şöyle cevap verir: *"O, Cibril'di.. bizden önce gidip Benî Kurayza'nın kalbine korku ve panik saldı.. onların mâneviyatlarını sarstı, ümitlerini bitirip tüketti..."*[152]

d. Sarıklı Süvariler

Bir sahabi heyecanla, Bedir'de başından geçen bir hâdiseyi Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) anlatıyor: "Yâ Resûlallah, bir ara alt edemeyeceğim kadar güçlü bir kâfir beni önüne katmış kovalıyordu. Tam bana yetişecekti ki, أُقْدُمْ حَيْزُومُ 'Hayzum, ilerle!' diye bir ses, sonra da müthiş bir kamçı şakırtısı duydum. Arkama döndüğümde bir de ne göreyim! Kâfir upuzun yerde yatıyor. Başında bir kamçı yarası vardı. Fakat o ses ve kamçının sahibi

ortalıkta görünmüyordu.”

Allah Resûlü bu sahabinin anlattıklarını dinledikten sonra şöyle buyurdu: *“O, Cibril’di. Hayzum onun atının adıdır. Uhud’a, mü’minlerin imdadına koşmak için gelmişti...”*[153]

Ebû Râfi anlatıyor: Mekke müşrikleri, Bedir’den hezimetle geri dönmüştü. Ben Zemzem kuyusunun kıyısında Müslümanların kullanacakları oklara temren yapıyordum. Bir ara Ebû Leheb geldi, sırtı bana dönük oturdu. Çok heyecanlıydı. Ebû Süfyan’ı görünce hemen yanına çağırdı: *“Yeğenim, hele anlat nasıl oldu?”* dedi. Ebû Süfyan anlatmaya başladı:

“Vallahi amca, dedi, ben Ficar savaşlarında da bulundum, fakat Bedir’de gördüklerimi hiçbir yerde görmedim... Biz onlara boyunlarımızı uzatıverdik... Onlar da istediklerini öldürdü, istediklerini de esir ettiler. Zira bizim karşı koyacak dermanımız yoktu... Gökle yer arasını beyaz elbiseli, sarı sarıklı yağız gençler, atak süvariler doldurmuştu. Bunlara ne ok, ne kılıç işliyordu...”

Ben, Ebû Süfyan’ın dediklerini duyunca saklandığım yerden fırladım ve *“Vallahi bunlar meleklerdir!”* dedim. Ebû Leheb zaten burnundan soluyordu... O sinirle üzerime saldırdı ve bana bir tokat vurdu. Ümmü Fazl, hâdiseyi görmüştü. Hemen yanımıza geldi ve Ebû Leheb’e *“Efendisi burada yok diye suçsuz bir adamı dövüyorsun öyle mi?”* dedi ve elindeki yayı Ebû Leheb’in kafasına geçiriverdi. Ebû Leheb aldığı bu yara ile kanlar içinde evine döndü, ertesi gün hastalandı ve bir hafta sonra da öldü...[154] Belki de onu Bedir hezimetinin kederi öldürmüştü.

Zübeyr b. Avvam, Allah Resûlü’nün *“Havarim”* dediği yiğit sahabi... Bedir’de başına sarı bir sarık dolamıştı. O gün Cibril de aynı kıyafete bürünmüştü... Bir ara Efendimiz’in yanına geldi ve bütün meleklerin bugün Zübeyr gibi başlarına sarı sarık doladıklarını söyledi.. âdeta, gök yer o gün Zübeyrlerle doluvermişti.[155]

Bedir’de, Uhud’da, Huneyn’de çok açık ve seçik olarak melekler bizzat göründükleri gibi, Çanakkale’de, Kıbrıs’ta, Afganistan’da ve İslâm’ın yüce adının yükseltilmesi için kavga verilen daha nice yerlerde melekler görülmüş ve müşâhede edilmiştir. Bu çeşit melâikeye ait temessüller sayılamayacak kadar çoktur. Bütün mesele, meleklerin bulunabilecekleri zemini, bizlerin hazır hâle getirmesidir. Bu yapıldığı takdirde melekler yine gelir, içimizde arz-ı

endam eder ve bizlere de görünürler.

1 İbn Manzûr, *Lisanü'l-arab* 10/496; İsfahânî, *Müfredat* s.82.

2 Tahrim sûresi, 66/6.

3 Nesâî, *işretü'n-nisâ* 10; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/128, 199, 285.

4 Tirmizî, *daavât* 127.

5 Buhârî, *ezan* 126; Ebû Dâvûd, *salât* 119; *et'ime* 52; Tirmizî, *salât* 179; *daavât* 55; Nesâî, *iftitah* 19, 36; *tatbik* 22; Dârimî, *et'ime* 3.

6 Buhârî, *hayz* 17; *enbiyâ* 1; *kader* 1; Müslim, *kader* 5.

7 Buhârî, *bedü'l-halk* 6; *enbiyâ* 1; *kader* 82; *tevhid* 28: Müslim, *kader* 1; Ebû Dâvûd, *sünnet* 16; Tirmizî, *kader* 4; İbn Mâce, *mukaddime* 10.

8 Buhârî, *bedü'l-halk* 11; *vudû* 8; *nikâh* 66; *daavât* 55; *tevhid* 13; Müslim, *nikâh* 116; Ebû Dâvûd, *nikâh* 45; Tirmizî, *nikâh* 6; İbn Mâce, *nikâh* 27.

9 Kaf sûresi, 50/16-17.

10 İnfitar sûresi, 82/11-12.

11 Zuhruf sûresi, 43/80.

12 Bkz.: İnfitar sûresi, 82/10-12; Kehf sûresi, 18/49; İsrâ sûresi, 17/14.

13 Tabarânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 8/166; Beyhakî, *Şuabü'l-iman* 7/145-149.

14 Yûsuf sûresi, 12/86.

15 Beyhakî, *Şuabü'l-iman* 5/452; Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-ummâl* 3/311.

16 Buhârî, *rikak* 31; *tevhid* 35; Müslim, *iman* 203, 204, 206, 207, 209; Tirmizî, *tefsir* (6) 10.

17 Bakara sûresi, 2/30.

18 Bakara sûresi, 2/34.

19 Aliyyü'l-kârî, *Şerhu'ş-Şifa* 1/431, 434-435.

20 Zuhruf sûresi, 43/19.

21 Müslim, *zühd* 60; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/153, 168.

22 Tahrim sûresi, 66/6.

23 Sâffât sûresi, 37/2.

24 Sâffât sûresi, 37/1.

25 Müslim, *salât* 119; Ebû Dâvûd, *salât* 93; Nesâî, *imâmet* 28; İbn Mâce, *ikâme* 50.

26 Ebû Dâvûd, *salât* 93; Dârakutnî, *es-Sünen* 1/282; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/276. Ayrıca bkz.: Buhârî, *ezan* 76.

27 Sâffât sûresi, 37/165-166.

28 Nahl sûresi, 16/50.

29 Havf ile alâkalı ayrıca bkz.: M. Fethullah Gülen, *Kalbin Zümrüt Tepeleri* 1/58-64.

30 Âl-i İmrân sûresi, 3/8.

31 Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 7/94-95.

32 Ali el-Müttakî, *Kenzü'l-ummâl* 10/367.

33 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 1/38.

34 Aliyyü'l-Kârî, *Şerhu'ş-Şifa* 1/434.

35 Heysemî, *Mecmau'z-zevaid* 1/328; Kâdı İyâz, *eş-Şifa* 1/161.

36 İbn Hibbân, *es-Sahîh* 2/406; el-Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 1/483.

37 Buhârî, *tevhid* 35; Müslim, *tevbe* 25, 27.

38 İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe* 4/433-436; İbn Hacer, *el-İsâbe* 3/473.

39 Fâtır sûresi, 35/28.

40 Bkz.: En'âm sûresi, 6/100; Nahl sûresi, 16/57; Enbiyâ sûresi, 21/26.

41 Bkz.: Âl-i İmrân sûresi, 3/49.

42 Bkz.: Tâhâ sûresi, 20/96.

43 Buhârî, *tefsir* (19) 2; *tevhid* 28; *bed'ü'l-halk* 6; Tirmizî, *tefsir* (19) 4.

44 Meryem sûresi, 19/64.

45 Buhârî, *tefsir* (19) 2; *tevhid* 28; *bed'ü'l-halk* 6; Tirmizî, *tefsir* (19) 4.

46 Nûr sûresi, 24/26.

47 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/279.

48 Buhârî, *bed'ü'l-halk* 6; *edeb* 41; *tevhid* 33; Müslim, *birr* 157.

49 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/68, 71.

50 Bakara sûresi, 2/98; Münafikûn sûresi, 63/3-4.

51 Tirmizî, *menâkıb* 16; el-Hâkim, *el-Müstedrek* 2/290.

52 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebir* 11/179.

53 Hac sûresi, 22/75.

54 Buhârî, *libâs* 24; *meğâzî* 18; Müslim, *fezâil* 46, 47.

55 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 3/121.

56 Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 9/18-20; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/231.

57 Zümer sûresi, 39/68.

58 Kaf sûresi, 50/41.

59 Kamer sûresi, 54/6-7.

60 Secde sûresi, 32/11.

61 Nâziât sûresi, 79/1-3.

62 Müslim, *zühd* 60; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 6/153, 168.

63 Buhârî, *bed'ü'l-halk* 7; Müslim, *iman* 287.

64 Buhârî, *cihad* 18; Müslim, *cihad* 65.

65 Buhârî, *iman* 37; *tefsir* (31) 2; Müslim, *iman* 5, 7, 8; Ebû Dâvûd, *sünne* 16.

66 İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 3/121.

67 Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 6/83.

68 Nâziât sûresi, 79/2.

69 Nâziât sûresi, 79/1.

70 Enfâl sûresi, 8/50.

71 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/287, 295.

72 İbrahim sûresi, 14/27.

73 Kurtubî, *et-Tezkira* s.35.

74 Mü'min sûresi, 40/7-8.

75 Bkz.: Cibril bahsi.

76 Hâkka sûresi, 69/17.

77 Ebû Dâvûd, *sünne* 18.

78 Sâd sûresi, 38/69.

79 Müslim, *iman* 333; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/136.

80 Zümer sûresi, 39/73.

81 Zümer sûresi, 39/73.

82 İbrahim sûresi, 14/24-25.

83 Zümer sûresi, 39/73.

84 Müslim, *iman* 333; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/136.

85 Kudâî, *Müsnedü'ş-şihab* 2/130.

86 Tevbe sûresi, 9/72.

87 Buhârî, *rikak* 51; *tevhid* 38; Müslim, *cennet* 9; Tirmizî, *cennet* 18.

88 Fecr sûresi, 89/27-28.

89 Ra'd sûresi, 13/23.

90 Ra'd sûresi, 13/24.

91 Ra'd sûresi, 13/24.

92 Müslim, *iman* 278.

93 Zümer sûresi, 39/71-72.

94 Mü'min sûresi, 40/49-50.

95 Zuhruf sûresi, 43/74-77.

96 Mülk sûresi, 67/8-11.

97 Fâtır sûresi, 35/24.

98 Buhârî, *tabir* 48; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/8.

99 Bkz.: Ra'd sûresi, 13/23-24; Nahl sûresi, 16/32; Zümer sûresi, 39/73.

100 İnfitar sûresi, 82/10-12.

101 Kaf sûresi, 50/17-18. Ayrıca bkz.: Zuhruf sûresi, 43/80; Ra'd sûresi, 13/11.

102 Tirmizî, *birr* 55; Dârimî, *rikak* 74.

103 Âl-i İmrân sûresi, 3/30.

104 İsrâ sûresi, 17/13-14.

105 Kamer sûresi, 54/52-53.

106 Zilzâl sûresi, 99/7-8.

107 Hâkka sûresi, 69/19-25.

108 Mutaffifîn sûresi, 83/18-21.

109 Târık sûresi, 86/4.

110 Suyûtî, *ed-Dürru'l-mensûr* 4/48; Zebîdî, *İthâfü's-sâde* 7/288.

111 Ra'd sûresi, 13/11.

112 Ebû Dâvûd, *sünnet* 6.

113 İbn Mâce, *cenâiz* 65.

114 Bkz.: İbn Mâce, *cenâiz* 65.

115 Buhârî, *ezan* 111, 112; *daavât* 64; Müslim, *salât* 72; Tirmizî, *salât* 71.

116 Buhârî, *ezan* 125; *bed'ü'l-halk* 7.

117 Bkz.: Beyhakî, *Şuabü'l-iman* 7/184.

118 Buhârî, *mevâkîtu's-salât* 16; *bed'ü'l-halk* 6; *tevhid* 23, 33; Müslim, *mesâcid* 210.

119 Buhârî, *daavât* 66; Tirmizî, *daavât* 129. Ayrıca bkz.: Müslim, *zikr* 25.

120 Buhârî, *daavât* 66; Tirmizî, *daavât* 129. Ayrıca bkz.: Müslim, *zikr* 25; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/251, 382.

121 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/230, 2/132, 3/265.

122 Buhârî, *ilim* 10; Müslim, *zikr* 38; Ebû Dâvûd, *ilim* 1; Tirmizî, *Kur'ân* 10; *ilim* 19; İbn Mâce, *mukaddime* 17.

123 Müslim, *zikr* 38; Ebû Dâvûd, *vitr* 14; İbn Mâce, *mukaddime* 17.

124 Nûr sûresi, 24/36-37.

125 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/230, 2/132, 3/265.

126 Nebe sûresi, 78/9.

127 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 1/405, 406.

128 Buhârî, *tevhid* 35; *teheccüd* 14; *daavât* 13; Müslim, *müsafirin* 166; Muvatta, *Kur'ân* 30; Tirmizî, *daavât* 80; Ebû Dâvûd, *salât* 311.

129 Secde sûresi, 32/16.

130 Buhârî, *teheccüd* 2; *fezâilü ashabi'n-Nebi* 19; *tabir* 36; İbn Mâce, *rüya* 10.

131 Buhârî, *nafakât* 7; Müslim, *zikr* 80.

132 Müslim, *tevbe* 12,13: Tirmizî, *kıyame* 59; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 4/178, 346.

133 Ebû Dâvûd, *ilim* 1; Tirmizî, *ilim* 19; İbn Mâce, *mukaddime* 17.

134 Mâide sûresi, 5/67.

135 Müslim, *mesâcid* 72. Ayrıca bkz.: Buhârî, *ezan* 160; *et'ime* 49; *i'tisam* 24; Tirmizî, *et'ime* 13; Ebû Dâvûd, *et'ime* 40.

136 Buhârî, *bed'ü'l-halk* 7, 17; *meğâzî* 12; *libâs* 88, 94; Müslim, *libâs* 81, 82, 83, 84; Ebû Dâvûd, *tahâret* 89; *libâs* 45; Tirmizî, *edeb* 44.

137 Tirmizî, *edeb* 44. Ayrıca bkz.: Müslim, *libâs* 81, 82, 83, 84; Buhârî, *bed'ü'l-halk* 7; *libâs* 94; Ebû Dâvûd, *libâs* 45.

138 Buhârî, *edeb* 96; Müslim, *birr* 165; Tirmizî, *zühd* 50; *daavât* 98.

139 Zâriyât sûresi, 51/24-3O.

140 Hûd sûresi, 11/69-73.

141 Hûd sûresi, 11/74-76.

142 Ankebût sûresi, 29/32.

143 Hûd sûresi, 11/77-81.

144 Meryem sûresi, 19/16-21.

145 Buhârî, *iman* 37; *tefsir* (31) 2; Müslim, *iman* 5, 7; Nesâî, *iman* 5, 6; İbn Mâce, *mukaddime* 9.

146 Buhârî, *fezâilü'l-Kur'ân* 15; Müslim, *müsafirin* 242; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/81.

147 Hâkim, *Müstedrek* 3/225.

148 Buhârî, *menâkıbü'l-ensar* 12; Müslim, *fezâilü's-sahabe* 123, 124, 125; Tirmizî, *menâkıb* 50; Heysemî, *Mecmeu'z-zevaid* 9/308-310; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe* 2/221-225; Zehebî, *Siyeru a'lâmi'n-nübelâ* 1/287, 294.

149 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/115; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/242, 243.

150 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/115.

151 İbn Hişam, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/244-245; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/118-128.

152 Beyhakî, *Şuabü'l-îmân* 5/175; İbn Hişam, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/244-245.

153 Müslim, *cihâd* 58; Saîd İbn Mansûr, *es-Sünen* 2/359.

154 Bkz.: el-Bezzâr, *el-Müsned* 9/317; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr* 1/308; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 4/73.

155 İbn Sad, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 3/103; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe* 2/97-100; İbn Hacer, *el-İsâbe* 2/555; Bezzar, *el-Müsned* 6/328.

Üçüncü Bölüm
CİN VE ŞEYTAN

Giriş

Daha önceki bölümlerde de yer yer temas ettiğimiz gibi günümüz insanı tamamen maddecilik anlayışı içinde bocalayıp durmakta. Maalesef Batı, Hz. Mesih gibi her yönüyle ruhla örülmüş bir peygamberin arkasında yer almasına rağmen çok katı bir maddecilik anlayışına sahiptir. Doğuda bir nifak şebekesi, ömrü çok kısa sürmesine rağmen maddeciliği bir sistem hâline getirmiş ve bir baştan bir başa cihanın şark ve garbını bu fersûde düşünce ile sarmıştır. Artık, bu dünyada mânâ ve mânâya ait mehfumlar hafife alınmakta, ruh ve vicdanî değerler gibi her şey tezyif edilmektedir.

Ne acıdır ki, İslâm âlemi de bu umumî hastalıktan nasibini aldı ve sarsıldı. Evet, bir hadiste işaret edildiği gibi, materyalizm vebasının Müslümanlar üzerinde de *“zükkâm”* (nezle) tesiri oldu. Bu sebepledir ki, Ezher’e varıncaya kadar İslâm âleminin gözbebeği sayılan ilim yuvalarında dahi, mânâya karşı kör insanlar yetişti. Bu insanlar, o koca koca unvan ve şöhretlerinin gücüne dayanarak ne büyük tahribatlar yaptılar!

Önce mucizeleri tevil ile işe başladılar. Ardından melek-cin-şeytan gibi madde ve fizik ötesi varlıkları bazı tabiat kanunlarıyla izaha kalkıştılar. Ve bilhassa “Cinler”i “mikroplar” olarak yorumladılar ve şeytanı, varlığı yokluğu belirsiz hâle getirdiler. Oysaki onların bu inkârları da şeytanın bir oyunuydu.. evet şeytan, kendini ve varlığını inkâr ettirerek onlara son çelmesini atıyordu.

Cin ve şeytan nasıl inkâr edilebilir veya bazılarının dediği gibi tabiat kanunları veya mikroplar olarak değerlendirilebilirdi ki? Cenâb-ı Hak, Kur’ân-ı Kerim’de onları muhatap alıyor ve onlara emir ve tebliğlerde bulunuyor... Şuur ve akıl sahibi varlıkların konu alındığı açıkça belli bu konuşmaları, sırf madde ve fizik ötesi varlıkları inkâr hatırına, görmezlikten ve duymazlıktan

gelmek ve onları, hiç olmayacak şeylerle yorumlayıp tefsire tâbi tutmak cidden anlaşılır gibi değildir. Ne var ki, birçok İslâm âlimi bu *"zükkâm"*a tutulmuştur ve bunlar zannedildiğinden de çarpık sayılırlar.

Hâlbuki diğer bölümlerde kat'î ispat edildiği gibi varlık dediğimiz şey, sadece bizim his ve duygularımızın ihata kabiliyetiyle sınırlı değildir. Madde ve fizik ötesi varlıklar, maddî varlıklardan hem daha çok hem de varlıkları daha kesindir. İşte cin de bu varlıklardandır. (Şeytan da yapı itibarıyla cinlerdendir.)

Cin ve şeytanın varlığına itiraz edenlerin neye itiraz ettiklerini anlamak zordur. Acaba, insanlar mevcut olan her şeyi görüyorlar mı ki, cinleri görmedikleri için ona itiraz ediyorlar? Oysaki biz, görme âlemi olarak nazarımıza arz edilen şeylerin ancak milyonda 4-5'ini görebiliyoruz. Yani, milyon çeşit mahluk varsa, biz bunların sadece dördünü veya beşini görebiliyoruz; diğerlerini ne görebiliyor ne de sezebiliyoruz. Meselâ, makro âleme müteallik olanları teleskopla, mikro âleme ait olanları mikroskopla, diğer bir kısmını da X ve benzeri ışınlarla tespit ediyoruz ama tespit imkânlarımızın dışında kalanların sayısını Allah bilir... Belki ileride daha pek çok şeyi, yeni cihaz ve yeni vasıtalarla insanlığın nazarına arz etme imkânları da doğacaktır!..

Bu arada, bir ilim adamının dediği gibi, her keşfedilen şey, keşfedilmemiş koskoca bir âlemi karşımıza çıkarmaktadır. Binaenaleyh şu âlem-i şehadet, görünmeyen gayb âleminin üzerinde tenteneli bir perdedir. Cinler, melekler, ruhanîler de o perdenin arkasındadır. Vasıtalı-vasıtasız oraya ıttılaımız ölçüsünde, perde arkası o varlıklarla tanışma imkânı olacaktır.

A. CİN

1. "CİN" KELİMESİ ÜZERİNE

Madde ve fizik ötesi varlıklardan biri de "cin"lerdir. Cin (جِنٌّ) Arapça bir kelime olup lügat mânâsı itibarıyla örtülü ve kapalı mânâsına gelir. Aynı kökten iştikak etmiş (türemiş) daha pek çok kelime mevcuttur. Bu cümleden olarak:

1. جَنَانٌ gece demektir. Gece, karanlığı ile her şeyi örttüğünden ona bu isim verilmiştir. *"Üzerine gece basınca (İbrahim) bir yıldız gördü..."*[1] âyetindeki

جَنَّ fiili, bu mânâya gelmektedir ki, “Karanlık bastı” demektir.

2. جَنَنٌ Bu kelime de Arapça’da kabir ve kefen mânâsına gelir. Ölüyü örtmeleri sebebiyle onlara bu isim verilmiştir.

3. جَنَانٌ kalb demektir. Nice mânâlar onda ve o da cesette gizlendiğinden dolayı kalbe de جَنَانٌ denir.

4. اَلْمِجَنُّ kalkan demektir. O da جِنّ kökünden gelen bir kelimedir. Sahibini örttüğü için kalkana اَلْمِجَنُّ denilmiştir.

5. اَلْجُنَّةُ sütre mânâsınadır. Sütre ise örtü demektir.

6. جَنَانٌ insanı örten elbise mânâsına da gelir.

7. اِجْتِنَانٌ istitar, yani örtünme demektir.

8. جَنَانٌ her gizli işe verilen bir isimdir. Emr-i hafî, gizli iş demektir.

9. اَلْجُنَّةُ kelimesinin bir mânâsı da zırhtır. İnsanı koruyan her şeye bu isim verilir. Kadının başını yüzüyle beraber örttüğü örtüye de اَلْجُنَّةُ denilir. Bu mânâdandır ki, hadiste اَلصَّوْمُ جُنَّةٌ *“Oruç koruyucudur.”*[2] denilmiştir. Oruçta insanı şehvete karşı koruyan bir özellik söz konusudur. Yine bu mânâ kastedilerek *“İmam koruyucudur.”*[3] denilmiştir. Zira imam, kendisine tâbi olanları dünyevî-uhrevî felâketlerden korumakta ve muhafaza etmektedir.

10. اَلْجَنَّةُ kelimesi de yine aynı kökten gelen bir kelimedir. Cennet, ağaçları boy boy bahçeye denir. Eğer bahçede ağaç yoksa oranın adı Arapça’da حَدِيقَةٌ ’dür. Bu yönüyle Cennet’e bu ismin verilmesi, ağaçların sıklığı ve dalların birbirine girmesi ile bir örtü meydana getirmesi sebebiyledir. Diğer taraftan ebedî âleme ait Cennet’in şu anda bizim zâhirî duygularımıza kapalı olması hikmetine dayalı olarak da Cennet’e bu isim verilmiştir.

11. Son olarak aynı kökten gelen bir başka kelimeye daha dikkatlerinizi çekelim: مَجْنُونٌ ism-i mef’ul kalıbında bir kelimedir ve جِنّ kökünden gelir. مَجْنُونٌ aklını bir şeye kaptırmış ve bu yönüyle de aklı örtülü insan demektir.[4]

2. CİNLERİN MEVCUDİYETİ

Cin taifesinin mevcudiyeti, insanın varlık âlemine intikalinden öncelere dayanır. Abdullah b. Amr b. Âs’dan gelen bir rivayette, Hz. Âdem’in yaratılmasından 2000 sene önce cinlerin yeryüzünde bulunduğuna işaret

edilmektedir.[5]

Abdullah b. Amr ki, her sözünü kılı kırk yararak söyleyen şerefli bir sahabidir. Şüphesiz o bu mevzuda, Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir şeyler duymuş ve söylediklerini de bu ölçüler içinde söylemiştir. Ancak, bütün bunlara rağmen yukarıdaki ifadeyi hadis kriterleri bakımından Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) dayandırmak oldukça zordur.

Evet biz, büyük sahabi Abdullah b. Amr b. Âs'ın (radıyallâhu anh) söylediklerinin isabetine kanaat getirmekle beraber, bu 2000 senenin miktarı hususunda kesin bir şey söyleyemeyiz; söyleyemeyiz zira bu seneler bizim ölçülerimize göre olan 365 günden ibaret seneler mi, yoksa her biri 1000[6] veya 50.000[7] seneden müteşekkil Kur'ân günlerinden ibaret olan seneler midir, bilemiyoruz.

İbn Abbas'ın (radıyallâhu anh) konu ile ilgili değerlendirmesi ise şöyle: "*Allah (celle celâluhu), yeryüzünün zimamını önceleri cin taifesine vermişti..* (Evet, ilk önceleri Cenâb-ı Hakk'ın isimlerine ayna olma ve ilâhî icraatı alkışlama işini onlar yapıyordu.) *Fakat onlar, isyan edip peygamberlerini öldürdüler. Daha sonra gökten melekler geldi ki, aralarında cinlerin kendi cinslerinden olan İblis de vardı, bu isyankârları yeryüzünden sürdüler. Onlar da denizlere kaçtı ve oralara taht kurdular..."*[8]

Yukarıda da arz ettiğimiz gibi hadis kriterleri açısından bu ve benzeri ifadeleri Resûl-i Ekrem'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) isnat etmek zordur. Bununla beraber, İbn Abbas (radıyallâhu anh) gibi ümmetin en büyük âlimlerinden olan bir sahabinin, bunu Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) duymuş olması da muhtemeldir. Onun için bu tür ifadelerin mânâlarını anlamasak bile, hakikatini kabul ve tasdik etmekte bir mahzur olmasa gerek.

Cinlerin, bizlerden önce yaratılmış olduğu ise Kur'ân ve hadislerde ifade edilen bir gerçektir. Kemmî ve keyfî buudlarını bilemediğimiz bu gerçeği, en azından bu şekliyle kabullenme ise bir mü'minlik şiârıdır.

Hz. Âdem (aleyhisselâm), daha toprak ile su arasında iken, Esmâ-i İlâhiyenin cilvelerine âyinedarlıkta bulunan cinlerdi ve bizim gibi sorumlulukları vardı. Bu sebepledir ki melekler, insanın halife kılınacağını duydukları zaman: *"Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birisini mi halife kılacaksın?"*[9] demişlerdi. Zira cinler, bu mevzuda bir misal teşkil ediyordu ve insan da bir

mânâda bunlarla aynı tabiatı paylaşıyordu.

Cinler, yeryüzünde bozgunculuk yapmış ve kan dökmüşlerdi. Öyle ise, yeni halife olacak insan da aynı şeyleri yapabilirdi. Melekler doğru söylüyorlardı; zira beşer fıtratı, peygamberlerin getirdiği nurla kendini bulmaz ve ona göre tabiatını şekillendirmezse, hemen anarşiye meyledebilir, kan döker ve değişik haksızlıklar irtikâp edebilirdi. Nitekim daha sonra meydana gelen binlerce hâdise, bir mânâda meleklerin endişelerini doğrular mahiyette cereyan etmişti.

Tabiî bu arada, aynı beşer içinde, kendisini ve Rabbini bilen, fıtratını vahiy ile şekillendiren ve tam anlamıyla halifeliği temsil edenler de az değildi. Meleklerin o anda bilemedikleri ve perde arkasına muttali olamadıkları husus da meselenin işte bu yönüydü ki, Cenâb-ı Hak meleklere: *"Ben sizin bilmediğinizi bilirim."*[10] ikazında bulunmuştu. Bu ikazla da melekler, hemen kendilerine gelmiş ve: *"Sen yücesin. Bizim, Senin bize öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz Sen Alîm'sin, Hakîm'sin."* [11] demişlerdir ki, bu onlar için bir tevbe ve yenilenme demekti.

Cinlerin mevcudiyetini ve karakterlerini dolaylı yoldan anlatan meleklerin ifadelerinden de anlıyoruz ki cinler, daha insanlar yokken yaratılmışlar, yeryüzünde bozgunculuk yaparak kan dökmüş ve anarşinin temelini atmışlardı.

3. CİNLERİN MAHİYETİ

a. Cinler Hâlis Ateşten Yaratılmışlardır

Kur'ân-ı Kerim'in pek çok âyetinde, cinler ve insanlar yaratılış itibarıyla eşit tutulmuş ve her iki taife de hilkatleri itibarıyla ayrı ayrı tafsil edilmişlerdir. Şimdi, bu âyetlerden bazılarını beraberce mütalâa edelim:

"(Allah) İnsanı kiremit gibi pişmiş çamurdan yarattı. Cinni de hâlis ateşten yarattı."[12]

Buradaki "hâlis ateş", zihne yaklaştırma esprisi olarak zikredilmiştir. Bu itibarla da o, radyasyonların terkibi veya bir iyon çorbası olabileceği gibi, antimadde veya partiküllerden meydana gelen bir bulamaç da olabilir.. olabilir ama bunlardan herhangi biri olduğuna dair hüküm vermemiz mümkün değildir. Zira biz, "mâric" ve "nâr"ın ne olduğunu kesin olarak bilemiyoruz ki, böyle bir hükme varabilelim. Ancak şurası da bir gerçektir ki, melekler nasıl nurdan yaratılmış ve istediklerinde temessül edip görülebilmektedirler; aynen öyle de cin taifesi de "nâr"dan yaratılmış ve temessül edip görülebilmektedirler.

Bu konuda başka bir âyette de şöyle buyrulmaktadır:

"Andolsun Biz, insanı pişmemiş çamurdan, değişmiş cıvık balçıktan yarattık. Cinne gelince onu da (insandan) daha önce, nüfuz eden kavurucu ateşten yarattık."[13]

İnsan, mahiyeti itibarıyla bir protein çorbasından; cin de "nâr-ı semûm"dan yaratılmıştır. "Nâr-ı semûm", "vücudun bütün gözeneklerine giren ateş" mânâsına geldiği gibi "zehirleyen ateş" mânâsına da gelir. Ancak bizim için böyle bir ateşin keyfiyeti meçhuldür.. meçhuldür zira bugün için mevcut laboratuvarlarımız böyle bir ateşi tahlile yeterli değildir.

Cinler de aynen insanlar gibi kulluk için yaratılmışlardır. Nitekim bir âyet-i kerimede Allah Teâlâ: *"Ben cinleri ve insanları ancak Bana kulluk etsinler diye yarattım."*[14] buyurmaktadır. "Cin" kelimesinin "ins"den önce zikredilmesi de cinlerin insanlardan önce yaratıldığına dair bir işaret olabilir. Onlarda da "mârifet-i ilâhiye" şuuru vardır. Zira kulluk ancak böyle bir şuurla olur.

Yukarıda da görüldüğü gibi bu ve benzeri âyetler, cin ile insanı beraber ele almaktadır. Evet, cinler de aynen insanlar gibi Allah'a muhatap olan iradeli varlıklardır. Onlara da emir ve nehiyleri ihtiva eden ilâhî mesajlar gelmiştir. Dolayısıyla onlar da bu mesajlara karşı mesul ve mükelleftirler.. onlar da yaptıkları iyi şeylerin mükâfatını ve işledikleri kötülüklerin cezasını görme müjde ve tehdidi altındadırlar.

Cinler görülmeyen varlıklardır. Bizim, asıl mahiyet ve hüviyetleriyle onları görmemiz imkânsızdır. Bizler tarafından görülen, onların temessül etmiş şekilleridir. Zaten yukarıda da izah ettiğimiz gibi "cin" kelimesinin kökünde mânâ olarak bir kapalılık vardır. Dolayısıyla cinler gözle görülemeyen latîf yapılı varlıklardır. Bu husus, cinden, şeytandan bahsedilen bir âyette şöyle anlatılmaktadır: *"Çünkü o ve kabilesi, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler."*[15]

Bu hakikatten dolayıdır ki, cin taifesi ve şeytanlar, bizim onları göremediğimiz noktalardan bizi görürler. Hiç beklemediğimiz yerden, hiç beklemediğimiz anda ve hiç ihtimal vermediğimiz oyunlarla karşımıza çıkar ve zehirli oklarını sinelerimize saplarlar.

Bazen onların bir bakışı batırır bizi; bazen bir lokma, bir söz, bir işaret ve bir başka pozisyon. Bir "dane"de yıkılıp giden nice selvi boylar, nice Herkül

endamlar vardır. Onun için insan, daima ihtiyatlı davranmalı ve tetikte olmalıdır. Zira şeytan, insanın içine girip her zaman onu avlamak için hep tarassut hâlinde ve fırsat kollamaktadır.

Ayrıca, cinlerin temessülünü de anlatan pek çok âyet ve hadis-i şerif vardır.. ve bunların temessül keyfiyetleri de çeşit çeşittir. Bazen bir insan, bazen de herhangi bir hayvan şeklinde görülebilirler.

Bazı müfessirler, zikrettiğimiz âyete dayanarak cinlerin asla görülemeyeceğini söylerlerse de cinler yapıları latîf olmaları sebebiyle tıpkı melekler gibi temessül edebilirler. Bu açıdan cinlerin aslî hüviyetlerini olmasa bile, temessül etmiş hâllerini her zaman görmemiz mümkün ve de vâkidir.

b. Cin Şuurlu Bir Kanundur

Cin, ruh nev'indendir ve şuurlu bir kanundur; kütleler ve küreler arasındaki cazibe (çekim) kanunu gibi bir kanun... Bu kanunla güneş, dünyayı etrafında döndürüyor. Dünya da elektronların dönüşü gibi onun çevresinde dönüyor. Dünya, güneş etrafında dönerken, güneş tarafından çekiliyor. Bu ile'l-merkez (merkezçek) çekime karşılık, bir de ani'l-merkez (merkezkaç) kuvveti var. İşte bütün bunlar birer kanundur; izafî, itibarî değerleri olan kanunlar...

Şimdi, "Ortada hiçbir şey yok; yani o da kütle, bu da kütle; biri diğerinin etrafında dönmekte vs." deseniz, demagoji yapmış olursunuz. Evet, şayet ortada bir şey yoksa, bu durum nasıl izah edilecek? Bu ister Nevton'a göre câzibe, ister Einstein'e göre hayyiz olsun, netice değişmez.

Hem meselâ, bir tohumu ele aldığımızda, onda bir "ukde-i hayatiye"nin var olduğunu görüyoruz. Bir de bakıyorsunuz, hemen bir yerden rüşeym başını çıkarıyor, filiz oluyor, ot oluyor, ağaç oluyor; ama mutlaka kendi cinsinden bir şey oluyor. Bunda bir büyüme, gelişme kanunu var. Bu da yine itibarî, izafî bir kanun... Ama bu kanun olmadan neşv ü nemayı da düşünemiyoruz. Meselâ, taşı bir yere diktiğimiz zaman, bu kanun olmadığı için bir büyüme ve gelişme de söz konusu olmuyor.

İşte bütün bunlar, Allah'ın birer kanunudurlar; cin ve ruh dediğimiz şeyler de bu kabîl kanunlardandır. Aradaki fark şudur: Cazibe kanununun aklı, iradesi, şuuru yoktur. Ama bu cin kanununun, ruh kanununun, melek kanununun aklı, şuuru idraki olduğu gibi, ayrıca izafî, itibarî ve nispî olmayıp hakikî birer mahiyete sahiptirler. Onun için Asrın Dev Mütefekkiri, şimdiye kadar görebildiğimiz tariflerin en câmiini, en şümullüsünü en veciz şekilde şöyle

ortaya koyar:

"Ruh, zîhayat, zîşuur, nûrânî vücud-u hâricî giydirilmiş, câmî, hakikatdar, külliyet kesbetmeye müstaid bir kanun-u emrîdir."[16] *"Eğer envâdaki kanunlara Kudret-i Hâlık, vücud-u hâricî giydirse, herbiri bir ruh olur. Eğer ruh, vücut libâsını çıkarsa, başından da şuuru indirse, yine lâyemut bir kanun olur."*[17]

Aslında, işte bu tarifle her şey anlatılmıştır. Ruh, bizim en küçük âlemden en büyük âleme kadar hemen hepsinde kabul ettiğimiz kanunlar gibi bir kanundur; tabiî şuurlu bir kanun. Kaldı ki, bazı ilim adamlarının iddialarına göre, otlar bile büyürken bir şuurluluk emaresi gösterir, bir kısım mesajlara, tenbihlere cevaplar verir; çevre ile tanışma, kaynaşma veya yadırgama gibi münasebetleri olur. Ağaçlarda da öyle... Bir dergide mevzuyla alâkalı kaleme alınmış bir yazının hulâsası aynen şöyle. Yazar diyor ki:

"Benim kanaatim, buğday ve arpa gibi şeylerin başaklarının şuurlu olduğu merkezindedir. Çünkü yapılan hareketler o kadar akıllıcadır ki, arpa, buğday vs.de bir şuur, bir akıl, bir idrak düşünmeden, bu hareketleri izah etmeye imkân yoktur."

Meselâ, buğday henüz bir rüşeym ve filiz iken başını topraktan dışarıya çıkarır, etrafına bakar; şayet etrafı iki tane sap çıkarmaya müsait ve şartlar da elverişli ise, bu durumda iki tane sap çıkarır. Şayet havalar iyi gidiyor, rutubet kâfi, güneş şuaları da besleyici ise, o iki filize karar verir. Hatta şartlar müsait olursa, üç tane bile çıkarabilir. Hatta üç adet sap çıkınca, biz de şartların onları beslemeye yeterli olduğunu anlarız. Eğer şartlar müsait görülmezse, o zaman bir başak çıkar. Sanki *"Ben ancak bir tane besleyebilirim."* der gibidir.

Diğer bir misal: Bir ağaç hastalandığı zaman, kendini kurtarmak için, meyvelerini döküverir. Ziraatle uğraşan çiftçi ne zannederse etsin, hastalanan meyve değil, ağaçtır. Yani, ağaç hâl diliyle; *"Ben meyvelere bakamayacağım, kusura kalmayın. Şu durumum itibarıyla kendime bakmak mecburiyetindeyim. Şimdi, ben bana lâzımım."* demektedir. İşte bütün bunlar, Allah'ın kanunlarıdır.

Zaten hücrenin içinde DNA molekülüne aynı şeyler atfediliyor ve deniyor ki, DNA şifre gönderir, RNA da bir mühendis ve bir kimyager gibi aldığı şifrelere göre çalışır.

Bize göre şuurlu mahluk sadece cin ve insandır. Hayvanat ise hisle, sevk-i

ilâhî ile hareket eder. Fakat onların bu şuurlu hareketlerinin verâsında yine Allah'ın (celle celâluhu) iradesi vardır. Evet, her şeyi belli bir noktaya sevk eden, her şeyi belli bir istikamette geliştiren Allah'tır. Ama ortada, inkâr edemeyeceğimiz, Allah'ın koymuş olduğu bir de kanunlar vardır. Bu kanunlar, o kadar müthiş ve hükümfermâdır ki, insan bu kanunlara uzaktan baktığı zaman onlara "şuur" diyesi gelir...

Şimdi bazı kimseler, etraflarında bunlar olup biterken, cinleri niye inkâr ederler, insan buna cevap bulamıyor ve cini inkâr edenlere "Galiba cinnet geçirmişler!" diyesi geliyor.

c. Kur'ân'da Cin Kavramı

Kâinat içinde cereyan eden yüzlerce, binlerce kanun var. Ve bunların hepsi daha önceki bölümlerde bahsini ettiğimiz cin kanunu gibi cereyan etmekte. Bu açıdan da denebilir ki, cinlerin varlığı meselesinde şüphe yok.

Kur'ân-ı Kerim'de Allah (celle celâluhu) *"Cinni, mâric ve nâr (ateş)dan yarattık."*[18] diyor. Bu ifade foton ve partikülleri aklımıza getiriyor. Ama cinler ne foton ne de partikül; mâric ve nârdan yaratılmış, insan gibi mükellef, nimlatif (yarı nuranî) varlıklardır... Bu türlü varlıkların olmaması için hiçbir sebep yok. Olmamasını iddia etmek, bir bakıma mükâbere ve mantıksızca bir iddiadır.

Esasen, bu mevzuda asıl söz Kur'ân'a aittir ve Kur'ân-ı Kerim'in dediklerinin bilinmesinde yarar var. Kur'ân-ı Kerim, insanı ele aldığı hemen her yerde, arkadan, bir ümmet, bir millet olarak cin taifesinin yaratılışını da anlatmaktadır. Meselâ, insanın "fahhar" gibi "salsal"dan yaratıldığını anlattıktan sonra[19], cin taifesinin üzerinde durur ve *"Cinni Biz mâric ve nâr (ateş)dan yarattık."*[20] ferman eder.

Bir çeşit ateşten yaratılmış ama; bu ateş, ne bir şua, ne parıldayıp yanan bir ateş, ne de sadece kömür gibi siyah bir duman. Demek cinler, maddenin esaslarından olup etrafa şerareler saçan bir ateşten yaratılmıştır. Kur'ân-ı Kerim, cinlerin mahiyeti mevzuunda sadece bu kadar malumat verir.

Nebiler dahil, ehl-i keşf ve sahabe-i kiram arasında cinlerle görüşenler ise, büyük ölçüde onların temessülleriyle görüşüyor ve münasebet kuruyorlardı. Çünkü cinler, latîf bir madde ile zîşuur bir ruha sahip bulunup, bu iki unsurun bir araya gelmesiyle hâsıl olan ayrı bir buudu ihraz ederek buudlarının

hususiyetine göre temessülen ortaya çıkarlar. Bu arada aynaların kabiliyetlerinin, değişik temessüllere şart-ı âdi olması keyfiyeti de gözardı edilmemelidir.

Öte yandan cinler, madde âlemine ait "nâr ve mâric"ten birtakım varlıklar olmakla beraber, tıpkı bizim gibi, maddeye kumanda eden bir ruha sahiptirler ve zîşuurdurlar. Zîşuur olmaları yönüyle camid ve (bitki, hayvan gibi) diğer canlılardan ayrılıp, tıpkı bizim gibi şuurlular, idrak sahibi mükellefler sırasına girerler.

Cinler de bizim gibi Allah'a inanmak, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermekle mükelleftir. Yalnız, mâric ve nârdan yaratılan cinler, birçok hususlarda bizim gibi olmanın yanında, temessül de ederler.

Cinler, rüyalarda bir kısım insanların hususî âlemlerine girdikleri gibi, rüya dışında da temessül eder ve insanların yaşadığı âlemi onlarla paylaşabilirler. Sen, babanı, amcanı, dedeni, nineni rüyanda gördüğün, onların temessülâtına şahit olduğun ve berzah âleminde bir kısım tabloları müşâhede ettiğin gibi, cin âlemi de, daima temessül edip yeryüzünde insanlara görünebilir. Fakat bu, onların asıl hüviyetleri değildir; göründükleri insanların mir'ât-ı ruhlarına (ruh aynalarına) aksediş şekilleridir. Yani alıcının kabiliyet ve istidadına göre bir aksediştir.

Onun için cinleri, Hz. Ömer (radıyallâhu anh) başka, Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) başka, Ebû Zerr (radıyallâhu anh) de başka şekilde müşâhede etmişlerdir. Meselâ, İbn Mesud onları Resûlullah'ın (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanında bir gölge şeklinde müşâhede eder. Hz. Ömer, zaif, nahif bir insan şeklinde, Ebû Zerr ise daha başka surette... Bütün bu müşâhedeler göstermektedir ki, cinlerin temessül keyfiyetleri başka başkadır...

Diğer taraftan cinler de tıpkı insanlar gibi doğar, büyür, yaşar, yaşlanır ve ölür. Yer, içer, evlenirler ve çoğalırlar. Erkeklik ve dişilik onlar için de söz konusudur.

Efendimiz bir dualarında Cenâb-ı Hakk'a yalvarmış ve bu yakarışlarını şöyle dile getirmişlerdi:

"Allahım, Senin izzetine sığınıyorum. Senden başka ilâh yoktur. Sen beni doğru yolundan saptırma. Sen öyle bir 'Hayy'sın ki, asla ölmezsin. Hâlbuki insanlar da cinler de ölürler."[21]

Allah Resûlü'nün bu ifadeleri de gösteriyor ki, cinler de insanlar gibi

ölümlüdürler. Bunu teyit eden âyet-i kerimeler de vardır. Meselâ bir âyette şöyle denilmektedir: *"Allah (celle celâluhu) buyurdu: Sizden önce geçen cin ve insan toplulukları ile beraber ateşin içine girin!"*[22]

Aynı hakikati ifade eden bir başka âyette ise şöyle denmektedir: *"Kendilerinden önce gelip geçmiş olan cin ve insan toplulukları içinde (uygulanan) o söz, kendilerine de geçerli oldu. (Bunlar da azabı hak ettiler.) Çünkü hep hüsranda idiler."*[23]

Bu ve benzeri âyetler bize cinlerin de aynen insanlar gibi bu dünyada bir müddet yaşadıktan sonra vefat edip ahirete gideceklerini veya gittiklerini anlatıyor. Ayrıca âyetlerde onların erkeklik ve dişiliklerinden de bahsediliyor. Zira cinlerde de neslin devamı tenasül ve evlenmekle gerçekleşmekte.

Kur'ân'ın bu tür âyetlerini daima birer hakikat olarak ele alıp öyle değerlendirmek iktiza eder ve inanırken de cinlerin hakikatine bu şekilde inanmak gerekir. Evet, şimdi onlara vehim ve hayal diyenlere soralım:

Doğup-büyüyen, yaşayıp-vefat eden, erkeklik ve dişilik taşıyan, nasıl vehim ve hayal olabilir? Veya sorumuzu şu şekilde ifade edelim: Bu gibi hâssalar vehim ve hayalde nasıl tasavvur edilebilir?

d. Cinler Mikrop mu?

Bundan önceki bölümde, cinleri vehim ve hayal diye nitelendirenlerin görüşlerinin yanlış olduğunu, âyet, hadis ve hâdiseler ışığında inceleyerek, gerçeği intikal ettirmeye çalışmıştık. Şimdi de cinleri "mikrop" olarak yorumlayanlara bir-iki söz etmek istiyorum:

Bunlar nasıl mikroplardır ki, Cenâb-ı Hak onlara namaz, oruç, zekât ve hac gibi mükellefiyetler yüklemiştir! Ve yine bunlar nasıl mikroplardır ki, insanlar gibi onların da ölecekleri ve bütün yaptıklarından ahirette hesap verecekleri kendilerine ihtar edilmektedir!

Öte yandan cinleri insana ait, şehvet ve gazap gibi bazı duygular olarak kabul edenlere ne demeli? Allah bizi bırakıp, duygularımızı muhatap ediniyor; ediniyor da emir ve nehiylerini onlara veriyor! Böyle düşünenlere "Allah insaf versin!" demekten başka insanın elinden ne gelir ki!..

Hem bunlar nasıl mikrop veya vehimlerdir ki, Hz. Süleyman (aleyhisselâm) bunları emri altında çalıştırıyor ve onlara nice işler gördürüyor.

Belkıs'ın tahtını çok uzak mesafeden getirme mevzuunda cinlerden bir İfrit,

Hz. Süleyman'a: *"Sen makamından kalkmadan ben onun tahtını sana getiririm."*[24] diyor.

Bir başka âyette de cinlerin yaptıklarından şöyle bahsediliyor:

"... Rabbinin izni ile cinlerin bir kısmı onun önünde çalışırdı. Onlardan kim buyruğumuzdan çıksa ona alevli bir azabı tattırırdık. Ona dilediği gibi kaleler, heykeller, havuzlar kadar geniş leğenler, sabit kazanlar yaparlardı..."[25]

Ve şimdi farklı düşünenlere soralım: Bütün bunları vehimler ve mikroplar mı yapıyorlardı? Bunu bu şekilde ifade, acaba Kur'ân'a ait bir hakikati inkâr olmaz mı?

Onun için biz diyoruz ki, cin ve şeytan ile ilgili âyetler, mutlak surette Kur'ân'ın anlattığı, hadislerin şerh ve izah ettiği birer hakikat olarak ele alınıp öyle değerlendirilmelidir. Aksi hâlde hakikatten uzaklaşılmış olunur ki, bu da ancak dalâlet ve sapıklığı netice verir. Aman Allahım, din adına bir şeyler söylerken dinden çıkmak ne kötü akıbet!..

4. CİNLERİN TEMESSÜLÜ

Günümüzde cinlerle alâkalı birtakım çalışmalar yapılmaktadır. Ancak cinler, metafizik varlıklar olduklarından gerçek hüviyetleri hakkında bugüne kadar sağlam bir bilgi elde edilememiştir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi, bazılarınca sadece "enerjidir", "ışıktır.." vb. ifadeler kullanılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Ne olursa olsun, onlar da birer ruha sahip varlıklardır. Ve bir kısım hususiyetlerinin bulunduğunda şüphe yoktur. Kur'ân-ı Kerim'in ifadesiyle dumansız ateşten yaratılan cinler, insan gibi fizikî bir bedene sahip değil; aksine şeffaf bir varlık olup değişik şekillerde temessül edebilmektedirler ki, buna çokları şahit olmuştur. Hadis kitaplarında da bu gibi rivayetlere rastlamak mümkündür. Meselâ, Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor:

"Ben zekât mallarını bekliyordum. Bir gece, birinin gelip bu malları karıştırdığını gördüm.. gördüm ve yakaladım. Ona, 'Seni Resûlallah'a götüreceğim.' dedim. O ise kendisinin, ihtiyaç sahibi olup aile fertlerine başka bakan kimsenin olmadığını, bundan dolayı da kendisini serbest bırakmamı istedi. Ben de bu hâline acıyıp onu serbest bıraktım.

Ertesi gün Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) yanına geldim.

Ben daha bir şey söylemeden Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem): 'Yâ Ebâ Hüreyre! Dünkü esiri ne yaptın?' diye bana o geceki macerayı sordu. Ben de 'Yâ Resûlallah! Onu size getirecektim; ancak kendisinin fakir olduğunu ve ailesine bakacak kimsesinin olmadığını söyleyince ben de vazgeçtim.' deyince, Allah Resûlü, 'Yalan söylüyor, o yine gelecektir.' buyurdular.

O akşam ben yine nöbet tuttum. Aynı şahıs yine geldi ama bu sefer kararım kesindi; ne kadar yalvarıp dil dökse de dinlemeyecek, onu tutup Allah Resûlü'ne götürecektim. O da, bu kararlı tavrımı görünce: 'Şimdiye kadar söylediklerimin hepsi yalandı. Eğer beni bırakırsan sana, okuduğun zaman ben ve emsalimin şerrinden korunabileceğin bir dua öğretirim.' diyerek kendisinin yalancı olduğunu itirafla Allah Resûlü'nü tasdik etmişti. Ben ise söyleyeceği duanın ne olduğunu merakla onu hemen bırakıverip dinlemeye başladım.

Bunun üzerine o bana, 'Ayetü'l-Kürsi'yi okumaya devam ettiğin müddetçe, bütün insî ve cinnî şeytanların şerrinden emin olursun.' dedi. Ben de sabah Allah Resûlü'nün huzuruna geldim ve Efendimiz yine: 'Esirine ne yaptın?' diye sordu. Ben de olup-bitenleri anlattım. Sözümü bitirince de: 'Yalancı ama, sana doğruyu söylemiş.' buyurdular. Ardından: 'Onun kim olduğunu biliyor musun?' diye sordu. Ben, 'Hayır, yâ Resûlallah!' dedim. Bana, onun şeytan olduğunu haber verdi."[26]

Bu, hayret edilecek bir durumdu! Şeytanın zekât ve sadaka mallarıyla ne işi vardı ve onun ihtiyacı bu değilken niçin gelmişti?.. Belki de onun bereketine müdahale etmek istiyor veya şirretiyle onu kirletmeye çalışıyordu. Daha başka mülâhazalar da söz konusu olabilirdi. Ama o mutlaka kendi fıtratının gereği şeytanlık adına bir şeyler yapıyordu.

Bu tür vak'alar, Muaz b. Cebel, Übey b. Ka'b, Ebû Eyyub el-Ensârî...[27] gibi seçkin sahabe efendilerimiz tarafından da zaman zaman müşâhede edilmiştir. Bu da cin veya şeytanların temessülünün tevatüre yakın bir keyfiyetle nakledilmesi demektir ki, o da bu hususu şüphe vermeyecek derecede gözler önüne sermektedir.

Cinler, insan suretinde temessül ettikleri gibi, diğer canlılar şeklinde de temessül etme kabiliyetine sahiptirler. Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem), değişik hadislerinde evlerde görülen yılanlara evvelâ: *"Cin isen çık!"*

denilmesini tavsiye etmesi, eğer çıkmazsa bunun üzerine öldürülmelerini emir buyurmaları, bu gerçeğe ışık tutan başka bir ifadedir.[28]

Bütün bunlardan anlıyoruz ki, cinler, bazen insan, bazen yılan veya başka bir haşerat şeklinde temessül edip, onların şekillerine girebilirler. Hatta bazen de bu canlıların içlerine girip, âdeta onların damarlarındaki kan gibi dolaşarak onları ifsat ve istedikleri istikamete sevk edebilirler.

5. CİNLER VE TEMSİLCİLERİ

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), âlemşümul bir peygamber olması yönüyle, hem insanların hem de cinlerin peygamberidir. Onun içindir ki O'na, *"Resûlü's-sakaleyn"* (cin ve ins peygamberi) denir. Bu itibarla Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), keyfiyeti ne olursa olsun, çeşitli vesilelerle cinlerle görüşmüş ve onları irşad etmiştir. Yine O'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) döneminde şeytanın çeşitli şekillerde temessül edip insanları kandırmaya çalıştığı da bilinen bir gerçektir.

Nitekim, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) hicretlerine tekaddüm eden günlerde, *"Dâru'n-Nedve"* denilen kulüpte toplanan Mekke müşriklerinin arasında, Necidli bir ihtiyar kılığında şeytanın bulunduğu da rivayet edilir. Bu da, insî ve cinnî şeytanların birleşerek, Allah Resûlü'ne (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir komplo kurmaya çalıştıklarını gösterir. Zaten İslâm'ın zuhurundan sonra da "Dâru'n-Nedve", daima İslâm'ı imha planlarının yapıldığı bir yer olmuş; küfür sistematiği hep orada idare edilmiş ve yapılmak istenen şeyler orada planlanmıştır. Aslında bu paralelde olarak, yirminci asrın cahiliyesinin "Dâru'n-Nedve"leri, değişik ad ve unvanlarla yeniden ihya edilmeye çalışılmaktadır.

Günümüzde dünyanın birçok yerinde sayılamayacak kadar çok "Nedve" teşkilâtları, aralıksız bir şekilde, İslâm aleyhinde planlar yapmaktadırlar. Bir devrede ardı arkası gelmez seferler hazırlayan aynı güç odaklarının, bu karanlık faaliyetleri hep devam edeceğe benzer.

İşte o gün de Dâru'n-Nedve'de Resûl-i Ekrem'i ve ashabını imha için bir plan yapmak üzere Mekke müşrikleri bir araya gelmişlerdi.. ve şeytan da onların aralarında bulunuyordu. İhtimal müşrikler, işin idaresini ellerinden kaçırdıklarını anlamaya başlamış ve âdeta panik içindeydiler. Acaba ne yapmalıydılar? Evet işte onları bir araya getiren gündemin ana maddesi buydu.

Şeytan, ileri gelenlere görüşlerini sordu. Bu arada geleceğin büyük sahabisi

Hişam b. Amr söz aldı ve *"O'nu, bir ata bindirip çöle götürelim. Daha sonra da bir daha Mekke'ye dönmemesi için tenbihte bulunalım. O bizim, biz de O'nun şerrinden emin oluruz."* dedi. (Hâşâ ki, O'nda şer olsun. O, bütünüyle hayırdır ve yeryüzünü hayırla doldurmakla vazifelidir. Bizim hikâye yoluyla dahi olsa O'na şer isnadına gönlümüz razı değildir. Fakat o gün henüz İslâm nurundan mahrum olan Hişam böyle diyordu.)

Ancak şeytan bu görüşü beğenmemiş ve: *"Siz, bu kadar tesirli bir insanı ıssız bir çöle dahi salsanız, mutlaka O, bir güçlü ses ve soluk olarak geri gelir.. gelir ve sizi burada teslim alır."* dedi.

Bunun üzerine orada bulunan bir başkası şöyle bir görüş ileri sürdü: *"O'nu bir hücreye kapatalım. Sadece hava alacağı bir delik bırakalım. Ekmeğini, suyunu verelim ve ölünceye kadar orada tutalım..."*

Necidli ihtiyar bu görüşü de beğenmedi ve: *"O'nu uzun süre orada tutamazsınız. Kavim ve kabilesi, O'na inananları da yanına alır ve ne yapar yapar O'nu oradan çıkarırlar."* dedi.

Üçüncü görüş, şeytana üstadlık yapan Ebû Cehil'e aitti ve: *"Her kabileden birer ikişer genç seçelim. Onları organize edelim. O'nun üzerine hep beraber saldırsınlar ve O'nu hep beraber öldürsünler. Böyle yaparsak Hâşimoğulları kan iddia edemezler. Bütün kavim ve kabilelerle savaşmayı da göze alamazlar."* teklifinde bulundu.

Şeytan bu görüşü çok beğenmiş ve karar da Ebû Cehil'in görüşüne göre verilmişti...[29] verilmişti ama, onların bu zalimane kararı semayı ihtizaza getirmiş ve Allah Teâlâ, Resûlü'ne şu âyetleri inzal buyurmuştur:

"İnkâr edenler seni tutup bağlamaları, öldürmeleri ya da (yurtlarından) çıkarmaları için sana tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kurarlarken Allah da tuzak kuruyordu. Allah tuzak kuranların en iyisidir. (O, Kendisine karşı tuzak kuranların tuzaklarını başlarına geçirir.)"[30]

Sanki bu âyet Allah Resûlü'ne şöyle seslenmektedir:

"Ey Habibim! Seni bitirip tüketmek, seni bir yere bağlayarak veya hapsederek sesini ve soluğunu kesmek isteyecekler. Bunu yapamazlarsa, seni öldürecek veya Mekke'den sürgün edecekler; edecekler de bir garip olarak ortada kalacak ve hiç kimse tarafından himaye görmeyeceksin. Onlar bunu istiyor ve planlarını buna göre yapıyorlar. Hâlbuki farkında değiller; Allah da bir plan kuruyor ve onların hilelerine mukabelede bulunuyor. Onun içindir ki,

onların bütün oyunları fiyasko ile neticelenecek; yaptıkları hiçbir tedbir, İslâm'ın nurunun yayılmasına mâni olamayacaktır."

Bu haberden sonra Cenâb-ı Hak, Habibi'ne hicret emri vermiş ve o andan itibaren Müslümanlara hicret farz olmuştur. Allah Resûlü'nün yatağına Hz. Ali (radıyallâhu anh) yatar. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), gizlice evden çıkıp Hz. Ebû Bekir'le bir mağaraya sığınmış, Mekke müşrikleri kararlaştırdıkları vakitte gelip eve girdiklerinde yataktaki Hz. Ali'yi görüp kalakalmışlardı. Böyle bir durumda Hz. Ali'ye bir şey yapmayı da göze alamazlardı.

Hâsılı, ilâhî mekir karşısında şeytan ve şeytanlaşmış insanların kurduğu her türlü hile ve oyun iflas etmiş, onlar istemeseler de Allah nurunu tamamlamıştı.

Hicrete tekaddüm eden günlerde insî ve cinnî şeytanların Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) kurduğu tuzaklardan ve bugüne gelinceye kadar da Dâru'n-Nedvelerin İslâm düşüncesi adına birer imha karargâhı olduklarından az önce bahsetmiştik. Bütün bu sıkıntılı dönemlerden sonra, tamamen ilâhî bir imtihan olan, Cenâb-ı Hakk'ın, Efendimiz'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) hicret emrini vermesiyle, artık farklı bir döneme girilmiş olmaktadır. Bu yönüyle de hicret, ayrı bir konu ve ayrı bir destandır. Evet o, İslâm'ın Medine'sine atılan ilk adım ve dehayı mucizeleştiren bir aksiyondur.

O gün gerektiğinde en büyük zorluğu bile gülerek karşılayabilecek bir nesil yetiştirmedikçe hicreti de, hicrete terettüp eden semereleri de elde etmek oldukça zordu. İşte Hz. Ali! Hicret esnasında fedailiği temsil eden bu yiğit!... Evet, nasıl o, henüz yaşı "on" bile değilken, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"Bu davada bana yardımcı olan yok mu?"* beklentisi karşısında hiç tereddüt etmeden, *"Ben varım yâ Resûlallah!"*[31] demiş ve bu bezme girivermişse; sinesinden yediği hançerle yere düşüp şehit olacağı ana kadar da bu anlayışından zerre kadar taviz vermemiş ve hayatın bütün safhalarında kendisinden beklenen misyonu mutlaka eda etmiştir.

Hicret günü, kendisinden ölüm döşeğine girmesi istendiğinde, damarlarında hayat fışkıran bu genç, hiç tereddüt etmeden, Cennet'e buyur edilmişçesine yatağın içine girmiş ve bu davaya baş koyup canından dahi vazgeçtiğini bir kez daha ispat etmiştir. Zira Allah Resûlü'ne en yakın olanlardan biri oydu ve O'na en yakın olmanın bedeli de işte buydu.

Evet o, bir taraftan Nebiler Serveri'nin amcasının oğlu, diğer taraftan da, o

yaşa kadar bakımını-görümünü üstlenen Hz. Peygamber'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) mânevî oğlu konumundaydı. Daha sonraki dönem itibarıyla, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) biricik kızı, Cennet kadınlarının efendisi Hz. Fatıma'yı ona nikâhlaması da, onun bu yakınlığı ve bu misyonun sahibi olması bakımından çok önemliydi. İşte bu vasıflarla muttasıf Hz. Ali, canını dahi feda edecek bir fedainin gerektiği yerde, ön plana çıkıyor veya çıkartılıyordu.

Dünden bugüne uğruna nice fedakârlıklara katlanıldığı ve Hz. Ebû Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali (radıyallâhu anhüm) ve daha nicelerinin omuzlayarak bugünlere taşıdığı İslâm, ilelebet devam edecektir. Allah (celle celâluhu), *"Allah seni insanlardan koruyacaktır."*[32] ifadesiyle, Efendimiz'le beraber O'nun o yüce davasını da koruyup muhafaza edeceğini teminat altına almıştır. Bu teminat sayesinde O'na karşı olan sevgi, her an gönüllerde kendini daha bir hissettirecek ve bunu silmeye de kimsenin gücü yetmeyecektir.

Şeytanın, Mekke müşriklerini idlâl için kurduğu planlar o gün için boşa çıkmıştı ama, onun bu mevzudaki cehd ve gayreti hiç mi hiç eksilmemişti. Nitekim Bedir Savaşı sırasında insan kılığında temessül ederek, kâfirlerin saflarına katıldığını, müşriklere moral vermeye ve destek olmaya çalıştığını Kur'ân şöyle anlatmaktadır:

"O zaman şeytan onlara yaptıkları şeyleri süsleyip güzel göstermiş: 'Bugün insanlardan sizi yenecek kimse yoktur. Ben sizin yanınızdayım.' demişti. Fakat iki topluluk birbirini görünce, şeytan ardına dönüp: 'Ben sizden uzağım, ben sizin görmediğinizi görüyorum. Ben, Allah'tan korkarım, zira Allah'ın cezası çetindir.' demişti."[33]

Bazı müfessirlerin ifadelerine göre şeytan burada, Sürâka b. Mâlik kılığında görülmüştü.[34] Çünkü Sürâka cesur bir süvari olup hicret esnasında Allah Resûlü'nü takip ettiğinden dolayı, Mekkeli müşrikler tarafından sevilen, sayılan bir insandı.[35]

İşte şeytan Mekkeli müşriklerin kuvve-i mâneviyelerini takviye için bu yola başvurup, Sürâka şeklinde temessül etmişti. Ancak iki ordu karşılaşınca, biraz önce galibiyet vaad eden şeytan, *"... Ben sizin görmediklerinizi görüyorum."* deyip tabana kuvvet, gerisin geriye kaçmaya başlamıştı. Çünkü diğer tarafta sahabe kılığına girmiş (Zübeyr b. Avvam gibi) binlerce nişanlı melek saf

tutmuş, çarpışmak için âdeta emir bekliyor...[36] Demek ki Allah (celle celâluhu), yerdeki bir avuç askerini gökteki melekleriyle her zaman teyit ediyor.

Evet, bütün din düşmanları bir araya gelse ve İblis ordularıyla seferber de olsa bu ordunun karşısında durup mukavemet edemeyecek, aksine hezimete maruz kalacaklar. Bunu çok iyi bilen İblis de mecburen yerinde duramamış, arkasına bakmadan kaçmaya başlamıştı.

6. CİNLER SORUMLU VARLIKLARDIR

a. Âyet ve Hadislerde Cinlerin Sorumluluğu

Cinler de bizim gibi Allah karşısında sorumlu varlıklardır. Cenâb-ı Hak, ahirette insanlarla beraber cinleri de huzuruna alıp: "*Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size âyetlerimi anlatan ve bu günle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran elçiler gelmedi mi?"*[37] mealindeki âyetiyle onların bu sorumluluklarını açıklamaktadır.

Bu soru karşısında her iki topluluğun şaşırıp kalacağı ve kendi aleyhlerinde şahitlik edeceği de âyetin devamında şöyle ifade edilmektedir: *"Evet (geldi) kendi aleyhimize şahitlik ediyoruz, dediler. Dünya hayatı kendilerini aldattı ve kendilerinin kâfir olduklarına şahitlik ettiler."*[38]

Âyetin mazmunundan hem cinlere hem de insanlara kendi içlerinden peygamber gelip, "Hak din"i onlara tebliğ ettiği anlaşılmaktadır. Son olarak Hz. Peygamber (sallallâhu aleyhi ve sellem) ise, insanlarla beraber cinlere de gönderilen âlemşümul bir peygamberdir. *"Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."*[39] âyeti de bu hakikati ifade etmektedir.

Bu itibarla, en az insanlar kadar cinlerin de Efendimiz'e karşı merbutiyet ve medyuniyetleri söz konusudur. Zira O, cihan çapında bir davetle zuhur edip, hutbesini bütün varlığa dinlettirme konumunda bir "Söz Sultanı"dır. O, mihrabı Kâbe, minberi Medine olan koskoca yeryüzü mescidinin biricik imamıdır; cemaati de, arz ve semayı dolduran bütün varlıklardır. Herkes ve her şey O'nun arkasında ve O'nun tekliflerine "Evet!" demektedir. Zira O Sultan-ı Sekaleyn'in dudaklarından dökülen her söz arz, sema ve bütün varlığı alâkadar etmektedir. Gönüller bütünüyle O'nu duymakta, O'nunla dolup taşmakta ve âdeta kâinatta başka bir ses, başka bir soluk duyulmamaktadır.

O'nun ilk zuhuru, hem yerlerin hem de göklerin en önemli hâdisesidir. Bu zuhurla, cinlerin devamlı gidip-geldikleri ve kulak hırsızlığı yaptıkları sema kapıları artık onlara açılmaz olmuş ve âdeta yüzlerine kapanmıştı. Bunun, onlar tarafından mutlaka bir izahı olmalıydı ve onu bulmalıydılar. Bu sebeple de karış karış her tarafı dolaşıp, duydukları en küçük haberleri dahi araştırmaya koyuldular. Derken bir grup cin, Batnü'n-Nahle'ye uğramış ve Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem), ashabına namaz kıldırdığını görmüş ve Kur'ân dinlemişlerdi..[40] dinlemiş ve o büyük sırrı bir ölçüde keşfedivermişlerdi. Kur'ân bu vak'ayı bize şöyle nakleder:

"Bir zaman cinlerden bir topluluğu, Kur'ân dinlemek üzere sana yöneltmiştik. Onlar geldiklerinde (birbirlerine) 'Susun (dinleyin)!' demişlerdi. (Okuma) bitirilince de uyarıcılar olarak kavimlerine dönmüş ve şöyle demişlerdi: 'Ey kavmimiz! Biz, Musa'dan sonra indirilen, kendinden öncekini doğrulayan, hakka ve doğru yola götüren bir kitap dinledik. Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun ve O'na inanın ki, (Allah bağışlanacak) günahlarınızı bağışlasın ve sizi bir acı azaptan korusun.'"[41]

Kur'ân burada sanki şöyle diyor: "Onlar Kur'ân'a kulak verip onu dinlesinler diye, onları köşe köşe, bucak bucak dolaştırıp Mekke'ye biz çektik. Onlar, seni duyunca, ciddî bir kulluk anlayışı içinde, âdeta arkanda divan durup saf bağladı ve birbirlerine: *"Sesinizi kesin, dinleyin!*" dediler."

Böylece önemli bir hususun altını çiziyor ki, o da, Kur'ân'a karşı edebli olmaktır. Çünkü Kur'ân'ı dinleyip, gönüllere sindirmek için, evvelâ ona karşı edepli olmak gerekir. Zira Kur'ân, çehresindeki esrar perdesini ancak ona edeplice yaklaşanlara aralar ve sırlarla köpüren ilhamlarını onların kalblerine boşaltır. İşte bu durum, cinler için de aynıyla geçerlidir.

Evet, cinler, Kur'ân'ı ilk duyduklarında, onu edeple dinleyip âdeta onunla bütünleşivermişlerdi.. dahası, yıllardan beri ondaki sırra vâkıfmış gibi bir safvet ve duruluğa ermişlerdi. Daha sonra da onlardan her biri kendi mesuliyetini hissedip, Kur'ân uğrunda irşada koyulmuş ve Kur'ân'dan sinelerine akseden ilhamları hemcinslerinin gönlüne ulaştırmanın telaşına düşmüşlerdi.

İhtimal bunlar, Hz. Musa'ya inen Yahudi cinlerdi. Zira Kur'ân'ı dinler dinlemez, onun "Kelâmullah" olduğunu anlamış ve Allah Resûlü'ne iman etmişlerdi. Ve arkasından da ondaki sır, istidatlarındaki meknî hizmet

düşüncesinin neşv ü nema bulmasını, onların heyecanla şahlanmalarını ve vazifelerinin şuuruna varmalarını sağlamıştı.

Daha sonraki dönemlerde yine Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), pek çok defa cinlerle görüşüp, onlara dinin emir ve yasaklarını aktararak irşadda bulunmuş ve devamlı onların hizmet aktivitelerini canlı tutmalarına yardımcı olmuştu. Bu hususla alâkalı İbn Mesud, Ebû Zerr, Muaz b. Cebel ve Hz. Enes'in (radıyallâhu anhüm) bizlere kadar ulaşan pek çok müşâhedeleri vardır;[42] vardır ama Efendimiz'in cinlerle münasebetini gösteren bu hâdiselerin tamamını burada zikretmemiz mümkün değildir.

Sûre-i Rahmân'da cinler, daha önce de ifade edildiği gibi, insanlarla beraber ele alınmakta ve her iki grup aynı ifadelere muhatap kılınmaktadır. Bir rivayette Allah Rasûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), bu sûreyi önce cin taifesine, sonra da gelip kendi ashabına okumuştu. Ashab, onu sessiz bir şekilde dinledikleri hâlde cinler, *"Rabbinizin hangi nimetini yalanlıyorsunuz?"*[43] âyetini işitince: *"Rabbimizin hiçbir nimetini inkâr etmiyoruz. Hamd Sanadır yâ Rab!"* hitabıyla karşılık vermiş ve Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) takdirine mazhar olmuşlardır. O, cinlerin bu hâlini ashaba örnek gösterip ve: *"Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr ediyorsunuz?"* âyeti okunduğunda sizler hiçbir şey demediniz; oysa ki onlar: "*Rabbimizin hiçbir âyetini inkâr etmiyoruz. Hamd Sanadır yâ Rab!"* karşılığını vermişlerdi, diyerek cinlerden övgüyle bahsetmişlerdi.[44]

Esasen Rahmân sûresi, insanlarla cinlerin yaratılış, sorumluluk, mükâfat ve ceza gibi pek çok müşterek yanlarından bahsetmektedir. Evet, o sûrede, koca kâinatın işleyişi, Allah tarafından gökte ve yerde vaz'edilen "mizan", bu "mizan"la beraber kanunlar, namuslar, tabiattaki şartlar dile getirilip, her şeyin zimamdarının Cenâb-ı Hak olduğu vurgulanmaktadır. Bütün bunlardan sonra da cin ve insanın yaratılışına geçilip; bu iki taifenin vazife, sorumluluk ve akıbetleri dile getirilmektedir.

Vücud (var olma) nimeti, nimetlerin en büyüğüdür. Zira diğer nimetler, vücudla bilinip takdir edilmekte ve neyin ne olduğunun farkına varılmaktadır. Bundan dolayıdır ki sık sık her iki taifeye: *"İşte Rabbinizin hangi nimetlerini inkâr ediyorsunuz?"* sorusu sorulmaktadır.. sorulmakta ve bu soruya muhatap olan herkes, kendisine bahşedilen nimetler karşısında şükre ve tefekküre sevk edilmektedir.

Yine bu sûrede insan ve cin taifelerinin hayat şartları farklı olduğundan ötürü, her iki taifenin kendi buudlarına göre *"iki mağrib ve iki meşrık"*ın tanzim edildiği ifade edilmektedir.[45] Bir diğer husus da, *doğu* ve *batı* tabirlerinin her iki grup için ayrı ayrı mânâya geldiği keyfiyetidir. Yapılarındaki farklılığa rağmen, mekân hususiyeti aynı olsaydı, bu gruplardan birine mutlaka zulüm olurdu ve cin taifesi insana ait buudlarda gezip dolaşamazdı.

Öyle ise, her iki grubun kendi buud farklılıkları göz önüne alınarak, uygun mekânlar tahsis edilmesi, onlar için ayrı bir nimet buudu demektir.

Rahmân sûresi, nimetlerin tâdâdı ve nankörlerin tehdidi açısından âyet âyet her-iki taifeyi de kâh inşirahtan inşiraha sevk etmekte, kâh başları döndürüp bakışları bulandırmaktadır. Evet, her ikisi de hususî yaratılmış ve O'na kullukla serfiraz kılınmışlardır. Tabiî ki, bu mükellefiyeti idrak edip ve yaratılış gayesine uygun hareket edenler mükâfatlandırılacak, fıtratlarını bozup kulluktan ayrılanlar da cezalandırılacaklardır.

Rahmân sûresinde: *"Rabbin makamından (hesap vermek üzere durulan yerden) korkan kimseye iki Cennet vardır."*[46] denilerek bu iki taifeden mehâfet ve mehâbet ehline, iç içe cennetlerin vaad edildiği dile getirilmektedir.

Aynı sûrede hûrilerden bahsedilirken "*Onlara (Cennetlerde), bakışları münhasıran (kocalarına bakan) öyle dilberler vardır ki, bunlardan önce onlara ne insan ne de cin dokunmuştur."*[47] buyrularak cismanî zevkin bir başka buuduna dikkat çekilmektedir. Demek ki, cinler de bizler gibi ya mükâfat görüp Cennet'e gidecek ya da ikaba maruz kalıp Cehennem'e sürükleneceklerdir. Böyle bir şey ise, ancak mükellef ve mesul bulunmanın gereği olabilir.

Cinlerin mesuliyeti hususunda pek çok delil vardır. Onlardan birini daha hatırlatalım:

"Şimdi onlar da kendilerine (azap) sözü gerekli olmuş kimselerdir. Kendilerinden önce geçen cin ve insan toplulukları arasında (azabın içinde) bulunacaklardır. Gerçekten onlar ziyana uğrayanlardır."[48]

Bu âyet, gayet açık olarak, her iki grubun da burada yapıp ettikleri şeylerin mutlaka ya mükâfatını ya da cezasını göreceklerini anlatmaktadır. Evet, kimileri bir şeyler yapmanın huzuru içinde, yüzünde güller açarak Rabbin huzuruna

girecek, kimileri de yaptıkları çirkefliklerin yüzlerine akseden kara lekeleriyle…

Ancak İslâm âlimleri arasında bu konu biraz ihtilaflıdır. Bazı önemli imamlara göre cinlerin diğer bir kısım canlılar gibi toprak olacakları söz konusudur. Bunun yanında İbn Ebî Leylâ, İmam Malik, İmam Şafiî, Evzai ve Hanefi mezhebi imamlarından Ebû Yusuf gibi âlimler ise: "İnsanlar gibi cinler de mükelleftir. Dolayısıyla sevaba mazhar olacak ve ikaba maruz kalacaklardır.. evet, sefil ve alçak olanlar Cehennem'e, ulvî ve yüce olanlar da Cennet'e gidecekler." demişlerdir.[49]

Yukarıdaki âyetler de bu görüşü teyit eder mahiyettedir. Şayet Cenâb-ı Hak, onları muhatap kabul edip sorumluluk yüklemeseydi, onlara herhangi bir karşılık vermesi de söz konusu olmazdı. Mademki onlara sorumluluk yüklemiş, o hâlde neticede karşılığını da verecektir.

Rahmân sûresinde ele alınan konulardan bir diğeri, deniz sularının birbirine karışmamasıdır. Kur'ân bunu şu âyetiyle anlatır:

"İki denizi birbirine kavuşturmak üzere salıvermiştir. (Fakat) aralarında bir engel vardır; engeli aşıp birbirine karışmazlar."[50]

Böylece her deniz kendi bünyesindeki canlıyı korumakta ve kendi zenginliklerini muhafaza etmektedir. Geçimlerini denizden sağlayanlar için bu ne büyük bir nimettir! Yine insanların büyük değer ve kıymet verdikleri inci, mercan... gibi şeyler de oralardan çıkarılmaktadır.

Demek ki, denizlerle canlılar arasında böyle sırlı bir irtibat var. Bu irtibatı kurup, ihtiyaçla nimeti dengeli hâle getiren ise Allah'tır (celle celâluhu).

Nihayet bu fâni dünya kapanıp, bâki bir âleme kapı açılacak ve bütün bekâ buudlu eşya, bekâ damgası ile mühürlenecektir. Bu olgu, ebedî nimetlere kavuşturacak bir şeyse şayet, dünyanın fena bulması da inkâr edilemeyecek ayrı bir nimettir.

O bâki âlemde, göklerde ve yerde olanlar hesaba çekilip, Cennetlik ve Cehennemlikler ayırt edilecek ve yokluğa göre Cehennem de bir nimet hâlini alacaktır.

Nimetlerin en büyüğü olan Cemalullahı temâşâ ise, ancak Cennet'te elde edilecektir. Bütün bunların olması kesin iken, O'nun hangi nimetleri inkâr edilebilir ki! O'nun ismi, şânı ne yücedir..!

İşte bütün bunlara karşı O'na şükretmek gerekmez mi?

b. Cinlere de Peygamber Gönderilmiştir

Daha önceki bölümlerde "cinlerin de birer sorumlu varlık olduğunu" bildirmiş ve "*Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size âyetlerimizi anlatan ve bugününüzle karşılaşacağınıza dair sizi uyaran elçiler gelmedi mi? (denilince) 'Kendi aleyhimize de olsa şahitlik ederiz.' dediler. Dünya hayatı kendilerini aldattı ve kendilerinin kâfir olduklarına şahitlik ettiler.*"[51] âyetinin bu hususu açıklayıcı bir delil olduğunu ifade etmiştik.

Dikkat edilecek olursa, aynı âyet, yine onlara (ister kendi içlerinden, isterse insanlara gönderilen peygamberlerin onlara da peygamberlik etmesi şekliyle) peygamberlerin gönderildiği hususunu da gayet açık ve net olarak ifade etmektedir.

Cenâb-ı Hak bu âyetiyle cinlerin sorumluluklarını açıklamakla beraber, sanki onlara şöyle demektedir:

"Ey ins ve cin topluluğu, sizdeki bu derbederlik, başıbozukluk, ailevî ve içtimaî hayatınızdaki âhenksizlik, kalbî ve ruhî hayatınızdaki karışıklık ve behîmî arzularınıza takılıp kalmanızın sebebi nedir? Yoksa size, nezd-i ulûhiyetimden Resûllerle açıklanan âyetlerim gelmedi mi? Niçin onlara ittiba edip yaratılış gayenize uygun hareket etmediniz; etmediniz de böyle esfel-i sâfilînde kaldınız? Hâlbuki size gelen o âyetler, böyle bir encamdan sizleri sakındırmışlardı."

Cinler, bu hakikati tamamen kabullenmişliğin ifadesi olarak, "Her ne kadar aleyhimizde şahitlik olsa bile, böyle bir günde hakkı itiraf etmekten başka çaremiz yoktur. Evet, Hz. Musa, Senin emirlerini getirip bize tebliğde bulundu, Hz. Mesih, o engin esrarını ruhlarımıza üfledi.. ve en son ferdiyetin mazharı Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) geldi ve bize hak ve hakikatin ifadesi olan İslâm'ı tebliğ etti. Ne var ki, biz bunlara kulak asmadık, kendi heva ve hevesimize uyduk. Neticede de bu hâllere maruz kaldık." diyeceklerdir.

Evet, cinlerin de ifadelerinden anlaşıldığı gibi, ne yazık ki pek çok ins ve cinni, şu kısacık dünya hayatı aldatmıştır. Onlar, dünyayı ebedî zannedip onun aldatıcılığına kanmış ve neticede de bütün bütün kaybetmişlerdir. Mutlak Cemal'in tecellîlerinin temâşâsıyla alacakları ruhanî hazları unutarak fâni ve geçici zevklerle oyalanmış, sonra da Cenâb-ı Hakk'ın: "*Kendi aleyhlerinde şehadette bulundular. Kâfir olduklarını itiraf ettiler.*"[52] âyetinin muhatabı olmuşlardır.

Oysa her şey açık ve seçikti. Kâinat, hemen her yanıyla, insanı irfan ufkuna ulaştıracak âyetlerle doluydu. Mele-i A'lâ'dan, bizim irfan ufkumuza kadar uzanan varlık kitabına ait sayfa ve o sayfalardaki nakış nakış işlenmiş satırlar hep "Allah!" diyor ve yine binlerce delil ve burhan âdeta tarrakalarla O'nun mevcudiyetini ilan ediyordu. Fen ilimleri, laboratuvarlarıyla; astronomi, teleskoplarıyla hemen her ilim, kâinatta keşfettikleri o baş döndürücü, göz kamaştırıcı nuraniyetin diliyle "Lâ ilâhe illallah" hakikatini haykırıyordu.

Ne var ki, bütün bu olup-biten şeylere rağmen onların itirafı şuydu:

"Ama biz, gözümüzü tamamen kapayıp, ayağımıza kadar gelen bu nimetleri teptik ve tıpkı körler gibi yaşadık; yaşadık ve bin bir dille söylenen bu hakikatlere kulak asmadık.. şimdi de kendi aleyhimizde şahitlik ediyoruz. Hatta bundan dolayı kendimizi, mevsimi geçmiş olsa da sorguluyoruz. Birazcık olsun kendi irademizle bu kudsî çağrıya icabet edebilseydik, Allah'ın içimizde hidayet meşalesini yakması söz konusu olabilirdi. Ne var ki biz, zifiri karanlıklarda kalmak için direnip durduk ve nur hüzmelerinin düşünce dünyamıza sızmasına fırsat vermedik; hatta ruhumuza ait bütün menfezleri kapattık ve karanlıkta kalmaya razı olduk..."

Bu âyet, ahirette cin ve ins taifesine karşı yapılacak olan tevbih ve kınamayı, en çarpıcı şekliyle, hem de daha dünyada iken bizlere haber vermekle, düşmemiz muhtemel olan vahim bir durumdan bizleri sakındırmaktadır.

Bu âyetten istinbat edilen bir diğer mânâ ise, ins ve cinne ayrı ayrı peygamberlerin gönderildiği hakikatidir. Dinler tarihinin de şehadetiyle biz, zaten insanlara peygamberlerin geldiğini biliyor ve kabul ediyoruz. En ücra yerlerdeki vahşi kavimlere bile -salt akılla ulaşmaları mümkün olmayan tevhid ufkuna ulaşabilmeleri için- sürekli peygamber gönderilmiştir ki, bu hakikati gösteren yüzlerce delil mevcuttur. Şayet, çoğu destan ve efsanelerin arkası, ilmî araştırmalarla kurcalanıverse, hemen hepsinin arkasında peygamberlik hakikatlerinin mevcelendiği görülecektir. Medeniyet görmemiş en vahşi zannedilen insanların arasında dolaşıldığında dahi *"Her millet içinde mutlaka bir uyarıcı geçmiştir."*[53] âyeti gözlerimizi kamaştırırcasına tüllenecektir.

Evet, zamanın hemen her diliminde, küreiarzın her yerinde şuur sahiplerini, kötü ve eğri yolun encamından sakındırıp, onların nazarlarını ulvî âlemlere çeviren peygamberin zuhur etmediği tek bir zaman dilimi ve tek bir ümmet yoktur. Cenâb-ı Hak, her yere ve her topluluğa, o topluluğun genel keyfiyetine

göre mutlaka bir uyarıcı göndermiştir. Bu uyarıcıları, gönderildikleri ümmetlere -bunlar insan, cin veya diğer ruhanî varlıklar olabilir- rehberlik etmiş, onların nazarlarını bulundukları süflî âlemden, ulvî ve nuranî âlemlere çevirerek onları aydınlatmışlardır. Bu, aksine ihtimal verilmeyecek derecede kat'î bir hakikattir.

Ancak, eskiden beri İslâm âlimlerince farklı mütalâa edilen bir mevzu vardır ki, o da, cinlerin de kendi içlerinden, kendilerine hitap eden peygamberlerin gelip gelmediği hususudur. Acaba insanlar, Hz. Âdem'le (aleyhisselâm) başlayıp Efendimiz'le (sallallâhu aleyhi ve sellem) sona eren bir peygamberler silsilesi ile aydınlanıp, onların ruhanî iklimlerinde hayatlarını sürdürürken, cinler de aynı peygamberlerin nuruyla mı aydınlanıyor, yoksa onlara da kendi içlerinden birer peygamber mi gönderiliyordu?.

Bu hususla alâkalı olarak geçmişten günümüze âlimlerin değerlendirmeleri biraz farklı olmuştur. Başta İbn Abbas, Mücahid, Kelbî, İbn Münzir, Ebû Ubeyd gibi ilk müfessirler -ki bu aynı zamanda cumhurun da görüşüdür- *"İnsanlara gönderilen peygamberler, aynı zamanda cin taifesinin de peygamberidir. Onlar insanların arasında iken zaman zaman gidip cinleri de irşad etmişlerdir."* demişlerdir.[54] Yani Hz. Âdem, Hz. Nuh, Hz. İbrahim… (aleyhimüsselâm) insanların peygamberi oldukları gibi cin taifesinin de peygamberleriydi; insanlığa getirmiş oldukları aynı hakikatleri onlara da anlatıyorlardı.

Ancak Dahhak, İbn Abbas'tan başka bir rivayet daha nakleder ki, bu görüşe göre, Cenâb-ı Hak cinlere ayrı, insanlara ayrı peygamberler göndermiştir. İbn Abbas'la beraber bu görüşü paylaşanlar, *"Ey cin ve insanlar topluluğu! Size içinizden peygamberler gelmedi mi?"*[55] âyetini delil olarak gösterirler.[56] Yani "Mademki, burada cinler ve insanlar ayrı ayrı Cenâb-ı Hakk'a muhatap oluyor ve her iki gruba da, kendi içlerinden peygamberlerin gelip gelmediği soruluyor; öyle ise, her iki taifeye de kendi içlerinden peygamber gelmiş olması gerekir; aksi takdirde böyle bir suale muhatap kalmaları mâkul sayılmayabilir." demişlerdir.

Ve yine, *"Allah O'dur ki, yedi göğü ve yerden de o kadarını yarattı."*[57] âyetinin tefsirinde İbn Abbas'tan bir rivayete göre Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Başka âlemlerde sizin Âdeminiz gibi Âdem, Nuhunuz gibi Nuh, Musanız gibi Musa, İsanız gibi İsa vardır."*[58] buyurmuşlardır.

Efendimiz'in bu tefsiri de göstermektedir ki, her âleme, o âleme mahsus peygamberler gönderilmiştir. Cinlerin de, kendi başlarına bir âlem oldukları düşünülecek olursa, onlara da kendi içlerinden birer peygamberin gönderilmiş olması gayet mantıkî olsa gerek...

İbn Abbas, bir başka rivayette de şunları söyler:

"*Cinler, Allah'ın dumansız ateşten yarattığı kullarıdır. Henüz dünyada insanın isminden dahi eser yokken, Cenâb-ı Hak cinleri yaratmış ve dünyanın imarını onlara yaptırmıştır. Fakat onlar daha sonraları yeryüzünde fesat çıkarıp ilk babaları olan Cân'la gönderilen ilâhî ahkâmı unutup şirazeden çıkınca, Allah (celle celâluhu) da, tekrar Yusuf isminde bir peygamber gönderdi; ama onu da şehit ettiler. Bunun üzerine cinler, göklerin sakinleri tarafından yeryüzünden uzaklaştırılıp denizlere sürüldüler...*"[59]

"Her millet içinde mutlaka bir uyarıcı gelmiştir."[60] *"Biz, Resûl göndermedikçe (hiçbir kavme) azap edecek değiliz."*[61] âyetleri onlara da, "birini doğru yola sokmak için uğraşan" mânâsında bir "uyarıcı" ve "hakkı, hakikati tebliğ eden" mânâsında da bir "resûl" gönderildiğini haber vermektedir.

Baştan buraya kadar naklettiklerimiz, açık veya kapalı söyledikleri her sözü Efendimiz'e dayandıran, tefekkür ufukları nübüvvet meltemi ile müteessir büyüklerimizin tefsir adına söylediklerinden ibaretti. Naklettiğimiz bütün bu sözlerden anlaşılıyor ki, cinlere, insanlardan peygamber geldiği gibi kendi içlerinden de peygamber gelmiş olabilir...

Bu hususu, önümüzdeki bölümde biraz daha açmak istiyoruz.

c. Rivayetlerin Ortak Değerlendirilmesi

Daha önceki bölümde de ifade ettiğimiz gibi, selef-i salihinden bazıları, insanlara gönderilen peygamberlerin cinlere de gönderildiğini söylerken -ki bu cumhurun görüşüdür- kimileri de cinlere ayrı peygamberlerin gönderildiğini söylemiş ve bu görüşlerini çeşitli delillerle ortaya koymaya çalışmışlardır. Bu hususta, fakirin görüşlerine gelince, bu iki görüşün telifi istikametindedir:

1. İnsanlar henüz yaratılmadan önce gelip geçen cin taifesinin, o devrede yeryüzünün halifesi olması itibarıyla, onlara kendi içlerinden peygamberlerin gönderilmiş olması ve bu peygamberlerin, kendilerine yüklenilen irşad ve

tebliğ vazifesini ifa etmeleri, o dönem itibarıyla gayet tabiîydi. Zira cinlerin mükellef olmaları bunu gerektiriyordu ki, daha önce zikrettiğimiz âyet ve hadisler de bu hususu desteklemektedir.

2. Hz. Âdem'in (aleyhisselâm) yaratılıp halife kılınmasından sonra ise, cinl insanlara tâbi varlıklar hâline getirildiklerinden, bu dönemden sonra insanlara gönderilen peygamberler, aynı zamanda cinlere de gönderilmiş olabilirler. Zaten, İslâm âlimlerinin büyük çoğunluğu da bu görüşü savunmaktadır.

3. Her iki görüşü telif edecek önemli bir nokta da bence şu olmaktadır: All (celle celâluhu) gönderdiği her peygambere, o peygambere has bir şeriat vermemiştir. Kur'ân-ı Kerim'den öğrendiğimize göre, sadece dört semavî kitap vardır ve bazı peygamberlere de sadece bazı sahifeler verilmiştir. Hâlbuki bir hadiste ifade edildiği üzere onca nebinin yanında, bir de 313 mürsel peygamber gönderilmiştir.[62] Ve bu peygamberlerin hepsi de, risaletle görevlendirildiklerine dair Cenâb-ı Hak'tan emir almışlardır. Bu emri aldıktan sonra da behemehal irşad ve tebliğde bulunmuşlardır ki, peygamberliğin mânâsı da işte budur.

O hâlde, elinde ne bir hususî kitap ne de hususî bir şeriat mevcut olan bu elçiler, kendilerine kitap verilen peygamberlere tâbi olmuşlardır. Meselâ, Hz. Musa (aleyhisselâm) yolunda belki yüzü aşkın peygamber gelmiştir. Ama bunların hepsi de Tevrat'ın hükmü ile amel etmişlerdir. Hz. Davud (aleyhisselâm) gibi cihan çapında bir saltanat sahibi peygamber dahi -saltanatı, misyonunun bir buudunun tezahürüydü- bunlardan biridir. Hz. Davud'a verilen "Zebur", evrâd ü ezkâr, zühd ve rekâik gibi hususları ihtiva ediyordu. Yine Hz. İbrahim (aleyhisselâm) döneminde birçok peygamber vardı. Hz. İsmail ve yeğeni Hz. Lut (aleyhisselâm) bunlardandı... O dönemde câri olan ahkâm ise, Hz. İbrahim'e (aleyhisselâm) verilen "sahifeler"den ibaretti.

Hz. Mesih döneminde, İncil'in ahkâmıyla amel eden nebi bilmiyoruz. Hz. Zekeriya (aleyhisselâm) ve Hz. Yahya (aleyhisselâm) gibi bu döneme ait peygamberler de ihtimal ki Tevrat'la amel ediyorlardı.

Bunlardan başka ehl-i keşfin istihracı ve zayıf kabul edilen bir hadisin işaretiyle Halid b. Sinan adında, kendisine kitap ve şeriat verilmeyen bir peygamber daha vardır ki, onun Hz. Mesih'le Efendimiz arasında gelip vazife yaptığı söylenmektedir.[63]

Bütün bunlar gösteriyor ki, kendisine kitap veya şeriat verilen peygamberler,

kendilerine bağlı olan diğer peygamberleri, Cenâb-ı Hakk'ın emirlerini esas alarak onları tavzif edebilmekte ve irşad adına onları yönlendirmektedirler. İhtimal bu peygamberler kendilerine inanan cinlerin bazılarını da istihdam ediyor ve onları cin taifelerini irşad etmede vazifelendiriyorlardı.

Bunun açık örneğini Efendimiz'in hayat-ı seniyyelerinde çok bariz olarak görmekteyiz. Şöyle ki, cinler, "Nahle" denilen yerde Efendimiz'i dinleyip, ardından da kendi kavim ve kabilelerini irşada gitmişlerdi[64] ki, bu topluluk, Kur'ân'da, "Münzirîn" (Uyarıcılar) ismiyle anılmaktadır. Haddizatında bu sıfat, Kur'ân-ı Kerim'de sadece peygamberler için kullanılan bir tabirdir. Âyette: *"Bir zaman cinlerden bir topluluğu, Kur'ân dinlemek üzere sana yöneltmiştik. O'na gittiklerinde birbirlerine 'Susun!' dediler. (Okuma) Bitince de 'uyarıcılar' olarak kavimlerine döndüler."*[65] şeklinde buyrulur.

Hulâsa, insanoğlu yaratıldıktan sonra, artık cinlerden peygamber gönderilmemiş gibi bir anlayış güçlü gibi görünmektedir. Kur'ân'ın "Münzir" dediği cin taifesine, illâ da peygamber denilecekse, "peygamberler tarafından tavzif olunan" mânâsında peygamber demek olur ki, böyle bir tesmiye yerinde olmasa gerek.

d. Hz. Muhammed (sallallâhu aleyhi ve sellem) İns ve Cinnin Peygamberidir

Peygamber Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), hem insanlara, hem de cinlere gönderilmiş son peygamberdir. O'nunla peygamberlik kapısı bir daha açılmamak üzere ebediyen kapanmıştır. O'nun bu mânâda âlemşümul bir peygamber olduğunu ifade eden pek çok âyet ve hadis vardır. Bunlar teker teker ele alınıp incelendiğinde, Efendimiz'in bu özelliği çok daha bariz bir şekilde ortaya çıkacaktır.

O ki, peygamberlik şiirinin kâfiyesidir. Kendisinden önce peygamberlikle alâkalı söylenen sözleri, O bağlayıp vahdete irca etmiştir. Öyle olması yönüyle de, eşsiz bir Söz Sultanı'dır; O konuşurken herkes susacak, O'nu dinleyecektir. Nitekim öyle de olmuştur; insanlar, cinler hatta bütün ruhanîler, O'nun getirmiş olduğu, her biri bîhemtâ altın kıymetinde olan hakikatleri dinlemiş.. dinlemiş ve tasdik etmişlerdir.

Cin sûresi, baştan başa bu hakikati anlatan bir destandır. Bu destan, O'nun eşsiz üslûbunun ruhanîler arasında da dinlenip, o Fem-i Güher'den çıkan fermanların tasdik edildiğinin destanıdır... Fakat biz, bu konuyla alâkalı

örnekleri bir sonraki bölüme bırakıyor, burada Efendimiz'in, kendi hususiyetleriyle alâkalı ifade buyurdukları bir hadis-i şerifi zikretmek istiyoruz.

O (sallallâhu aleyhi ve sellem), *"Bana, benden evvel hiç kimseye verilmedik beş şey verilmiştir: Bir aylık (gibi uzun) bir mesafeden (düşmanın kalbine) korku salmakla (ilâhî) nusrete mazhar oldum. Yeryüzü bana namazgâh ve sebeb-i tahâret kılındı. Bu itibarla, ümmetimden namaz vaktini idrak eden herkes (bulunduğu yerde) namaz kılsın. Ganimet, benden evvel kimseye helâl sayılmadığı hâlde bana helâl kılındı. Ve bana şefaat (hakkı da) verildi. (Yine benden evvel) her peygamber sadece kendi kavmine gönderiliyordu; ben ise bütün insanlığa elçi olarak gönderildim."*[66] buyurmaktadır.

Allah'ın küllî mânâda herkese, hususî mânâda da her ümmet ve her nebiye ayrı bir lütfu, ayrı bir ihsanı olmuştur; Hz. Âdem ve evlâdına safvet ve esmâya (isimlere) mazhariyet; Hz. Nuh'a, mücadele, kararlılık ve azimet; Hz. İbrahim'e, pek çok nebiye baba olma mazhariyeti, tevhid aşkı ve hillet; Hz. Musa'ya talim, terbiye, içtimaî ilimler ve içtimaiyatta dirayet; Hz. İsa'ya beşerî münasebetlerde yumuşaklık, sabr u tahammül, müsamaha, şefkat ve muhabbet; zaman ve mekânın efendisi Hz. Muhammed'e (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun şahsında ümmetine ise, enbiyâ-i sâlifeye lütfedilen hususlara ilâve olarak irade, hikmet, muvazene, telif, terkip gibi mükemmellik ve cihanşümul olmanın özellikleri bahşedilmişti.

Bu itibarla O'nun getirmiş olduğu mesajın, diğerlerine nisbeten daha külfetli, daha mesuliyetli olmasına karşılık, daha latîf, daha yüksek, daha bereketli ve daha beşerî olduğu söylenebilir. Bu da, Efendimiz'in cihanşümul hususiyetlerinden biri sayılır.

Ayrıca bu hadis-i şeriften, herhangi bir tekellüfe girmeden O'na ait şu hususiyetlerin istinbat edilmesi de mümkündür:

* Bu beş hususiyet, tamamen mazhariyet-i Muhammediye'dir. O'ndan başka hiçbir peygamber, bu vasıflarla serfiraz kılınmamıştır.

* İbadetlerin mâbedlere ve din adamlarına bağlı olmayışı, O'nun getirmiş olduğu mesajın cihanşümul bir buudunu teşkil ettiği gibi, her yerde, her zaman, Hâlık-mahluk alâkasıyla, Mâbud'la münasebete geçme kolaylığını da ifade etmektedir.

* Ganimetler, zatında haram olmadığı, o mevzudaki yasağın zamanla alâkalı

bir imtihan olduğu, Efendimiz döneminde ise, yasağa esas teşkil edecek hususların aşıldığı veya ortadan kalktığı anlatılmaktadır.

* Şefaatin hak olduğu, ancak şümulü, ihatası ve keyfiyeti itibarıyla bir ölçüde herkesi alâkadar eden şefaat-i uzmânın (ahiretteki büyük şefaat) sadece Efendimiz'e lütfedildiği açıklanmaktadır.

* Önceki peygamberlerin dar dairede, kavim ve kabilelerine, Peygamberler Sultanı'nın ise, topyekün insanlığa, hatta bütün varlığa elçi olarak gönderilmesi, dolayısıyla da değişik cemaat ve kabilelere gönderilen peygamberlerin elçiliklerinin, o cemaat ve kabilelerin devamıyla kayıtlı olmasına karşılık, bütün varlığı alâkadar eden bu büyük risaletin dünya durdukça sürüp gideceğine işaret buyrulmaktadır.

Yine bu hususla alâkalı başka bir hadis-i şeriflerinde ise Efendimiz'in, "*Diğer peygamberler sadece kendi kavim ve kabilelerine gönderildiği hâlde ben, cin ve insanlara gönderildim.*"[67] ifadesi, O'nun bu özelliğini daha açık bir şekilde ifade etmektedir. Kur'ân ise, başka hiçbir açıklamaya ihtiyaç bırakmayacak derecede kısa ve net bir ifadeyle; "*Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.*"[68] buyurmakta ve O'nun bütün hususiyetlerini farklı bir buuddan tek cümleyle ifade etmektedir.

e. Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Birçok Defa Cinleri İrşad Etmiştir

Cinler, Cin sûresinde anlatılan şekliyle uyarıcılar (Münzirîn) olarak kendi kavimlerine gittikten sonra, heyetler hâlinde tekrar Efendimiz'e gelerek O'nu dinledikleri de rivayet edilmektedir.

Meselâ, İbn Mesud: *"Efendimiz elimden tuttu, beni dağların verâsına götürdü. Bulunduğumuz yerin tepeleri çok geride kalmıştı. Efendimiz, etrafıma bir çizgi çizerek, 'Bunun içinde dur ve ben gelinceye kadar ayrılma!' diyerek benden uzaklaştı. -Zayıf bir rivayette 'Ben dağlardan aşağıya koşuyor gibi, birçok karaltının Efendimiz'in etrafında hızla bir halka meydana getirdiğini gördüm.' ifadesi de vardır.- Bir aralık 'Acaba Resûl-i Ekrem, Havazin'in hücumuna mı uğradı? Hiç olmazsa kılıcımı çekip onlarla savaşayım.' diye düşündüm. Fakat O'nun bana 'Yerinden ayrılma!' fermanı ağır bastı ve yerimde kalmaya karar verdim. Şafak sökünceye kadar da orada bekledim. Etrafta gürültüler, tarrakalar oluyordu.. sanki ben başka bir âlemde gibiydim. Efendimiz tekrar yanıma döndüğünde beni dimdik*

ayakta gördü ve 'Hâlâ bekliyor musun?' buyurdu. Ben de: 'Yâ Resûlallah, üç ay daha beklemem gerekseydi, senin için yine beklerdim.' deyince şöyle ferman ettiler: 'Eğer bir lahza yerinden ayrılsaydın kıyamete kadar bir daha beni bulamazdın.' "[69]

Yine İbn Mesud Hazretleri, Medine'de cereyan eden bir başka vak'ayı da şöyle nakleder:

"Ashab-ı Suffa olarak bizler mescidin suffasında, halk tarafından yemeğe götürülmeyi bekliyorduk. Evrâd ü ezkârla meşgul olduğum için, herkes götürülmüş, ben unutulmuştum. Allah Resûlü, yanımdan geçerken beni gördü ve 'Kimsin sen?' dedi. Ben de 'İbn Mesud, yâ Resûlallah!' dedim. 'Gel benimle, galiba seni unuttular!' ferman etti ve beni aldı, Ümmü Seleme'nin evine götürdü. Kapıya varınca bana: 'Burada bekle, varsa sana bir şeyler hazırlayayım.' buyurdular. Bir hayli zaman geçmiş olmasına rağmen dışarıya çıkmadı. Neden sonra hizmetçi bir kadın! 'Resûl-i Ekrem evde bir şey bulamadı ve senin tekrar mescide gitmeni istedi.' emrini getirince, ben de dönüp mescide geldim.

Tam evrâd ü ezkâra yeniden başlamıştım ki, bir sahabi gelip, Allah Resûlü'nün, tekrar beni istediğini haber verdi. Yanına girdiğimde Allah Resûlü, elindeki hurma salkımı ile göğsüme dokunarak: 'Bu gece benimle beraber geleceksin!' dedi. Beraberce Medine'nin 'Baki-i Gargad' mezarlığına gittik. Bana 'Sen burada kal!' deyip benden uzaklaştı. O anda yine karaltıların sağdan-soldan Efendimiz'in etrafını sardığını gördüm. Başları sanki bulutlarla bütünleşmiş uzun boylu, beyaz elbiseler içindeki bu siyah varlıklar, âdeta heyulalar gibi gözlerimin önünden geçiyordu. (Belki de kendi keyfiyetleri ile zuhur ediyorlardı.) Ve Efendimiz sabaha kadar, etrafını saran bu garib mahluklara Kur'ân okudu. Sonra da yanıma geldi ve Medine'ye döndük."[70]

Bir başka hâdiseyi yine İbn Mesud şöyle nakleder: *"Allah Resûlü ile beraber bulunuyordum. Yanımızda birdenbire iki şekil belirdi ve O'na bunların kim olduğunu sordum. Efendimiz: 'Cin taifesi namaz kıldı. Bu ikisi ise, ille de senin arkanda namaz kılacağız diye beklediler.' dedi. Ve bana 'Yanında abdest almaya yetecek kadar su var mı?' diye sordu. Ben de 'Üzüm veya hurma üsaresi var.' dedim. 'Temizdir.' buyurdular. Ve ondan abdest alıp arkasındaki iki gölgeye namaz kıldırdı."*[71]

Bu tür hâdiseler, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberlik hayatı boyunca birçok defa cereyan etmişti. Hatta Ebû Nuaym, vahyin başlamasıyla, Efendimiz'in Taif'e gidip tebliğ ve irşadda bulunduğunu, oradaki insanların kabul etmemesiyle mahzun ve mükedder olarak geri döndüğünü haber verdikten sonra, Efendimiz'in bir yerde istirahat için oturunca, bir anda etrafının karartılarla sarıldığını haber verir ki, bunlar üç yüz kadar bir cin taifesiydi ve O'na biat için gelmişlerdi![72] Sanki beşer, Allah Resûlü'ne kapılarını kapatınca, Allah (celle celâluhu), melekût âleminin kapılarını O'na açıyor ve başka taifelerle O'nu teselli ediyordu.

Bu konuya delâlet eden bir hadisi daha zikrettikten sonra konuyu noktalamak istiyorum. Yine İbn Mesud anlatıyor:

"Cin taifesi gelerek Allah Resûlü'ne biat etmişlerdi. Onlar gittikten sonra Efendimiz bana: 'Abdullah! Rabbim, bana ins ve cinnin iman edeceğini vaad etti. Şu anda her ikisi de oldu. Demek ki, vazifem bitti ve ölüm vakti yaklaştı.' iş'arında bulundu.

(Evet, eğer O'nun vazifesi bitti ise, bir an önce bu ten cenderesinden kurtulup, "er-Refîku'l-A'lâ"ya ulaşacaktı. O'nun bu ifadesiyle irkilip, içimde bir burkuntu hissettim.)

'Yâ Resûlallah! Yerinize bir halife seçseniz!' dedim. 'Kimi?' deyince de 'Ebû Bekir'i' dedim. Sükut buyurdular. Sonra aynı sözü tekrar edip, her soruşunda da Hz. Ömer ve Osman'ı zikrettim. Hepsinde susmuşlardı. En sonunda 'Hz. Ali'yi' deyince, 'Ali'ye itaat edenler kurtulur.' buyurdular."[73]

(Demek, halifeliği döneminde Hz. Ali'ye itaat etmek çok zor olacaktı. Zira onun devrinde hak-bâtıl birbirine karışacak, herkes Hakk'ın müdafii olduğunu iddia edecekti, ama iş şirazeden çıkacaktı. Bunu bildiğinden dolayı Efendimiz, ona itaat edenin kurtulacağını haber vermişti...)

Bütün bu vak'alar, Efendimiz'in müteaddit defa cinlerin davetine icabetle, onlarla görüşüp irşad ve tebliğde bulunduğunu ifade etmektedir. Zira O, âlemlerin sultanı, ins ve cinnin peygamberidir.

7. CİNLERDE SAHABİLİK

Mü'min olarak Efendimiz'i (sallallâhu aleyhi ve sellem) görüp O'nun sohbetinde bulunan kimselerin "sahabi" kabul edilmesi gibi, O'nu gören her cin de "sahabi" kabul edilmiş ve aralarında hiçbir fark gözetilmemiştir.

Hatta müfessirler, *"Cinlerden bir grubu sana yönelttiğimizde..."*[74] âyetinde anlatılan cinleri isim isim saymış ve onların, cin taifesinin en büyük "sahabileri" olduklarını söylemişlerdir.[75] Bizim tespitimize göre de, sayıları yedi veya dokuz olarak kabul edilen bu cinler, tıpkı Ashab-ı Bedir, Ashab-ı Uhud'un sıyanetleri gibi, şer ve şerirlere karşı kendileriyle tevessül edildiğinde koruyuculuk yaparlar ki, onlar, -Kur'ân'da anlatılan şekliyle- Allah Resûlü'nü ilk defa görüp dinleyen, ardından da kavim ve kabilelerine birer "Münzir" olarak dönen cinlerdir. Binaenaleyh, bu yönüyle de onları, onlar arasındaki sahabenin ileri gelenlerinden kabul edebiliriz.

Süheylî, Ömer b. Abdülaziz'le alâkalı bir vak'ayı anlatırken, bu cinlerden de bahseder. Vak'a şöyledir:

Ömer b. Abdülaziz, bir gün kırda dolaşırken, ölü bir yılan görür. Atından iner ve mendiline sararak o ölüyü toprağa defneder. (İhtimal o büyük insan, gayb-âşinâ gözleriyle bu meyyitin bir cin olduğunu keşfetmiştir.) O esnada etraftan bir ses: "Saraka öldü, Saraka öldü..." diye etrafı çınlatır. Ömer b. Abdülaziz, bu ses sahibinin kim olduğunu sorar. Bu soru üzerine o ses: " 'Bir zaman cinlerden bir topluluğu, Kur'ân dinlemek üzere sana yöneltmiştik...'[76] *âyetinde anlatılan cinlerden biriyim." der ve sözlerine şöyle devam eder:*

"O gün Allah Resûlü'nü dinleyip kavmine 'uyarıcı' olarak dönenlerden hayatta sadece Saraka ile ben kalmıştım. Bugün kâfirlerle harp ederken, Saraka da şehit oldu. Şu anda, sadece ben varım.. sana müjdeler olsun ey mü'minlerin emiri! Zira biz Allah Resûlü'nün huzurunda iken, bir aralık dönüp: 'Sizlerden Saraka bir yerde şehit olacak. Onu ümmetimin en hayırlılarından biri kefenleyip defnedecek.' buyurdular. İşte o haber bugün aynen cereyan etti. Ne mutlu sana ki, sen O'nun müjdelediği o hayırlı insansın!"[77]

Hz. Âişe Validemiz anlatıyor: *"Bilmeyerek, evde dolaşan bir canlıyı (muhtemelen bir yılanı kastediyor) öldürmüştüm. O gece rüyamda beni yüksek bir mahkemeye çağırdılar ve benim cinayet işlediğimi söylediler. 'Hayır, ben kimseyi öldürmedim...' dediysem de, ısrarlarından gündüz öldürdüğüm canlıyı kastettiklerini anlamıştım. Meğer o bir cinnî imiş. Kendimi müdafaa için: 'O niçin eve gelip beni gözetliyor?' deyince: 'Hayır, o asla sana bakmak için gelmezdi. Hele saçın-başın açıkken, kat'iyen odana*

girmezdi. Fakat o, bir Kur'ân aşığı idi. Resûlullah'tan ilk dinlediği Kur'ân zevki, onu o kadar sarmıştı ki, Allah Resûlü'nden sonra o mânevî zevki, hep senin Kur'ân'ında arardı. Evine gelişi de işte bu sebepleydi...' dediler."

Hz. Âişe Validemiz diyor ki: "Uyandığımda rüyanın dehşetinden kan ter içinde kalmıştım. Hatamı affettirmek için de, sadaka dağıtıp, bazı köleleri hürriyete kavuşturdum..."[78]

Evet, anlaşılan, Kur'ân dinlemek için o eve gelen, cinlerden bir sahabi idi ve Hz. Âişe Validemiz, yanlışlıkla böyle bir sahabiyi katletmişti ve bundan dolayı da mânevî bir mahkemede hesaba çekilmişti.

Görülüyor ki, kim İki Cihan Serveri'yle irtibata geçse, hemen evc-i kemale yükseliyor. Nasıl ki insanlar, O'na dilbeste olup gönülden bağlanmakla bir anda O'nun arkadaşları oluyor ve "sahabe olma" şerefiyle serfiraz kılınıyorlar; öyle de, O'nun getirmiş olduğu o kutlu mesaja kulak veren cinler de aynı noktaya ulaşabiliyorlar.

İşte bu noktadan hareketle diyebiliriz ki, şayet onlar da bizim gibi bir ümmet ise, bizim Ashab-ı Bedir, Ashab-ı Uhud'umuz olduğu gibi, onların da Ashab-ı Bedir ve Ashab-ı Uhud'u vardır. Bizim Aşere-i Mübeşşere'miz; hatta üçlerimiz, yedilerimiz, kırklarımız olduğu gibi, onların da Aşere-i Mübeşşere'si, üçleri, yedileri, kırkları olduğu söylenebilir.

8. CİNLER İNSANLARA TÂBİDİR

Elimizdeki nasslara bir bütünlük içinde baktığımızda görürüz ki, cinle ins arasında esas itibarıyla ciddî bir fark yoktur. Onlar da bizim gibi yer, içer, evlenir, çoğalır ve hayatlarını devam ettirirler.

Hayat tarzı olarak böyle olduğu gibi, düşünce ve fikir açısından da her zaman bir paralellik söz konusudur. Cin sûresinde, onların bu durumu, kendi ifadeleri içinde şöyle anlatılır:

"Bize gelince, bizden iyiler de var, böyle olmayan (kötüler) da var. Biz çeşitli yollara ayrıldık."[79]

"Biz çeşitli yollara ayrıldık." ifadesinin tefsiri sadedinde İmam Süddî'den şu değerlendirme nakledilir: *"Her zaman cinler içinde, tıpkı beşerde olduğu gibi, Kaderiyye, Mürcie, Müşebbihe… vardır."*[80]

(Hâliyle Yahudi, Nasrani, Mecusi, putperest… de var demektir. Hatta bunu Müslümanlar arasında zuhur eden hak ve bâtıl meslek, meşrep ve mezheplere

teşmil etmek de mümkündür. Evet, bunların kimisi Cebriye mezhebindendir, "İnsanın iradesi yoktur." der.. kimisi, "Allah, insanın işine karışmaz; kul fiilini kendi yaratır." der, Mutezile mezhebini temsil eder.. kimisi "Mürcie"dir, amelin tesiri mevzuunda belli bir saplantıyı mırıldanır.. kimisi de "Müşebbihe"dir, Allah'ı (celle celâluhu) başka şeylere benzetip, O'na mekân ve hayyiz isnat eder.)

İmam Süddî Hazretleri, tâbiînden bir zattır. Onun devrinde, cinler arasında bu kadar tefrika ve ayrılık söz konusu ise, kim bilir o iftiraklar bugün ne hâldedir! İhtimal, bugün insanlar arasında mevcut bütün doktrin ve düşünce farklılıkları, cinler arasında da mevcuttur. Zira onlar, insanlara tâbi varlıklardır.

Durum böyle olunca, eğer beşer kendinden beklenen seviyede, Allah Resûlü'nün arkasında çizgisini koruyabilse, cin ve ruhanîler de onun arkasında istikamete yürüyeceklerdir. Bizdeki iniş ve çıkışlar, onlarda da iniş ve çıkışlar meydana getirmektedir, çünkü bizim Peygamberimiz, onların da peygamberidir. Ve bizler, onlar için uyulması gereken örnek ve önderler durumundayız.

Böyle olduğu için, ümmet-i Muhammed'in sevinci, onların da sevinci olacak; hüznü, onları da hüzne gark edecektir. Burada şunu da söyleyebiliriz: Bizlerin, kurtuluş için yeni bir çalışmaya girmesi, onları da kurtuluş adına aksiyona sevk edecektir.

Öyle ise, bizim çalışmalarımız sadece bizimle sınırlı kalmamakta; cinler âlemine de tesir etmektedir. Bir bakıma bizler nasıl olursak, onlar da öyle olma durumundadırlar. Cin sûresinde, onların bizimle aynı şeyleri paylaştıkları gayet veciz olarak şöyle anlatılır:

"Bizden Müslümanlar da var, Hak yoldan sapanlar da. Kimler Müslüman olursa, işte onlar doğru yolu aramışlardır. Yoldan sapanlar da Cehennem'e odun olmuşlardır."[81]

Bu âyetlerde de açıkça görülmektedir ki, cinlerin de, tıpkı bizim gibi, bir kısım mülhid, muannid ve mütemerridleri olduğu misüllü, dupduru, saf ve muhlis olanları da var.

9. HZ. SÜLEYMAN VE CİNLERİ İSTİHDAMI

İnsanlarla cinler arasındaki hayat ve fikir benzerliğinin yanında, bu iki tür varlık arasında, zaman ve mekân buudu bakımından ciddî bir farklılığın olduğu

da bir gerçek. Şüphesiz bu farklılıklardan biri, insanoğlunun ulaşamadığı bazı noktalarda, onların istihdam edilebilmeleridir. Kur'ân-ı Kerim'in haber verdiği üzere, Hz. Süleyman (aleyhisselâm) döneminde bu iş, peygamber eliyle yapılıyordu. O günden bu yana da insanlar, sürekli cinlerden istifade yollarını araştırmaktadırlar. Günümüzde bu çalışmalar ferdî gayretleri aşarak bazı devletlerin meşguliyet alanlarından biri hâline gelmiştir.

Evet, günümüzde bu konuda ciddî çalışmalar yapılmaktadır. Görülen odur ki, istikbalin süper devletleri, birbirlerine karşı verdikleri kavga ve mücadelede cinleri kullanacak ve böylece başarı oranlarını artırmaya çalışacaklardır.

Aslında, bu bir teshîr ve istihdam meselesi olduğundan, şartlar yerine getirildiğinde cinler, her zaman insanlara musahhar hâle gelebilir ve en ağır işlerde bile istihdam edilebilirler. Kur'ân-ı Kerim, Hz. Süleyman'a (aleyhisselâm) ait mucizeleri nazara vererek bu hususa, açık-kapalı pek çok işaretlerde bulunur ve onları en verimli, en ileri seviyede kullanma yollarını öğretir. Kur'ân'ı dinleyen ve onun dediklerini pratikte tatbik eden kim olursa olsun, bu neticeyi elde edebilir. İşte bu âyetlerden bazıları:

"Onun (Süleyman) için denize dalan ve bundan başka işler yapan bazı şeytanları da emrine vermiştik. Hepsini de gözeten Bizdik."[82]

Evet, Hz. Süleyman (aleyhisselâm), kendisine verilen bir mucize olarak cinleri istihdam ediyordu. Bu cinlerden bir kısmı -ki Kur'ân onlara şeytan demekte- dalgıçlık işinde fevkalâde mahirdiler. Bu dalgıç cinler, Hz. Süleyman hesabına çalışıyor ve insanların ulaşmaları çok zor derinliklere dalıp, denizlerin zenginliklerini çıkarıyorlardı.

Telepatinin bu işle alâkası var veya yok onu bilemeyiz, fakat bu âyet bize çok önemli bir noktayı işaret etmektedir ki, o da, ileride -Belki de Jüliver'in hayallerinin tahakkuk ettiği zamanlarda- çok uzun süre deniz altında kalma, orada müreffeh bir hayat yaşama ve bu hayatı devam ettirme imkânı doğacak demektir.

Cinler, dalgıçlığın ötesinde, akıl almaz işler de becerebilmektedirler... Evet, onları daha başka işlerde istihdam etme imkânı da vardır. Meselâ, devletler arası haberleşme alanında cinleri kullanmak, hem daha süratli, hem de daha emin bir yol olabilir. Bilhassa bir kısım gizli haberleşmelerde telsiz, telgraf veya telefonların şifre ve kodlarının çalınma ihtimaline karşılık, cinlerin kullanılmasında böyle bir riziko söz konusu olmayacaktır. Bu yönüyle cinler,

ileriki zamanın belki de en emin ulakları olacaklardır. Yarınlar kim bilir daha nice harikalar karşımıza çıkaracaktır.

Ancak cinleri bu şekilde istihdam ederken, insanın aklına: "Acaba sırlarımızı tevdi edip, cinleri ulak olarak kullanırken, onlara tam itimat edebilir miyiz?.. hem onlar şuurlu, iradeli varlıklar olduklarından bir gün canları sıkılıp bu kadar istihdamın intikamını bizden almazlar mı?" sorusu gelebilir.

Ancak Kur'ân-ı Kerim, bu soruya cevap mahiyetinde: *"Biz onları onun emrinde tutuyorduk."* buyurmaktadır. Yani onlar, isteseler de Hz. Süleyman'ın (aleyhisselâm) emrinden dışarı çıkamıyor ve ona ihanet edemiyorlardı. Âdeta, ister-istemez ona itaat etme mecburiyetinde idiler. Demek ki, onları elde tutacak, itaate kodlayacak bir şifre vardı. Nebide o, bir mucize idi.. bizde maharet ve ledünniyata açılma olabilir. O elde edildiğinde, cinler mûti birer nefer hâline gelebilirler. İhtimal, geleceğin insanını en çok meşgul eden husus, bu şifreyi elde etmek olacaktır.

Yukarıda arz ettiğimiz üzere cinler, Allah'ın izin ve emriyle Hz. Süleyman'a (aleyhisselâm) hizmet ediyorlardı. Ona karşı isyanları söz konusu değildi. Zira bu takdirde başlarına gelecek cezayı biliyorlardı.

Her nebi, Cenâb-ı Hakk'ın isimlerinden birine, diğer esmâya nisbeten a'zam derecede mazhardır. Diğer bir ifade ile, her nebi kendi isminin mazharıdır. Muhyiddin İbn Arabî'nin dediği gibi, "Süleyman" isminde, "şehadet ve gayb âleminde saltanat sürme, görünen ve görünmeyen âlemlerin emrine musahhar kılınması" mânâları vardır.

İşte bu isme mazhariyeti sebebiyledir ki Hz. Süleyman'a (aleyhisselâm), Cenâb-ı Hak tarafından her iki âleme hükmetme yetkisi verilmişti. O, bir eli hep şehadet âleminde, diğer eli de gayb âleminde iş görüyordu. Yani o, –Allah'ın izniyle– her iki âlemde de tasarrufta bulunuyordu. Yanındaki insanlarla konuştuğu gibi, gaybın sekeneleri ile de konuşup-görüşebiliyordu. Bu durum, diğer peygamberlerde de mucize kabîlinden yer yer söz konusu olsa da Hz. Süleyman'ın (aleyhisselâm) günlük yaşantısı âdeta hep böyle devam ediyordu. O, *"Ona dilediği gibi kaleler, heykeller, havuzlar kadar (geniş) leğenler, sabit kazanlar yaparlardı."*[83] âyetinde işaret edildiği gibi, istediği her şeyi cinlere yaptırabiliyordu.

Ben bu âyetlerin bir de, "Güzel Sanatlar Tarihi" açısından incelenmesi gerektiği lüzumuna inanıyorum: Cinlerin bu maharetlerinin, dünyevî ve maddî

işlerde olduğu gibi, insanların sanat anlayışlarında da büyük etkisinin olduğu söylenebilir. Maddeye sırtını çevirerek mânâya dönen ve daima kendini dinleyen; kadını kadınlığı, erkeği erkekliği içinde ele alan *romantizm* akımı, belki de beşere ilk defa cin taifesinin armağanıdır. Bunu, romantizmin her sahası için düşünmek mümkündür. Yine, edebiyat ve felsefede de böyle olmaması düşünülemez.

Bizim kanaatimiz odur ki, bu sahada son sözü, cinleri kendilerine musahhar eden büyük düşünür ve sanatkârlar söyleyecektir. Bu binaya son taşı onlar koyacak.. akliyatta en ileri düşünce onlardan gelecek, edebiyatın her türünde en verimli ve beğenilen eserler, onların eliyle hazırlanacaktır. Kur'ân'ın âyetlerinde, bütün bunlara bazı işaretler bulmak mümkündür. Melekler ve ruhanîler, böyle bir teshîrden âzâde oldukları için, onlar, Allah'ın emriyle ümmetin salih olanlarına rehberlik yapıp yol gösterseler de, cinlerle alâkalı teshîr ve istihdam onlar için kat'iyen söz konusu değildir.

Şimdi yeniden sadede dönüyoruz. Nasıl ki, Cenâb-ı Hak kadri yüce nebisine cinleri musahhar kılmış, ona, onları istediği şekilde ve istediği alanda kullanma imkânı vermiş, öyle de ileriki zamanlarda, çok geniş çapta ve ileri seviyede onlardan istifade yollarını açacak demektir. O yolu bulabilen herkesin, bu taifeden istifadesi mümkün olacaktır. Yeter ki, onların şerlerinden korunup onların oyuncağı olunmasın!

10. CİNLERİN SULTASI

a. Cinlerin Sultasına Girenler

İnsanların, cin taifesini kendi emrine alıp kullanabilmeleri mümkün olduğu gibi, bazen de cinlerin insanın emrinde gibi görünüp, onu oyuncak ve maskara hâline getirmeleri de mümkün ve vâkidir. Mazide bunun birçok örneğine şahit olduğumuz gibi, bugün de buna ait pek çok örnekler gösterebiliriz. Şeytanın en büyük hilesi, kendisini kendi tâbilerine inkâr ettirmesidir. O, topyekün beşer üzerinde bir hükümranlık kursa bile, "Beşeri yine beşer idare ediyor." der ve insanları buna inandırıp, kendisini inkâr ettirebilir.

Ehl-i keşfin müşâhedelerine göre, eskiden şeytanın hükümranlığı, direkt inkâr-ı ulûhiyet adına olurdu. Şimdi ise bu husus, dolaylı yollardan ve materyalizm, komünizm vb. bâtıl sistemlerin vesayetinde gerçekleşmektedir. Bu açıdan, bu sistemler hayatta kaldıkları müddetçe, şeytanın hükümranlığı devam ediyor demektir. Bu sistemler uğrunda çaba veren insanlara gelince; onlar,

ruhları şeytan işgaline uğramış ve melekî yönleri sıfırlanmış kimselerdir. Böylesi kişiler, şeytana oyuncak ve mel'abe olmuşlardır ama işin farkında değillerdir.

Evet, günümüzde birçok zavallı insan, gurur ve kibrin birer heykeli, müstehcenlik ve fuhşun âzât kabul etmez kölesi, hayvanları çok geride bırakacak denaetin en çirkeflerine gömülmüş olmasına rağmen, yine de kendisini bir nezahet kahramanı görmekte ve bu nezaheti kimseye bırakmamaktadır.

Aslında bütün bunlar, şeytanın bir hükümranlığı ve kendini inkâr ettirerek insan üzerinde saltanat kurmasının ifadesidir. O, böyle bir saltanat uğruna dünyanın dört bir yanında devletler kurdurmakta ve bu devletler vasıtasıyla yine insanlığın huzuru, saadeti adına milyonlarca insanı katlettirmekte ve bütün bunları meşru göstermektedir. Oysa yeryüzünde, böylesine bir tenakuz ve canavarlığın başka bir örneği görülmemiştir.

Hâsılı, cinler ve şeytanlar, tesir altına aldıkları insanlara fert veya sistem adına her âdiliği yaptırtabilir ve bunları yaptırırken de suret-i haktan görünerek insanları yaptıkları şeylerin güzelliğine ikna edebilirler.

Yer yer ulûhiyeti inkâr edip -hâşâ- ilâhlık iddiasında bulunan, nebileri inkâr ederek peygamberlik taslayan, mânâyı inkâr ile maddeciliği ikame etmeye çalışan insanların varlığına şahit oluruz. Aslında bunlar, zımnî olarak her şeyin kendi emir ve sultaları altında olduğuna inanırlar. Oysa onlar, cinlerin ve şeytanların elinde oyuncak hâline gelmiş bir kısım habislerdir ki, yapmak istedikleri her şeyi onlar vasıtasıyla ve onların rehberliğinde yaparlar, ama bunun farkında değillerdir.

Ebû Bekir el-Kureşî anlatıyor: Abbas b. Mirdas (radıyallâhu anh), halim, selim, temiz kalbli, ufku geniş bir insandı. Cahiliye devrinde bile pırıl pırıl bir hayat yaşamıştı. Ashab içinde sanki ikinci bir Ebû Bekir'di. Daha sonra gelip Allah Resûlü'ne Müslüman olduğunu bildirip teslim olan bu sahabi, başından geçen bir hâdiseyi bize şöyle nakletmişti:

"Bir öğle vaktiydi. Kapımın önünde duruyordum. Birdenbire karşımda devekuşu gibi bir şey belirdi. Evet, karşımda üzerinde bembeyaz elbiseler içinde birisi vardı. Bana: 'Galip b. Fihr evlâdından biri, Mekke'de önemli bir misyonla zuhur etti!' dedi. Bu söz üzerine ben âdeta şaşkına dönmüştüm. Moralim altüst olmuştu. Hemen kabilemizin putu olan 'Dimar'ın karşısına varıp, yüzünü-gözünü öptüm ve ona gerekli tazimi gösterdim. O anda bir

çığlık duydum. Sanki bu çığlık karşımdaki puttan geliyor gibiydi.. evet, sanki o konuşuyordu. Kulağımı dolduran sesin içinden şunları seçebildim: 'Dimar helâk oldu! Bundan sonra Dimar yoktur! Mescit ehli, Dimar'a galebe çaldı...'

Ben iyice yıkılmıştım. Oradan ayrılarak bitkin bir vaziyette kavmimin yanına geldim. Neden sonra anladım ki, artık Dimar'ın söyleyecek sözü kalmamıştı. Demek ki, asıl Söz Sultanı çıkmış ve şu anda Medine'de bulunuyordu. Bu mülâhazayla kavmimden bazı insanlarla bineklerimize binip Medine'ye doğru yola koyulduk. Geldiğimizde Allah Resûlü'nün mescitte olduğunu öğrendik. Ve mescide vardığımızda O'nu kapının önünde bulduk.. O, bize tebessüm ediyordu. Bana ismimle hitap ederek: 'Yâ Abbas, başından geçenleri bize de anlatır mısın?' dedi. Olanları Allah Resûlü'ne ve ashabına birer birer anlattım."[84]

"Dimar" zaten yıkılıp giden demektir. Onun akıbeti esasen yeryüzünde çeşitli ad ve unvanlarla ayakta durmaya çalışan bütün "Dimar"ların da akıbetidir. Artık hak gelmiş, bâtıl da zail olmuştu.. ve zaten bâtıl, ömrü ne kadar olursa olsun, mutlaka bir gün yıkılıp gitmeye mahkûmdu.[85] Bizim burada işaret etmek istediğimiz husus, bütün bu yıkılıp gitmeye mahkûm Dimarların içinde bir şeytan veya cinnin bulunma keyfiyetidir. İnsanları bu mevzuda saptıran mutlaka bir cinnin veya şeytanın var olduğu hiçbir zaman kulakardı edilmemelidir.

b. Cinlerin Sultasından Korunmanın Yolları

Cin ve şeytanların sultasından korunmanın tek çaresi, mânevî donanım ve iç-dış bütünlüğüne ermektir. Böyle bir donanımı gerçekleştiremeyen ve böyle bir bütünlüğe eremeyenlerin bir yanları mutlaka şeytanların hâkimiyeti altındadır ve o insan eksiktir. Dış ve iç bütünlüğünün mânâsı, bir anlamda kalb ve davranış birliği ile çok ciddî alâkalıdır. İnsan, inandığını tam yaşadığı zaman bu vahdete kavuşmuş olur. Zaten Vâhid ve Ehad olan Allah'a (celle celâluhu) kulluk da, böyle bir vahdeti gerektirmektedir.

Evet, tevhid-i kıble ve teveccüh-ü tâm ile O'na yönelenler, cin ve şeytanların sultasına karşı kesinlikle muhafaza altına alınmış sayılırlar. Dual yaşayan ikiyüzlüler ise, böyle bir garantiden mahrumdurlar.

Cin ve şeytanların sultasından korunmak için, dilden dua eksik edilmemelidir. Kalb, Rabb'in zikriyle itminana ulaştırılırken, kafa da, hep ilâhî cilve ve tecellîleri düşünmeli.. girdaba düşmekten kaçınmalı.. ve insanın tek

emeli, *“başkalarını kurtarmak”* olmalı.. olmalı ve hep taze gül kokulu bir iklim ve bir atmosfer meydana getirmelidir. “Gül, gül içinde biter.” felsefesiyle hareket edip, ferdî mânâda da daima “istiaze” süllemiyle (merdiveniyle) Yüceler Yücesi’nin sığınağına ulaşma gayreti içinde bulunmalıdır. Çünkü şeytan ve habis cinler oraya giremez ve o kudsî otağa ulaşamazlar.

“Eûzü”, Allah’a karşı bir yönelme ve bir dehalettir. Evet, o, her şeyi, yine onun seviyesine göre terbiye eden Âlemlerin Rabbi’ne bir iltica ve bir sığınma demektir, zira O, Rab’dir, her şeyin hakkından geldiği gibi, şerir cin ve şeytanların hakkından da gelir. Şeytanlar, sığınılması gereken her şeyden أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللّٰهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ *“Mahlukatının şerrinden Allah’ın tastamam kelimelerine sığınırım.”*[86] diyerek Rabb’e sığınan insana ulaşamaz ve ona zarar veremezler.

Bu, Allah Resûlü’nün bir duasıdır ve o, sığınılması gereken her şeyden, kendi kerem ve cömertliğine şâyeste şekilde kendisini koruması ve muhafaza etmesi için Rabb’ine böyle yalvarmıştır.

Bu mevzuda diğer bir düstur da Âyetü’l-Kürsî’yi[87] okumayı âdet edinmektir. O da ilâhî bir kalkandır ve insanı cinlerin, şeytanların şerrine karşı korur ve muhafaza eder. Aslında, bu âyette anlatılan vasıflarla muttasıf o Rabb-i Rahîm’e yönelme, insanın his ve duygularını tatmin eder ve teminat altına alır.. alır da, artık onun gözlerine yabancı hayaller giremeyeceği gibi kalbini ve gönlünü de şeytan işgal edemez. Yeter ki o, iradesinin hakkını versin ve elinden geldiğince istikamet içinde yaşamaya gayret etsin.

Ne var ki insan, her zaman bu gerilimini muhafaza edemez. Bazen geçici de olsa ufkunu gaflet bulutları sarabilir. Bu gibi durumlarda onu uyku basar ve âdeta iradesi devreden çıkar. İşte o zaman insan da, uyumayan ve asla uyuklamayan Allah’a yönelir, O’na sığınır.. sığınır da, artık şeytan, onun ruhuna yol bulup giremez. Zira Âyetü’l-Kürsî, koruyucu bir atmosfer gibi onun ruhunu sarmıştır ki, böyle bir mahfuz yere cin, şeytan giremez.

Ne dediğini duyarak ve sürekli içine doğru derinleşerek; derinleşip bütün beşerî hislerini aşarak Âyetü’l-Kürsî’yi vird edinip Allah’a iltica etmek, bir bakıma, “Ey Rabbim! Ben kendimi Sana emanet ediyorum.” demektir ki, böyle bir iltica, dua ve yalvarış Arş-ı Rahmet’e ulaşınca gök ehli o kişinin etrafını sarıp âdeta onun çevresinde pervane kesilir. Hangi şeytan ve şerir cinnin haddine ki, böyle bir nur hâlesini aşabilsin ve ışık hüzmeleriyle sarılı bulunan

nezih ruhlara dokunup onları soldurabilsin? Hayır, bu mümkün değildir. Zira onu, artık emri her şeye galip olan Rabb'i himaye etmektedir ve o, Âyetü'l-Kürsî'nin okunduğu eve cin ve şeytanın girmesine müsaade etmeyecektir.

Son olarak, cin ve şeytanların sultasından korunma için, iç ve dış bütünlüğüne kavuşulması; dilden duanın eksik olmaması ve Âyetü'l-Kürsî'nin okunmasının âdet edinilmesi gibi bir kısım prensiplerden bahsetmiştik. Şimdi de -müsaadenizle- bu düsturları yaşayarak onların şer ve sultalarından uzak kalabilmiş kişilerin hayatlarından misaller vermek suretiyle mevzuumuzu biraz daha tavzih edelim.

1. İbn Ebi'd-Dünya naklediyor:

Urve b. Zübeyr (radıyallâhu anh) diyor ki:

"Bahçemde oturuyordum. Derken çardağın etrafını bazı karartıların sardığını gördüm. Çardağın üstünden bir ses yükseliyordu. Bu Ses: 'Urve'nin hakkından gelecek kimse yok mu?' diyordu. İçlerinden biri ileri atıldı ve 'Ben varım, ben onun hakkından gelirim!' dedi. Biraz sonra mahzun, mükedder, boynu bükük geri döndü. Ona niçin bir şey yapamadığını sordular. Cevap verdi: 'Sabah-akşam okuduğu dua ona yaklaşmama mâni oldu...' "[88]

Urve b. Zübeyr (radıyallâhu anh), sabah-akşam şu duayı okuyordu:

أٰمَنْتُ بِاللّٰهِ الْعَظِيمِ وَكَفَرْتُ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ وَاسْتَمْسَكْتُ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

"Azîm olan Allah'a inandım. Ne kadar sanem ve put varsa hepsini inkâr ettim. Ve ben, kopmayan ipe (Kur'ân'a) sarıldım. Allah her şeyi işitir, bilir."[89]

İşte sabah-akşam bu şekilde ahd ü peymânını yenileyen ve okuduklarını yaşayan insanlara, kötü niyetli cin ve şeytanların yaklaşmaları ve onlara herhangi bir zarar vermeleri mümkün değildir. Zira bu dua onların korunmaları için bir vesile teşkil etmektedir.

Bütün insî ve cinnî şeytanların deryalar dolusu şerleri olsa dahi, bu şerlerin kendilerine ulaşamayacağı nice yüce ve yüksek kametler vardır! Zaten bizi teselli eden ve en kötü durumlarda, gönüllerimizde itminan vesilesi olan da budur.

2. Ebû Musa el-Eş'arî (radıyallâhu anh) anlatıyor:

“Hz. Ömer devrinde Basra’da vali olarak bulunuyordum. Aylar geçip gitmiş olmasına rağmen halifeden en küçük bir haber alamamıştım. Onun durumunu merak ediyordum. Cin işleriyle uğraşan birisine gittim. Cinleri vasıtasıyla bana halifeden bir haber getirmesini istedim.

(Bu, gaybı bilmek değildir. Cinler gayet süratli varlıklar oldukları için, çok uzak mesafelere çok kısa zamanda gidip gelebilirler ve gittikleri yerlere ait bazı haberleri normal olarak getirebilirler. Bu açıdan da buna dense dense cinleri haber toplamada kullanma denebilir.)

Cinin Yemen’de olduğunu ve biraz sonra geleceğini söyledi. Derken cin geldi. Ona Ömer (radıyallâhu anh) hakkında malumat istediğimi tekrar ettim. ‘Acaba şimdi nerdedir ve ne yapıyordur?’ dedim. Cin, biraz düşündükten sonra şu cevabı verdi: ‘Vallahi biz, Ömer’in yanına sokulamaz, ondan bir haber alamayız. Çünkü o, nasiyesinde Ruhü’l-Kudüs’ten bir nur taşıyor. Onu gören şeytan dahi olsa emrine râm olur ve Ömer’e itaat eder hâle gelir.’ (Evet Ömer, İslâm’a girdikten sonra hiçbir şeytan ona yaklaşamamıştır.) *Cin bunları söyledi ve Ömer’den herhangi bir haber getirmesinin mümkün olmadığını gayet açık bir dille itiraf etti...”*

Evet, biz yeniden bir Hz. Ömer neslini, mescit, mektep ve ev üçlüsünde İslâm ruhunu örgüleyen aydınlık çehre, yavru güneşler intizar ediyoruz. Gözlerimiz ufukta, eteklerine yirminci asrın tozu, toprağı ve eracifi bulaşmamış, melek yapılı, melek karakterli insanların geleceği günü bekliyoruz. İnşâallah şeytan, onların yanına da sokulamayacak ve temizler de temiz ruhlarını kirletip bulandırmayacaktır.

Ve işte bu nesil, bütün dünyaya ümit ve güven kaynağı olacaktır. Onlar, 14 asır önceki saadet dolu günleri yeniden günümüze çekip getirecektir ki, insanlık, şayet yeni bir dirilişe erecekse işte bunlarla erecektir. Yeter ki bizler, temsil keyfiyetimizle bu işe mâni olmayalım; olmayalım ve arkadan gelecek nesl-i cedidin önünü tıkamayalım.

Hayatlarındaki istikamet ve Rabb’e yönelişleri sayesinde cin ve şeytanların sultasından korunan şahıslardan misaller vermeye devam ediyoruz. Aslında bir iki misal daha arz ederek bu faslı da noktalama niyetindeyiz.

3. Aşere-i Mübeşşere’den olan, Hz. Ömer’in (radıyallâhu anh), vefat edece anda yanında bulunanlara *“Keşke Ebû Ubeyde hayatta olsaydı da yerime onu bırakıp Rabbimin huzuruna öyle gitseydim!”*[90] dediği, Amvas’ta vebaya

yakalanarak orada şehit düşen şanlı sahabi Ebû Ubeyde b. Cerrah (radıyallâhu anh) ile karıştırdıkları Ebû Ubeyd'dir (radıyallâhu anh). Ebû Ubeyd (radıyallâhu anh), tâbiînden olup genç yaşta İslâm ordusunun başına kumandan olarak tayin edilmiş cesur bir askerdir.

Hz. Ömer (radıyallâhu anh), Sasanilere karşı bir ordu göndermek istiyordu ancak, ordunun başına kumandan tayininde zorlanıyordu. Çünkü askerlerin büyük çoğunluğu Hz. Halid'le birlikte savaşmak istiyorlardı. Hâlbuki Halid (radıyallâhu anh), o sıralarda Bizans'a karşı savaşıyordu. İşte bu kritik anda Ebû Ubeyd, ileriye atıldı ve bu kumandanlığı kabul edebileceğini söyledi. Onun bu davranışı Hz. Ömer'i çok sevindirmişti. İçinde pek çok sahabinin de bulunduğu orduya bu 20-21 yaşlarındaki delikanlı kumanda edecekti.

Ebû Ubeyd (radıyallâhu anh), ordusuyla Sasanilerin üzerine yürüdü ve çok zorlu bir savaş oldu. Bir ara kumandan atından düştü ve fillerin ayakları altında kaldı. Filler, onu çiğneyip geçerken o bütün gücüyle ric'at içindeki askerlerine şöyle sesleniyordu: *"Askerlerim, gitmeyin, ben buradayım, ben buradayım.!"* Ve onları belli ölçüde de olsa geri çevirmeye muvaffak oluyordu.

Ebû Ubeyd, orada şehit düşmüştü. Diğer taraftan Halife, Medine'de Ebû Ubeyd'den haber bekliyordu. Nihayet Taif tarafından birisi geldi ve Halifeye şu haberi getirdi: "Bir vadiden geçiyordum. Kadın-erkek, genç-ihtiyar toplanmış feryat içinde ağlıyorlar ve şöyle diyorlardı: *'Kahramanca savaştılar. Cansiperane kavga verdiler. Allah için öldüler ve niyetlerine göre de Cenâb-ı Hakk'ın huzuruna ulaştılar!'* Sözlerinin sonunda da, her bir ağızdan: *'Vah Ebû Ubeyd, vah Ebû Ubeyd.!'* çığlıkları yükseliyordu."

Hz. Ömer (radıyallâhu anh), işi anlamıştı. Vadiyi dolduran ve feryat ile ağlayan, Müslüman cinlerdi. İslâm ordusu için gözyaşı döküyor ve şanlı kumandan için ağıt yakıyorlardı. Nitekim birkaç gün sonra bir ulak geldi. Ve olanları bir bir halifeye nakletti. Ebû Ubeyd, fillerin ayakları altında can vererek şehit olmuştu...[91]

Evet, cin ve şeytanların şerrinden korunmak için Ebû Ubeyd şuuruna sahip olmak gerekir. Bu da, her hâlde cihad ruhuyla bütünleşme, dava uğruna candan, cânândan geçme şuurudur ki, öyle olanlar bu amellerinin mükâfatını, cin ve şeytan iğvasına karşı korunmuş olmakla görürler. Zira cihad aşkıyla yanıp tutuşan bir insanı, ne insî ne de cinnî şeytanlar asla kandıramaz.

Cinler ve şeytanlar, insanların günahlarıyla açtıkları menfezlerden girer..

girer ve insanı çepeçevre kuşatırlar. Bu menfezler kapanmalıdır ki, onlar içeri giremesinler ve insan da, onların şerrinden korunmuş olsun.

Ehl-i keşfin müşâhedesiyle cin ve şeytanların mü'minlere musallat olmaları, daha ziyade onların bazı mânevî yönlerden açık ve zayıf olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu da; cünüplük, hayız, nifas hâlleri, abdestsizlik, suiedep içinde gafilane davranışlar sergileme gibi durumlardır ki, ruh bozuklukları ve fizyolojik olmayan cinnetler, ekseriyetle böyle boşlukların ardından insana arız olurlar. Eğer bunlarda cin ve şeytanın parmağı varsa -ki vardır- onlar, mü'minin içine mutlaka, onun bir günahından yol bulup girmişlerdir.

Evet, eğer sen bir kale gibi isen, bu kalenin kapıları açık olursa ezelî düşmanın elbette o kapılardan girecek ve senin vücut kaleni teslim almaya çalışacaktır. Eğer böyle bir akıbete düşmek, maruz kalmak istemiyorsan, mutlaka günahlardan kaçınmalı, dikkatli bir hayat yaşamalı ve kalenin içten fethedileceğini de asla unutmamalısın...

Habis cinler ve şeytanlar her çeşit günahı alet olarak kullanırlar. İçki, kumar ve fuhuş, onların sıkça kullandıkları aletlerdir. Bu günahları irtikâp edenler, şeytan tuzağına düşmüş sayılırlar.

· 4Abdullah İbn Abbas'ın (radıyallâhu anh) talebelerinden Katade b. Diame (radıyallâhu anh) anlatıyor:

"Şeytan, Allah tarafından tardedilip huzurdan kovulunca sordu:

- Şimdi ben ne yapacağım?

Cenâb-ı Hak, hikmet diliyle cevap verdi:

- *Sihir yapacaksın!* (İnsanları büyüleyecek, bakışlarını bulandıracak, kalb ve kafalarını dumura uğratacaksın. Böylece onların muvazene ve dengeleri bozulacak. Akılları hükmünü tam icra edemeyecek. Ve kalblerinin Allah'la olan alâkası kesilecek ve tesirsiz kalacak.)

- Ben ne okuyacağım?

- *Şiir*. (Yani dil dökerek, edebiyatı bu işte kullanarak, fuhşa ait kitap ve dergi neşretmeyi insanların kafasına sokarak onları büyülemeye çalışacaksın.)

- Ne yiyeceğim ben?

- *Bütün murdar şeyleri*. (Hem yiyecek, hem de sana tâbi olanlara yedireceksin. Besmelesiz etler, murdar tavuklar, doğrudan doğruya eti haram kılınmış hayvanlar, helâl-haram demeden çeşitli spekülasyonlarla kazanılan ticarî gelirler, faizler, rüşvetler...)

- Ben ne içeceğim?

- Sekir (sarhoşluk) veren her şeyi. (Şarap içeceksin veya şarabın adını değiştirecek, ona başka bir isim bulacak ve onu içeceksin. 'Alkolsüz bira' diyecek ve su yerine onu içeceksin. Diğer taraftan yeni yeni uyuşturucular icat edecek ve onları kullanacaksın. Afyon, morfin, kokain, kafein… vb. İşte sen bunları içeceksin.)

- Benim yurdum neresi?

- Hamamlar. (Çırılçıplak, hayâ ve edepten mahrum yıkanılan yerler, saunalar, plajlar...)

- Benim meclisim neresi?

- Çarşılar, pazarlar, sokaklar.

- Benim münadim kimdir?

- Davullar, zurnalar ve ruhî heyecan uyarmayan her şey.

- Benim silahım nedir?

- Fuhşiyat.[92]

Evet, şeytan huzurdan kovulunca bunları soruyor ve ona Cenâb-ı Hak'tan bu cevaplar geliyor.

Madde madde bu hususları izaha gerek var mı bilemiyorum? Dünyanın hâline ve hâssaten İslâm âleminin yürekler acısı vaziyetine bakıldığında Katade b. Diame'nin naklettiği bu sözlerin haklılık derecesi daha iyi anlaşılacaktır. Bunun için isterseniz gözümüzün önünden film şeridi gibi Müslümanların utandırıcı hâllerini geçirebilirsiniz.. geçirin ve düşünün, cin ve şeytanların, günah menfezlerinden ta nerelere kadar girdiğini anlamaya çalışın!. Sonra bir de yüzünüzü Batı dünyasına çevirin. İnsanların ekseriyetinin ruhen dengesiz olduklarına bakın. İntihar olaylarının her geçen gün nasıl korkunç buudlara ulaştığını görün.. görün ve ürperin.

Bugün insanlar, sırf düşünmemek için ne çarelere başvurmaktalar Batı hayatında… Öyleki, hiç adı sanı duyulmadık kumar çeşitlerinin sergilendiği kumar masalarında ömrünü bitirip tüketen insanlar var. Batı hayatında bunların pek çoğu kendilerinden kaçmak için bu gibi illetlere sığınmaktalar.. ve bu yerlerde başka değil ancak şeytan saltanatı hükümferma.

Bu ülkelerde insanlar, bütünüyle mefistoya yenik düşmüşlerdir. Şeytan önce onların dengelerini bozmuş, sonra da yanlış çarelerle onları iyice

sersemleştirmiştir. Bu da şeytanın en klasik oyunu ve en eski hilesidir. Zira feodalizm, kapitalizm ve komünizmin hepsinin altında, şeytanın bu hilesi ve oyunları vardır. Evvelâ o, insanları tatmin olamayacakları noktalara sürüklemiş, ardından da çeşitli isimler altında (işçi hareketi, proletarya diktatörlüğü vs. gibi) hortlattığı insanlara, yanlış çareler takdim etmiş ve onları büsbütün şirazeden çıkarmıştır. Gerek Marks'ın ve gerekse Engels'in eliyle insanlığa takdim edilen çareler, hep şeytana ait birer hile ve oyundan ibarettir. Nitekim bu oyunun sona erişini bizimle beraber şimdi bütün dünya da seyretmektedir. Cin ve şeytanın bu tür iğva ve oyununa düşmemek için inanan bir dünyanın kurulması şarttır. Çünkü iman, insanlığı kurtaracak tek çaredir.

B. ŞEYTAN

1. ŞEYTANIN YARATILIŞ HİKMETİ

Buraya kadar cinlerden ve kısmen de bazı icraatleri itibarıyla şeytandan bahsettik. Şimdi şeytanlarla alâkalı bir parantez daha açmak istiyoruz.

Şeytan, ya شَطَنَ ya da, شَاطَ fiilinden iştikak etmiş (türemiş) olup, birinciye göre "uzak olan"; ikinciye göre ise, "bâtıl olan" mânâlarına gelir.[93] Salâh ve hayırdan uzaklığına ve her zaman haktan yüz çevirmesiyle butlanla içli-dışlı bulunması kastedilerek ona "Şeytan" denilmiştir.

Şahsına ait yanları itibarıyla hiçbir zatî değer ve kıymeti olmayan bu menhus ve melun varlığın, neticeye ve Yaratıcı'sına bakan cihetiyle pek çok hikmete mebni yaratıldığında şüphe yoktur. Hiç kuşkusuz, bu hikmetlerden biri, belki de en birincisi, onun cin ve insin terakki ve tedennisi adına oynadığı roldür. Bir kısım istidat ve kabiliyetler, ona karşı verdikleri mücadele ve mücahededeki muvaffakiyetleri neticesinde inkişaf edip Cennet'e ehil hâle gelmelerine mukabil, Allah'ın kendilerine verdiği istidat ve imkânları kullanamayan bir kısım kimseler de Cehennem'e yuvarlanmaktadırlar.

Değer ve kıymet, keyfiyete bağlı olması; kemmiyetin kıymet ve değer ölçüsünde tercih ettirici bir fonksiyon ve tesiri bulunmaması esasına binaen, Cenâb-ı Hak şeytanın varlığına izin vermiştir.. ve bu, hiçbir zaman O'nun o engin rahmet ve şefkatine zıt değildir. Aksine O'nun rahmet ve merhameti, hikmetine mukarin olarak şeytanın yaratılmasını iktiza etmektedir. Zira ancak bu sayededir ki, cin ve insin yaratılışı bir mânâ derinliğine daha ulaşacak ve âli ruhlar ile sefil ruhlar birbirinden ayrılacaktır. Ayrıca Cennet ve Cehennem'in

varlığının bir hikmeti ve hatta bir illeti olan iradî ve ihtiyarî amel ve fiiller de ancak bu sayede bir değer kazanacaktır.

Şeytanın yaratılışı cebrî olmasına karşılık, şeytanlaşması kendi irade ve hatasıyla olmuştur. Zira Allah'ın secde emrini dinlemeyip isyan etmiş, daha sonra da bu temerrüdünü hep sürdürmüştür.

Şeytan, mantıksızlık mantığı diyebileceğimiz bir mugalâta ile Cenâb-ı Hakk'ın "*Sana emrettiğim hâlde, seni secdeden alıkoyan nedir?*" sualini: "*Ben ondan hayırlıyım. Beni ateşten, onu çamurdan yarattın.*" küstahlığı ile cevaplandırmıştır.[94] Esasen bu cevabî ifadede, doğru ile yanlışı yan yana getirip onlardan bir hüküm çıkarmaya kalkışmak gibi aldanmışlık vardır ki, şeytanın o büyük fiyaskosu işte bu mugalâtada saklıdır.

İlim ile cehaleti, yalan ile doğruyu, hayır ile şerri, kibir ile tevazuu, aldatma ile aldanmayı birbirine karıştırıp, hayırlı olmayı hayra mâni bir husus gibi gösterme gayret ve cehdi böyle bir haktan uzaklaşma ve gidip bâtıla saplanmadan başka ne ile izah edilebilir ki!.. Zaten onun her sözünde mutlaka bir şeytanlık nümâyandır.

Şeytan, melekler arasında nasıl bulunabildi?

İhtimal, şeytan, secde ile emrolununcaya kadar, Cenâb-ı Hak ona, onun hissiyatına dokunacak hiçbir teklifte bulunmamış ve âdeta hâdiseler bir istidraç olarak hep onun arzu ve isteklerine muvafık cereyan etmiş, dolayısıyla da o, melekler arasında uzun zaman kalabilmişti. Daha doğrusu, onun melekler arasında bulunması, kendi irade ve ihtiyarıyla yaptığı bir mücadele ve mücahede neticesinde değildi. Bu durum kendisi için test sayılabilecek herhangi bir imtihan ve teklifle karşılaşmaması sayesinde gerçekleşmişti.

Hâl böyle olunca, şeytanın daha evvel melekler arasında bulunması kat'iyen -muvakkaten dahi olsa- onun değer ve faziletine delil sayılamaz. Ne var ki o, Hz. Âdem (aleyhisselâm) ile imtihan olduktan sonradır ki, hakikî hüviyetiyle ortaya çıkıvermiştir.

Daha önceki vâkıalar kendi arzu ve hevesine muvafık olması sebebiyle, onun, o güne kadar itaat etmekte olduğu Cenâb-ı Hak mıdır, yoksa yine kendi nefsi midir, aslında bu da belli değildir. Fakat ilk imtihanda gösterdiği bu tuğyan, onun daha evvel de nefsinin kulu ve zebunu olduğunun önemli bir göstergesidir.

Şeytan secde etmiş olsaydı yine şeytan mı olacaktı?

Kadere ait ince bir sırrı içine alan bu suale kısaca şöyle bir cevap vermek mümkündür:

Kader, sebep ile neticeye aynı noktadan bakar. Sebebin olmamasını kabul etmek, kaderin taalluk etmemesini kabul etmekle aynı mânâya gelir. Dolayısıyla biz, Ehl-i Sünnet düşüncesiyle, *"Neticeyi ancak Cenâb-ı Hak bilir."* der, gerisine karışmayız. Cenâb-ı Hak, melekler içinde bulunurken de İblis'in şeytan olacağını biliyordu. Ancak, onu şeytanlaştıran, Cenâb-ı Hakk'ın bilmesi değil, kendi irade ve ihtiyarıyla yapacağı fiileri seçmesiydi. Zira "İlim maluma tâbidir; malum ilme tâbi değildir." sözü kaderle alâkalı önemli bir düsturdur.

2. İNSÎ VE CİNNÎ ŞEYTANLAR

Şeytanlar, insî ve cinnî olmak üzere iki kısımda mütalâa edilmiştir ki, وَكَذٰلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ *"Böylece her nebi için ins ve cin şeytanlardan düşmanlar var ettik."*[95] âyeti, bu hakikati ifade eder. Âyette geçen شَيَاطِينَ (şeytanlar) kelimesinin mânâsında iki rivayet söz konusudur. Ulemâ arasında her iki rivayeti de destekleyen bir hayli insan vardır.

Birincisi: Bu kelimeden maksat, insan ve cinlerin azgın ve sapkınlarıdır ki, İbn Abbas (radıyallâhu anh) bu görüştedir. Bir rivayete göre Atâ, Mücahid, Hasan ve Katade gibi büyük imamlar da bu görüşü paylaşırlar.[96] Onlara göre hem cinlerden hem de insanlardan şeytanlar vardır. Cinnî şeytanlar, mü'min insanları kendilerine uyduramayınca insî şeytanlara giderler ve bunları o mü'minler üzerine salarlar. Bu hususu teyit eden şöyle bir hâdiseden bahsederler:

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), Ebû Zerr'e (radıyallâhu anh) sorar: *"İnsî ve cinnî şeytanların şerrinden Allah'a sığındın mı?"* Hz. Ebû Zerr de bu suale, yine bir sual ile karşılık verdi: *"İnsanlardan da şeytan var mı?"* Allah Resûlü cevabında: *"Evet, hem de onlar cinnî şeytanlardan daha da şerirdirler."* buyurur.[97]

İkincisi: شَيَاطِينَ (Şeyâtîn), insî ve cinnî şeytanlardır ve bunlar İblis'in evlâtlarıdır. İblis, evlâtlarını iki gruba ayırmış, bunlardan bir kısmını insanlara karşı, diğer kısmını da cinlere karşı vazifelendirmiştir ki, bunlar vazifeli oldukları saha itibarıyla bu ismi almışlardır.[98]

Aslında bu iki mânâ arasında ciddî ve neticeye tesir eden bir ayrılık olmamakla beraber, birinci rivayet her hâlde âyetin zâhirî mânâsına daha uygun düşmektedir ki, âlimlerin ekserisi bu birinci mânâyı tercih etmişlerdir. Ayrıca bu hususu teyit eden, Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) mervi birçok rivayet de mevcuttur. Bu cümleden olarak, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir hadis-i şeriflerinde: *"Sizden biriniz namaz kılarken, önünden herhangi bir kimsenin geçmesine müsaade etmesin, gücü yettiği nispette ve en uygun şekilde ona mâni olmaya çalışsın. Yine de inat edip önünüzden geçmek isterse onunla dövüşsün, çünkü o Şeytan'dır."*[99] buyururlar.

Bir başka defasında Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), sokakta bir güvercin arkasından koşup duran birisini görür ve şöyle buyurur: *"Bir şeytan, diğer bir şeytanın peşine düşmüş!.."*[100]

İşte bunlar gibi daha pek çok rivayetlerde Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bazı şahıslara, hatta daha başka varlıklara bazı hareketlerinden dolayı, doğrudan doğruya "Şeytan" demiştir.

Yukarıda da temas edildiği gibi, aslında her iki mânâ arasında neticeye tesir edecek ciddî bir ayrılık yoktur. Zira birinci görüşte olanlar, kalb ve kalıbı birden ifade ile insana şeytan derken, ikinci mânâyı tercih edenler, kalb ile kalıbı birbirinden ayırmış ve "Kalıbıyla insan, fakat kalbiyle şeytan." demek istemişlerdir. Bunu destekleyen bir rivayet de vardır:

Huzeyfe (radıyallâhu anh) anlatıyor: Bir gün Allah Resûlü'ne, *"Yâ Resûlallah! Bizler şer içindeydik, Cenâb-ı Hak bizlere hayır ihsan etti ve şimdi hayır içinde bulunuyoruz. Acaba bu hayırdan sonra tekrar şer gelecek mi?"* diye sordum. Allah Resûlü de: *"Evet."* dedi. Ben de: *"Acaba o şerden sonra tekrar hayır olacak mı?"* diye sordum, yine *"Evet."* dedi. Ben: *"Peki bu hayırdan sonra tekrar şer gelecek mi?"* diye sordum, yine *"Evet."* dedi. Bunun üzerine ben, *"O nasıl olacak?"* deyince Allah Resûlü de:

"Benden sonra bir kısım devlet adamları gelecek ki, benim yolumu ve benim Sünnetimi takip etmeyecekler. Hatta onlardan öyleleri idareye vaziyet edecek ki, beden ve cesetleri insan cesedi ama, içlerinde taşıdıkları kalb, şeytan kalbi!.." cevabını verdi. Allah Resûlü'nün bu izahı üzerine, *"O zaman ben nasıl hareket edeyim?"* diye sorunca da: *"Dinle ve itaat et! Sırtına vurulsa, malın elinden alınsa, yine dinle ve itaat et!.."* buyurdu.[101]

3. HZ. ÂDEM VE ŞEYTAN

Hz. Âdem yaratılacağı ana kadar, şeytanın içindeki küfür açığa çıkmamıştı. Onun içindeki nifakın, bütün çirkinliği ile dışarıya aksetmesi için bir sebep lâzımdı. Hz. Âdem'e secde emri, söz konusu olunca, şeytanın şeytanlığı da su yüzüne çıktı. Şeytan, neyi hakir gördüğünün farkında değildi. Çünkü toprak ilâhî isimlerin tecellî ettiği bir yerdi.

Evet, Cenâb-ı Hakk'ın isimleri, büyük ölçüde toprakta tecellî etmektedir.. tecellî etmektedir ve mağrur şeytan, böyle mukaddes bir tecelligâhı hakir görmektedir. Tabiî Cenâb-ı Hakk'ın dergâhından kovulunca da bütün bütün muvazenesini kaybedecek ve hayırla şerri birbirine karıştıracaktır.

Hz. Âdem daha iskelet hâlinde iken şeytan, belli bir insiyakla onun kendisine rakip olacağını sezmişti.. sezmiş ve onun ağzından girip arkasından çıkmış sonra da: *"Ben bunu mağlup edebilirim. Bunda çok boşluklar var."* demişti.[102] İşte onun ilk aktif düşmanlığı bu noktadan başlar ve gün geçtikçe de artar. Kur'ân-ı Kerim; *"Derken şeytan onları oradan kaydırdı."*[103] ifadesiyle yer yer bu büyük hasma dikkat çeker.

Şeytanın bütün işi, insanı Cennet'ten ve Cennet'e giden yoldan uzaklaştırmaktır. İnsan, ilâhî ilhamların uğrak yeri olan gönlüyle, Allah'a yöneldiği anda, şeytan da var gücüyle onu o hâlden uzaklaştırmak ister. Meselâ, namazda esneterek insanın içine gaflet atar. Onun içindir ki, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), esnemeyi şeytandan sayar ve şöyle buyurur: *"Esnemek şeytandandır. Sizden herhangi biriniz esnemeye maruz kaldığında, gücü yettiğince onu önlemeye çalışsın!"*[104]

Mü'minin en ciddî olması gereken yer, mescitler ve camilerdir. Eğer şeytan, oralarda dahi bir mü'mine rehavet veriyorsa, o işini tamamlamış, onun tesirinde kalan mü'minin de işi bitmiş demektir.

Hz. Âdem'in kime ne zararı vardı? O, Cennet'te, Cenâb-ı Hakk'ın cemalinin cilvelerini müşâhede içinde, hep mest ve sermest dolaşıyordu. Ama onun teslimiyeti, Rab karşısında saygı ile el pençe divan durup Allah'a kullukta bulunması şeytanı şirazeden çıkarıyor ve âdeta deli ediyordu. Değil mi ki o, onun yüzünden huzurdan kovulmuştu. Mutlaka Âdem de aynı cezaya çarptırılmalı ve Cennet'ten kovulmalıydı.

Bunun için de şeytan, sürekli Hz. Âdem'in en zayıf tarafını aradı ve buldu.

Cenâb-ı Hak ona ve eşine bir ağaç göstermiş ve *“Sakın buna dokunmayın!”*[105] demişti. Hâlbuki bu ağaca dokunma, Hz. Âdem’in tabiatının buudlarından biriydi. Evet, Âdem neslinin şeceresi, ancak böylece inkişaf edip gelişecekti. Ama yine de ortada bir imtihan vardı.. ve Âdem, Rabbinin emrettiğini yapmak zorundaydı.

Sonunda şeytan, çeşitli oyunlarla onu ve eşini sürçtürdü. Derken, memnu (yasak) meyveye (hayat arkadaşına) el uzattı. Ancak, onun bu zelle vetiresi uzun sürmedi. O, kendine geldi ve en kısa zamanda yeniden kendi çizgisini buldu. Hatasını anlayıp, Rabbi karşısında kötü duruma düştüğü idrakiyle: *“Rabbinden birtakım kelimeler aldı. (Onlarla amel edip Rabbine yalvardı.)”*[106] Yani o, *“Allahım, bana demem gerekeni ilham et. Ta ki, Senin kapını o sözlerle çalayım ve huzurunda bir kere daha kabul göreyim. Ben bir kere ettim, ama bir daha etmeyeyim.”* dedi.

Hz. Âdem’in, bu samimî arzusu ve yönelişi, sema-i rahmeti harekete geçirdi. Âdem yerde olduğuna göre bu, gökten gelen ilham ve vahiy esintileriydi. Zaten Rabb’i de onun tevbesini kabul etmişti. Hadisin ifadesiyle *“Tevbe eden, sanki o günahı hiç işlememiş gibidir.”*[107] Öyleyse Hz. Âdem’e, bundan böyle zelle isnat etmek de doğru değildir. Zira o, tevbenin en makbulü ile tevbe etmiştir. İnsan belli bir hikmete mebni hâdiseleri nakledebilir ancak, ulu orta Hz. Âdem gibi bir Safiyyullah’a zelle isnat etmek en azından suiedeptir.

Evet, Hz. Âdem, zellesinin hemen ardından kendine gelip Rabbine yönelmesine karşılık şeytan, temerrüdünde devam etmiştir. İşte burada, sürçüp düşen ile, bilerek başkaldıran birbirinden ayrılır. Biri, Cennet’ten çıkarılacağı sırada dahi kalbî teveccühünü devam ettirir, Rabbiyle münasebetlerini tamamlamaya çalışır. Ne var ki, onun yere inip, Hz. Muhammed (aleyhisselâm) gibi bir meyve vermesi, bunun ardından da, bütün evlâtlarını arkasına alıp yeniden Cennet’e yönelmesi gibi bir seyr u sülûku söz konusudur. Şeytan ise, mütemadi bir inişe geçmiştir. Her geçen dakika onu biraz daha gayyalara indirmektedir.

Hz. Âdem’in öğrendiği kelimeler hususunda pek çok rivayet vardır. Bize göre en kuvvetlisi, Kur’ân’da geçen şu cümlelerdir:

قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِنْ لَمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

“Dediler: Rabbimiz, biz kendimize zulmettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize

merhamet etmezsen muhakkak ziyana uğrayanlardan oluruz.”[108]

Bunlar, bütün mü’minlerin dilinde her zaman vird-i zeban olan sözlerdir. Sanki babamız Hz. Âdem ile anamız Hz. Havva tek bir dil olmuş, biz yavrularına ve gönül meyvelerine bu duayı öğretmişlerdir.

“Rabbimiz, biz kendimize zulmettik, olanlar hep bizim hatamızdan kaynaklandı. Seni dinlememe bir zulümdür; bir zulümdür ama biz bu zulmü işledik. Sen ise bize hep iyilik ettin. Bizi yoktan yarattın, vücud nimetini tattırdın. Sonra bize Cennet gibi bir yuva bahşettin ve bu yuvada bizi birbirimize enîs ve dost yaptın. Aramıza sevgi ve muhabbet koydun. Beraberce Cennet’in güzelliklerini ve Senin cemalini seyretme arzusu ile içimizi donattın ve coşturdun. Ne var ki biz, bütün bunların kıymetini bilemedik. Geçici de olsa hata ettik ve fasit bir dairenin içine girerek şeytanı hoşnut ettik. Hâlbuki onun amansız ve apaçık bir düşman olduğunu Sen bize önceden haber vermiştin; bir hata daha ederek bunu da unuttuk.. unuttuk ve memnu meyveye el uzattık.

Bütün bunlar oldu, ama neticede başkalarına değil, biz kendimize zulmettik. Zaten her günahın acı kaderi de budur. Günahkâr, ancak kendine zulmetmiş bir zavallıdır. İşte biz de, şimdi böyle bir zavallı durumundayız. Eğer mağfiretin imdadımıza yetişmezse, biz hepten hüsrana uğrar ve kaybedenlerden oluruz.”

Diğer bir rivayet, onların öğrendiği kelimeleri şöyle anlatır: *“Seni tesbih ve takdis ederim Allahım. (Kurbiyetin noktasından) Sana hamd ederim. (Ben uzağım, Sen yakınsın) Senin ismin çok yücedir. Senden başka ilâh yoktur. Ben nefsime zulmettim. Beni affet, günahları ancak Sen affedersin.”*[109] (Senden başka kim günah affedebilir ki, ben onun kapısına gideyim. Benim onulmaz yaralarıma kim çare bulabilir ki, ona müracaat edeyim. Afüv Sensin, Gafûr Sensin, beni düştükten sonra a’lâ-yı illiyyîne çıkaracak yegâne Rab de yine Sensin.)

Ayrı bir rivayet de İbn Abbas’tan şöyle nakledilir: Hz. Âdem zellesi neticesinde ihtar alınca, Cenâb-ı Hak ile arasında şöyle bir konuşma cereyan eder. Söze Hz. Âdem başlar:

– “Rabbim, beni Kendi elinle (kudretinle) yaratıp bana Kendi ruhundan üflemedin mi?

– Evet öyle yaptım.

– Ne buyurursun acaba, ben tevbe etsem beni eski yerime döndürür müsün?

– Evet, döndürürüm.”[110]

Hz. Âdem (aleyhisselâm), bu rivayetlerden hangisiyle müracaat etmiş olursa olsun, onun böyle içten ve yürekten yönelişi, rahmet-i ilâhiyeyi gayrete, rahmet semasını harekete geçirmiş, geçici olarak kararmaya, kuraklaşmaya maruz kalmış olan Hz. Âdem'in gönlüne, oradan sağanak sağanak rahmet yağmış ve onun gönlünde yeni yeşermeler yeni filizler oluşmaya başlamıştır. Bu ümittir ki, Hz. Âdem'in canına can katmış ve tevbe arşiyelerini tamamlamada ona yoldaş olmuştur.

Kâdı Iyâz ise, Hz. Âdem'in tevbesini ve o tevbenin kabulünü şöyle bir tablo ile resmeder:

Hz. Âdem, dua dua yalvardı. Gözyaşlarını ceyhun etti.. evet, dergâh-ı ilâhiyeden uzaklaştırılması onu o kadar üzmüştü ki, bir türlü kendine gelemiyordu. Nihayet Cennet'ten aklında kalan bir hatıra onda yeniden dirilme ümidini şahlandırdı. Hz. Âdem, henüz Cennet'te iken, Cennet kapısında gördüğü bir levhayı seyre dalmıştı. Levhada "Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resûlullah" yazıyordu. Cennet'in girişi bu cümle ile süsleniyordu. Âdeta "Muhammed" ismi, birden Hz. Âdem'in karşısında temessül etti. *"Allahım, beni Muhammed hürmetine affet!"* dedi.

Cenâb-ı Hak: *"Sen O'nu nereden biliyorsun?"* diye sorduğunda, Hz. Âdem: *"Arş-ı A'zam'da Senin mübarek adının yanında O'nun isminin yazılı olduğunu görmüştüm. Bundan anladım ki, nezd-i ulûhiyetinde teklifsiz biri varsa o da O zâttır."* cevabını verdi. Bunun üzerine Cenâb-ı Hak, Hz. Adem'i affedip kurb-ı huzuruna kabul buyurdu.[111]

4. ŞEYTAN VE VESVESE

Vesvese, gizli sese denir. Bir mastar olan وَسْوَاسٌ (vesvâs) kelimesinin şeytana isim olması da aynı mânâyla alâkalıdır ki, şeytan, "vesvesenin kaynağı" demektir. Ancak örfen meşhur olan mânâsıyla vesvese, nefsin veya şeytanın kalbe attığı hayırsız, faydasız, alçak hatıra ve mülâhazalara verilen bir isimdir.

Hem nefsin hem de şeytanın vesvesesi, Kur'ân-ı Kerim'de ayrı ayrı zikredilir. *"Andolsun ki, insanı Biz yarattık ve nefsinin ona ne gibi vesveseler verdiğini biliyoruz ve Biz ona şah damarından daha yakınız."*[112] âyeti, nefsin vesvesesine işaret ederken; *"Şeytan, Âdem'e vesvese verdi."*[113] mânâsına gelen bir çok âyet de şeytanın vesvesesine delâlet etmektedir.

“Nefsin vesvesesi” tabiri, bir insanın, kendi kendine söylediği ve gönlünden geçirdiği gizli duygular, kararlar, vehimler, hatıralar ve bunlar gibi bütün bâtınî şuur durumlarını da içine alır. Bunlar o kadar gizli ve sessizdir ki, bazılarını melekler dahi bilmekten âcizdirler.. âcizdirler de, onları sadece Cenâb-ı Hak bilir. Nefisten gelen vesvese, şeytanın vesvesesine kıyasla daha gizlidir. Bu gizlilik, bir cihetten onu kuvvetlendirir. Dolayısıyla nefis, şeytandan daha müthiş bir düşmandır. Belki de, *“Senin en büyük düşmanın nefsindir.”*[114] diyen Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), işte bu hususa işaret buyurmuşlardır.

Nefis ve şeytan, verdikleri vesveseler ile, insan ruhunu, hak yolundaki terakkisinden alıkoymak isterler. İnsanın akıl ve fikrini çelip, azim ve iradesini kırarak onu salih amellerden vazgeçirmek, fani zevk ve kaprislere düşürerek de sefilleştirmek isterler.

Vesvesenin ilk mâkes bulduğu yer kalbtir. O, burada diğer azalara kalb vasıtasıyla yayılır. Onun içindir ki, vesvesenin ilk tesiri kalbte hissedilir. Tabiî ki bu tesir, kabul veya red şekillerinden biri hâlinde tecellî eder. Eğer gelen vesveseler kalbte kabul görmezse, hayalde edep dışı tasvirler mahiyetine bürünürler. Muhayyilesi bu tasvirlerle meşgul olan insan, bir müddet sonra hiç farkında olmadan kalbini de onlarla meşgul eder. Zaten şeytanın istediği de budur. Zira o, varmak istediği hedefe bu yolla birkaç adım daha yaklaşmış olur.

Hâlbuki kalbte kabul görmeyen vesvesenin hiçbir zararı yoktur. Zira vesvese, hayalden öte geçememiştir ve mantıkça da hayal bir hüküm değildir. Vesvesenin kalbte kabul görmediğini anlamak ise gayet basittir. Şayet kalb, gelen vesveseden dolayı üzülüyor ve ürperiyorsa, bu durum vesvesenin kalbte kabul görmediğine, aksi durum ise, neticenin de aksine bir delil ve bir işarettir. Eğer vesvese kalbte kabul görmüyorsa, bu durumda vesvesenin zararı, zararlı olduğunu düşünmeye münhasır kalır; başkaca da bir zararı yoktur. Hatta kalbin reaksiyonunun şiddeti, kişinin imanındaki kuvvetle doğru orantılıdır.

Evet, imanın kuvveti nispetinde kalb vesveseye karşı reaksiyon gösterir. Bazen gafletle kalbin gösterdiği bu reaksiyon tasdik zannedilir. Bu zanna düşen bazı kimseler, kalblerinde müthiş bir heyecan ve helecan hissederler. Bazen de bu durumdan kurtulmak için huzurdan kaçıp gaflete dalmak arzu ederler. Hâlbuki ortada vesveseyi tasdik diye bir husus söz konusu değildir. Sadece bir reaksiyon vardır. Ve esasen bu reaksiyon da onun imanının salâbet ve kuvvetini

göstermektedir. Ve yine bu sebepledir ki, Allah Resûlü, bu hâl ve durumu anlatırken, *"İmanın ta kendisidir!"*[115] buyurmuşlardır.

Kalbten çıkan mânâlar ile hayalin dokuduğu lafızlar arasında bazen münasebet bulunmayabilir. Zira dıştan veya içten birçok sebep her zaman hayale tesir edebilir. Muhayyile, duygular içinde en çabuk ve en çok tesir altında kalan bir duygudur. Dolayısıyla da, dokuduğu lafızlar, o anda müteessir olduğu sebeplerle ciddî şekilde alâkadardır. Bu durum çoklar tarafından bilinmediği için, bunlar, en nezih anlarda hayalin dokuduğu çirkin lafızlar sebebiyle, kalblerinin bozulup tefessüh ettiğine hükmederler. Ve vardıkları bu hükümler de onları şeytanın kucağına iter.

Eğer, kalbten çıkan mukaddes mânâlara, arz ettiğimiz şekilde, herhangi bir tesir ile müteessir durumda bulunan hayalin dokuduğu lafızlar arasında yakınlık veya temas varsa telaş edip heyecana kapılmamalı. Zira mukaddes mânâların mülevves suretlere yakınlığı zarar vermez; temas ise bir telebbüs (giymek, giyinmek) değildir. Ayrıca hariçte uzaklık sebebi olan zıddiyet, hayalde yakınlık sebebidir. İki zıttan birinin zikredilmesi, diğerini hatırlatır. Gece gündüzü, ak karayı, iyi kötüyü hatırlattığı gibi... Bu münasebetle gelen tahattura "çağrışım" denilir. Çağrışım ise, çok kere ihtiyarsızdır ve onda mesuliyet yoktur.

Eğer zihin, bu ve buna benzer hâllere mübtelâ olursa, yapılacak tek iş, düşünceden vazgeçmek ve onun üzerinde fazla durmamaktır. Zira ehemmiyet verip tetkike daldıkça, vesvese kuvvetlenir ve hayalde bir hastalık meydana getirir. Evet, endişe edecek bir şey yoktur. Çünkü tesir, kalbte değil sadece hayaldedir.

Vesvese imanî meselelere ait ise, bilinmelidir ki gelen vesveseler, sadece hayale uğramıştır ve bunların akıl ve kalb tarafından tasdik edilmiş hükümlerle alâkası yoktur. İnsanın, küfrü hayal ve tasavvur etmesi veya dalâleti düşünmesi hiçbir zaman, küfür ve dalâletin kendisi değildir. Tasdik, tasavvurdan başkadır. Çok şey vardır ki, tasdik ettiğimiz hâlde tasavvur edemeyiz. Ve yine nice şeyler vardır ki, tasavvur ettiğimiz hâlde tasdik edemeyiz. Zaten "imkân" da hiçbir zaman "yakîn"e zarar vermez.

Bir de, yaptığı ibadet ve amellerin en güzelini araştırmadan doğan vesvese çeşidi vardır ki, çok kere bu vesveseye müptelâ olanlar, en güzelini ve en iyisini yapayım derken güzel ve iyiyi de terk ettiklerinin farkına bile varmazlar.

“Din bir kolaylıktır; zorlaştıran sonunda mağlup düşer.”[116] hadisindeki hikmetli ikazın düstur edinilip yaşanması, herhâlde şeytanın bu yolla insanı mağlup etmek istemesine karşı en güzel hareket tarzıdır.

Ayrıca, dinde zorlama yoktur.. İslâm’ın hükümleri, zâhire göredir. Biz, meselelerin iç yüzünü tetkik ve tahkikle mükellef değiliz. Bu gibi durumlarda bilmeliyiz ki şeytan, bizim bir zayıf anımızı kollamakta ve her an hücuma hazır bekleyip durmaktadır.

Buraya kadar şeytanın insana karşı bir silahı sayılan vesvese üzerinde durduk. Şimdi bu hususu birkaç madde içinde özetleyelim:

a. Vesvese imanın kuvvetindendir

Her şeyden önce şunu belirtmeliyim ki, vesvese asla korkulacak bir şey değildir. Çünkü herhangi bir şahsa vesvesenin gelmesi, onda güçlü bir imanın bulunduğuna alâmettir. Sahabe-i kiramdan Efendimiz’e gelip, *“Yâ Resûlallah, vesveseye müptelâyım.”* diyen birine, Efendimiz’in (sallallâhu aleyhi ve sellem) cevabı: “*Endişe edilecek bir şey yok; o mahz-ı imandır, imanın ta kendisidir.”*[117] şeklinde olmuştu.

Şeytan, sizde de iman sermayesi, ibadet hazinesi, namaz ve dine hizmet cevheri olduğunu bildiği içindir ki, korsanlık yapmakta ve size karşı sürekli taarruzda bulunmaktadır. Korsanlık, belki denizlerde yapılan şekliyle tarihe gömülmüştür ama şeytana bakan yönüyle, Âdem (aleyhisselâm) ile başlamış ve kıyamete kadar da devam edecektir.

Şeytan, kupkuru ve bomboş kalblerle uğraşmaz ve böyle sermayesiz kimselere vesvese okları göndermez. Deniz korsanlarının, her zaman hazine bulunan yüklü gemilere taarruz etmeleri ve define bulunan adalara saldırmaları gibi şeytan da, her zaman iman cevheri taşıyan kalblere hücum eder.

Vesveseye düşen mü’min, “Şeytan bütün cephelerde mağlup oldu; bu yüzden şimdi de imana, İslâm’a ait meselelerde vesvese ve şüphelerle beni meşgul etmek, hazineme el atmak istiyor; ama -inşâallah- benden bir şey koparamayacaktır. Bu, onun son çırpınışlarıdır; kapıma haydut kılıklı birinin gelip, birkaç gün el açtıktan sonra çekip gitmesi gibi, bir gün gelecek, o da benden bir şey koparamayacağını anlayınca çekip gidecektir. Zaten gitmese de kapılar ona sürmeli. Beni koruyan kale çok sağlam ve Allah’ın izniyle onun buna bir şey yapması söz konusu değildir.” diye düşünmelidir.

b. Vesvese kalbin malı değildir

Kalb, vesveseden rahatsız olduğuna göre o vesvese kalbe mâl edilemez. Çünkü eğer o, kalbin malı olsaydı, kalb ondan rahatsız ve tedirgin olmazdı; zaten böyle bir kalble şeytan da uğraşmazdı.

Kalbin rahatsız ve tedirgin olması, kalb ve sahibinin vesveseye razı olmamasından ve vesvese ile o kalbin arasında mânâ ve mahiyet bakımından bir münasebetin bulunmamasındandır. Bunu, tıpkı vücuda giren yabancı mikroplara ve bu mikropların fizyolojik yapıda meydana getirdiği arızalara karşı vücudun antikorları devreye sokması neticesinde hararetin yükselmesi gibi, kişinin vesveseye karşı reaksiyon göstermesi, ateşinin yükselmesi, kaşlarının çatılması, başının ağrıması, iştahının ve ağız tadının kaçması... gibi şeylerden de anlayabiliriz.

İşte, şeytanın da kalbimize gönderdiği, bizim malımız olmayan yabancı hayal, düşünce ve vesveselere karşı, mânevî yapımız, iman potansiyelimiz âdeta antikor üreterek, bu şer ve şerareler ordusuna karşı kavga vermekte, bunun neticesinde de ateşimiz yükselip, kalbimiz sıkılmaktadır. Eğer vücudumuz, herhangi bir mukavemette bulunmuyor ve boğa yılanı görmüş bir keçi gibi hemen ona teslim oluyorsa -AIDS virüsüyle gelen mukavemetsizlik gibi- bizim de işimiz bitmiş demektir. Gelen vesvese karşısında kalbimiz, imanımız mukavemet etmezse, o zaman vesvese de olmaz, hararet de yükselmez! Bunun mânâsı, şeytana “Gel, ne istersen yap!” demektir. Zaten şeytanın istediği de budur.

c. Vesveseye maruz kalb, kötülerin çer çöp attığı pınara benzer

Meseleyi bir de şöyle düşünebiliriz: Berrak, saf ve tertemiz bir su kaynağı düşünün ki, bu, bileşikleri, tadı ve vaad ettiği şifasıyla tam Zemzem suyu gibi bir kaynak; herkes tarafından malum ve meşhur hâle gelmiş, dünyaca da kabul edilmiş bir mübarek kevser uzantısı...

Şimdi, hain biri geliyor, sinsice o kaynağa yaklaşıp, su üzerine boya, toz, çer çöp döküp kaçıyor. Siz bunu görünce, “Eyvah!” diyorsunuz, “Pınarım bulandı, mahvoldu, pislendi ve ölüp gitti!” Oysa hakikat böyle değildir. Akan su, üzerine atılan o çer çöpü götürecek ve safiyetini yine muhafaza edecektir. Sizin kalbiniz, imanınız berrak, pırıl pırıl bir pınar gibi ise, o zaman onu bulandırmak için üzerine atılan tozun, toprağın ona hiçbir zararı olmayacaktır. O toz toprak

zamanla akıp gidecek ve sizin o pislik kabul etmez kaynağınız her zaman temiz kalacaktır. Demek oluyor ki, o bulanıklık pınarın kendinden değil... Evet, işte vesveseye maruz bir kalble alâkalı da böyle düşünülmelidir.

d. Vesvese iradî olmayıp, fiiliyata dökülmüyorsa insanı mesul etmez

Malum olduğu üzere, mükellef ve mesul olmada irade ve şuur esastır. Hayvanların yanı sıra, mecnunlara ve aklı, şuuru yerinde olmayanlara da teklif yoktur. Bu itibarla, gelen vesveseler iradî olarak gelmiyor ve biz planımızı, programımızı yapıp, "Gel!" diye kalb ve düşünce kapılarımızı bizzat kendimiz aralamıyorsak, mesul sayılmayız.

İrade, genellikle kendi kendine gelen vesvese ile karşı karşıya kalır ve davetsiz geldiğinden dolayı da ona karşı mukavemet edemez. Ayrıca insan, tedayi-i efkâr ile iradesi dahilinde olmadan, gördüğü, duyduğu, okuduğu şeylerle de birtakım hatıralara, hayallere, düşüncelere maruz kalabilir. İnsanın bu hâli, yaratılışın muktezası olduğundan çok defa bunlardan kurtulmak da mümkün değildir.

e. Vesvese, insanın ilerlemesine mâni olmayan örümcek ağı gibidir

Vesvese, kendine has tutarsızlığıyla iyi bilindiği zaman kat'iyen zararlı olmaz. Zira Kur'ân'da, *"Muhakkak, şeytanın hilesi zayıftır."*[118] buyrularak, şeytanın tuzaklarının zayıflığına işaret edilmektedir.

Evet, şeytanın hilesi var ama, tutarsızdır ve yok gibidir. Meselâ, iki duvar arasından geçmek istiyorsunuz; bakıyorsunuz ki, bir örümcek, ağını gerip yolunuzu kapatmış. Şimdi böyle bir durumda geri mi dönersiniz, yoksa yolunuza devam mı edersiniz? Örümcek ağı, sizin ilerlemenize mâni olabilir mi, olamaz mı? Şüphesiz hiçbir şey yokmuş gibi davranır, onu bir engel olarak görmez ve yolunuza devam edersiniz.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), şeytanın, kimsenin elinden tutup dalâlet, küfür ve günaha sürükleyemeyeceğini ve zorla kötülük yaptırıp günah işletemeyeceğini beyan buyurur.[119] Şeytanın yaptığı, ancak fenalıkları süsleyip cazip ve çekici göstermektir.[120] İyiyi de kötüyü de yaratan, dalâlete de hidayete de sevkeden ancak Cenâb-ı Hak'tır.[121]

Şeytanın vesveseleri, rengârenk köpüklerle süslenip imar edilmiş bir saray

gibidir; ilk bakışta insanı çabuk etkiler ve kendine çeker. Bu cazibeye kapılanlar için o cazip görülen şeyin altında derin çukurlar bulunur, hem de kilometrelere ulaşan derin çukurlar...

Hulâsa, gelip geçiciliği bilindiği zaman vesvesenin zararı olmaz. Vesvese aslında, üflemekle uçup giden bir tüy kadar zayıftır. Veya bir ara toplanıp sonra dağılıveren bulutlara benzer, ama ardından ne yağmur gelir ne de yel!.. Bir başka ifade ile o, uçak yolcularının her zaman hissettikleri bir hava boşluğu gibidir ki, içine girilince ne feryat etmeye değer ne de dövünüp yakınmaya!..

f. Vesvese, üzerinde durulmaz ve dert hâline getirilmezse hiçbir zarar vermez

Düşüncenize bulaşıp da duygularınızı kirletmeyeceğini bildiğiniz zaman vesvese zararlı olmaz. Zira vesvese, hayal aynasında sönüp gidecek kadar zayıf ve gelip geçici bir iz, bir leke ve pislik bulaştırmayacak bir görüntü, bir yansımadan ibarettir. Akla ve hayale gelen şeyler, hayır kaynaklı ise, akıl ve düşünceyi bir derece nurlandırır; fakat şek kaynaklı bir vesvese ise, akla, düşünceye ve kalbe kat'iyen tesir etmez, kirletmez ve zarar da vermez.

Hz. Bediüzzaman'ın yaklaşımıyla, elinizde tuttuğunuz aynaya, karşıdaki yılanın görüntüsü aksetse, o aynadaki yılanın elinize zararı olmadığı ya da aynaya akseden bir pislik elinizi kirletmediği veya yanan ateşi elinizdeki aynaya tevcih ettiğiniz zaman eliniz yanmadığı, keza elmasın etrafındaki kömür tozlarının elmasa zararı olmadığı gibi şeytanın dışta ya da içte müessiriyet ölçüsünde herhangi bir zararı söz konusu değildir.[122]

Evet, üzerinde durmadığınız, merakla üzerine varmadığınız, sahip çıkıp kabullenmediğiniz, küçük görerek şişmesine meydan vermediğiniz ve bir dert hâline getirmediğiniz takdirde vesvesenin hiçbir zararı olmaz. Öyle ise ona hep tepeden bakmalı ve "Allah'ın (celle celâluhu) izniyle bunun altından vurup, üstünden çıkarız." denmelidir.

g. Vesvese, zararlı tevehhüm edildiği zaman zarar verir

Şimdiye kadar anlattıklarımızın hilâfına hareket edildiğinde az dahi olsa vesvese zarar verebilir. Evet, vesvesenin zararsız olduğu bilinmeyip, zararlı tevehhüm edildiği zaman o zararlı olabilir. Yani üzerinde durulup kurcalandığı ve merakla karıştırıldığı zaman büyütülebilir.. evet, büyük görüp önem verdikçe o da büyür ve bir balon gibi şişerek bizi yutacak hâle gelebilir. Bir arı kovanı içinde yüzlerce arı bulunur, ama siz önemsemeden onun önünden

geçer gidersiniz.. onlar da size ilişmez. Vesvese karşısında da yapmamız gereken şey bundan farklı olmamalıdır.

Şeytan, zayıf ve geçici bir görüntü karesini hayalimize atar, biz de onu cazip bulur ve işletirsek, o bir karelik manzara, hayal sinemamızda saatleri içine alan bir film şeridi hâline gelir; gelir ve biz bunun farkına bile varamayız. Hususiyle yalnız kalınca, bilhassa gençlerde ve hele nefsanîliğe bakan, bedeni tesir altına alan manzaralar karşısında... Evet, insan onu alır ve hayalinde maceralı bir film hâline getirir. Hâlbuki şeytana ait olan, o ilk dar sahnedir. Öyleyse o ilk oltaya takılmamak, oyununa gelmemek ve onu işlettirmemek gerekir ki, şeytan da bizi işletmesin ve işlete işlete hayallerimizi gerçeğe dönüştürmesin; biz de neticede o bir karelik görüntünün kurbanı olmayalım.

h. Hassas ve asabî ruhlar, şeytanın vesvesesine önem verip vehme kapılmamalıdırlar

Vesvese, hassas ve asabî ruhlarda, daha da zararlı bir hastalık, hatta zamanla meleke hâline gelebilir. Böyle birisi, vesvese geldiğinde, zararlı olacağı endişesiyle telaşa ve vehme kapılır, kalben, fikren ve im'ân-ı nazarla (iyice tetkikle) derinleşip, o meseleyi kendine mâl eder; derken kendisinde o, bir huy hâline gelerek onunla bütünleşir. Bu ise, şeytan karşısında ye'se düşüp, büsbütün bir yenilgi ifadesidir. Böyle biri, ümitsiz bir hâlde "Artık ben mahvoldum!" deyip, mağlubiyeti kabul eder ve merkezi, şeytanın kullanmasına hazır hâle getirir ve hatta ona bırakır.

Bir kumandan düşünün; ileride sağ tarafta birkaç madeni parlama gördü diye, düşman o taraftan saldırıya geçecek vehmine kapılır ve ordusunun sağ kanadını boşaltıp o tarafa sürer; sol tarafındaki dağlarda da ağaç yapraklarının kıpırdanmalarından, düşmanın saklandığı ve hücum edeceği düşüncesine kapılarak, ordusunun sol kanadını da oraya sevkeder. Neticede merkez, hasmın taarruz ve imha hareketine açık ve hazır hâle gelmiş olur. Esasen böyle bir davranış, taktik bilememenin ve düşmanı tanıyamamanın ifadesidir.

Bütün bunlardan açıkça görülüyor ki, şeytanın vesvese adına bir kibrit çöpü kadar önemi yokken, insan onu azmanlaştırıyor, azgınlaştırıyor ve kendi başına salıveriyor. Evet, dikkat etmeli ve onu hayalimizde, düşüncemizde büyütmemeliyiz.

i. İbadet ile vesvesenin manyetik alanından hemen uzaklaşıp, onun psikolojik tesirinden çıkılmalıdır

Vesveseye karşı sizi onun manyetik alanından kurtaracak davranışlarda bulunmak çok önemlidir. Hadiste de ifade edildiği gibi, böyle bir şey arız olduğunda, söz gelimi insan bir şeye gazaplandığında ayakta ise oturmalı, oturuyorsa ayağa kalkmalı veya kalkıp iki rekât namaz kılarak, iç dünyasında bazı değişiklikler yaparak içerisindeki sisi, dumanı dağıtacak bir şeyler yapmalıdır.[123]

Evet, irade devreye sokularak, insan psikolojisine tesir edebilecek ve elde olmadan içine düşülen hava boşluğundan onu çıkaracak veya tutulduğu elektrik akımı gibi o güçlü vakumdan onu çekip alacak, küçük de olsa mutlaka bir vesile aranmalıdır.

Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem), bir sefer dönüşü -bir defaya mahsus olmak üzere- yorgunluktan uyanamayıp sabah namazı kazaya kalınca, *"Burayı derhal terk edin; şeytan burada hâkimiyet kurmuş!"*[124] şeklinde ikazda bulunmuştu. Evet, her zaman şeytanın manyetik alanına karşı dikkatli olunmalı ve şayet bilmeyerek içine girilmişse, çarçabuk oradan uzaklaşılmalıdır. Gaflet ve dikkatsizlik, şeytan ve şeytanî şeylere birer hüsnü istikbalse, evrâd ü ezkâr, Allah'ı ilan ve O'nunla irtibatlanma bütün şer kuvvetlere karşı bir müdafaa, hatta bir taarruzdur.

Burada, Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) şeytanın ezan sesinden nasıl kaçtığını ifade eden hadislerini hatırlatıp geçelim.[125] Demek ki, onun, ezana ve ezanın ihtiva ettiği mânâlara tahammülü yok. Öyle ise, şeytan vesveselerle taarruza geçtikçe, biz de Allah ve Resûlü'yle irtibatımızı daha da kuvvetlendirmeli ve hep lâhûtî hatıralara dalmalıyız ki, şeytanî buuda yer kalmasın.

Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) Miraç yolculuğunu hatırlamanın vesveseyi, hususiyle namazda akla gelenleri, hatta esnemeyi bıçak gibi kestiği ve keseceği söylenir ki, bu mesele sahih sünnette olmasa bile üzerinde durmaya değer. Keza bir yerde, sol tarafınıza atacağınız üç tükürük, bir de bakarsınız onun geldiği sisli perdeyi yırtıverir. Şeytanın harama teşvik adına gelen vesveselerine karşı bazen yumruğu sıkıp meydan okuma, bazen de hafife alma mânâsına tebessüm edip geçme, onun manyetik alanına karşı gerilimde bulunma ifadesi sayılabilir.

Bir genç arkadaşımıza şöyle dediğimi hatırlıyorum:

"Şeytan, karşına çıkıp da bir harama bakmanı istediğinde şöyle düşün:

Bakmakla eline ne geçecek? Bakacaksın, o boş... Daha ileri götürsen, yine boş... Kaldı ki, imanından ötürü duyacağın, sana vereceği pişmanlık ve ızdırabı da unutmamalısın. İşte, sonu böylesine boş, ızdıraplı ve karanlık olan bir bakışın artık ne mânâsı olabilir ki!"

Zaten, insan kendini böyle ikna etmeye çalışırken o haram manzara da kaybolup gitmiş olur.

Akla gelen her vesvese, her süslü manzara, gelecekte ondan daha mükemmellerinin elde edilebileceğini düşünmekle de izale edilebilir.. hiç olmazsa tadil edilebilir. Kur'ân'ın pek çok yerinde, dünya hayatının bir oyun ve eğlenceden ibaret bulunduğu ve gerçek hayatın ahiret hayatı; yaşanacak gerçek yurdun da, ahiret yurdu olduğu ifade edilir.[126] Biz de, bu türlü durumlarda, dünyanın bütün güzelliklerine karşı "İsteyene ver Sen onu, bana Seni gerek Seni!" demeli ve o anlamsız hülyalardan uzaklaşmalıyız.

Yaz aylarının kavurucu sıcağını bahane ederek, şeytan sizi hizmetten ve irşad gayesiyle etrafa gidip gelmekten alıkoymak ve başkalarına yaptığı gibi, sizi de deniz kıyılarına veya gölgesi serin mesire yerlerine çekmek mi istiyor? Ona Cehennem ateşinin çok daha sıcak olduğunu hatırlatıverin. Öyle zannediyorum ki, kalbinize atmak istediği bu vesvese onun kendi gırtlağına takılıp kalacaktır.

Yine *"Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ve O'nun sadık yârânı ve arkadan gelen salihler bizi bekleyip dururken, benim şurada burada avare ve bana yakışmayan bir vaziyette dolaşmam hiç doğru olur mu?"* diyerek de, şeytanın bu mevzuda telkin etmek istediği gaflet ve rehavet vesvesesini izale etmede bir yararı olur zannediyorum.

j. Abdest ve namazda "Eksik mi yaptım?" şeklindeki vesveselere de önem verilmemelidir

"Abdest ve namazımı yanlış ve eksik mi yaptım acaba?" şeklinde gelen vesveselere de aldırış etmemek gerekir. Böyle bir vesvese ilk defa vuku buluyorsa, o abdest veya namaz tekrar edilebilir. Ama mükerreren oluyorsa, meselâ bir insan, abdest uzvunu yıkayıp yıkamadığından devamlı şüpheye düşüyorsa, hiç vesveseye meydan vermeden o uzvunu yıkadığını kabul ederek namaza durmalıdır. Ve yine namazı kaç rekât kıldığı mevzuunda vesveseye müptelâ ise namazının tamam olduğu kanaatiyle hareket etmelidir.

k. Vesvesenin ilkâ ettiği şeyin üzerine üzerine gidilmelidir

Vesvesenin üzerinde durmadan tam tersi istikamette yürümek lâzımdır. Hiç

kâle almadan, önem vermeden, yapılan yanlış bile olsa, "Mezheplerimizden birine uyar." deyip geçmek, maslahata binaen daha muvafık olur kanaatindeyim. Bu türlü durumlarda esas olan, şeytanın canını okuyup vesveseyi def etmektir.

Vesvesenin faydalı yanı da vardır. Daha önce de temas ettiğimiz gibi, vesvese çok kimsenin özellikle de hassas fıtratların mahiyetinde, âhir ömre kadar terakkilerine medar olabilecek bir zemberektir. Tıpkı saat zembereği gibi onun kalbi de vesveseye karşı kurulu kaldığı sürece, daima çalışır ve onu ileriye, daha ileriye götürür; çünkü bu sayede imtihan ve mücadele ölünceye kadar devam eder. Evet, itikadı sağlam, ameli yerinde ve nefsini teslim almış bir mü'minde böyle bir "cihad-ı ekber"i yaptırtan ve ona gazilik sevabı kazandıran kaynak, vesvesedir.

Diğer bir yönüyle de vesvese, insanı daima müteyakkız ve uyanık tutar. Mü'min, işini halletmiş olmanın ve duruma hâkimiyetinin verdiği rehavet ve rahatlık içinde, uyku bilmez bir düşman olan şeytanın çukurlarından herhangi birine düşebilir; düşmemek için, daima tetikte bir asker gibi hep uyanık olmalıdır. Hasta, hastalık vasıtasıyla Allah'a (celle celâluhu) karşı yalvarış ve yakarışa geçtiği gibi vesveseli insan da her vesvese emaresi karşısında: "Aman yâ Rabbi!" der ve kendini o ifritten kurtarıp gerilime geçer.. geçer ve günahları içeri almayacak bir kalenin içine girer, kurtulur. Elverir ki o, vesveseyi büyütüp, zararlı hâle getirmesin...[127]

5. ŞEYTAN PORTRESİNDEN BAZI KESİTLER

a. Şeytanın İnsana Teması

Şeytan, insanlığın babası Hz. Âdem'e düşman olduğu gibi, onun evlâtlarının bütününe de aynı şekilde düşmandır. Daha insan bir sperm hâlinde rahm-i mâdere düştüğü andan itibaren şeytan hemen ona parmak karıştırmak ister. Onun içindir ki, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) bize; *"Ailenize yaklaştığınız zaman:* بِسْمِ اللّٰهِ اَللّٰهُمَّ جَنِّبْنَا الشَّيْطَانَ وَجَنِّبِ الشَّيْطَانَ مَا رَزَقْتَنَا *'Allahım, şeytanı bizden, bize lütfedeceğin şeyden ve bizi de şeytandan ırak tut!' deyin."*[128] tavsiyesinde bulunur. Zira *"mukarenet"* hâlinden itibaren cin ve şeytanların müdahale edeceği bir atmosfer ve hava meydana gelmeye başlamıştır. Şayet, böyle bir dua paratoneri olmazsa, şeytanın şerli şerareleri, ana-babaya ve onlardan meydana gelecek çocuğa da zarar verebilir. Bilhassa ceninin hususî durumuna tesir edebilecek hâdiselere

sebebiyet verebilir.

Bu sebepledir ki, yine Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: *"Her doğan çocuğa şeytan mutlaka temas eder. Ancak Meryem ve Hz. İsa bundan müstesnadır."*[129] Buhârî ve Müslim gibi hadis kitaplarının şârihleri bu hadis üzerinde uzunca durmuşlar ve "Hz. Mesih'e temas etmeyen şeytan, acaba Efendimiz'e temas etmiş olabilir mi?" sorusuna cevap aramışlardır.[130]

Bence meseleyi bir mukayese üslûbuyla ele almaya gerek yoktur. Elbette Efendimiz'e şeytan temas edememiş veya etmemiştir. Ancak bu mevzuda Hz. Mesih'in bir hususiyeti vardır. O, Cibril'in nefhası ile yaratılmıştır. Bu sebeple de şeytan ona hiçbir suretle dokunamamıştır. Kur'ân'da bu hususiyet ele alınarak şöyle anlatılır:

"İmrân'ın karısı demiştir ki: 'Rabbim, karnımda bulunanı (bütün kayıtlardan âzâde) tam hür olarak Sana adadım, benden kabul buyur. Şüphesiz Sen işiten ve bilensin.' Onu doğurunca -Allah onun ne doğurduğunu daha iyi bilir- şöyle dedi: 'Rabbim, onu kız doğurdum. Erkek, kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu, kovulmuş şeytanın şerrinden Sana ısmarlıyorum.' Rabbi onu en güzel bir şekilde kabul buyurdu."[131]

İmrân'ın hanımının yaptığı dua ve bu duanın kabul olması, Hz. Meryem'in ve Hz. Mesih'in, şeytanın temasından korunmasına bir vesile teşkil etmiş. Ve şeytan, Hz. Mesih'e ömrünün hiçbir döneminde dokunamamıştır.

Mevlâna Şiblî kaydediyor: Hz. Mesih delikanlılık çağındaydı. Bir gün karşısına şeytan dikilmiş ve ona uygunsuz şeyler telkin etmeye çalışmıştı. Mesih, her defasında ona reddedici mukabelede bulununca, şeytan ona "Öyle ise sen Allah'ın oğlusun!" dedi. Mesih de, "Hayır, ben sadece bir kulum." cevabını verdi. Şeytan, "Yeryüzünde senden aziz kimse yok!" dedi. O yine kendisinin bir kul olduğunu söylemekle iktifa etti. Râvi diyor ki: Mesih, canı dudağına gelmiş gibi sıkılmış, bunalmış ve cevap vermekten yorgun düşmüştü ki, işte o esnada Cibril imdada yetişti ve vurduğu bir sille ile şeytanı yerin dibine ve geldiği yere gönderdi. Şeytan artık, onun ruhuna karanlık duygular salamaz oldu. Çünkü o, Ruhullah'tı ve daha önce hakkında yapılan dua, makbul olmuştu.

Her insanda şeytanın bir nasibi ve lümmesi vardır. O, bu lümme yoluyla

üfledikleri ile insanı tesir altına alır. Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) bu lümme meleklerce alınıp atılmıştır. Hâdise ya Efendimiz'in çocukluğunda ya da O'nu miraca hazırlama esnasında cereyan etti. Şöyle ki, kalbi yarıldı ve siyahımsı bir parça oradan alınıp atıldı. Bu müdahaleyi yapan gök sakinleri, o esnada birbirleriyle şöyle konuşuyorlardı: *"İşte şeytanın O'ndaki nasibi budur!"*[132] (Yani artık O'nda şeytanın nasibi yoktur ve artık O'na şeytan temas edemeyecektir.)

Lümme-i şeytan, hakikat-i Ahmediye'den, âyân-ı sâbite keyfiyetiyle alınıp atılmış ve Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) nazarı mütemadiyen Cenâb-ı Hakk'a müteveccih hâle getirilmişti. Bir başka ifade ile O'nun nazargâhı, hep ulûhiyet âlemi olmuştu...

b. İnsanın Cibillî Düşmanı

Şeytan, insanın cibillî düşmanıdır ve insanı takva libâsından etmek için elinden gelen her şeyi yapar. Bu ise insanın Allah'tan uzaklaşması demektir. Herhâlde bir insanın bu hâle düşmesi, şeytanı sevince boğar. Kur'ân, bu mevzuda bizi uyarır ve dikkatli olmaya çağırır:

"Ey âdemoğulları! Şeytan ana-babanızı, çirkin yerlerini onlara göstermek için elbiselerini soyarak Cennet'ten çıkardığı gibi, sizi de (şaşırtıp) bir belâya düşürmesin. Çünkü o ve tayfası, sizin onları göremeyeceğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz Biz, şeytanları inanmayanların dostları yaptık."[133]

Şeytan durmadan sizin ayıp ve kusurlarınızla uğraşır ve hakkınızda ne planlar ne planlar çevirir. Ve tabiî en başta sizi takvadan uzaklaştırır. O sizi şehvetle vurduğu zaman yolların en kestirmesini bulmuş demektir. Zira şehvet, iradeyi gevşeten ve insanı şeytanın oyuncağı yapan en tehlikeli bir silahtır. O size daha pek çok hileyle yaklaşır ama siz bunları sezemezsiniz. Çünkü o sizi, sizin onu görmediğiniz yerlerden, yani size ait boşluklardan temâşâ eder.

Siz onun tayfasını da göremezsiniz; çünkü o ve kabilesi, sizin göremeyeceğiniz tabyalarda mevzilenmişlerdir. Hiç beklenmedik bir anda sızar gelir ve sizi kalblerinizden vururlar. Ayrıca âyette *"Biz, şeytanları inanmayanların dostları yaptık."*[134] buyrulmaktadır ki, insan, inancı nispetinde şeytana buğzeder ve ona karşı tavır alır. İnanç azaldıkça da şeytanla dostluk bağları kuvvet kazanır.

Öyle ise ey inananlar! Sakın şeytana kanmayın ve onun oyunlarına

aldanmayın. Ortada kurtuluşa taşıyan bir sefine-i Nuh var; bu sefine, imandır, Rabb'e bağlılıktır. Ona binin ve şeytanî tayfların, şeytanî dalgaların sizi sizden uzaklaştırmasına meydan vermeyin! Zira onun dalgaları araya girerse kurtulamaz ve *"Bugün kurtulan yoktur."*[135] âyetinin şümulüne dahil olursunuz.

İşte, böyle bir akıbete düşmekten korkun, sahilden ayrılmayın ve ilk fırsatta sefineye girmeye bakın!. Yani sürçme ve düşmelerinizle, tevbe arasında öldürücü fasılalara takılmayın. Yani hemen istiğfar ve tevbeye koşun! Kalb ve kafanızı daima murâkabe altında tutun; tutun ki, şeytan ve avenesi o mahrem açıklarınızdan içinize sızmasınlar. Hatta hayallerinizi bile mutlaka korumaya çalışın ki, o, hayallerinizde size fısk kapılarını açmasın. Evet, ona böyle bir adım atma cesareti vermesin. Çünkü her adım bir başka adımla neticelenir ve sonunda şeytan da asıl istediğini elde etmiş olur.

Böyle bir şeyin olmaması için, şeytandan size bir dürtü geldiğinde, hemen istiaze edip kendinize geliniz ve Rabbiniz olan Allah'a sığınınız... İşte her zaman üzerinde durulacak yol budur ve Kur'ân size bu yolu salıklamaktadır. *"Allah'tan korkanlar, kendilerine şeytandan gelen vesveseler dokunduğu zaman, (Allah'ı) hatırlayıp hemen gerçeği görürler."*[136]

İşte bu, şeytandan gelebilecek herhangi bir esinti, tesir ve tayf karşısında takva dairesine girmiş insanların tavrıdır. Hayallerinizde olsun, az çizgiden çıkmanız ve istikametinizi koruyamamanız, sizi onların kuklası hâline getirir. Aksine, gönlünüz takvaya, gözleriniz de hakikate açık olursa, ilâhî sıyanet altında sayılırsınız. Evet, takva ehlinin kalbine, gönlüne ve kafasına şeytanın yol bulup girmesi mümkün değildir. O, olsa olsa onların ancak hayal harimlerinin dış avlusunda dolaşabilir.

c. Dört Cihetten Saldırması

Şeytanın, insanoğluna olan kin, nefret ve düşmanlığı, Rabbi karşısında da onu bir hayli küstah hâle getirmiştir. O, önce Rabbinden mühlet istemiş, mühletin verilmesi üzerine de, tuğyan ve küfrünü ilan etmiştir. Onun bu tavrını Kur'ân-ı Kerim şöyle nakleder:

"İblis dedi ki: Öyle ise beni azdırmana karşılık and içerim ki, ben de onları saptırmak için, Senin doğru yolunun üstüne oturacağım. Sonra elbette onların önlerinden, arkalarından, sağlarından, sollarından onlara sokulacağım ve Sen onların çoklarını şükredenlerden bulamayacaksın."[137]

Şeytan, kendi gittiği ve insanları götürmek istediği yolun bâtıl olduğunu bilmekte ve yaptığı şeyleri bile bile yapmaktadır. Evet o, Cenâb-ı Hakk'a karşı, *"Senin doğru yolunun üzerine oturacağım."* demektedir. Doğru yolun, ancak ilâhî yol olduğunu şeytan dahi tasdik etmekte ve bu ifadeleri ile, insanları saptırma işinden asla vazgeçmeyeceğini ilan etmektedir. İlan etmekte ve durmadan insanların gönüllerine vesveseler salmaktadır.

"Sonra onlara önlerinden geleceğim."

Yani ileriye matuf, ahirete müteallik meselelerde onları tereddüt ve şüpheye düşüreceğim. Onları, ahirete, Cennet ve Cehennem'e inanmaz hâle getireceğim. Bu suretle de onlar, hayatlarını ahirete göre tanzim etmeyi düşünmeyecekler. Aradıkları her şeyi maddede arayacaklar. Hep birer maddeci, birer materyalist ve birer pragmatist olarak yaşayacaklar. Evet, onların ahirete karşı ümit ve iştiyaklarını söndürerek onları amelsiz, azimsiz yığınlar hâline getireceğim.

"Ve arkalarından geleceğim."

Yani dünyanın devamlı ve sürekli olduğunu onlara telkin ederek içlerine tûl-i emel salacağım. Dünyada ebedî kalacak gibi hep çakırkeyf yaşayacaklar.. ve dünya nimetlerini onlara o kadar güzel göstereceğim ki, başka güzel tanımaz olacaklar.. tanımaz olacak, Ebedî Güzel'i ve ebedî güzellikleri görmek için içlerinde hiçbir rağbet kalmayacak.

"Ve sağlarından geleceğim."

Yani yaptıkları hayırların içine dahi şeytanlık karıştıracağım. Hasenatlarını süslü püslü göstererek yaptıklarını bulandıracağım. Bazen de, iyiliğe giden yolları onlar için kapamaya çalışacağım. Ve bid'atleri yaygınlaştırmak suretiyle dinin ruhunu onlara unutturacağım. Küçük bir âdâp dahi kabul edilemeyecek fiilleri, onlara din diye kabul ettireceğim. Onlar da dediklerimi yapacak ve dinin temel prensiplerini ihmal veya terkte hiç mahzur görmeyecekler.

"Ve sollarından geleceğim."

Yani bütün günah çeşitlerini onların üzerine salacak, bâtılı terğîb ve teşvik ederek her kötülük için onlara davetiyeler çıkaracağım. İçlerini gıdıklayarak, şehvetlerini tahrik edeceğim. Kadını erkeklere, erkekleri de kadınlara salarak onları kendi dünyalarında iffetsiz, ismetsiz ve tutarsız hâle getireceğim.

İmam Şakik, konuyla alâkalı olarak şu hususları kaydeder:

Her sabah şeytan, bana dört yanımdan, yani önümden, arkamdan, sağımdan

ve solumdan gelir ve beni yoldan çıkarmaya çalışır. Önümden gelirken şöyle der: "Korkma! Allah Gafûr ve Rahîm'dir." Ben de, ona: *"Ben tevbe ile iman edip salih amel işleyenleri bağışlarım."*[138] âyetini okurum.

Arkamdan gelirken, çocuğum olursa fakir kalacağımı söyler ve beni fakirlikle korkutmak ister. Ben de *"Yeryüzündeki bütün canlıların rızkı Allah'a aittir."*[139] âyetini okurum.

Sağımdan gelirken medh ü senâ ile gelir. Ben de *"Netice, Allah'tan korkanlarındır."*[140] âyetini okurum.

Solumdan gelirken de şehevî şeylerle gelir. O zaman da *"O gün onlarla arzuladıkları şeyler arasına perde çekilmiştir."*[141] âyetini okurum. Ve bu mukabelelerle şeytanın şer ve vesvesesinden kurtulurum.[142]

Âyette dört cihetin zikri, şeytanın vesvese verme gayretindeki ciddiyete işaret içindir. Yani o, mümkün olan her cihetten geleceğini söylemektedir. Peygamber Efendimiz'den (sallallâhu aleyhi ve sellem) nakledilen şu hadis-i şerif de bunun tefsiri gibidir:

"Şeytan, âdemoğlu için İslâm yolunda oturur ve 'Babalarının dinini terk mi edeceksin?' der. O da şeytana isyan edip müslüman olur. Sonra hicret yolu üzerine oturur ve 'Yerini yurdunu terk edersen garip kalırsın!' der . Mü'min yine onu dinlemez ve hicret eder. Sonra cihad yolu üzerinde durur, o, muhacir mü'mine 'Savaşa gidersen öldürülürsün, malını taksim, karını nikâh ederler!' der. O bu son engeli de aşar ve yoluna devam eder."[143]

İşte bu haber, şeytanın vesvese verme konusunda mümkün olan her yolu denediğini göstermektedir.

Dört cihetin zikredilip, üst ve altın zikredilmemesindeki hikmet ise, insanın ruhî saadetlerinin gitmesini tevlid edecek kuvvelerin, bedenin zikrolunan yerlerine yerleştirilmesi sebebiyledir.[144]

Ayrıca şöyle bir rivayet de vardır: Şeytan bu sözü söyleyip dört ciheti sayınca, melekler, insanlara acıyıp Cenâb-ı Hakk'a şu niyazda bulunurlar: *"Ey Rabbimiz! Eğer şeytan onları bu dört cihetten istilaya kalkarsa insanlar nasıl kurtulacaklar?"* Bunun üzerine Cenâb-ı Hak da onlara şu hitapta bulunur: *"İnsan için iki yön kaldı: Üst ve alt. Saygı ile ellerini yukarıya doğru kaldırır; dua ve huşû ile alnını yere koyarak secde ederse, onun yetmiş*

senelik günahını affederim."[145]

d. İnatçı ve Azgın Şeytan

Şeytanın Rabbine karşı tuğyanı, Nisâ sûre-i celilesinde şöyle anlatılır:

"Allah'a şirk koşanlar, Allah'ı bırakarak yalnız dişilere taparlar. Ve onlar böylece, inatçı ve azgın şeytandan başkasına tapmazlar. Allah onu lânetledi. O da, 'Andolsun ki, Senin kullarından belirli bir pay edineceğim; elbette onları saptıracağım, her hâlde onları kuruntularla oyalayacağım; elbette onlara emredeceğim ve hayvanların kulaklarını yaracaklar ve yine onlara emredeceğim, Allah'ın yarattığını değiştirecekler.' dedi . Ve artık kim Allah'ı bırakır da şeytanı dost ve arkadaş edinirse her hâlde açık bir ziyana uğramıştır. Şeytan onlara vaadde bulunur, onları kuruntulara düşürür. Şeytan onlara kuru ve boş aldanma vaad eder."[146]

Şimdi de, bu âyetten anlaşılması gereken bazı hususları kısaca izah edelim:

"Allah'a şirk koşanlar, Allah'ı bırakarak ancak dişilere dua ederler; dişileri çağırır ve Allah'ı (celle celâluhu) bırakır onlara kulluk yaparlar."

Merhum Hamdi Yazır'ın bu âyetle ilgili tahlili fevkalâde güzeldir:

"Onların gönül verip yalvardıkları veya namına davet ettikleri mâbudları dişiler olur. Bunların nazarında ilâh mefhumu ve mâbud tasavvuru her şeyden evvel bir kadın hayalidir. Ve bunun içindir ki, putlarının ekserisi kadın suretinde ve kadın ismindedir. Bunlar nefislerinden başka bir fâil (yapıcı) görmek istemediklerinden, mâbudlarını müessir, hâkim ve faal olmak üzere değil, kendilerine itaat etmek mevkiinde bulunacak, hevalarına râm olacak dişi unsurlarda ve münfail (tesirde kalan) durumlarda ararlar. Ve bu hâlet-i ruhiyeden dolayıdır ki, bir işte kendilerine bir başkan seçecek olsalar, böyle yumuşakları ve âcizleri seçerler.

Müşrik ruhunun, mâbuddan gayesi kadındır. Onun nazarında taabbüdün en büyük misali kadına taabbüddür. O, bütün zevkini ve bütün ilhamını kadından almak ister, kadın zevki onun için en büyük lezzettir.

Onun bütün hülyalarının başında bir kadın hayali vardır. Ve bundan dolayı, her oturduğu yerde, her hürmet edeceği mevkide güzel bir kadın resmi arar. Putların ve hele ekserisinin kadın ismiyle isimlendirilmiş olması da, böyle toplumlarda, kadına tapmanın ruhlara hâkim olmasından doğmuştur. Putların mevkii buna bir remiz ve bir timsal olmaktan ibarettir.

Bu suretle fevkalâde veya muhayyel güzellerin resimleri genelleştirilerek, onların hayalleri karşısında diğer kadınlar tahkir edilecektir. Hatta en çirkin bir kadının, en güzel bir puttan daha kıymetli olması gerekirken, mâbudunu kadın telakki eden müşriklerin elinde hakikî kadınlar öyle aşağılık hâle getirilirler ki, hürmet şöyle dursun, onlar en basit insanî haklardan dahi mahrum edilirler.

İddiaya bakarsınız kadın her şeydir, tatbikata bakarsınız, kadın oyuncakların en sefili hâline gelmiştir. İşte bu, müşriklerin öyle bir dalâleti ve şeytanların öyle bir desisesidir ki, herhangi bir şeyi sevecek olsalar, ona mutlaka bir kadın imajı karıştırırlar. Güneşe taparlar, onu dişi tasavvur ederler; yıldıza taparlar, onu da dişi sayarlar; meleklere taparlar, onlara da -hâşâ- "Allah'ın kızları" derler.. der ve bu suretle bütün ibadet zevkini şehvette toplayıp, hak ve hakikatleri hayallere feda ederek, kadın hayalleri karşısında gerçek kadınları ayaklar altında süründürürler.

'Ve onlar böylece, inatçı ve azgın şeytandan başkasına tapmazlar.'[147] *Bunu onlara yaptıran, o azgın şeytandır. Onların dişilere tapmaları ya şeytana tapmanın aynı veya mukaddimesi ya da neticesidir. Muhabbetlerinin en hâlisini Allah'a tahsis etmeyip de mecazî mahbuplara sarfedenler, şeytana aldanmaktan, şeytana kul olmaktan kurtulamazlar. Ve bu çizgideki 'Kadınlar, şeytanın ağlarıdır.'* [148] *denilmiştir. Şeytanlar başka yol ile aldatamadıklarını en çok böyle bir çelişki ağında çırpınan kadınla aldatırlar."*[149]

Bu mevzua işaretle Allah Resûlü: *"Kadın şeytan suretinde gelir gider. Sizden birisi bir kadın görürse hemen hanımına dönsün. Bu hareket onun nefsindekini giderir."*[150] buyurmaktadır. Ve yine Allah Resûlü, mü'minlerin, şeytanın bu tuzağına düşmemeleri için ikaz sadedinde şöyle buyurmaktadır: *"Dikkat edin! Bir erkek yabancı bir kadınla baş başa kaldığında muhakkak üçüncüsü şeytandır."*[151]

Âyette şeytana, "hayır ile alâkası olmayan" anlamına gelen "merîd"[152] denilmektedir. Türkçe'deki "meret" kelimesi, ihtimal bunun bozulmuş hâlidir. Aslında bu kelimenin kökünde "kaypaklık" mânâsı da vardır ki, şeytanın mümeyyiz hâllerinden birisi de işte bu kaypaklığıdır.

O merîd şeytan lânetlenince, Cenâb-ı Hakk'a karşı küstahça, hâlen veya

kâlen beş hususu söylemiş ve bu suretle Allah'ın kullarına musallat olarak onlardan nasiplenmeye karar vermiştir. İşte bunlar şirkin başı ve sapıklığın da kaynağıdır.

Şeytan, Cenâb-ı Hakk'a karşı, insanları saptıracağını söyledikten sonra söze: *"Her hâlde onları kuruntularla oyalayacağım."*[153] şeklinde başlaması bize şunu anlatıyor ki; şeytanın insanları saptırmakta, onların kalblerine attığı ümniyeler kadar kuvvetli bir başka silahı yoktur. Diğer bir ifadeyle, şeytanın insanları saptırmakta en büyük ve en kuvvetli hilesi, kalblere attığı ümniyelerdir.

Ümniye; dipsiz emeller, boş ümitler, yalan sevdalar, bâtıl idealler ve mânâsız kuruntular demektir.

Ümniye, insanlarda iki şey meydana getirir: Hırs ve uzun emel. Bunlar, insanla beraber doğmuş bir çok kötü ahlâkın da menşei sayılan, hatta insanın ayrılmaz bir parçası olan öyle iki özelliktir ki Allah Resûlü: *"Âdemoğlu ihtiyarlarken onda iki huy gençleşir: Hırs ve uzun emel."*[154] buyurarak bu hakikati ifade etmektedir.

Hırs, iç huzursuzluk ve bir çok mânevî hastalığı da beraber getiren bir hastalıktır. Hırslı insan emeline nail olabilmek için, zamanla inandığı esaslardan dahi taviz verebilir. Uzun emel ise, insana ahireti unutturur.

Burada, asrımızda çok yaygın olan dünya ve ukbâda insana hiçbir fayda sağlamayacak mahiyetteki boş ideallerin, şeytanın telkini olduğunu belirtmekte fayda var.

İdealizm: Varlığın düşünceden ibaret olduğunu söyleyen ve onun felsefesini, bu temel üzerine yerleştiren bir görüşün adıdır. Bu felsefe umumî mânâda, her türlü varlığı, düşüncenin bir meyvesi ya da bizzat düşüncenin kendisi kabul eden bütün anlayışlara açıktır.

İdealizm, Yunanca "İdea" kelimesinden türetilmiştir. "İdea" ise, sinirlerin intibahı olmaksızın, kafada canlanan bir hayal ve bir imge (gerçekleşmesine imkân bulunmayan veya gerçekleşmesi çok güç olan düşünce) demektir. Bu mânâda ideacılığın kurucusu Antik Çağ Yunan filozofu Platon'dur.

İdealistler, bütün hakikatin aslının "benlik"te olduğunu kabul ettiklerinden, nefsin ümniyelerini, her hakikatin menşei gibi farz ederler. Bu faraziye sebebiyle de, tarihte muvaffak olmuş bütün büyük adamları idealci kabul etmektedirler.

Tabiî ki iş bu kadarla da kalmaz; ulûhiyet ve nübüvvete ait meseleleri de bu yanlış yolla hallettiklerini ifadeden de geri durmazlar. Peygamberi bile, bir gaye-i hayale bağlanmış, sonra da nübüvvet davasıyla ortaya atılmış bir idealist gibi göstermek isterler. Ne kadar ters bir yaklaşım! Oysaki Cenâb-ı Hak, bu mevzuda şöyle ferman etmektedir:

"(Ey Muhammed!) Biz, senden önce hiçbir Resûl ve nebi göndermedik ki, o, bir temennide bulunduğunda, şeytan onun dileğine ille de (beşerî arzular) katmaya kalkışmasın. Ne var ki Allah, şeytanın katacağı şeyi iptal eder. Sonra Allah, kendi âyetlerini (peygamberlerin kalbinde ve zihninde) sağlam olarak yerleştirir. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. (Allah, şeytanın böyle yapmasına müsaade eder ki) kalblerinde hastalık olanlar ve kalbleri katılaşanlar için, şeytanın kattığı şeyi bir imtihan (vesilesi) yapsın. Zalimler, gerçekten (haktan) oldukça uzak bir ayrılık içindedirler."[155]

Kur'ân-ı Kerim, bilhassa bu âyette, nübüvvet ve risaletin bir ümniye ve bir ideal işi olmadığını anlatmaktadır. Zaten konuştuğu zaman vahiyle konuşan bir nebiye, ümniye de yakışmaz. Zira nübüvvet, tamamen Allah'tandır. İdeallere ise şeytan karışabilir.

Onun için çekinmeden söyleyebiliriz ki, yüzde yüz masum ve yüzde yüz doğru hiçbir ideal yoktur. Zaten aksini kabul de, şeytanın bir başka oyunudur. Zira heves, bazen fikir suretinde görünebilir.

Şayet şeytan sağdan gelirse, bu ümniyeler din ve diyanet adına yapılır.. yapılır ve böylece nice sapık kuruntulara girilir. Bir mü'min için şeytanın en tehlikeli oyunu da, onun sağdan gelmesidir. Çünkü şimdiye kadar şeytanın bu oyunuyla, nice serkeş kendini veli ve nice sapık kendini beklenen son Mehdi zannetmiş.. yine nice yalancı, peygamberliğini ve nice firavun da ilâhlığını ilan etmiştir.

Zavallı insanlık, şimdiye kadar nice liderlerin arkasından sürüklendi ki, bunların ekserisi, yuları şeytanın elinde birer azgındı!

e. Hilkatin Değiştirilmesi

Kur'ân-ı Kerim, şeytanın, insana olan kin ve nefretini ve ondan intikam almak için daha neler yapabileceğini sık sık hatırlatır ve ona karşı tetikte olmamızı emreder. Geçen bölümden devam edegelen âyetler bunun en çarpıcı örneklerini teşkil eder:

"Elbette onlara emredeceğim, hayvanların kulaklarını yaracaklar."[156]

Âyette geçen (فَلَيُبَتِّكُنَّ) “Betk”, kesmek demektir. Arap keskin kılıca “seyf-i betîk” der. Cahiliye devrinde, deve beş batın doğurur ve sonuncusu erkek olursa, o devenin kulaklarını yararlar ve ondan faydalanmayı kendilerine haram sayarlardı. Putlara kurban etmek için ayrılan develerin kulaklarının kesildiğini söyleyenler de vardır. Onların işledikleri bu şeyler apaçık bir isyan olmasına rağmen, bunu ibadet olsun diye yapıyor ve isyanlarını katlıyorlardı.[157]

“Ve yine onlara emredeceğim, Allah’ın yarattığını değiştirecekler.”[158]

Bu âyette zikredilen değişikliğin neler olabileceği hakkında müfessirler çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir. Biz, burada onların zikrettiklerini hulâsa etmenin yanında bazı mütemmim bilgiler de arz edeceğiz.

Bazılarına göre, Allah’ın yarattığını değiştirmekten maksat, Allah’ın dinini değiştirmektir. Bu görüş, Said b. Müseyyeb, Said b. Cübeyr, Hasan, Dahhak, Mücahid, Süddî, Nehaî ve Katade gibi imamların görüşleridir.[159] Böyle bir yaklaşımda iki mânâ söz konusudur:

Birincisi: Allah (celle celâluhu), insanları İslâm fıtratı üzerine yaratmıştır. Nitekim Allah Resûlü, *“Her yeni doğan çocuk, İslâm fıtratı üzere doğar.”*[160] buyurur. Cenâb-ı Hak, Âdem zürriyeti, birer zerre hâlindeyken, onları şahit tutmuş ve onlar da, Allah’ı Rab kabul edip şahit olmuşlardır. Demek oluyor ki, o gün Rablerine iman edip de daha sonra dünyada küfre girenler, Allah’ın yarattığı o ilk fıtratı bozmuş oluyorlar.

İkincisi: Allah’ın dinini değiştirmekten maksat, helâli haram, haramı helâl kılmaktır.

Diğer bazıları ise âyeti, zâhirî ve bâtınî bütün değişiklikler mânâsına tefsir edip açıklamışlardır. Biz de meselenin bu yönüne biraz daha ağırlık verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Dolayısıyla biraz meşgul olacağız.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), on şeyi fıtrattan sayar. Bunlar: *“Bıyıkları kısaltmak, sakal bırakmak, misvak kullanmak, abdest alırken ağıza, burna suyu biraz fazlaca çekmek, tırnakları kesmek, parmak boğumlarını yıkamak, koltuk altı kıllarını almak, etek tıraşı olmak ve istinca etmek.”*[161]

Evet, fıtrattan sayılan bu hususlar terke uğruyor veya aksi yapılıyorsa bilinmelidir ki, belli ölçüde şeytanın istekleri yerine getiriliyor ve Allah’ın vaz’ettiği fıtrîlik de tahribe uğruyor.

Değiştirme, ilk maddedeki sıfatın değiştirilmesini iktiza eder. Devamlı surette cismanî lezzetleri isteyen birinin, zamanla ruhî zevk ve lezzetlerden yüz çevirmesi kaçınılmaz olur. Böylece durmadan onun kalbinde fâni ve zâil şeylere alâka artar ve bâki şeylere karşı da azalır ki, bu da mânevî bir ölüm sürecinin başlaması demektir.

Bu artış ve azalış, gün gelir tamamen kalbî ve ruhî hayatı öldürür ki, artık o insan ahireti kat'iyen düşünemez. Buna karşılık dünya sevgisi de bir an bile hatırından çıkmaz. Gayrı, böyle birinin çalışması, dinlenmesi, durması, hâsılı bütün işleri hep dünya içindir. Bu hâl ise, bütün bir hilkatin ruh ve mânâsına dokunur.

Evet, beşer ruhu, cismaniyet âleminde bir yolcu olarak bulunmaktadır. Ötelere müteveccihtir. Şayet o, dönüş yerini unutur, fena ve zevali muhakkak ve mukadder olan mahsüsat âlemine ülfet ederse, içinde kendi de olan bir fıtratı darbelemiş olur.

"Yine onlara emredeceğim, Allah'ın yarattığını değiştirecekler."[162] âyetinde geçen hilkatin değiştirilmesine bir de, kadının erkekleşmesi ve erkeğin kadınlaşması mânâsı verilmektedir[163] ki, Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), birçok hadislerinde bunları lânetlemektedir.[164]

Bilhassa meseleye günümüzün problemi olması yönüyle baktığımızda buna hak vermemek mümkün değildir. Kadınlaşan erkekler, erkekleşen kadınlar; kadının kadınla, erkeğin erkekle hayat sürdürmesi gibi yürekler acısı ve yüz karası hâdiseler doğrudan doğruya şeytanın telkinlerinin tesirinde kalmadan başka bir şey değildir. Böyle bir inhiraf, şeytana, hiçbir asırda nasip olmamış büyüklükte ve ürperticiliktedir.

Bir kere daha hatırlatalım ki, şekli, mahiyeti ve ismi ne olursa olsun işlenen her tür yanlışlık, fıtratın bir buudunun değiştirilmesi mânâsına gelir. Bugün, bu mevzu ile alâkalı yüzlerce cilt kitap yazılmış ve yüzlerce insan fıtrattan inhiraf üzerine neler neler söylemiş, hatta kendilerine göre doğru veya doğruya yakın neticeler ortaya koymuşlardır ama, tatmin edici bir başarıya ulaşamamışlardır.

Dünya çapında yapılan istatistikler gün geçtikçe bu tür suçların artmakta olduğunu ve verilen aşırı serbestliğin bu olumsuz şeyleri daha da artırdığını göstermektedir. Şunu unutmamalıdır ki, bu konuda gösterilen müsamaha ve serbestî, aslında bu hususla alâkalı zaafı olan insanları birer cinsî sapık hâline

getirmekten başka bir işe yaramamaktadır ve yaramayacaktır.

Yüzlerce misal gösteriyor ki, fıtrattan inhirafla şeytanın oyununa gelen insan, canavarlara rahmet okutacak derecede hayvanlaşır; hayır, hatta hayvanları dahi çok geride bırakır.

Nice milletler, bu fıtrattan ayrılışları yüzünden hep şeytana uymuşlar ve işledikleri cürüm sebebiyle de yerle bir edilmişlerdir. İşte Pompei, Sodom, Gomore ve Ahkâf ve işte fosilleşen insanları!..

Şeytan, insana sürekli önden, arkadan, sağdan ve soldan çeşitli telkin ve desiselerle gelerek, onu hak yoldan saptırmak; ümniyelere çekmek ve fıtratı terk ettirerek insanlıktan kaydırmak ister. Şeytanın bu oyununa düşen insan, hemen her zaman, ümniyelerle akıl ve fikrini, şehevî ve gadabî arzularına ulaştıracak sebep ve vasıtalar bulmakla onu meşgul eder; meşgul eder ve onu sürekli marazî bir ruh hâleti içinde tutmaya çalışır. Bu hastalık sebebiyle de, mukaddes saydığı duygu ve düşüncelerinden tavizler verir ki, bu da onun mânevî meshi ve deformasyonu demektir. Çok defa böyle bir değişimden geriye dönmek de mümkün olmayabilir.

Böyle biri, müspet yönlerinin noksanlaşması ve gitgide tükenmesi, menfî yönlerinin teşekkül ve gelişmesine sebebiyet vereceği için de, bir müddet sonra karşımıza tamamen değişmiş bir varlık olarak çıkacaktır. Bu değişiklik, ilk planda ferdin kendi ruhî bünyesinde olmasına rağmen; bu ikinci hâlet, onda ayrı bir dünya anlayışı doğuracaktır. Hayalinde kurduğu ve yaşatmaya çalıştığı bu dünyanın her türlü ölçüsü de, kendi müfekkiresinden doğan düşünceler olacaktır. Ve artık ona göre varlık, sadece onun düşündüklerinden veya düşünebildiklerinden ibarettir.

Evet, düşünce ve duyuşlar, değişik hâdiseler karşısında bazen aslî hüviyetinden çıkarak mahiyet değiştirir, hatta bazen kökten değişerek tamamen tanınmaz hâle gelir. Söylendiği zaman gözleri kıvılcımlandıran ve orijinalliği ile insanı hayran eden nice düşünce ve fikirler vardır ki, aksiyon hâline getirilmek istenildiğinde, havası alınmış balon gibi söner ve düşünce çöplüğüne atılır. Ve yine hayal gergefinde örülmüş nice çelikten düşünceler vardır ki, realite dünyasında bir dantelâya dönüşürler.

Bir de bütün güzellik ve cazibesi müphemliğine bağlı düşünce ve fikirler vardır. Bunlara, "ta baştan ölü doğmuş çocuklar" nazarıyla bakılabilir. "Doğmadan ölmek ve ölü olarak doğmak" İşte onların kaderi budur. Ne var ki, bu müphem ifadeler, filozof ağızlarda cazibeli hâle gelir ve bu düşük veya

ölülerden cemiyete hayat getirmesi beklenir. Bu da, şeytanın bir başka hilesi ve aldatıcı düzenidir.

f. Şeytan ve Dostları

Yezid b. Umeyre anlatıyor: Bir gün Muaz b. Cebel (radıyallâhu anh) kendisini dinlemekte olan, benim de aralarında bulunduğum cemaatine şunları söylemişti:

"Önünüzde öyle fitneler var ki, o gün mal çoğalır; Kur'ân'ın sırları saçılır. Mü'min-münafık, erkek-kadın, büyük-küçük, hür-köle herkes Kur'ân'dan bir şeyler alır. Ondan sonra da adam şöyle demeye başlar:

'Ne oluyor bu insanlara ki, Kur'ân okuyup bildiğim hâlde bana tâbi olmuyorlar? Herhâlde yeni şeyler icat etmedikçe onlar bana tâbi olmayacaklar. Öyleyse bunların karşısına Kur'ân'dan başka bir şeylerle çıkmalıyım!'

Dikkat edin! Her türlü bid'attan kaçının! Zira her bid'at dalâlettir. Sizi filozofların saptırmasından sakındırırım. Çünkü şeytan sapıklığa ait sözleri filozofların ağızlarıyla söyler. Bazen de bir münafık hakkı konuşabilir..."

Muaz b. Cebel'in bu sözleri üzerine: *"Nasıl olur da, bilgin ve filozof sapık sözler söyler ve münafık hakkı konuşur?"* diye sordum. Şöyle cevap verdi:

"Evet, 'Acaba ne demek istedi?' dediğin zaman en meşhur filozof ve bilginlerin sözünden dahi kaçın. Ve hak söylendiğinde onu hemen al! Hakkın üstünde daima parlayan bir nur vardır..."[165]

Ruhun şâd olsun ey büyük fakih, büyük sahabi ve ey Allah Resûlü'nün sadık tilmizi!. Günümüzün sapıkları ve insanları saptıran filozofları ancak bu veciz ifadelerle anlatılabilirdi!.

Şeytan günahları süslü gösterir. Her günah ise bir başka günaha davetiye demektir. İlkine kanan ve günaha ilk adımını atan insan, ard arda adımlarla âdeta o günahla bütünleşir ve bir daha da geri durması zor olur. Zaten şeytanın istediği de budur.. ve bütün bunları Kur'ân-ı Kerim şöyle dile getirmektedir:

"Hiç olmazsa, onlara bu şekilde azabımız geldiğinde bari boyun eğselerdi! Ne var ki onların kalbleri katılaştıkça katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını cazip gösterdi."[166]

Yani, iki ayakları bir kaba girdiği, dinsizler kayyim gibi başlarına dikildiği ve onları İslâm'ı yaşama şansından mahrum bıraktıkları, hak ve hakikatleri

anlatmayı yasaklayıp, hakkı neşredenleri takip ve tarassuta tâbi tuttukları zaman.. evet, hiç olmazsa bu durumda Allah'a karşı tazarru, niyaz ve yalvarışa geçebilselerdi!..

Evet, hiç olmazsa hâdiselerin böyle aleyhlerine işlediği ve her şeyin onları çepeçevre kuşattığı hengâmede, onların, teveccühle gerilmeleri ve kendilerini rahmetin kucağına salmaları gerekmez miydi? Ama ne gezer!. Kalbleri karardıkça karardı ve hissiyatları bütün bütün köreldi.. her şeyle beraberken yalnızdılar.. Cenâb-ı Hakk'a kurbiyetleri yoktu ki, hayatları bu yakınlığa göre düzene girsin.. ve tabiî bu arada şeytan da onlara durmadan yaptıklarını süslü gösteriyordu.. onlar da buna kanarak, yaptıklarını doğru ve güzel zannediyorlardı. Bu da, onların gafletlerine gaflet katıyordu. Rahat ve rehavet içinde dopdolu mideleri, lüks hayatları, sefahat dolu yaşantıları, uyanıp kendilerine gelmelerine mâni oluyordu.

Evet, bol nimet onları azdırıyor, musibet ve darlık ise onları Cenâb-ı Hakk'a karşı küskünlüğe itiyordu. Nebilerin, velilerin ses ve solukları da onları uyarmaya, kendilerine getirmeye yetmiyordu. Çünkü günahları hep bir başka günah doğuruyor, onlar da bu günahlar içinde bocalayıp duruyorlardı.. ve bu, onlar için beklenen bir neticeydi:

"İki topluluğun karşılaştığı gün, içinizden yüz çevirip gidenleri, yaptıkları bazı işlerden dolayı şeytan yoldan kaydırmak istemişti. Ama yine de Allah onları affetti. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, Halîm'dir."[167]

Uhud muharebesi münasebetiyle nazil olan bu âyet, esasen sırlı bir vak'anın raporu mahiyetindedir. Uhud'da okçuların yerlerini terk etmeleri, daha sonra umumî ric'ate sebebiyet verecek kadar sarsıntılı olmuştu. Hele, Allah Resûlü'nün öldürüldüğü şayiasının duyulmasıyla ortalık iyice birbirine karışmıştı. Bazıları harbi bırakarak, bazıları da gidenleri geri çevirmek ve işe vaziyet etmek üzere ta Medine'ye kadar gitmişlerdi.

Bu umumî hengâmede Allah Resûlü'nün yanından ayrılmayıp sebat eden ve kütükte et gibi doğranan sahabe sayısı da az değildi. Hele bir Enes b. Nadr (radıyallâhu anh) vardı ki, o gün tam bir destan adam olmuştu. *"Allah Resûlü'nün öldüğü yerde siz niye yaşıyorsunuz!?"*[168] diyor ve düşmanla savaşıyordu. Mus'ab (radıyallâhu anh), o günün dasitanî kahramanlarındandı; kolunu kanadını vermiş ve ölümsüzlüğe ermişti.[169] Hz. Hamza'nın (radıyallâhu anh) durumu da tasvirleri aşkındı; ama bütün bunlara rağmen

(gönlümüz razı olmasa dahi) “O gün bir bozgun yaşanmıştı.” demek zorundayız.

Neydi bu bozguna sebebiyet veren şey? Sahabenin ayaklarını kaydıran, o ürperten saik neydi? Nasıl olmuştu da o dev insanlar arasında böyle bir sarsıntı meydana gelmişti? İşte meselenin bu önemli noktasına Kur’ân-ı Kerim: *“Daha önceki bazı işlerinden dolayı.”*[170] diye işaret etmektedir.

Bedir’den sonra ufukta yeni bir muharebe görününce, Efendimiz (sallallâhu aleyhi ve sellem) Medine’de kalıp müdafaa harbi yapmayı yeğledi. Gördüğü bir rüya da bu kanaati teyit ediyordu. Ne var ki, sahabede ağır basan görüş, taarruz ve meydan muharebesi şeklindeydi. Efendimiz, istişarenin hakkını vererek onların isteklerini kabullendi.

Esasen O, bu davranışı ile bizlere örnek oluyordu. Yoksa O’nun gibi vahiyle müeyyet, şanı yüce bir Nebi’nin insanlarla istişareye hiç mi hiç ihtiyacı yoktu. O, yapacağını yapmıştı; gerisi ashabına kalıyordu. Ne var ki bazı sahabe, ruhlarında civanmertlikleri, emir dinlemedeki inceliği tam sezememeye iktiran edince içtihadî yanlışlığa girilmişti ki, âyette anlatılan da işte buydu.

Evet, sahabe, bu davranışıyla bir zelle işlemişti. Onlar mukarrabînden oldukları için bu zelle, onlar için bir günah sayılırdı. Bu günah daha sonra bir başka zelleye yol açacaktı ki, o da, harp meydanını terk etme cürmüydü. Ancak, Allah lütfetti, kısır döngüyü kırdı ve onları yeni bir hayırlar yoluna yönlendirdi.. yönlendirdi de Allah Resûlü, Uhud’dan kan revan içinde dönerken düşmanın takip edileceğini ilan etti. Ve *“Dün benimle beraber Uhud’da bulunanlar hazır olsun!”* buyurdu. Kolu kanadı kırık ve mecruh sahabe, hemen Allah Resûlü’nün etrafında toplanıverdi. Bu, tıpkı Hz. Âdem’in sürçtükten sonra kendine gelip tevbe etmesi gibi bir şeydi.

Müşrikler Müslümanların yeniden taarruza geçtiklerini duyunca kendilerini Mekke’ye zor atmışlardı.. ve Müslümanlar için hezimet zafere dönmüştü.[171]

Evet, tevbesini böyle yapabilen Müslümanların galebe çalmaları mutaddır. Bir kere daha sahabe şuuru, şeytanın oyunlarını ters yüz ediyordu. Onlar, hatalarını anladıklarında, süratle hatadan dönen insanlardı. Böyle idiler ve günahın temadi edip gitmesine meydan vermemişlerdi. Eğer canlarını bezletme pahasına tevbe atmosferine girmeselerdi, elbette her günah bir başka günah tevlit edecekti ki, bu da onların bitip tükenmesi demekti. Allah Resûlü’nün kararlılığıydı ki, onları böyle bir akıbetten kurtarmıştı. Düşmanı takip mevzuunda ağır yaralı birkaç sahabi belki tereddüt geçirmişti ama, Allah

Resûlü de yaralı idi. Evet, O da herkes gibi kan revan içindeydi.

Ve O'nun âdeta *"Hiç kimse gelmese tek başıma yine gideceğim!"* dercesine kararlılığı, arkadaşlarını harekete geçirmeye yetmişti ve herkes Allah Resûlü'nün arkasındaydı. Düşmanın Mekke'ye vardığından emin oluncaya kadar takip işi devam etti. İçlerinden hiç kimse takılıp yolda kalmadı. Zaten sahabi ruhu taşıyan birinin yolda takılıp kalması da söz konusu olamazdı. Şüphesiz yolda kalmak, bir korkak işi ve korku da bir şeytan hilesidir. Ama şeytan kimin yüreğine korku verir? Âyet bu konuda şöyle der: *"İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur."*[172] korkutur ama, devamında Cenâb-ı Hak şöyle buyurur:

"Şu hâlde, eğer mü'min iseniz onlardan değil, sadece Ben'den korkun."[173]

"Allah insanlardan bir grubu doğru yola iletti, bir gruba da sapıklık müstehak oldu. Çünkü onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar."[174]

Üzerlerine dalâletin hak olmasında ve ebediyen dalâlette bırakılmalarında böyle bir zannın önemi büyüktür. Böyle bir zanları olmasa idi, ihtimal, dalâlet üzerlerine hak olmaz ve hidayete ermiş olurlardı.

Sapık insanlar, şeytanları dost edinince, hep onun bu oyununa kanarlar. Şeytan onlara suret-i haktan görünür. Onlar da, kendilerini hak yol üzerinde sanır ve dalâlete müstehak olurlar.

g. Sinsi Şeytan

Şeytanın insana sızması sessizdir. O gelirken, ben geliyorum diyerek gelmez. Ama az dikkat etsek, ferdî, ailevî ve içtimaî hayatımızın bütün koridorlarında onun ve avenelerinin ayak izlerini görebiliriz. Onun içindir ki, Kur'ân-ı Kerim, bize çeşitli vesilelerle şeytanı izlemeden kaçınmamızı ihtar eder. Kur'ân'ın kullandığı ifadeler aynı zamanda şeytanın her yerde dolaşabildiğini de vurgular. Meselâ bir âyette şöyle buyurur:

"Ey insanlar! Yeryüzünde bulunan helâl ve temiz şeylerden yiyin.. ve sakın şeytanın arkasına düşmeyin! Çünkü o sizin apaçık düşmanınızdır. O size daima kötülük ve çirkin iş yapmanızı, Allah katında bilmediğiniz şeyler söylemenizi emreder."[175]

Bu âyetler tahlil edildiğinde bize şu mesajların verildiğini görürüz:

Ey insanlar! Helâl ve hoş olan şeylerden yiyin, istifade edin. Ama sakın tüketimde ifrat veya tefrite düşmeyin. Yani israf ve tebzirle şeytanın arkasına düşüp adım adım onu takip etmeyin. Evet, helâl malları kullanırken dahi, hududu aşıp israfa girmeyin ve hele Cenâb-ı Hakk'ın haram dediği sınıra sakın ve sakın yaklaşmayın.. ve tabiî faize bulaşmayın, rüşveti yanınıza yanaştırmayın.

Unutmayın ki, eğer vücudunuzda haramdan meydana gelmiş bir parça varsa onu ancak Cehennem temizler. Ayrıca, tefrite düşerek helâlleri de haram saymayın ki, bu, şeytanı izlemek demektir. O hâlde siz sakın şeytana uyup onun izinde yürümeyin. Ve hele sakın onun izinde olduğunuzu iftihar vesilesi saymayın. Şu kâfir, bu mülhitle beraberliğe düşmeyin. Şimdiye kadar niceleri onun oyununa geldi ve neticede de helâk olup gittiler. Zaten şeytana uyanlar her zaman helâk olmaya mahkûmdurlar.

Onun için *"Ey mü'minler! Topluca silme (İslâm'a) girin ve sakın şeytanın adımlarına tâbi olmayın. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır."*[176]

O ki, size her zaman fuhşu ve Allah'ın çirkin gördüğü diğer şeyleri emreder.. emreder ve sizden onları yapmanızı ister. Bir de o size Allah hakkında uygunsuz sözler söylemenizi telkin eder. Bu mânâda onu dinlemek ve hele onu adım adım izlemek bir küfürdür. Küfür ise ebedî helâk demektir. İşte şeytanın dostluğu ve bu dostluğun kötü akıbeti! Kur'ân, ahirette insanlara şöyle deneceğini hatırlatır:

"Ey âdemoğulları! Size 'Şeytana tapmayın çünkü o sizin apaçık bir düşmanınızdır.' demedim mi? Ve 'Bana kulluk yapın, doğru yol budur.' demedim mi? Şeytan sizden pek çok milleti kandırıp saptırdı. Hâlâ akıl erdiremiyor musunuz?"[177]

Yani Allah, sizden vicdanlarınızı şahit tutarak söz aldı. Siz de, O'ndan başkasına kul olmayacağınıza dair O'na söz verdiniz; verdiniz ama, sözünüzde durmadınız ve şeytana kul köle oldunuz. Adım adım onu takip ettiniz. Şimdi, bütün bu yanlışlıkların sebebiyet verdiği akıbeti görünüz ve hasret içinde kalınız.! Yoksa, şeytanın size yardım edeceğini mi zannediyorsunuz? Hayır, yanılıyorsunuz.

İşte Kur'ân'ın ifadesiyle onun size diyeceği şeyler:

"İş bitirildikten (hüküm verildikten) sonra şeytan onlara şöyle dedi: 'Allah size gerçek vaad etti, ben de size vaad ettim ama ben sözümden caydım.

Zaten benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben, sadece sizi (küfür ve isyana) davet ettim. Siz de benim davetime hemen koştunuz. O hâlde beni kınamayın, kendi kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Ben, önceden beni Allah'a ortak koşmanızı da zaten reddetmiştim. Şüphesiz zalimler için acı bir azap vardır.'"[178]

Şimdi mühim olan, bu akıbeti dünyada iken görmektir. Yoksa ötede nedamet fayda vermeyecektir. Çünkü o gün herkes kendi başının çaresine düşecek ve kimsenin kimseye hiçbir faydası olmayacaktır. Dudaklardan "Nefsî, nefsî!" dökülecektir ama, neye yarar ki.! Bir kere şeytana uyuldu. O şeytan dünyada iken ahirette olacakları inkâr etmiş ve dostlarına da inkâr ettirmişti. Zaten inkâr, şeytanın değişmeyen karakteridir.

h. Şeytan ve İnkârcılığı

"İkiyüzlülerin (münafıkların) durumu, insana 'İnkâr et!' deyip, insan da inkâr edince, 'Doğrusu ben senden uzağım; âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.' diyen şeytanın durumu gibidir."[179]

Bu âyette münafık, davranışlarıyla şeytana benzetilmiştir. Durumuna muttali olabileceğimiz münafığın, hâline muttali olamayacağımız şeytana benzetilmesi, küfrü telkinde şeytan, gözle görülmediği hâlde münafıktan daha açık ve seçik bir şekilde müşâhede edilebileceğine işaret vardır. Bu neticeye; "Benzetilenin, benzeyenden daha zâhir olması gerekir." kaidesinden hareketle varıyoruz.

Şeytanın insanı küfre götürmesi, çeşitli yollarla olur. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

aa . Şeytan, kâfiri azdırdıkça azdırır. Bu da onun dünya hayatında küfrünün devamına sebep olur ve artık bir türlü hakikate yol bulamaz.

"(Resûlüm!) Görmedin mi? Biz, kâfirlerin üzerine, kendilerini iyice (isyankârlığa) sevk eden şeytanları gönderdik. Öyle ise onlar hakkında (yok olmaları konusunda) acele etme. Biz onlar için (günlerini) teker teker sayıyoruz."[180] âyeti, böyle uğursuz bir süreci işaretler.

bb . *Her günahta küfre giden bir yol vardır.* Şeytan nice büyük günahları ehemmiyetsiz göstererek insanları günaha sevk eder. Hatta bazen de bu günahlardan sadece birisi bile ona ebedî Cehennem'i kazandırabilir. Bu da, şeytanın ayrı bir tuzağıdır ki şu âyet de bunu ifade eder:

"Şüphesiz ki, kendilerine doğru yol belli olduktan sonra, arkalarına

dönenleri, (bu işi yapmaya) şeytan sürüklemiş ve (büyük günahları ehemmiyetsiz göstererek) onlara ümit vermiştir."[181]

cc . Varlığa, Allah hesabına bakıp ondan ibret almak gerekirken, şeytan, insanlara bunu unutturmuş ve bu yolla nicelerini kendisiyle beraber Cehennem'e sürüklemiştir.

"Şeytan onları etkisi altına aldı da kendilerine Allah'ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın taraftarlarıdır. İyi bilin ki, şeytanın taraftarları hep hüsrandadırlar."[182]

Nerede ve hangi mevkide olursa olsun, Allah'ın unutulduğu her yer ve Allah'ı unutan herkes, belli ölçüde şeytanla bir dostluk içindedir. Allah'ı unutmak, şeytanla kontak kurmaya bir sebep ve o da ötekine bir netice gibidir. Bu uğursuz dostluk, ahiret âlemine kadar devam eder.. ve meyvesini de orada verir:

"Kim Rahmân'ı zikretmekten gafil olursa, yanından ayrılmayan bir şeytanı ona musallat ederiz. Şüphesiz bu şeytanlar, onları doğru yoldan alıkorlar. Bunlar da kendilerinin doğru yolda olduklarını sanırlar. O şeytan dostu kimse, en sonunda Bize gelince arkadaşına: 'Keşke benimle senin aranda, doğu ile batı arasındaki kadar uzaklık olsaydı, sen ne kötü arkadaş imişsin!' der. Zulmettiğiniz için bugün (nedamet) size hiçbir fayda vermeyecektir. Çünkü siz, azapta ortaksınız."[183]

dd . Şeytanın insanı küfre sürükleme yollarından biri de, onu şüphe ve tereddüde sürükleyebilecek sorulardır. Kalbten geçen bu sorular, hiç şüphesiz şeytanın vesvesesi ile meydana gelmektedir. Bu istifhamların, desise olarak en şedit gibi olanını, bizzat Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) bize şöyle haber vermiştir:

"Şeytan sizden birinize gelerek 'Filan ve filan şeyi kim yarattı?' der. Daha sonra da 'Allah'ı kim yarattı?' vesvesesini kalbinize atar. İş bu dereceye varınca o kimse hemen Allah'a sığınıp o düşünceden uzaklaşsın!"[184] Bazı rivayetlerde *"Allah'a iman ettim, deyiversin."*[185] ilâvesi de vardır.

Buhârî, Müslim ve Ebû Dâvûd'un bazı lafız farklılıklarıyla rivayet ettikleri bu hadiste, şeytanın sualini bir vesvese şeklinde *"Allah'ı kim yarattı?"* diyecek kadar ileri götüreceği, böyle bir vaziyet karşısında *"Allah'a iman*

ettim." diyerek o vesveseyi derhal terk etmek gerektiği hususu anlatılmaktadır ki, bu hadisin mevzuu, her devirden ziyade günümüzü alâkadar etmektedir. Çünkü bu soru, her devirden daha çok günümüzde söz konudur.

Yukarıdaki hadisin, Hz. Ebû Hüreyre'nin (radıyallâhu anh) rivayet ettiği bir başka şekli de şöyledir: Resûlullah (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurdular: *"İnsanlar size mutlaka her şeyi soracaklar. Hatta bir gün 'Her şeyi Allah yarattı, pekâlâ Allah'ı kim yarattı?' diyeceklerdir."*

Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh), bu hadisi rivayet ettikten sonra bir zatın elinden tutarak: *"Allah Resûlü doğru söylemiştir. Hakikaten bana şimdiye kadar iki kişi bu soruyu sordu."* demiştir.[186]

Burada her iki hadisten de anlaşılan o ki, insî ve cinnî şeytanlar, eskiden beri hep bu gibi vesveselerle mü'minleri idlâle çalışmışlar ancak bu mesele en yaygın ve en müessir hâlini şimdilerde almıştır. Onun için, biraz da günümüzün ilcaatına göre herkese orijinal gibi gelen bu sual, aslında demode olmuş safsatalardan biridir ve kayda değer hiçbir yanı da yoktur.

Şu kadar var ki, ben bu soruyu da yine, Resûl-i Ekrem'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) peygamberliğinin bir alâmeti olarak görüyor ve verdiği gaybî ihbarın tahakkuku karşısında boynumu büküp *"Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah"* diyerek şehadet ediyorum. Evet, Resûl-i Ekrem (sallallâhu aleyhi ve sellem), Allah'ın şerefli bir elçisidir. Kıyamete kadar olup bitecek her şeyi, âdeta bir televizyon ekranında görüyor gibi seyretmiş ve söylemiş; mevsimi gelince söylediği her şey dosdoğru çıkmıştır.

Evet, daha sonra meydana gelecek hâdiseler hakkında verdiği hükümler ve söylediği şeyler, o kadar isabetlidir ki, yeri geldiği zaman hepsi aynı aynına zuhur etmiştir. İşte bu da, onlardan biridir. Fakir, bu soru bana tevcih edildiği zaman, kendi kendime düşündüm ve *"Eşhedü enne Muhammeden Resûlullah, nasıl da, görüyor ve söylüyorsun!."* diyerek tasdiklerimi ifade ettim.

Evet, şu, nefisleri ve enaniyetleri firavunlaşmış, sebeplere ulûhiyet isnat eden ve her şeyi tabiat kanunlarıyla izaha kalkışan bugünkü insanların idraksizliğini, düşünce sefaletini bundan daha güzel ifade mümkün olamazdı!

Meselenin aslına gelince, bu da, inkârcıların ortaya attıkları diğer sorular gibi bir soruydu. Çok defa körpe dimağlar bu türlü soruların altında kalıp ezilecekti. Zira onlar, nâmütenâhîliği anlayamayacak; dolayısıyla da sebeplerin zincirleme uzayıp gitmesini ve böyle bir aldatmacanın bir şey ifade edip

etmemesini kat'iyen kavrayamayacaklardı...

Bundan ötürü de tereddüde düşerek ve Allah'ı da sebeplerden herhangi bir sebep zannederek, mutlaka O'nu da meydana getirecek bir sebebin olması gerektiğini düşünerek içinden çıkılmaz bir kısım fasit daireler içinde bocalayıp duracaklardı. Bu, bir yanlış kanaatti ve kanaatin temelinde de Yaratan'ın hakikatiyle alâkalı bilgi eksikliği vardı. Hâlbuki Allah (celle celâluhu), Müsebbibü'l-Esbâb'dır; varlığının evveli yoktur ve mevcudiyeti, idrak üstüdür.

Bugüne kadar kelâmcılar, sebeplerin böyle zincirleme devam edip gidemeyeceğini, belli usûllerle ortaya koyarak sürekli "Müsebbibü'l-Esbâb" olan Allah'ın varlığını isbata çalışmışlardır. Onların bu husustaki düşüncelerinin hulâsasını şöyle ifade etmek mümkündür:

Sebeplerin zincirleme (teselsül) devam edip gideceğini düşünmek, o sebeplerin mahiyetini bilmemenin ve Yaratıcı'dan gafil olmanın ifadesidir. Evet, eşyanın sonsuzdan beri süregelen bir kısım sebepler zincirinden ibaret olduğuna ihtimal vermek doğru değildir. Böyle bir şeyi ihtimal dahilinde görmek bile, sırf bir aldanmışlıktır. Meselâ: Yeryüzünün yeşermesi, hava, su ve güneşe; hava, su ve güneş de oksijen, hidrojen, karbon, azot... gibi bir kısım madde parçacıklarına bağlı olsun.. bu madde parçaları da, daha küçüklere ve onlar da, kendilerinden daha küçüklere... Bunun böyle uzayıp gitmesine ihtimal vermek ve eşyanın varlığının bu yolla izah edileceğine inanmak, bir aldanma ve mugalâtadır. Hele bir yerde, bunun karşısına bir de antiatom çıkıyor ve metafizik, fiziğe galebe çalıyorsa... Ve hele ilk ve son bütün sebepler fevkalâde âhenk içinde birer kanun, birer memur gibi hareket ediyorlarsa!..

Evet, "Şu şundan, şu şundan, şu da şundan... meydana geldi." gibi sözlerle eşyanın varlığını bir teselsül içinde sebeplerle izaha kalkışmak, herhangi bir meseleyi halletmediği gibi, aksine, her şeyi içinden çıkılmaz hâle getirmektedir. Zira böyle bir meseleyi mümkün görmek, tıpkı "Yumurta tavuktan, tavuk yumurtadan..." düşüncesinin "ilelebet" sürüp gideceğine inanmak gibi bir safsataya benzer ki, bunlardan tavuk veya yumurtayı, Kudreti Sonsuz O Ezelî Zât'a vereceğimiz âna kadar, iddialar, tutarsız birer faraziye olmadan öte hiçbir şey ifade etmez.

Bütün mevcudat, varlığı kendinden olan Yüce Yaratıcı'ya isnat edildiği takdirde ise, mesele birden aydınlığa kavuşur. Ve artık ondan sonra, tek bir hücre olarak yumurtanın yaratılmış olması veya kendi neslini devam ettirmek

için tavuğun yaratılmış bulunması ve yumurtanın ondan çıkması arasında da fark kalmaz.

Bunu böyle kabul etmeyip de "O ondan, o da ondan..." demekle hiçbir şeye aydınlık getirilemeyeceği gibi, cevaplandırılan her soruyla beraber yeni bir kısım istifhamlar da ortaya çıkabilecektir. Meselâ, yağmur buluta bağlı; bulut zâit-nâkıs (artı-eksi) habbeciklere, onlar buharlaşma hâdisesine, o da suların mevcudiyetine ve nihayet o da suyu meydana getiren unsurlara... Böylece belki, sebepler zinciri, birkaç adım daha ilerleyerek devam edecek ama, durduğu yerde insan yine "Şöyle de olabilir, böyle de…" diyerek, kendini faraziyelerin ağında hissedecek ve onlarla tatmin olmaya çalışacaktır.

Bu ise, fevkalâde bir nizam, bir âhenk ve birbiriyle münasebet içinde, her şeye hâkim bir hikmet eliyle meydana geldiği sezilen bütün eşyayı, çocuk hezeyanlarıyla izah etmeye kalkışmak ve ilimlerin ufkunu, hedefini daraltmak ve karartmak demektir. Oysaki, her netice için mutlaka mâkul bir sebebe ihtiyaç vardır. Gayri mâkul ve gayri mantıkî sebeplerin uzayıp gitmesi ve uzayıp gitmenin kerameti olarak da bunun mâkul hâle geleceğini düşünmek, imkânsızı mümkün görmek gibi bir hezeyandır.

Şimdi bir örnekle, bu hususu biraz daha aydınlatmaya çalışalım. Meselâ ben, arka ayakları olmayan bir sandalye üzerinde oturuyorum. Bu sandalye, düşmemesi için kendisi gibi bir diğer sandalyeye dayandırılmış.. o da bir başkasına.. böylece devam edip gidiyor. Bu hâl, zaman ve mekânlara sığmayan rakamlarla sürüp gitse de, arka ayakları olan ve yere tam oturan bir mesnede dayandırılıncaya kadar, işin zincirleme uzayıp gitmesi meseleye bir çözüm getiremeyecektir.

Ayrı bir misal: Elimizde bir sıfır olduğunu düşünelim. Bu sıfır, solundaki bir rakamla omuz omuza getirilmedikten sonra, mücerret sıfırların çoğaltılması kat'iyen ona bir değer kazandırmayacaktır.. evet, trilyon defa trilyon sıfırlar peşi peşine sıralansa dahi, kıymeti yine sıfır olacaktır.. aksine bu sıfırların soluna bir rakam konduğunda, işte o zaman o sıfırlar da, soldaki rakama göre kıymet alacaktır. Bu, şu demektir:

Bir şeyin müstakillen varlığı yok ve kendi kendine kâim değilse, kendisi gibi muhtaçların ona varlık bahşetmesi ve esas olması mümkün değildir. Evet, hep aynı şeye muhtaç ve aynı hususta âciz olanların bir araya gelmesi, ihtiyacı çoğaltma ve aczi artırmadan başka bir işe yaramaz. Kaldı ki, -muhâlfarz- sebeplerin müdahalesi kabul edilse bile, fiziğin sarsılmaz kanunlarından

“tenasüb-ü illiyet” prensibine göre, sebeple netice arasında mâkul bir münasebetin bulunması şarttır. Buna göre, -meselâ- yerkürenin hayata müsait hâle gelmesinden, insanın düşünür bir varlık olmasına kadar, her şeye, hem de mâkul ve o neticeyi hâsıl etmeye gücü yetebilecek bir sebebe ihtiyaç vardır.

Oysaki, küreiarzın hâlihazırdaki durumundan yani, hızı, güneşe olan mesafesi, atmosfer tabakası, periyodiği, hikmetli meyli, atmosferi teşkil eden gazların ihtiva ettiği maslahatlar gibi hususlardan tutun da, onun toprak ve nebatat örtüsüne, denizlere ve onlarda cereyan eden esrarlı kanunlara, rüzgârlar ve onların yüklendikleri vazifelere kadar binlerce, yüz binlerce hâdise, öyle bir âhenk içinde cereyan etmektedir ki, bütün bunları kör-sağır sebeplere ve serseri tesadüflere havale etmek, aklın kendi kendini nakzetmesi ve çürütmesi demektir.

Vâkıa, bu hususta, kelâmcıların “devir ve teselsül” yoluyla bütün sebepleri kesip attıktan sonra, işi Müsebbibü’l-Esbâb olan Allah’a ulaştırıp sonra da her şeye “mümkinü’l-vücud” demelerine karşılık, bütün sebeplerin, bütün illetlerin gidip O’na dayandığı Zât’a “Vacibü’l-Vücud” diyerek tevhide bir kısım menfezler açmış iseler de, onların elde ettikleri neticeyi daha selâmetli bir yoldan elde etmek de her zaman mümkündür.

Evet, Yüce Yaratıcı’nın her eserinde kendine ait mühürlerin, sikkelerin bulunması, O’nun varlığına bir değil, binlerce delildir. Ayrıca ilimlerin, kâinatın sırlarına ışık tutmaya başladığı günümüzde her fen, kendine has diliyle O’nun varlığını ilan etmekte ve her hâliyle O’nu haykırmaktadır.

Büyük-küçük, canlı-cansız bütün mevcudatı var eden Hz. Allah’tır (celle celâluhu). Yaratılan her şey âciz ve başka birine muhtaç; O ise, varlığı kendinden olan ve kimseye muhtaç bulunmayan Ganiyy-i ale’l-ıtlak’tır. Evet, her şey gidip O’na dayanmakta ve izah edilemeyecek gibi görünen ne varsa hep O’nunla aydınlığa kavuşmaktadır. Var eden O.. varlığı devam ettiren O.. çeken O.. iten O ve her şeyi bir hedefe doğru götüren de yine O’dur.. ve O’ndan öte bir şey yoktur ki, O’na da sebep aransın!..

Müsaadenizle bunu da bir iki basit misalle biraz daha açmayı düşünüyorum. Meselâ, vücudumu ayaklarım taşıyor, ayaklarımı da zemin. Artık böyle mâkul bir taşıyıcı bulduktan sonra, bunun ötesinde yeni sebepler aramaya –zannediyorum- gerek yoktur. Hem meselâ, trenin en arkadaki vagonu, onun önündekini hareket ettiriyor; onu da bir diğeri; onu da bir başkası; nihayet gelip lokomotife dayanıyor ki biz ona, kendine has gücü, kuvveti, yapısı ve

işleyişiyle “Kendi kendine hareket ediyor.” deriz.

Verilen bu misaller, Allah’ın yarattığı eşyadan ve aldanmış akılların yeni yeni sebeplerle lokomotif değiştirmeleri mümkün olacak cinsten örneklerdir. Ne var ki, durmadan lokomotif değiştirenler bir noktada tıkanıp kalacak ve o noktada sebeplerin de bitip tükendiğini anlayacaklardır.

Burada zihinleri bulandıran bir diğer mesele de, sınırlı düşünen insanoğlunun, ezel mefhumunu kavrayamayarak, maddeyi ezelî görmesi, daha sonra da rakamlarla izah edilmeyecek bir geçmiş içinde, hiç olmayacak bazı şeylere “olabilir” ihtimalini vermesidir.

Bir kere “ezel”, geçmiş zamanın sonu değil, o bir zamansızlıktır. Öyle ki zamanlar, katrilyon defa katrilyon seneleriyle ezel karşısında bir âşire bile olamazlar. Oysaki, sebeplerin teselsülünde esas olan maddenin bir başlangıcının bulunması ki, bugün hemen herkes tarafından bilinip kabul edilmektedir. Elektronların hareketi, çekirdek fiziğindeki sır, devamlı radyasyon neşreden güneşteki esrarlı işleyiş ve termodinamik kanununun kâinat çapındaki geçerliliği, her şeyin bir sonu olacağına dair yıldızlar cesametinde ve güneşler parlaklığında bin bir mesajdır. Sonu olan her şeyin bir başlangıcının bulunması ise, üzerinde münakaşa yapılmayacak kadar açık ve bedîhîdir.

Binaenaleyh her şey, başlangıçta varlığa mazhariyetiyle Yaradan’ı anlattığı gibi, sönüp gitmesiyle de O’nun evvel ve âhiri olmadığına delâlet etmektedir. Zira, başlangıcı olanın bir gün sonunun geleceği tabiî olduğu kadar, evveli olmayanın, âhirinin de olmayacağı zarurîdir. Onun içindir ki bizler, madde ve maddeden meydana gelen her şeye, bugün var olsa dahi, yarın yok olacağı nazarıyla bakarız. Ancak, kâinatın tedricî olarak eriyip gitmesi, maddenin yavaş yavaş tükenmesi, çoklarını aldatabilecek mahiyette ve oldukça âhestedir. Ne var ki, yavaş yavaş da olsa, uzun bir geçmişten bu yana gelişip genişleyen dünyalar, bir gün büzüle-çekile mutlaka silinip gideceklerdir.

Evet, madde bugün var ise de -bir kısım pozitif neticelerin ışığı altında- başkalaşmaya doğru gittiğinden de kimsenin kuşkusu yoktur. Şimdi bunu, yine bir tren misaliyle anlatmaya çalışalım:

Farz edelim ki, İzmir’den kalkan bir tren, 50-55 km ötede bulunan Turgutlu istikametine doğru hareket etti. Hareket esnasında trenin hızı saatte 55 km’dir. Buna göre trenimiz bu mesafeyi ancak bir saatte alabilecektir. Bu hızla yarım

saat kadar yürüyen tren, yolun geriye kalan kısmında hızını tam yarıya düşürüyor. Buna göre, yolun henüz katedilmedik 27.5 km'lik mesafesi kalmıştır ki hızını yarıya düşüren tren bu 27.5 km'nin ancak yarısını yarım saatte alabilecektir. Bu tempoyla hareket eden trenin yarım saat gittikten sonra yine hızını yarıya indirdiğini düşünelim; geriye kalan kısmın yarısını da yarım saatte katedebilecektir. Böylece her yarım saatte bir hızını yarıya düşüren tren, Turgutlu'ya sonsuz diyebileceğimiz uzun bir zaman sonra ancak ulaşabilecektir. Hatta biz hiçbir zaman onun oraya varamayacağını bile zannedebiliriz.

Bunun gibi, madde de bir çözülme ve inhilâle (dağılma) doğru gitmektedir. Bu birkaç milyon sene sonra dahi olsa, mutlaka tahakkuk edecektir ki, bu da *"Varlığı Kendinden Olan'ın dışında her şey fenâ ve zeval bulup gidecek."* demektir.

Hâsılı, Allah bizzat vardır ve her şeyin yaratıcısıdır. O'na yaratılmışlık isnadı, Yaratıcı'yı yaratılandan ayıramama gibi bir düşünce sefaletidir. Bu türlü ürpertici bir tasavvuru ortaya atan zavallı münkirler, akıllı görüneyim derken, akılla nasıl bir tenakuza düştüklerinin farkında bile değillerdir. Evet, bugün artık bazı kimselerin kalkıp maddeye ezeliyet kesip biçmesi ve Zât-ı Ulûhiyet'i inkâr etmesi, oldukça garip ve garip olduğu kadar da bağnazca bir iddiadır.

Ne var ki, eşya ve hâdiselere gerektiği gibi nüfuz edemeyen bir kısım materyalistler, maddenin maruz kaldığı çözülüp dağılmayı, atomun içine düştüğü inhilâli, mânâ ve neticeleriyle sezip idrak edecekleri güne kadar düşüncelerinde hakikatsiz, beyanlarında yalancı olmalarına rağmen, bir kısım safderun kimseleri aldatmaya devam edeceklerdir. İşin doğrusunu, ilmi bütün eşyayı ihâta eden Zât-ı Ulûhiyet bilir.

i. Sapıklık ve Şeytan

"Allah insanlardan bir grubu doğru yola iletti, bir gruba da sapıklık müstahak oldu. Çünkü onlar, Allah'ı bırakıp şeytanları kendilerine dost edindiler. Böyle iken kendilerinin doğru yolda olduklarını sanıyorlar."[187]

Üzerlerine dalâletin hak olmasında ve ebediyen dalâlette bırakılmalarında, böyle bir zannın önemi büyüktür. Böyle bir zanları olmasaydı, ihtimal, dalâlet üzerlerine hak olmaz ve hidayete ermiş olurlardı. Sapık insanlar, şeytanları dost edinince, hep onun bu oyununa kanarlar. Şeytan onlara suret-i haktan görünür, onlar da kendilerini hak yol üzerinde sanır ve dalâlete müstahak

olurlar.

j. Açıklık ve Şeytan

“Ey âdemoğulları! Size ayıp yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise yarattık. Takva elbisesi... İşte o daha hayırlıdır. Bu (nimetler) Allah’ın (kudretine delâlet eden) âyetlerdendir. Ola ki, onları düşünür de öğüt alırlar. Ey âdemoğulları! Şeytan utanç yerlerini kendilerine göstermek için, ilk ana-babanızın elbiselerini çekip almak suretiyle onları Cennet’ten çıkardığı gibi, sizi de fitneye sokup saptırmasın. Doğrusu o da, taraftarları da, sizin onları görmediğiniz yerden sizi görürler. Şüphesiz ki Biz, şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kılmışızdır.”[188]

Âdem ile Havva, Cennet’te mahfuz, mestur bir hâlde sakin iken, ayıp yerleri açılarak yeryüzüne geldikleri gibi, âdemoğullarından her biri de, ana rahminde mahfuz ve mestur olarak rızıklanıp dururken, çırılçıplak bu dünyaya gönderilir. Sonra da bazıları, ayıp yerlerini örtecek kadar sade şekilde, bazıları da kalite ve markaya önem verecek kadar ileri seviyede giyinip kuşanmaya imkân bulurlar.

Bu arada takva hissiyle giyinmek, yani Allah korkusu ve hayâ duygusuyla giyilen ve Allah’ın izniyle maddî ve mânevî ayıptan, fenalıktan, zarar ve tehlikelerden koruyacak olan korunma elbisesi, mutlak olarak hayırlıdır; hayrın ta kendisidir. Elbise nimetinden nimetlenmek ve istifade etmek de asıl bununla mümkün olmaktadır.

Kendilerinde takva hissi, hayâ duygusu ve Allah korkusu olanlar, çıplak kalsalar veya zorla çıplak bırakılsalar bile, en azından Âdem ile Havva’nın yapraklarla örtündükleri gibi avret yerlerini örtüp korurlar. Fakat kendilerinde bu his olmayan nasipsiz günahkârlar, ne kadar giyinseler de yine açılmaktan kurtulamazlar. Çünkü elbiseden esas maksat, mahrem yerleri örtmek, sıcak-soğuk ve eza veren hastalık sebeplerinden korunmak; düşmandan sakınmak ve nihayet hüsnü nazarı çekip kötü bakışları defederek, hiç kimsenin ne şehvetine ne de nefretine sebep olmadan gayet vakarlı, haysiyetli, onurlu ve güzel bir şekilde örtünmek iken, bunlar tam tersine, şehveti tahrik, kibir, gurur ve gösteriş için en fena yerlerini açarlar; açar ve çevrelerine fitne fücur tohumları saçarlar.

Onun için elbise, bizatihi hayır değildir. Asıl hayır olan elbise, takva elbisesidir ki, avret yerlerini örtmek ve namusunu muhafaza etmek için giyilir.

Âyetten de anlaşılıyor ki, bir insan için şeytanın fitnesinden ihtiraz ve içtinap mümkündür. Demek ki şeytan gözle görülmediği hâlde bile takva elbisesi, iman duygusu ve Allah korkusu, onun fitnesine en kuvvetli bir engel teşkil eder.

İnsan, iç ve dışıyla, madde ve mânâsıyla mücehhez olur. Bir insan takva elbisesini içinden ve dışından giyinmiş bulunursa, şeytan, onun görmediği tarafını gördüğü ve bildiği hâlde bile iğva edip aldatamaz.

k. Kötülük ve Şeytan

يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ ۝ إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوءِ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

"Ey insanlar! Yeryüzündeki temiz ve helâl şeylerden yiyin, şeytana ayak uydurmayın. Zira o sizin için apaçık bir düşmandır. O size ancak kötülüğü, fuhşiyatı ve Allah'a, hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemeyi emreder."[189]

Âyette üç tabir söz konusudur:

Birincisi, اَلسُّوءَ kelimesidir. İster kalbî ve isterse fiilî olsun bütün günahlar, bu kelimenin ifade ettiği mânâya dahildir.

İkincisi, اَلْفَحْشَاءَ kelimesidir. Kötülüklerin en çirkini ve işlenen günahı fâşedip yaymaktır.

Üçüncüsü, Allah hakkında bilmediği şeyleri konuşmaktır. Her hâlde fuhşun en çirkini de budur. Çünkü Cenâb-ı Hakk'ı, lâyık olmayan vasıflarla vasıflandırmak, en büyük cürüm ve günahtır.

Şeytan, her zaman insanı küçük-büyük günahlara ve küfre davet eder. Veya başka bir ifadeyle, şeytanın davet ettiği hususların hepsi bu üç meselede toplanır. Bundan da anlaşılıyor ki, şeytan sadece kötülüğü emreder. Hatta bazen, davet ettiği şey zâhiren hayır gibi de görünebilir. Hâlbuki onun esas gayesi, bu hayrın arkasından tezgâhlamak istediği şerdir.

Burada, şeytanın bâtılı hak, şerri hayır gibi süsleyerek insanın hayal ve vehmine arz ile tehyiç ve teşviki, emre benzetilmiştir. Bu benzetmede, şeytanın vesvesesini kabul ile ona itaat eden insanların, şeytanın memurları ve teb'ası durumunda olduklarına işaret buyrulmuştur.

Beşer, Allah Teâlâ'nın zâtına ait hakikatleri bütünüyle ihata etmekten âciz ve düşünmekten memnudur. Nitekim Hz. Ebû Bekir (radıyallâhu anh), *"Allah'ın*

zâtına ait sırlardan bahsetmek şirktir." buyurmuştur. Şeytan ise, insanı bundan bahsetmeye teşvik eder ve böylece şeytanın bu oyununa gelen gafiller, vehim ve hayal ile nice nice sözler söylerler.

İlâhî hükümlerin neticeleriyle alâkalı bütün güzelliği ve yasaklanan şeylerin neticesindeki bütün çirkinlikleri anlayıp idrak etmek için, mevcut akıl ve kazanılan tecrübeler yeterli değildir. Durum böyle olmakla beraber şeytan, insanları bunlar hakkında da gönüllerine göre hükmetmeye teşvik eder. Onun teşvikine kanan ve aldanan zavallı, "Fenalık görmemek için fenalığı tecrübe etmek veya zehirin öldürücü olduğunu bilmek için ondan tatmak gerekir." gibi akıl ve muhakemenin asla cevaz veremeyeceği pek çok mantıksızlığı birden irtikâp eder.

l. Haramlar ve Şeytan

"Ey iman edenler! İçki, kumar, dikili taşlar (putlar), fal ve şans okları, birer şeytan işi pisliktir; bunlardan uzak durun ki, kurtuluşa eresiniz. Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden ancak aranıza düşmanlık ve kin sokmak; sizi, Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık (bunlardan) vazgeçtiniz değil mi?"[190]

Kendisi pis olan şeytanın, amelleri de pistir. Zira şeytan, küfrün ta kendisidir. Âyette evvelâ şeytana ait dört pislik sayılmış daha sonra da sadece içki ve kumardan bahsedilip diğer ikisi mevzu edilmemiştir. Zira bu hitap, inananlaradır. Hâlbuki putlar ve fal okları kâfir amelidir. İman ehlinin bunları yapmayacağı, daha doğrusu bunlarla beraber imanın yan yana bulunmayacağı açıktır.

İnsanın ruhî hayatını ve bütün beşerin toplum hayatını bu dört pislikten temizlemedikçe, ne ferdin ne de cemiyetin temiz olması mümkün değildir. İçki masasında aklı, kumar masasında bütün varlığı ve mukaddesatı giden bir insanın, Cenâb-ı Hak'la bağlarını devam ettirebilmesine imkân yoktur. Evet, her iki masaya da dost olarak otursalar bile, şeytan, neticede onları birbirinin can düşmanı hâline getirir. Zira yenilmiş ve bütün varlığı elinden gitmiş bir kumarbazın, yenildiği şahsı sevmesini ve ona muhabbet duymasını düşünmek kadar bir aptallık tasavvur edilemez.

m. Umumî Belâlar ve Şeytan

"Andolsun ki, senden önceki ümmetlere de elçiler gönderdik. Ardından boyun eğip yola gelsinler diye onları darlık ve hastalıklara uğrattık. Bari

onlara bu şekilde azabımız geldiği zaman boyun eğselerdi! Ancak, kalbleri iyice katılaştı ve şeytan da onlara yaptıklarını cazip gösterdi. Kendilerine yapılan uyarıları unuttuklarında, (indirmiş olduğumuz sıkıntı ve musibetleri kaldırıp) üzerlerine her şeyin kapılarını açtık. Nihayet kendilerine verilenler yüzünden şımardıkları zaman onları ansızın yakaladık, birdenbire onlar bütün ümitlerini yitirdiler."[191]

Âyet-i kerimede Cenâb-ı Hak tarafından kendilerine peygamber gönderildiğinde ona inanıp tâbi olmadıkları gibi kendilerine ihtar mahiyetinde gelen değişik hâdiseleri de itibara almayan ümmetlerin ibretâmiz hâllerine dikkat çekilmekte ve âdeta şöyle buyrulmaktadır:

Başlarına gelen musibet ve belâlar, onları hak yola getireceğine, ellerini Yüceler Yücesi'ne kaldırıp yalvaracaklarına, kalbleri iyiden iyiye katılaşmış ve gidip şeytanın çizgisine girmişler; şeytan da yaptıklarını allayıp pullamış, onlara süslü göstermiştir ve böylece bu toplum helâk olup gitmiştir.

İkinci imtihan da, onlara dünya nimetleri bol bol verilmekle başlamıştır. Onlar da bu bolluk karşısında rahata, rehavete gömülmüş ve derken ilâhî gazabı hak etmişlerdir. Bir milletin içinde günah işleniyor ve hâlâ nimetler bol bol geliyorsa, bilinmelidir ki bu bir istidraçtır ve o toplum umumî bir yok oluşun arefesindedir.

Bu hakikatler, başka bir âyet-i kerimede de şu şekilde ifade edilir:

"Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere de (peygamberler) göndermişizdir. Ancak, şeytan onlara işlerini süslü gösterdi de (iman etmediler). İşte o, bugün onların velisidir. Ve onlar için elem verici bir azap vardır."[192]

Evet, sapık milletlerin dostu, şeytandır. Peygamberlere baş kaldıran geçmiş ümmetlerde durum böyle olduğu gibi, mukaddesatın hakaret görüp, rezaletin alkışlandığı günümüzde de bazı kimselerin sadece ve sadece tek dostu(!) vardır, o da şeytandır.

"Âd ve Semud'u da (helâk ettik). Sizin için, (onların başına nelerin geldiği) oturdukları yerlerden apaçık anlaşılmaktadır. Şeytan onlara yaptıkları işleri güzel gösterip onları doğru yoldan çıkardı. Oysa bakıp görebilecek durumdaydılar."[193]

Bugüne kadar bütün helâk olmuş fert ve milletlerin, sırasıyla ve hangi

belâlara maruz bırakılarak helâk edildiklerinin anlatıldığı bu sûre ve bilhassa yukarıda zikrettiğimiz âyetin siyak ve sibakında birleşen tek nokta şudur ki, bir millet, yaptıkları cürüm ve günahtan müteessir olmayıp, aksine memnun ve mesrur oluyorsa, şeytan da onların bu zaaflarından istifade ile yaptıklarını süslü ve güzel gösterir ki bu da o milletin helâketi demektir.

n. Aldatmak ve Şeytan

"Onlardan gücünün yettiği kimseleri sesinle yerinden oynat; onlara karşı süvarilerinle, piyadelerinle haykırarak yürü; mallarına ve çocuklarına ortak ol; onlara vaadlerde bulun. Şeytan, insanlara, aldatmadan başka bir şey vaad etmez. Şurası muhakkak ki, Benim (ihlâslı) kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin olamaz. (Onları) koruyucu olarak Rabbin yeter."[194]

İblis, Allah'tan Hz. Âdem ve zürriyetini kandırabilmek için mühlet isteyip de gereken mühlet kendisine verilince, Cenâb-ı Hak ona; *"Git, sana mühlet verdim!"* der ve ardından da, âyette geçen hususlar sıralanır.[195]

Şeytanın sesi, günaha davetidir. Münasebetsiz şarkı, türkü, hayâsızlık vb. bütün bunlar, şeytanın sesine ve davet şekline dahildir. *"Böyle yap!"* diye emredilmesi ise, şeriat-ı fitriye açısından bir izin ve müsaadedir.

Celb, haykırmaktır. *Şeytanın atları* ise, her devrin binek vasıtalarıdır. Şeytan, hem bunlarla hem de bunlar olmadan celp etmektedir. Yani şeytan ordusunda bulunanların bazısında bu vasıtalar var, bazısında da yoktur. Ya da bu, çok çalışmaktan kinayedir.

Şeytanın mal ortaklığı, her türlü kötü kazanç ve gayri meşru alım-satımdır. Ayrıca faiz, gasp, hırsızlık ve fasit muamelelerin hepsi de buna dahildir. Her an insanla beraber bulunmaya çalışan şeytan, ticarette de insanla beraber bulunur. Ticareti onun hile ve oyunundan kurtarabilmenin yolu, Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) gösterdiği yoldur: *"Ey tüccarlar! Şeytan ve günah, alışverişte hazır bulunur. Alışverişinizi sadaka ile karıştırın!"*[196]

Evlâtta ortaklığa gelince, bu, zinaya davettir. Ayrıca çocuklara verilecek İslâm dışı ahlâk ve eğitim de bu mânâya dahil kabul edilmiştir. Sonra çocukların sapık fikirlere sahip olması da, düşünülebilecek hususlardandır. Ayrıca çocuk olmaması için başvurulan vicdan dışı bütün tedbirler ve mutlak bir ifadeyle kişinin evlâdı üzerinde yapabileceği bütün tasarrufların kötüye kullanılması, şeytanın evlâtta bir çeşit ortaklığıdır.

Şeytanın bütün maksadı, insanı, bâtıl itikat ve amellere teşvik; hak, hakikat ve itaatten nefret ettirmektir. *Teşvik*, ancak yapılacak olan şeyin hiçbir zararı olmamakla beraber büyük menfaatleri olacağını telkin etmekle; *nefret ettirmek* ise, tam aksine faydasız ve zararlı olduğunu söylemekle mümkün olur. Onun için şeytan bir günah ve mâsiyete davet edeceği zaman evvelâ, bu işte hiçbir zarar olmadığını söyler. Bu da şu telkinlerden birisiyle olur: *"Ahiret diye bir şey yoktur(!). Ne Cennet, ne de Cehennem vardır. Dünya hayatından başka bir hayat da yoktur. Öyle ise, bu işi yapmakta ne zarar var(!)."* Bunu söyledikten sonra da, o günahtaki lezzet ve zevk çeşitlerini sayıp döker ve *"Hayat böyle yaşamakla hayat olur."* der.

İtaatten nefret ettirmesine gelince, şeytan, evvelâ bu işin lüzumsuz olduğunu söyleyerek telkinde bulunur ve *"Cennet, Cehennem, sevap, günah yoktur."* der. Sonra da ibadetlerin ne kula ne de Mâbud'a hiçbir faydası olmadığından bahisle *"Allah'ın, senin ibadetine ihtiyacı mı var?"* vb. gibi sözler söyler. Bunu söyledikten sonra da ibadetteki külfet ve meşakkati nazara verir ve *"Madem Cenâb-ı Hakk'ın bizim ibadetimize ihtiyacı yok, öyle ise biz niçin ibadetlerimizi kendi isteğimize göre yapmıyoruz?"* der. Böylece insanı itaatten nefret eder hâle getirir. Hâlbuki şeytanın telkin etmeye çalıştığı bu sualin cevabı gayet basittir.

Şöyle ki: İbadet duygusu insanda Cenâb-ı Hakk'ı bilmeye terettüp eden bir keyfiyettir. Yani insan, bir tarafta bu muhteşem kâinatı yaratan Zât'a delâlet edecek nizam ve intizam arz eden baş döndürücü tabloları görür; görür ve sonra da bu fevkalâde nizamı vaz'eden nizam sahibi Nâzım'a intikal eder. İşte böyle, dikkat ve ibretle kâinata bakabilen kişi, hiçbir şeyi gayesiz, nizamsız göremez ve dolayısıyla kendisinin de bu nizama göre hareket etmesi gerektiğini anlar.

Bundan sonra o insan, varlığa güzellik ve estetik yönünden bakar, onu öylesine güzel, o kadar harika bulur ki, âdeta daha güzelini tasavvur etmek imkânsızdır. İnsanın çehresinden zeminin yüzüne, ondan semanın yıldızlarla yaldızlanmış simasına kadar öyle büyüleyici bir güzellik, öyle baş döndürücü bir eda ve insanı çıldırtan öyle tatlı bir şive vardır ki, bu renk ve bu âhenk cümbüşünü görüp de, bu muhteşem ve sihirli meşheri sergileyen Zât'ı iliklerine kadar hissedip duymamak mümkün değildir...

o. İftira ve Şeytan

“Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi? Onlar, günaha, iftiraya düşkün olan kimselerin başlarına inerler. Bunlar, (şeytanlara) kulak verirler ve zaten onların çoğu yalancıdırlar.”[197]

İftira, kendi öz nefsine yapılanından, Allah’a karşı yapılanına kadar, kâinatı utandıracak bir cürüm ve insanı hem dünyada hem de ukbâda rezil rüsva edecek bir günahtır. Böyle bir günah, elbetteki bir şeytan ilhamıdır ve işte yukarıda zikredilen âyet bize bunu anlatmaktadır.

p. Putçuluk ve Şeytan

İbn Abbas (radıyallâhu anh) anlatıyor:

“Önce Nuh kavmi sonra da Araplar arasında Allah’a karşı birer şirk unsuru hâline getirilen bütün putlar, esasen toplum tarafından salih birer insan olarak tanınan şahısların isimleridir. Bu salih insanlar vefat edince şeytan onlara, bunların hatırasına, daima sohbet ettikleri yerlere birer putlarını dikmelerini ilham etti. Onlar da, şeytanın bu ilhamına kandılar. Ancak, önceleri hiç kimse onları mâbud kabul etmezken belli kuşaktan sonra ve zamanla ilim de ortadan kalkınca, bunların her biri ayrı birer mâbud kabul edildi ve insanlar da onlara ibadet etmeye başladı.”[198]

İbn Abbas’ın (radıyallâhu anh) açıklamalarından da anlaşıldığı gibi, putçuluğun perde arkasında şeytanın gizli ve sinsi bir oyunu söz konusudur. Zira sosyolojik bir realite olarak fertlerin, ferdiyetçilik esasıyla büyütülmeleri her zaman böyle neticelenmiştir.

r. Yuva ve Şeytan

Birbirini seven iki çift... İçinde lâhut âleminden gelen mesajların okunduğu burcu burcu Cennet kokan sıcak bir yuva... Ve bütün bu güzelliği bir anda mahvetmek için fırsat kollayan ezelî düşman: Şeytan...

Şimdi de bu mücerret mânâları ifadelendiren birkaç rivayet zikredelim:

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) buyuruyorlar:

“İblis tahtını su üzerine kurar. Sonra da ordusunu sağa sola gönderir. Makam ve mevkice ona en yakın olan, fitnenin en büyüğünü yapandır. Hepsi yaptıklarını anlatmak üzere İblis’in huzuruna gelir ve içlerinden birisi: ‘Ben şunu, şunu yaptım.’ der. Ancak İblis, ona hiç de iltifat etmez. Sonra bir başkası gelir ve ‘Falan adamı, karısından boşayıncaya kadar peşini bırakmadım.’ der. İblis bundan o kadar memnun olur ki, hemen onu yanına

çağırır ve 'Sen ne kadar şirinsin!' diyerek iltifat eder."[199]

Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) de şöyle diyor:

Bir evde okunan Kur'ân'la o hane, sahiplerine genişler; melekler o evde hazır bulunur; şeytanlar kovulur ve o hanede hayır ve bereket artar. İçinde Kur'ân okunmayan eve gelince, bunun tam aksine, ehline daralır; orada melekler bulunmaz, şeytanlar bulunur; hayır ve bereketi de azalır.[200]

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) ferman ediyor:

"Bir kişi evine girerken ve yemeğini yerken Allah'ı anarsa, şeytan, yanındakilere 'Bu gece size artık bu evde ne geceleme ne de yemek var.' der. Fakat eve girişinde Allah'ı anmazsa şeytan, 'Geceleyecek yeriniz hazır.'; yemekte de aynı şekilde davranırsa, 'Hem geceleyecek, hem de yemek yiyecek bir yer buldunuz.' der."[201]

"Karı koca arasındaki mahremiyet ve sırra dikkat etmeyen ev ve haneler, bu yönleriyle tamamen şeytanî tesirlere açıktırlar." denilse yeridir. Zira bu mevzuda Ebû Hüreyre'nin naklettiği bir hadiste Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur:

Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh) anlatıyor: Bir gün Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) mescide girdi. Namaz kıldırdığı mahalle gelerek: *"Eğer şeytan bana bir şey unutturursa, erkekler tesbih (Sübhanallah desin), kadınlar tasfik etsin (ellerini çırpsın)."* der. Mescitte iki saf kadın, bir saf erkek (veya aksi) cemaat vardır. Namazda Allah Resûlü bir şey unutmamıştı. Namazdan sonra cemaate döndü *"Herkes yerinde dursun!"* dedi ve erkeklere döndü, *"Sizden biriniz, ehline gelip, kapısını kapatıp Allah'ın ferman ettiği örtü ile iktifa eder mi?"* diye sordu. *"Evet"* dediler. Devam etti: *"Sonra da arkadaşlarına gelip 'Şöyle, şöyle yaptım.' der mi?"* Bu soruya cevap veren olmadı. Allah Resûlü, kadınlara döndü ve aynı sözleri onlara da söyledi. Onlar da susmuşlardı.

Bu esnada genç bir kız, dizlerinin üzerine doğruldu (Allah Resûlü kendisini görsün ve sesini duysun diye böyle yapmıştı) ve *'Evet yâ Resûlallah! Hepsi de konuşuyorlar.'* dedi. Bunun üzerine Allah Resûlü şöyle buyurdu: *"Bilir misiniz, bunların hâli neye benzer! Sokak ortasında, insanların gözü önünde birbirine yaklaşan erkek ve dişi şeytanlara!"*[202]

s. Cemiyet ve Şeytan

Huzur ancak vahyin rahmet damlalarıyla hayat bulup yeşeren bir cemiyette bulunur. Böyle bir cemiyet ise, bütün insanlığın sergüzeşt-i hayatı sayılan tarihte çok nadir görülegelmiştir. Kimyevî terkiplere benzeyen cemiyet, nispetlerdeki küçük bir değişiklikle derhal aslî hüviyetini kaybeder. Onun içindir ki, kendi ömrüne kıyasla cemiyetin bozulması, tek bir ferdin bozulmasından daha süratlidir. Bu sürat ise, cemiyet için menfî, şeytan için müspet yönde bir gelişim demektir. Bu nedenle şeytan, bir cemiyeti bozmak, huzursuz etmek ve anarşiye boğmaktan hiçbir zaman ümidini kesmemiştir.

Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem): *"Şeytan, artık Arap Yarımadası'nda, kendisine ibadet edilmesinden ümitsizliğe düştü, ancak aranızda anarşi çıkarmaktan ümidini kesmedi."*[203] derken, en veciz ifadeleriyle bu hususa işaret buyurmaktadırlar.

Birlik ve dirlik, bir cemiyeti Cennet topluluğuna, ayrılık ve tefrika da Cehennem yığınlarına çevirir. İlk insan Âdem'i Cennet'ten çıkaran şeytan, elbette Âdem'in neslinin Cennet içinde kalmasını da bir türlü hazmedemeyecek, onları da esas kendi yeri olan Cehennemî bir hayata sevk etmeye çalışacaktır. Cennet gibi bir dünyada yaşamaya azmetmiş ufku yüce kametler, şeytanın oyununa gelmeyen tali'lilerdir ki, vifak ve ittifak onların ayrılmaz vasıflarıdır. Kemtali'liler ise durmadan tefrika çukurlarında yuvarlanıp durmaktadırlar.

İki Cihan Serveri (sallallâhu aleyhi ve sellem), ümmetini ikaz sadedinde bu mevzuyla alâkalı şunları söyler:

"Cemaate yapışın, ayrılıktan kaçının! Şeytan tek kişiye yakın, ona göre iki kişiye daha uzaktır. Kim Cennet kokularını duymak istiyorsa cemaate devam etsin."[204]

t. Şeytanın Lümmesi

İnsanın kalbinde bir bant gibi kayıt yapan, meleğin ilhamının geldiği santralin yanıbaşında, bir de şeytanın yağdırdığı şüphe, tereddüt ve vesvese oklarına hedef olabilecek bir alıcı vardır.[205] Bu, aynen aynanın şeffaf ve parlak yüzü ile siyah ve mat yüzünün bir arada bulunması veya bir odada mü'minle kâfirin yan yana durması gibidir.

Evet, şeytanın lümmesi, kendine mahsus şüphe, tereddüt ve vesvese oklarını atmak için nişan aldığı mü'minin kalb merkezinde yer alan önemli bir noktadır.

6. … VE ŞEYTAN FERYAT EDİYOR

Mü'minin inandıklarını yaşaması, şeytanı şirazeden çıkarır ve feryada boğar. Allah'ı hoşnut edecek her tavır ve davranış şeytana ölüm sancıları çektirir. İlâhî gadabı celbeden bütün sebepler, nasıl şeytanı sonsuz sürur ve sevince garkediyorsa, lâhut âlemini memnun eden sebepler de onu ızdırabın uçsuz-bucaksız gayyalarına iter ve kıvrandırır.

Kulun, Allah'a en yakın olduğu yer secdedir.[206] Secde, mü'mini miraca erdirecek ölçüde bir kurbet vesiledir.. ve kulun her secde edişi, şeytanı bin feryada boğar. Eğer cin ve insanlar bu sesi duysalardı, belki kulaklarının zarı patlar, belki de sesin şiddetinden bayılıp yere düşerlerdi. Şeytan, *"Secde ile emrolundum, etmedim ve kovuldum. O ise etti, kurtuldu!"*[207] der ve çığlık çığlık dövünür.

Kullar içinde Allah'a en yakın olan İnsanlığın İftihar Tablosu'nun (sallallâhu aleyhi ve sellem) doğumu da şeytanı feryada boğmuştu. Zira o gün, Allah'ın en sevgilisi Habibullah doğmuştu... İhtimal ki o gece putları yüzüstü yere yıkan şeytanın feryadı idi. Ve ihtimal ki Sava gölü, bu feryatla batmış ve bin yıldan beri yanan ateş bu feryatla sönmüş.. ve yine Kisra'nın sarayı da bu feryatla yıkılmıştı.[208]

Şeytanı yana yakıla feryat ettiren günlerden biri de hiç şüphesiz, Akabe'de altı-yedi müslümanın Allah Resûlü'ne biat için el uzattığı gündü. Allah Resûlü ki, senelerce kapı kapı, çadır çadır, panayır panayır dolaşmış ve hep derdine ortak olacak âşina gönül aramıştı. Evet O, hep bunun için uğraşmıştı. Ne var ki, gittiği yerlerden hiçbirinde sinesi ışığa açık, hüşyâr bir gönül bulamamıştı. Taif'te taşlanmış, diğer yerlerde de kapılar yüzüne kapanmıştı. Ancak O'nun, Allah'ın, nurunu mutlaka tamamlayacağına inancı tamdı ve O kendine düşen vazifeyi yapıyordu. Bu vazife, ısrarla, yılmadan, usanmadan insanları Hakk'a davet etmekti ve Allah Resûlü de işte bunu yapıyordu.

Yine panayır günlerinden biriydi... Medine'den gelen bir grup tali'li, onunla görüşme talebinde bulunmuştu. Allah Resûlü'nün (sallallâhu aleyhi ve sellem) gül yüzünde güneş doğmuş gibiydi. Gelen teklife o denli sevinmişti ki, O'nu sevindiren bu hâdise ihtimal gök ehlini de sevindirmişti. Belli ki, bu umumî sevinç, ilâhî hoşnutluğun da bir tecellîsiydi. Tabiî o esnada ruhunun karanlığı yüzüne akseden biri de vardı. Hıçkırıklar boğazında düğümlenen bu menhus varlık, hiç şüphesiz şeytandı.

Heyet ile Allah Resûlü'nün buluşmasında Hz. Abbas (radıyallâhu anh) da

vardı. O, bir realite adamıydı. Biatın akıl ve mantık çerçevesinde yapılması için uyarılarda bulunuyordu. Bu altı-yedi kişiye, topyekün insanlık ile yaka paça olmaya adım atmakta olduklarını hatırlatıyor ve Allah Resûlü'ne biatın, o gün için çetin yanları üzerinde duruyordu. Yaşlılar, bu ağırlardan ağır yükü kaldırıp-kaldıramayacakları konusunda tereddütte idiler. Onlar tereddüde düşünce şeytanın bakışları canlandı. İçinden bir "Acaba!" geçirdi. Kendi kendine, *"Belki biat etmeden döner giderler!"* dedi. Ama içlerinden en genci, Ebu'l-Heysem et-Teyyihânî hemen ileri atıldı. Her şeyi kabullenerek Allah Resûlü'ne el uzattı. Ardından diğerleri de aynı şeyi yaptılar ve bu büyük biat tamamlandı…

Bu esnada ortalığı çınlatan bir feryat koptu. O sesi duyan, Akabe sallanıyor sanırdı... Öyle feryat ki bağırdan koptuğu belliydi. Birisi, bütün ümitlerini yitirmişe benziyordu. Evet, öyle birisi vardı ve işte o şeytandı...[209]

Şeytan, alnı secdeli gençleri gördükçe.. çarşı-pazarın eracifine bulaşmadan ticaret yapan tüccarı müşâhede ettikçe.. ilim adamlarının, kafa ve kalb bütünlüğüne erme yarışına girdiklerine şahit oldukça.. üniversite mahfillerinde ihtidaların arttığını, ilmin tekrar din ile uzlaştığını temâşâ ettikçe.. yeniden diriliş bestesinin nağmeleştiğini duydukça ve yeni bir bezmin ılık nefesini ense kökünde hissettikçe ihtimal bugün de feryat etmektedir…

Bütün dünyada neşrolan ve şeytana nâşirlik yapan bazı gazete, dergi, kitap ve bültenlerde yazılanlara bakıp, televizyon, radyo, konferans ve seminerlerde konuşulanlara kulak verdiğimizde, şeytanın aynı şekilde feryat ettiği duyulacaktır. Şeytan, bugün de İslâm'dan, müslümandan ve İslâm adına başlayan oluşumdan korkmakta ve endişe duymaktadır. Bu korku ve endişeden dolayı da, canı boğazında ve çaresiz avaz avaz her dem feryat etmektedir.. kıyamete kadar da feryat edecektir.

1 En'âm sûresi, 6/76.

2 Buhârî, *savm* 2; *tevhid* 35; Müslim, *sıyâm* 161, 162; Ebû Dâvûd, *savm* 25; Tirmizî, *cuma* 79; *savm* 54; *iman* 8; Nesâî, *sıyâm* 42.

3 Müslim, *salât* 88; *imâret* 43; Buhârî, *cihad* 109; Ebû Dâvûd, *cihad* 151.

4 İsfehânî, *Müfredat* s.203; İbn Manzur, *Lisanü'l-arab* 13/93-100.

5 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 1/101.

6 Bkz.: Hac sûresi, 22/47; Secde sûresi, 32/5.

7 Bkz.: Meâric sûresi, 70/4.

8 Taberî, *Câmiu'l-beyan* 1/199, 201; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 1/101; *el-Bidâye ve'n-nihâye*

1/50.

9 Bakara sûresi, 2/30.

10 Bakara sûresi, 2/30.

11 Bakara sûresi, 2/32.

12 Rahmân sûresi, 55/14-15.

13 Hicr sûresi, 15/26-27.

14 Zâriyât sûresi, 51/56.

15 A'râf sûresi, 7/27.

16 Bediüzzaman, *Sözler* s.696. (29. Söz, 2. Maksat)

17 Bediüzzaman, *Sözler* s.976. (Lemeât)

18 Rahmân sûresi, 55/15.

19 Rahmân sûresi, 55/14.

20 Rahmân sûresi, 55/15.

21 Buhârî, *tevhid* 7; Müslim, *zikr* 68; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/302.

22 A'râf sûresi, 7/38.

23 Fussilet sûresi, 41/25.

24 Neml sûresi, 27/39.

25 Sebe sûresi, 34/12-13.

26 Buhârî, *vekâlet* 10; Tirmizî, *sevabü'l-Kur'ân* 3; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/423.

27 Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 20/51; İbn Hibban, *es-Sahih* 3/63.

28 Müslim, *selâm* 139-141; Ebû Dâvûd, *edeb* 161-162; Tirmizî, *sayd* 15; Muvatta, *i'tisam* 33.

29 İbn Hişam, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 2/124-127.

30 Enfâl sûresi, 8/30.

31 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/159; Heysemî, *Mecmeu'z-zevaid* 8/302, 303.

32 Mâide sûresi, 5/67.

33 Enfâl sûresi, 8/48.

34 Vâkıdî, *Meğâzî* 1/71; İbn Hişam, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 2/263, 319.

35 Bkz.: İbn Hişam, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 2/134-135.

36 Vâkıdî, *Meğâzî* 1/71; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğabe* 2/250-251.

37 En'âm sûresi, 6/130.

38 En'âm sûresi, 6/130.

39 Enbiyâ sûresi, 21/107.

40 Buhârî, *ezan* 105; *tefsir* (72) 1; Müslim, *salât* 149; Tirmizî, *tefsir* (72) 2; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/252.

41 Ahkaf sûresi, 46/29-31.

42 Müslim, *salât* 150; Ebû Dâvûd, *tahâret* 42; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 20/51.

43 Rahmân sûresi, 55/13.

44 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 7/285; Hâkim, *Müstedrek* 2/515; Beyhakî, *Şuabü'l-iman* 4/101.

45 Rahmân sûresi, 55/17.

46 Rahmân sûresi, 55/46.

47 Rahmân sûresi, 55/56.

48 Ahkaf sûresi, 46/18.

49 Nevevî, *Sahih-i Müslim bişerhi'n-Nevevî* 4/169; Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 7/85-88.

50 Rahmân sûresi, 55/19-20.

51 En'âm sûresi, 6/130.

52 En'âm sûresi, 6/130.

53 Fâtır sûresi, 35/24.

54 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 3/332-333, 7/468; Suyûtî, *ed-Dürru'l-mensûr* 3/359.

55 En'âm sûresi, 6/130.

56 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 7/85, 86.

57 Talak sûresi, 65/12.

58 Münâvi, *Feyzu'l-kadîr* 3/365.

59 Mutahhar b. Tahir el-Makdisi, *el-Bed' ve't-tarih* s.82; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 1/49, 50.

60 Fâtır sûresi, 35/24.

61 İsrâ sûresi, 17/15.

62 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 9/4; *Şuabü'l-iman* 1/149.

63 Bkz.: Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir* 11/298, 441; Hâkim, *Müstedrek* 2/654, 655; İbn Sa'd, *et-Tabakâtü'l-kübrâ* 1/296; İbn Hacer, *el-İsâbe* 1/466; İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l-ğâbe* 2/99.

64 Buhârî, *ezan* 105; *tefsir* (72) 1; Müslim, *salât* 149; Tirmizî, *tefsir* (72) 2; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/252.

65 Ahkaf sûresi, 46/29.

66 Buhârî, *teyemmüm* 1; *salât* 56; Müslim, *mesâcid* 3, 5.

67 Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ* 2/433.

68 Enbiyâ sûresi, 21/107.

69 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 7/283-284.

70 İbn Kesir, *et-Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 7/283-284. Ayrıca bkz.: Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/210-213.

71 Beyhaki, *es-Sünenü'l-kübrâ* 1/9.

72 Bkz.: İsmail Hakkı Bursevî, *Tefsiru Ruhu'l-Beyan* 8/486-489; Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/210-213.

73 İbn Ebî Âsım, *es-Sünne* 2/563.

74 Ahkaf sûresi, 46/29.

75 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/213-217; İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 7/280.

76 Ahkaf sûresi, 46/29.

77 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/214.

78 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 16/214, 215.

79 Cin sûresi, 72/11.

80 Esbehânî, *el-Azame* 5/1689; Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 19/15.

81 Cin sûresi, 72/14-15.

82 Enbiyâ sûresi, 21/82.

83 Sebe sûresi, 34/13.

84 Heysemî, *Mecmeu'z-zevâid* 8/246-247; el-Esbehânî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/139.

85 Bkz.: İsrâ sûresi, 17/81.

86 Müslim, *zikir* 54-55; Tirmizî, *daavât* 40; İbn Mâce, *tıp* 46; Dârimî, *isti'zan* 48.

87 Bakara sûresi, 2/255.

88 Münzirî, *et-Tergîb ve't-terhîb* 1/262-263. (İbn Ebi'd-Dünya'nın *Mekâyidüş-şeytan* isimli eserinden naklen.)

89 Münzirî, *et-Tergîb ve't-terhîb* 1/263.

90 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/18.

91 Bkz.: Taberî, *Tarih* 2/366-368; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 7/28.

92 Beyhakî, *Şuabü'l-iman* 4/277.

93 İsfehânî, *Müfredat* Ş-T-N maddesi.

94 A'râf sûresi, 7/12.

95 En'âm sûresi, 6/112.

96 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 13/154; Âlûsî, *Ruhu'l-meânî* 8/5.

97 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 5/178.

98 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 13/154; Âlûsî, *Ruhu'l-meânî* 8/5.

99 Buhârî, *salât* 100; *bed'ü'l-halk* 11; Müslim, *salât* 258, 259, 260; Ebû Dâvûd, *salât* 107; Nesâî, *kasâme* 48.

100 İbn Mâce, *edeb* 44; Ebû Dâvûd, *edeb* 57; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/345.

101 Müslim, *imâre* 52.

102 Bkz.: Müslim, *birr* 111.

103 Bakara sûresi, 2/36.

104 Buhârî, *bed'ü'l-halk* 11; *edeb* 125, 128; Müslim, *zühd* 56; Tirmizî, *salât* 156; *edeb* 7.

105 Bakara sûresi, 2/35.

106 Bakara sûresi, 2/37.

107 İbn Mâce, *zühd* 30.

108 A'râf sûresi, 7/23.

109 Kurtubî, *el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân* 1/324.

110 Hâkim, *Müstedrek* 2/545.

111 Hâkim, *Müstedrek* 2/615.

112 Kaf sûresi, 50/16.

113 Bkz.: A'râf sûresi, 7/20; Tâhâ sûresi, 20/120.

114 Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 1/143.

115 Müslim, *iman* 211; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/456, 6/106.

116 Buhârî, *iman* 29; Nesâî, *iman* 28.

117 Müslim, *iman* 211; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/456, 6/106.

118 Nisâ sûresi, 4/76.

119 Bkz.: Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 3/204; Deylemî, *el-Müsnedü'l-Firdevs* 2/11-12.

120 Bkz.: Muhammed sûresi, 47/25; En'âm sûresi, 6/43; İbrahim sûresi, 14/22.

121 Bkz.: Fâtır sûresi, 35/8.

122 Bkz.: Bediüzzaman, *Mektubat* s.48; *Lem'alar* s.110; *Kastamonu Lâhikası*, Mektup no: 3.

123 Ebû Dâvûd, *edeb* 3.

124 Müslim, *mesâcid* 309; Ebû Dâvûd, *salât* 11; Tirmizî, *tefsir* (20) 1; İbn Mâce, *salât* 10; Muvatta, *salât* 25.

125 Bkz.: Buhârî, *ezan* 4; *amel fi's-salât* 18; *sehv* 6; *bed'ü'l-halk* 11; Müslim, *salât* 19; *mesâcid* 83; Ebû Dâvûd, *salât* 31; Muvatta, *nidâ* 6; Nesâî, *ezan* 30.

126 Âl-i İmrân sûresi, 3/185; En'âm sûresi, 6/31, 70, 130; Ankebût sûresi, 29/64; Mü'min sûresi, 40/39; Muhammed sûresi, 47/36; Hadid sûresi, 57/20.

127 Vesvese ile alâkalı bkz.: Bediüzzaman, *Sözler* 21. Söz'ün İkinci Makamı; *Mektubat* 11. Mektup, Birinci Mebhas; *Lem'alar* 13. Lem'a, Altıncı İşaret.

128 Buhârî, *vudû* 8; tefsir (3) 2; *bed'ü'l-halk* 11; *nikâh* 67; *daavât* 54; *tevhid* 13; Tirmizî, *nikâh* 8.

129 Buhârî, *enbiyâ* 44; *bed'ü'l-halk* 11; Müslim, *fezâil* 147.

130 İbn Hacer, *Fethu'l-bârî* 6/541, 542; Nevevî, *Şerhu Sahih-i Müslim* 15/128, 129.

131 Âl-i İmrân sûresi, 3/35-37.

132 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/121; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 1/173-174.

133 A'râf sûresi, 7/27.

134 A'râf sûresi, 7/27.

135 Hûd sûresi, 11/43.

136 A'râf sûresi, 7/201.

137 A'râf sûresi, 7/16-17.

138 Tâhâ sûresi, 20/82.

139 Hûd sûresi, 11/6.

140 A'râf sûresi, 7/128.

141 Sebe sûresi, 34/54.

142 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 14/41.

143 Nesâî, *cihad* 19; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/483.

144 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 14/42.

145 Fahreddin Râzî, *Mefâtîhu'l-ğayb* 14/42.

146 Nisâ sûresi, 4/117-120.

147 Nisâ sûresi, 4/117.

148 Aclûnî, *Keşfü'l-hafâ* 2/418.

149 Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili* 3/1468-1471.

150 Müslim, *nikâh* 9; Ebû Dâvûd, *nikâh* 43; Tirmizî, *radâ* 9; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/330.

151 Tirmizî, *radâ* 16.

152 Nisâ sûresi, 4/117.

153 Nisâ sûresi, 4/119.

154 Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/115, 119, 169, 275.

155 Hac sûresi, 22/52-53.

156 Nisâ sûresi, 4/119.

157 Âlûsî, *Ruhu'l-maânî* 5/149, 150; İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 1/91-94.

158 Nisâ sûresi, 4/119.

159 İbn Kesir, *Tefsiru'l-Kur'âni'l-azîm* 2/368.

160 Buhârî, *cenâiz* 80, 93, *tefsîru sûre* (30) 1, *kader* 3; Müslim, *kader* 22-25.

161 Müslim, *tahâret* 56; Tirmizî, *edeb* 14; Ebû Dâvûd, *tahâret* 29.

162 Nisâ sûresi, 4/119.

163 Bkz.: Elmalılı Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur'ân Dili* 3/1471.

164 Buhârî, *libâs* 62; *hudûd* 33; Tirmizî, *edeb* 34; Dârimî, *isti'zan* 21.

165 Hâkim, *Müstedrek* 4/513; Azimâbâdî, *Avnü'l-Mâbud* 12/237-238.

166 En'âm sûresi, 6/43.

167 Âl-i İmrân sûresi, 3/155.

168 İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/88.

169 İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/10-49.

170 Âl-i İmrân sûresi, 3/155.

171 İbn Hişâm, *es-Sîratü'n-nebeviyye* 3/107-112; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 4/50-53.

172 Âl-i İmrân sûresi, 3/175.

173 Âl-i İmrân sûresi, 3/175.

174 A'râf sûresi, 7/30.

175 Bakara sûresi, 2/168-169.

176 Bakara sûresi, 2/208.

177 Yâsîn sûresi, 36/60-62.

178 İbrahim sûresi, 14/22.

179 Haşir sûresi, 59/16.

180 Meryem sûresi, 19/83-84.

181 Muhammed sûresi, 47/25.

182 Mücadile sûresi, 58/19.

183 Zuhruf sûresi, 43/36-39.

184 Buhârî, *bed'ü'l-halk* 11; Müslim, *iman* 214.

185 Müslim, *iman* 212, 213; Ebû Dâvûd, *sünne* 18.

186 Müslim, *iman* 215.

187 A'râf sûresi, 7/30.

188 A'râf sûresi, 7/26-27.

189 Bakara sûresi, 2/168-169.

190 Mâide sûresi, 5/90-91.

191 En'âm sûresi, 6/42-44.

192 Nahl sûresi, 16/63.

193 Ankebût sûresi, 29/38.

194 İsrâ sûresi, 17/64, 65.

195 Bkz.: İsrâ sûresi, 17/62, 63.

196 Tirmizî, *büyû* 4.

197 Şuarâ sûresi, 26/221-223.

198 Buhârî, *tefsir* (71)1.

199 Müslim, *münafıkûn* 67; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 3/314.

200 Dârimî, *fezâilü'l-Kur'ân* 1.

201 Müslim, *eşribe* 103; Ebû Dâvûd, *et'ime* 16; İbn Mâce, *dua* 19.

202 Ebû Dâvûd, *nikâh* 49; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 2/540.

203 Müslim, *münafıkûn* 65; Tirmizî, *birr* 25.

204 Tirmizî, *fiten* 7; Ahmed İbn Hanbel, *el-Müsned* 1/26.

205 Bkz.: Tirmizî, *tefsir* (2) 35.

206 Bkz.: Müslim, *salât* 215; Nesâî, *tatbik* 78.

207 Müslim, *iman* 133; İbn Mâce, *ikâme* 70.

208 Beyhakî, *Delâilü'n-nübüvve* 1/19, 126, 127; Suyûtî, *Hasâisü'l-kübrâ* 1/127, 128, 129, 131; İbn Kesir, *el-Bidâye ve'n-nihâye* 2/249-253.

209 İbn Sa'd, *et-Tabakât* 1/222-223.

Kaynakların Tespitinde Faydalanılan Eserler

Abdurrezzak, Ebû Bekr Abdurrezzak İbn Hemmâm (126-211 h.); ***el-Musannef,*** *[Tahkîk: Habîburrahmân el-A'zamî],* I-XI, el-Meclisü'l-ilmî, Beyrut, 1403/1983.

el-Aclûnî, İsmail b. Muhammed (v. 1162); ***Keşfü'l-hafâ ve müzîlü'l-ilbâs,*** I-II, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1988.

Ahmed İbn Hanbel, Ebû Abdullah eş-Şeybânî (164-241 h.); ***el-Müsned,*** I-VIII, Müessesetü Kurtuba, Mısır, tsz.

Aliyyülkârî, Ebu'l-Hasan Nureddin Ali b. Sultan Muhammed (v. 1014/1606); ***Şerhu'ş-Şifa li'l-Kâdı Iyâz*** I-II, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, tsz.

Azimâbâdî, Ebu't-Tayyib Muhammed Şemsülhak; ***Avnü'l-Mâbud,*** I-X, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1415.

Bediüzzaman, Said Nursî; ***Sözler,*** Işık yayınları, İzmir, 2003.

_________, ***Mektubat,*** Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2006.

_________, ***Lem'alar,*** Şahdamar Yayınları, İstanbul, 2004.

_________, ***Risale-i Nur Külliyatı,*** I-II, Nesil Yayınları, İstanbul, 1996.

el-Beyhakî, Ahmed b. Hüseyin (v. 458 h.); ***el-İtikad,*** Dâru'l-âfâki'l-cedide, Beyrut, 1401.

_________, ***Şuabu'l-iman,*** I-VIII, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1410.

_________, ***Delâilü'n-nübüvve ve mârifeti ahval-i Sahibi'ş-şeria,*** I-VII, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1985.

_________, ***es-Sünenü'l-kübrâ,*** I-X, Mektebetü dâri'l-bâz, Mekke, 1414/1994.

el-Bezzar, Ebû Bekir Ahmed b. Amr b. Abdilhâlik (v. 292 h.); ***el-Müsned,*** I-X, Beyrut, 1409.

el-Buhârî, Ebû Abdullâh Muhammed b. İsmail (v. 256 h.); ***Sahihu'l-Buhârî,*** I-VIII, el-Mektebetü'l-İslâmiyye, İstanbul, 1979.

Bursevî, İsmail Hakkı (v. 1137 h.); ***Tefsiru Ruhu'l-Beyan,*** I-X, el-

Mektebetü’l-Mahmudiyye, İstanbul, tsz.

ed-Dârimî, Abdullah b. Abdirrahmân (181-255 h.); ***es-Sünen,*** I-II, Dâru’l-kitâbi’l-Arabî, Beyrut, 1407/1987.

ed-Deylemî, Ebû Şucâ’ Şîreveyh b. Şehredâr (445-509 h.); ***el-Müsnedü’l-firdevs bi me’sûri’l-hitâb,*** *[Tahkik: Muhammed es-Saîd Besyûnî ez-Zağlûl],* Dâru’l-kütübi’l-ilmiyye, Beyrut, 1986.

Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş’as es-Sicistânî (202-275 h.); ***es-Sünen,*** *[Tahkik: Muhammed Muhsin Abdülhamîd],* I-IV, el-Mektebetü’l-İslâmiyye, İstanbul, tsz.

Ebû Nuaym, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430 h.); ***Hilyetü’l-evliyâ ve tabakâtü’l-asfiyâ,*** I-X, Dâru’l-kitâbi’l-arabî, Beyrut-1405 h.

el-Esbehânî, Abdullah b. Muhammed b. Cafer b. Hayyan Ebû Muhammed (v. 369 h.); ***el-Azame,*** I-V, *[Tahkik: Rıdaullah b. Muhammed İdris el-Mübarekfûrî],* Dâru’l-âsıme, Riyad, 1408.

el-Esbehânî, İsmail b. Muhammed b. el-Fadl et-Teymî (v. 535 h.); ***Delâilü’n-nübüvve,*** Dâru Tîbe, Riyad, 1409.

Evliyâ Çelebi ***Seyahatnâmesi***, Evliyâ Çelebi (v. 1093 h.), I-XV, Zuhuri Danışman Yayınevi, İstanbul, 1970.

el-Gazzâlî, Ebû Hâmid Muhammed b. Muhammed (450-505 h.); ***İhyâu ulûmi’d-dîn,*** I-IV, Dâru’l-mârife, Beyrut, tsz.

__________, ***el-Maksadü’l-esnâ fî şerhi meânî esmâillâhi’l-hüsnâ,*** *[Tahkik: Besam Abdulvahhab el-Câbî],* el-Cifan ve’l-Câbî, Kıbrıs, 1407/1987.

Gülen, M. Fethullah; ***İnsanlığın İftihar Tablosu Sonsuz Nur,*** I-II, Nil Yayınları, İstanbul, 2007.

__________, ***Kalbin Zümrüt Tepeleri-1,*** Nil Yayınları, İstanbul, 2004.

__________, ***Prizma-2,*** Nil Yayınları, İzmir, 2002.

__________, ***Günler Baharı Soluklarken,*** Nil Yayınları, İzmir, 2005.

Hafâcî, Şihâbüddin Ahmed b. Muhammed b. Ömer (v. 1069 h.); ***Nesîmü’r-riyâd fî şerhi Şifai’l-Kâdı Iyâz,*** I-V, *[Tahkik: Muhammed Abdu’l-Kâdir Atâ]* Dâru’l-kütübi’l-ilmiyye, Beyrut, 1421 h.

el-Hâkim, Ebû Abdullah Muhammed b. Abdillah en-Neysâbûrî (321-405 h.); ***el-Müstedrek ale’s-Sahihayn,*** I-V, Dâru’l-kütübi’l-ilmiyye, Beyrut, 1411/1990.

Heysemî, Nureddin Ebu'l-Hasen Ali, ***Mecmeu'z-zevâid ve menbau'l-fevâid,*** Dâru'l-kütübi'l-Arabî, I-X, Beyrut.

İbn Ebî Âsım, Amr b. Ebî Âsım ed-Dahhâk eş-Şeybânî (v. 287 h.); ***es-Sünne,*** I-II, *[Tahkik: Nâsıruddin el-Elbânî]* el-Mektebü'l-İslâmî, Beyrut, 1400

İbnü'l-Esîr, İzzüddin Ebu'l-Hasen Ali b. Muhammed el-Cezerî, ***Üsdü'l-gâbe fî mârifeti's-sahabe,*** I-VII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1989.

İbn Hacer, Ebu'l-Fadl Ahmed b. Ali b. Hacer el-Askalânî eş-Şâfiî; ***el-İsâbe fî temyîzi's-sahabe,*** I-VII, *[Tahkik: Ali Muhammed el-Becâvî]* Dâru'l-cîl, 1. baskı, Beyrut, 1412-1992.

İbn Hişâm, Abdülmelik İbn Hişâm İbn Eyyûb el-Himyerî (v. 213/828); ***es-Sîratü'n-nebeviyye,*** I-VI, Dâru ihyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, 1936.

İbn Kesir, Ebu'l-Fidâ İsmail İbn Ömer İbn Kesir ed-Dimaşkî (v. 774 h.); ***Tefsîru'l-Kur'âni'l-azîm,*** I-VIII, Dâru kahraman, İstanbul, 1992.

_________, ***el-Bidâye ve'n-nihâye,*** I-XIV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1988.

İbn Mâce, Muhammed b. Yezîd el-Kazvînî (207-275 h.); ***es-Sünen,*** I-II, Dâru'l-fikr, Beyrut, tsz.

İbn Manzur, Ebü'l-Fadl Cemaleddin Muhammed b. Mükerrem b. Ali b. Ahmed el-Ensârî (v. 711 h.); ***Lisanü'l-Arab,*** I-IV, Dâru sâdir, Beyrut, 1990.

İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Meni' Ebû Abdillah el-Basrî ez-Zührî; ***et-Tabakâtü'l-kübrâ,*** I-VIII, Dâru sâdır, Beyrut, tsz.

el-İsfahânî, Ebu'l-Kasım Hüseyin b. Muhammed b. Mufaddal Rağıb(v. 425 h.); ***Müfredâtü elfâzı'l-Kur'ân,*** Dâru'l-kalem, Dımeşk, 2002.

Kâdı Iyâz, Ebu'l-Fadl (v. 544-1149); ***eş-Şifa bi ta'rîfi hukûki'l-Mustafa,*** I-II, Dâru'l-Erkam b. Ebi'l-Erkam, tsz.

el-Kurtubî, Muhammed b. Ahmed b. Ebû Bekr b. Ferah (v. 670); ***el-Câmiu li ahkâmi'l-Kur'ân,*** I-XX, Dâru'ş-şa'b, Kahire, 1372 h.

_________, ***et-Tezkira fî ahvâli'l-mevtâ ve umûri'l-âhira,*** Dâru'l-menar, Kahire, tsz.

el-Kudâî, Muhammed b. Selâme b. Cafer Ebû Abdillah (v. 454 h.); ***Müsnedü'ş-şihab,*** I-II, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1986.

İbnu'l-Mutahhar, Mutahhar b. Tahir el-Makdisi (355/966); ***el-Bed' ve't-tarih,*** *(Haz. drl: Halil İmran el-Mansur.),* Dârü'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1997.

el-Münâvî, Muhammed el-Med'uvv bi Abdirraûf (1031/1622); ***Feyzu'l-kadîr şerhu Câmii's-sağîr,*** I-VI, el-Mektebetü't-ticâriyyeti'l-kübrâ, Mısır, 1356 h.

el-Münzirî, Abdülazim b. Abdülkaviy Ebû Muhammed (v. 656 h.); ***et-Tergîb ve't-terhîb,*** I-IV, *[Tahkik: İbrahim Şemsüddin],* Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1417.

Müttakî, Alâaddin Ali (v. 975-1567); ***Kenzü'l-ummâl fî süneni'l-akvâl ve'l-ef'âl,*** I-XVIII, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1405-1985.

Müslim, Ebu'l-Hüseyin el-Haccâc en-Neysâbûrî (206-261 h.); ***Sahihu Müslim,*** I-V, Dâru ihyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, tsz.

en-Nesâî, Ebû Abdirrahmân Ahmed b. Şuayb (215-303 h.); ***es-Sünen,*** *[Tahkîk: Abdülfettah Ebû Gudde],* I-VIII, Mektebetü'l-matbûâti'l-İslâmiyye, Halep, 1406/1986.

en-Nevevî, Ebû Zekeriyyâ Yahyâ b. Şeref (631-676 h.); ***Sahih-i Müslim bişerhi'n-Nevevî,*** I-XVIII, Dâru'l-fikr, 1981.

Patterson, Tom; ***Yüzyıl Boyunca Ruh Fotoğrafçılığı,*** *(Çeviren: Azime Nakip),* Baha Matbaası, 1973.

er-Râzî, Ebû Abdillah Fahreddin Muhammed b. Ömer b. Hüseyin (v. 606/1210); ***Mefâtîhu'l-gayb,*** I-XXXII, Dâru ihyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, tsz.

Ruhselman, Dr. Bedri; ***Ruh ve Kâinat,*** I-III, Gayret Kitabevi, 1946.

Said b. Mansur; Ebû Osman el-Horasânî (v. 227 h.); ***Kitabü's-sünen,*** Dâru's-selefiyye, Hindistan, 1982.

Sheila Ostrander; Lynn Schroeder; ***Sovyet Rusya'da Olağanüstü Ruhsal Araştırmalar;*** Ruh ve Madde Yayınları, İstanbul, 1973.

es-Suyûtî, Abdurrahman b. el-Kemal Celâleddîn (849-911 h.); ***ed-Dürru'l-mensûr fi't-tefsiri'l-me'sûr,*** I-VIII, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1993.

__________, ***Şerhu Süneni İbn Mâce,*** Karataş, tsz.

__________, ***Hasâisü'l-kübrâ,*** I-III, Dârü'l-kütübi'l-hadîse, 1967.

eş-Şâmî, Muhammed b. Yusuf es-Salihî (v. 942 h.); ***Sübülü'l-hüdâ ve'r-***

reşad fî sîrati hayri'l-ibâd, I-IV, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut, 1993.

et-Taberânî, Ebu'l-Kâsım Muhammed b. Ahmed (v. 360 h.); ***el-Mu'cemü'l-kebîr,*** *[Tahkîk: Hamdi b. Abdülmecîd es-Selefî]*, I-XX, Mektebetü'l-ulûmi ve'l-hikem, Musul, 1404 h.

et-Taberî, Ebû Cafer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd b. Hâlid (224-310 h.); ***Câmiu'l-beyan an te'vil-i âyi'l-Kur'ân,*** I-XXX, Dâru'l-fikr, Beyrut, 1405 h.

_________, ***Tarîhu't-Taberî,*** I-V, Dâru'l-kütübi'l-ilmiyye, Beyrut 1407.

et-Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (209-279 h.); ***el-Câmiu's-Sahîh,*** I-V, Dâru ihyâi't-türâsi'l-arabî, Beyrut, tsz.

Yazır, Elmalılı Muhammed Hamdi (v. 1942); ***Hak Dini Kur'ân Dili,*** I-X, Eser Yayınları, İstanbul, 1979.

ez-Zehebî, Şemsüddin Muhammed Ahmed (v. 748/1347); ***Siyeru a'lâmi'n-nübelâ,*** I-XXIII, Müessesetü'r-risale, Beyrut, 1413 h.

ez-Zebîdî, Ebu'l-Feyz Murtazâ Muhammed b. Muhammed b. Muhammed (v. 1205/ 1790); ***İthâfü's-sâdeti'l-müttakîn bi şerhi İhyâi ulûmi'd-dîn,*** I-X, Dâru'l-fikr, tsz.

261001-20110427